

CLÁR

BROLLACH

CUID I

- TEIDEAL I – SAINMHÍNIÚ AR AN AONTAS
AGUS CUSPÓIRÍ AN AONTAIS
- TEIDEAL II – CEARTA BUNÚSACHA AGUS SAORÁNACHT AN
AONTAIS
- TEIDEAL III – INNIÚLACHTAÍ AN AONTAIS
- TEIDEAL IV – INSTITIÚIDÍ AGUS COMHLACHTAÍ AN AONTAIS
CAIBIDIL I – AN CREAT INSTITIÚIDEACH
CAIBIDIL II – INSTITIÚIDÍ AGUS COMHLACHTAÍ COMHAIRLEACHA
EILE AN AONTAIS
- TEIDEAL V – INNIÚLACHTAÍ AN AONTAIS A FHEIDHMIÚ
CAIBIDIL I – FORÁLACHA COITEANNA
CAIBIDIL II – FORÁLACHA SONRACHA
CAIBIDIL III – COMHAR FEABHSAITHE
- TEIDEAL VI – SAOL DAONLATHACH AN AONTAIS
- TEIDEAL VII – CÚRSAÍ AIRGEADAIS AN AONTAIS

TEIDEAL VIII – AN tAONTAS AGUS A CHOMHARSANA

TEIDEAL IX – BALLRAÍOCHT AN AONTAIS

CUID II: AN CHAIRT UM CHEARTA BUNÚSACHA AN AONTAIS

BROLLACH

TEIDEAL I – DÍNIT

TEIDEAL II – SAOIRSÍ

TEIDEAL III – COMHIONANNAS

TEIDEAL IV – DLÚTHPHÁIRTÍOCHT

TEIDEAL V – CEARTA NA SAORÁNACH

TEIDEAL VI – CEARTAS

TEIDEAL VII – FORÁLACHA GINEARÁLTA A bhFUIL LÉIRIÚ
AGUS CUR I bhFEIDHM NA CAIRTE FAOINA RIALÚ

CUID III: BEARTAIS AGUS OIBRIÚ AN AONTAIS

TEIDEAL I – FORÁLACHA A bhFUIL FEIDHM GHINEARÁLTA ACU

TEIDEAL II – NEAMH-IDIRDHEALÚ AGUS SAORÁNACHT

TEIDEAL III – BEARTAIS AGUS GNÍOMHAÍOCHTAÍ INMHEÁNACHA

CAIBIDIL I – MARGADH INMHEÁNACH

Roinn 1 – Bunú agus oibriú an mhargaidh inmheánaigh

Roinn 2 – Saorghluaiseacht daoine agus seirbhísí

Foroinn 1 – Oibrithe

Foroinn 2 – Saoirse bunaíochta

Foroinn 3 – Saoirse chun seirbhísí a sholáthar

Roinn 3 – Saorghluaiseacht earraí

Foroinn 1 – Aontas custaim

Foroinn 2 – Comhar custaim

Foroinn 3 – Srianta cainníochtúla a thoirmeasc

Roinn 4 – Caipiteal agus íocaíochtaí

Roinn 5 – Rialacha iomaíochta

Foroinn 1 – Rialacha a bhfuil feidhm acu maidir le gnóthais

Foroinn 2 – Cabhracha arna ndeonú ag na Ballstáit

Roinn 6 – Forálacha fioscacha

Roinn 7 – Forálacha coiteanna

CAIBIDIL II – BEARTAS EACNAMAÍOCH AGUS AIRGEADAÍOCHTA

Roinn 1 – Beartas eacnamaíoch

Roinn 2 – Beartas airgeadaíochta

Roinn 3 – Forálacha institiúideacha

Roinn 4 – Forálacha is sonracha do Bhallstáit a bhfuil an euro mar airgeadra acu

Roinn 5 – Forálacha idirthréimhseacha

CAIBIDIL III – BEARTAIS I RÉIMSI EILE

Roinn 1 – Fostaíocht

Roinn 2 – Beartas sóisialta

Roinn 3 – Comhtháthú eacnamaíoch, sóisialta agus críochach

Roinn 4 – Talmhaíocht agus iascach

Roinn 5 – Comhshaol

Roinn 6 – Cosaint tomhaltóirí

Roinn 7 – Iompar

Roinn 8 – Gréasáin thraseorpacha

Roinn 9 – Taighde agus forbairt theicneolaíoch agus spás

Roinn 10 – Fuinneamh

CAIBIDIL IV – LIMISTÉAR SAOIRSE, SLÁNDÁLA AGUS CEARTAIS

Roinn 1 – Forálacha ginearálta

Roinn 2 – Beartais maidir le seiceálacha teorann, le tearmann agus le hinimirce

Roinn 3 – Comhar breithiúnach in ábhair shibhialta

Roinn 4 – Comhar breithiúnach in ábhair choiriúla

Roinn 5 – Comhar póilíneachta

CAIBIDIL V – RÉIMSI INA bhFÉADFAIDH AN tAONTAS GNÍOMHAÍOCHT CHOMHORDAITHE, CHOMHLÁNTACH NÓ TACAÍOCHTA A DHÉANAMH

Roinn 1 – Sláinte phoiblí

Roinn 2 – Tionscal

Roinn 3 – Cultúr

Roinn 4 - Turasóireacht

Roinn 5 – Oideachas, óige, spórt agus gairmoiliúint

Roinn 6 – Cosaint shibhialta

Roinn 7 – Comhar riaracháin

TEIDEAL IV – TÍORTHA AGUS CRÍOCHA THAR LEAR A CHOMHLACHÚ

TEIDEAL V – GNÍOMHAÍOCHT EACHTRACH AN AONTAIS

CAIBIDIL I – FORÁLACHA A bhFUIL FEIDHM GHINEARÁLTA ACU

CAIBIDIL II – COMHBHEARTAS EACHTRACH AGUS SLÁNDÁLA

Roinn 1 – Forálacha coiteanna

Roinn 2 – Comhbheartas slándála agus cosanta

Roinn 3 – Forálacha airgeadais

CAIBIDIL III – COMHBHEARTAS TRÁCHTÁLA

CAIBIDIL IV – COMHAR LE TRÍÚ TÍORTHA AGUS CABHAIR DHAONNÚIL

Roinn 1 – Comhar um fhorbairt

Roinn 2 – Comhar eacnamaíoch, airgeadais agus teicniúil le tríú tíortha

Roinn 3 – Cabhair dhaonnúil

CAIBIDIL V – BEARTA SRIANTACHA

CAIBIDIL VI – COMHAONTUITHE IDIRNÁISIÚNTA

CAIBIDIL VII – CAIDREAMH AN AONTAIS LE hEAGRAÍOCHTAÍ IDIRNÁISIÚNTA
AGUS LE TRÍÚ TÍORTHA AGUS TOSCAIREACHTAÍ AN AONTAIS

CAIBIDIL VIII – AN CLÁSAL DLÚTHPHÁIRTÍOCHTA A CHUR CHUN FEIDHME

TEIDEAL VI – OIBRIÚ AN AONTAIS

CAIBIDIL I – FORÁLACHA AG RIALÚ NA nINSTITIÚIDÍ

Roinn 1 – Na hinstitiúidí

Foroinn 1 – Parlaimint na hEorpa

Foroinn 2 – An Chomhairle Eorpach

Foroinn 3 – Comhairle na nAirí

Foroinn 4 – An Coimisiún Eorpach

Foroinn 5 – Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh

Foroinn 6 – An Banc Ceannais Eorpach

Foroinn 7 – An Chúirt Iniúchóirí

Roinn 2 – Comhlachtaí comhairleacha an Aontais

Foroinn 1 – Coiste na Réigiún

Foroinn 2 – An Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta

Roinn 3 – An Banc Eorpach Infheistíochta

Roinn 4 – Forálacha is coiteann d'institiúidí, do chomhlachtaí, d'oifigí agus do ghníomhaireachtaí an Aontais

CAIBIDIL II – FORÁLACHA AIRGEADAIS

Roinn 1 – An creat airgeadais ilbhliantúil

Roinn 2 – Buiséad bliantúil an Aontais

Roinn 3 – An buiséad a chur chun feidhme agus a urscaoileadh

Roinn 4 – Forálacha coiteanna

Roinn 5 – Calaois a chomhrac

CAIBIDIL III – COMHAR FEABHSAITHE

TEIDEAL VII: FORÁLACHA COITEANNA

CUID IV: FORÁLACHA GINEARÁLTA AGUS CRÍOCHNAITHEACHA

CONRADH AG BUNÚ

BUNREACHTA DON EORAIP

BROLLACH

TÁ

A SHOILSE RÍ NA mBEILGEACH, UACHTARÁN PHOBLACHT NA SEICE, A SOILSE BANRÍON NA DANMHAIRGE, UACHTARÁN PHOBLACHT CHÓNAIDHME NA GEARMÁINE, UACHTARÁN PHOBLACHT NA hEASTÓINE, UACHTARÁN NA POBLACHTA HEILLÉANAÍ, A SHOILSE RÍ NA SPÁINNE, UACHTARÁN PHOBLACHT NA FRAINCE, UACHTARÁN NA hÉIREANN, UACHTARÁN PHOBLACHT NA hIODÁILE, UACHTARÁN PHOBLACHT NA CIPIRE, UACHTARÁN PHOBLACHT NA LAITVIA, UACHTARÁN PHOBLACHT NA LIOTUÁINE, A MHÓRGACHT RÍOGA ARD-DIÚC LUCSAMBURG, UACHTARÁN PHOBLACHT NA hUNGÁIRE, UACHTARÁN MHÁLTA, A SOILSE BANRÍON NA hÍSILTÍRE, UACHTARÁN CÓNADHME PHOBLACHT NA hOSTAIRE, UACHTARÁN PHOBLACHT NA POLAINNE, UACHTARÁN PHOBLACHT NA PORTAINGÉILE, UACHTARÁN PHOBLACHT NA SLÓIVÉINE, UACHTARÁN PHOBLACHT NA SLÓVAICE, UACHTARÁN PHOBLACHT NA FIONLAINNE, RIALTAS RÍOCHT NA SUALAINNE, A SOILSE BANRÍON RÍOCHT AONTAITHE NA BREATAINE MÓIRE AGUS THUAISCEART ÉIREANN,

AGUS INSPIORÁID A FÁIL acu ó oidhreacht chultúrtha, reiligiúnach agus dhaonnach na hEorpa, ónar fhabhraigh na luachanna uilechoiteanna arb éard iad na cearta dosháraithe doshannta atá ag an duine, an tsaoirse, an daonlathas, an comhionannas agus an smacht reachta,

AR A BHEITH DEARFA gurb é is intinn don Eoraip, athaontaithe feasta tar éis eachtraí anróiteacha, leanúint ar chonair na sibhialtachta, an dul chun cinn agus an rathúnais, ar mhaithe lena háitritheoirí uile, go fiú an dream is laige agus is uireasaí; gur mian léi fanacht ina hilchríoch atá ar oscailt don chultúr, don léann agus don dul chun cinn sóisialta; agus gur toil léi an tréith dhaonlathach thrédhearcach dá saol poiblí a dhoimhniú, agus a dícheall a dhéanamh ar son na síochána, an cheartais agus na dlúthpháirtíochta ar fud na cruinne,

ÓS DEIMHIN leo go bhfuil sé beartaithe ag pobail na hEorpa, agus iad bródúil de shíor as a bhféiniúlacht agus as a stair náisiúnta féin, a seandeighiltí a shárú, agus, trí bheith aontaithe níos dlúithe ná riamh, a n-oidhreacht choiteann a mhúnlú,

AR A BHEITH CINNTE, agus í "aontaithe san éagsúlacht" amhlaidh, go gcuireann an Eoraip ar fáil dóibh an deis is fearr, agus cearta gach uile dhuine á n-urramú, agus le lánfheasacht ar a bhfreagracht i leith na nglúnta amach romhainn agus i leith an Domhain, dul ar an móreachtra a fhágann gur limistéar speisialta é ina mborrann dóchas an duine,

AR A BHEITH BEARTAITHE acu leanúint den obair atá déanta faoi chuimsiú na gConarthaí ag bunú na gComhphobal Eorpach agus an Chonartha ar an Aontas Eorpach, trí leanúnachas an *acquis* Comhobail a áirithiú,

AG GABHÁIL BUÍOCHAIS dóibh do chomhaltaí an Choinbhinsiúin Eorpaigh as ullmhú an dréachta den Bhunreacht seo thar ceann shaoránaigh agus Stát na hEorpa,

TAR ÉIS NA DAOINE SEO A LEANAS A AINMNIÚ MAR LÁNCHUMHACHTAIGH:

A SHOILSE RÍ NA mBEILGEACH,

Guy VERHOFSTADT
Príomh-Aire

Karel DE GUCHT
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN PHOBLACHT NA SEICE,

Stanislav GROSS
Príomh-Aire

Cyril SVOBODA
Aire Gnóthaí Eachtracha

A SOILSE BANRÍON NA DANMHAIRGE,

Anders Fogh RASMUSSEN
Príomh-Aire

Per Stig MØLLER
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN PHOBLACHT CHÓNAIDHME NA GEARMÁINE,

Gerhard SCHRÖDER
Seansailéir Cónaidhme

Joseph FISCHER
Aire Cónaidhme Gnóthaí Eachtracha agus Leas-Sheansailéir Cónaidhme

UACHTARÁN PHOBLACHT NA hEASTÓINE,

Juhan PARTS
Príomh-Aire

Kristiina OJULAND
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN NA POBLACHTA HEILLÉANAÍ,

Kostas KARAMANLIS
Príomh-Aire

Petros G. MOLYVIATIS
Aire Gnóthaí Eachtracha

A SHOILSE RÍ NA SPÁINNE,

José Luis RODRÍGUEZ ZAPATERO
Uachtarán an Rialtais

Miguel Angel MORATINOS CUYAUBÉ
Aire Gnóthaí Eachtracha agus Comhair

UACHTARÁN PHOBLACHT NA FRAINCE,

Jacques CHIRAC
Uachtarán

Jean-Pierre RAFFARIN
Príomh-Aire

Michel BARNIER
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN NA hÉIREANN,

Bertie AHERN
Taoiseach

Dermot AHERN
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN PHOBLACHT NA hIODÁILE,

Silvio BERLUSCONI
Príomh-Aire

Franco FRATTINI
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN PHOBLACHT NA CIPIRE,

Tassos PAPADOPOULOS
Uachtarán

George IACOVOU
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN PHOBLACHT NA LAITVIA,

Vaira VĪŽE –FREIBERGA
Uachtarán

Indulis EMSIS
Príomh-Aire

Artis PABRIKS
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN PHOBLACHT NA LIOTUÁINE,

Valdas ADAMKUS
President

Algirdas Mykolas BRAZAUSKAS
Príomh-Aire

Antanas VALIONIS
Aire Gnóthaí Eachtracha

A MHÓRGACHT RÍOGA ARD-DIÚC LUCSAMBURG,

Jean-Claude JUNCKER
Príomh-Aire, Aire Stáit

Jean ASSELBORN
Leas-Phríomhaire, Aire Gnóthaí Eachtracha agus Inimirce

UACHTARÁN PHOBLACHT NA hUNGÁIRE,

Ferenc GYURCSÁNY
Príomh-Aire

László KOVÁCS
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN MHÁLTA,

An tOnórach Lawrence GONZI
Príomh-Aire

An tOnórach Michael FRENDO
Aire Gnóthaí Eachtracha

A SOILSE BANRÍON NA hÍSILTÍRE,

Dr. J. P. BALKENENDE
Príomh-Aire

Dr. B. R. BOT
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN CÓNADHME PHOBLACHT NA hOSTAIRE,

An Dochtúir Wolfgang SCHÜSSEL
Seansailéir Cónaidhme

An Dochtúir Ursula PLASSNIK
Aire Cónaidhme Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN PHOBLACHT NA POLAINNE,

Marek BELKA
Príomh-Aire

Włodzimierz CIMOSZEWICZ
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN PHOBLACHT NA PORTAINGÉILE,

Pedro Miguel DE SANTANA LOPES
Príomh-Aire

António Victor MARTINS MONTEIRO
Aire Gnóthaí Eachtracha agus na bPobal Portaingéileach

UACHTARÁN PHOBLACHT NA SLÓIVÉINE,

Anton ROP
Uachtarán an Rialtais

Ivo VAJGL
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN PHOBLACHT NA SLÓVAICE,

Mikuláš DZURINDA
Príomh-Aire

Eduard KUKAN
Aire Gnóthaí Eachtracha

UACHTARÁN PHOBLACHT NA FIONLAINNE,

Matti VANHANEN
Príomh-Aire

Erkki TUOMIOJA
Aire Gnóthaí Eachtracha

RIALTAS RÍOCHT NA SUALAINNE,

Göran PERSSON
Príomh-Aire

Laila FREIVALDS
Aire Gnóthaí Eachtracha

A SOILSE BANRÍON RÍOCHT AONTAITHE NA BREATAINE MÓIRE AGUS
THUAISCEART ÉIREANN,

An Ró-Onórach Tony BLAIR
Príomh-Aire

An Ró-Onórach Jack STRAW
Rúnaí Stáit Gnóthaí Eachtracha agus Gnóthaí Comhlathais

NOCH A RINNE, tar éis dóibh a lánchumhachtaí, agus iad i bhfoirm cheart chuí, a thabhairt ar aird dá chéile, comhaontú mar a leanas:

CUID I

TEIDEAL I

SAINMHÍNIÚ AR AN AONTAS AGUS CUSPÓIRÍ AN AONTAIS

AIRTEAGAL I-1

Bunú an Aontais

1. Ag freagairt do thoil shaoránaigh agus Stáit na hEorpa todhchaí choiteann a thógáil, bunaítear leis an mBunrecht seo an tAontas Eorpach dá dtugann na Ballstáit inniúlachtaí chun na cuspóirí is coiteann dóibh a bhaint amach. Déanfaidh an tAontas beartais na mBallstát a chomhordú chun na cuspóirí sin a bhaint amach, agus déanfaidh sé na hinniúlachtaí a thugann na Ballstáit dó a fheidhmiú ar bhonn Comhphobail.
2. Beidh an tAontas ar oscailt do gach Stát Eorpach a urramaíonn a chuid luachanna agus atá tiomanta iad a chur chun cinn i gcomhpháirt le chéile.

AIRTEAGAL I-2

Luachanna an Aontais

Tá an tAontas fothaithe ar luachanna an mheasa ar urramú dhínit an duine, na sairse, an daonlathais, an chomhionannais, an smachta reachta agus an mheasa ar chearta an duine, lena n-áirítear na cearta atá ag daoine ar de ghrúpaí mionlaigh iad. Is comhluachanna ag Ballstáit na luachanna sin i sochaí arb iad is sainairíonna inti an t-iolrachas, an neamhidirdhealú, an chaoifhulaingt, an ceartas, an dlúthpháirtíocht agus an comhionannas idir mná agus fir.

AIRTEAGAL I-3

Cuspóirí an Aontais

1. Is é is aidhm don Aontas an tsíocháin, a chuid luachanna agus dea-bhail a chuid pobal a chur chun cinn.
2. Déanfaidh an tAontas limistéar sairse, slándála agus ceartais gan teorainneacha inmheánacha, agus margadh inmheánach ina bhfuil an iomaíocht saor agus neamhshaofa a chur ar fáil dá shaoránaigh.
3. Oibreoidh an tAontas ar mhaithe le forbairt inbhuanaithe na hEorpa arna fothú ar an bhfás eacnamaíoch cothromúil agus ar chobhsaíocht praghsanna, ar gheilleagar sóisialta margaidh ina bhfuil iomaíocht ghéar agus arb é is aidhm dó lánfhostaíocht agus dul chun cinn sóisialta, agus ar ardleibhéal cosanta don chomhshaol agus ardleibhéal feabhsaithe ar a cháilíocht. Déanfaidh sé dul chun cinn eolaíoch agus teicneolaíoch a chur chun cinn.

Déanfaidh sé an t-eisiamh sóisialta agus an t-idirdhealú a chomhrac agus an ceartas sóisialta agus an chosaint shóisialta, an comhionannas idir mná agus fir, an dlúthpháirtíocht idir na glúnta agus an chosaint ar chearta an linbh a chur chun cinn.

Cuirfidh sé chun cinn an comhtháthú eacnamaíoch, sóisialta agus críochach, mar aon leis an dlúthpháirtíocht idir na Ballstáit.

Urramóidh sé saibhreas a éagsúlachta cultúrtha agus teanga, agus áiritheoidh sé go ndéanfar oidhreacht chultúrtha na hEorpa a chaomhnú agus a fheabhsú.

4. Ina chaidreamh leis an domhan mór, déanfaidh an tAontas a chuid luachanna agus leasanna a chumhdach agus a chur chun cinn. Rannchuideoidh sé leis an tsíocháin, leis an tslándáil, le forbairt inbhuanaithe an Domhain, leis an dlúthpháirtíocht agus leis an meas frithpháirteach idir na pobail, leis an tsaorthrádail chóir, le deireadh a chur leis an mbochtaineacht, agus cearta an duine agus cearta an linbh ach go háirithe a chosaint, leis an dlí idirnáisiúnta a urramú go docht agus a fhorbairt, lena n-áirítear prionsabail Chairt na Náisiún Aontaithe a urramú.

5. Saothróidh an tAontas a chuspóirí trí mheáin iomchuí atá comhchuíseach leis na hinniúlachtaí atá tugtha dó sa Bhunreacht.

AIRTEAGAL I-4

Saoirsí bunúsacha agus neamhidirdhealú

1. Ráthóidh an tAontas saorghluaiseacht daoine, seirbhísí, earraí agus caipitil, agus saoirse bunaíochta agus ráthóidh sé laistigh den Aontas iad, i gcomhréir leis an mBunreacht.

2. Laistigh de raon feidhme an Bhunreacht, agus gan dochar d'aon cheann dá fhorálacha sonracha, toirmiscfear gach idirdhealú ar fhoras náisiúntachta.

AIRTEAGAL I-5

Caidreamh idir an tAontas agus na Ballstáit

1. Urramóidh an tAontas comhionannas na mBallstát i bhfianaise an Bhunreachta, mar aon lena bhféiniúlacht náisiúnta atá ina cuid dhílis dá struchtúir bhunúsacha idir pholaitiúil agus bhunrechtúil, lena n-áirítear an fhéinriail áitiúil agus réigiúnach. Urramóidh sé a bhfeidhmeanna sár-riachtanacha Stáit, lena n-áirítear iomláine chríochach an Stáit a áirithiú, an smacht reachta a chaomhnú agus an tslándáil náisiúnta a choimirciú.

2. De bhua phrionsabal an chomhair dhílis, beidh an tAontas agus na Ballstáit de chúnadh ag a chéile, agus lánurraim fhrithpháirteach á tabhairt acu dá chéile, i dtaca le cúraimí a chineann ón mBunrecht a chur i gcrích.

Glacfaidh na Ballstáit gach beart ginearálta nó leithleach is iomchuí chun a áirithiú go gcomhlíonfar na hoibleagáidí a thig ón mBunrecht nó de dhroim gníomhartha de chuid institiúidí an Aontais.

Éascóidh na Ballstáit gnóthú chúraimí an Aontais agus staonfaidh siad ó aon bheart a d'fhéadfadh gnóthú chuspóirí an Aontais a chur i gcontúirt.

AIRTEAGAL I-6

Dlí an Aontais

Beidh príomhaíocht ar dhlí na mBallstát ag an mBunrecht agus ag an dlí arna ghlacadh ag institiúidí an Aontais i bhfeidhmiú na n-inniúlachtaí atá tugtha don Aontas.

AIRTEAGAL I-7

Pearsantacht dhlítheanach

Beidh pearsantacht dhlítheanach ag an Aontas.

AIRTEAGAL I-8

Siombailí an Aontais

Is éard é bratach an Aontais ciorcal ina bhfuil dháréag réalta órga ar chúlra gorm.

Beidh roscamhrán an Aontais fothaithe ar an Óid don Aoibhneas ón Naóú Siansa le Ludwig van Beethoven.

Is éard é mana an Aontais: "Aontaithe san éagsúlacht".

Is éard é airgeadra an Aontais an euro.

Déanfar an 9 Bealtaine a cheiliúradh ar fud an Aontais mar lá na hEorpa.

TEIDEAL II

CEARTA BUNÚSACHA AGUS SAORÁNACHT AN AONTAIS

AIRTEAGAL I-9

Cearta bunúsacha

1. Aithneoidh an tAontas na cearta, na saoirsí agus na prionsabail atá leagtha amach sa Chairt um Chearta Bunúsacha arb éard é Cuid II.
2. Aontóidh an tAontas don Choinbhinsiún Eorpach chun Cearta an Duine agus Saoirsí Bunúsacha a Chosaint. Ní dhéanfaidh an t-aontachas sin difear d'inniúlachtaí an Aontais mar atá siad sainithe sa Bhunreacht.
3. Is prionsabail ghinearálta dhlí an Aontais a bheidh sna cearta bunúsacha mar atá siad ráthaithe leis an gCoinbhinsiún Eorpach chun Cearta an Duine agus Saoirsí Bunúsacha a Chosaint agus mar a thig siad as na traidisiúin bhunreachtúla is coiteann do na Ballstáit.

AIRTEAGAL I-10

Saoránacht an Aontais

1. Is saoránach den Aontas é gach náisiúnach de Bhallstát. Comhlánóidh saoránacht an Aontais an tsaoránacht náisiúnta agus ní ghabhfaidh sí a hionad.

2. Beidh ag saoránaigh an Aontais na cearta dá bhforáiltear sa Bhunrecht, agus beidh siad faoi réir na ndualgas dá bhforáiltear ann. Beidh acu:
- (a) an ceart chun gluaiseacht agus cónaí faoi shaoirse ar chríoch na mBallstát;
 - (b) an ceart chun vótáil agus chun seasamh mar iarrthóirí i dtoghcháin do Pharlaimint na hEorpa agus i dtoghcháin bhardasacha sa Bhallstát ina gcónaíonn siad, faoi na coinníollacha céanna le náisiúnaigh an Stáit sin;
 - (c) an ceart chun cosaint a fháil ar chríoch tríú tíre nach bhfuil ionadaíocht inti ag an mBallstát ar náisiúnaigh de iad ó údaráis taidhleoireachta agus chonsalacha aon Bhallstáit faoi na coinníollacha céanna le náisiúnaigh an Stáit sin;
 - (d) an ceart chun achainí a dhéanamh chuig Parlaimint na hEorpa, dul ar iontaoibh an Ombudsman Eorpaigh, agus dul in dteagmháil le hinstiúidí agus comhlachtaí comhairleacha an Aontais in aon cheann de theangacha an Bhunreachta agus freagra a fháil sa teanga chéanna.

Feidhmeofar na cearta sin faoi na coinníollacha agus na teorainneacha atá sainithe leis an mBunrecht agus leis na bearta arna nglacadh dá bhun.

TEIDEAL III

INNIÚLACHTAÍ AN AONTAIS

AIRTEAGAL I-11

Prionsabail bhunúsacha

1. Tá teorainneacha inniúlachtaí an Aontais faoi rialú ag prionsabal na tabhartha. Tá feidhmiú na n-inniúlachtaí faoi rialú ag prionsabail na coimhdeachta agus na comhréireachta.
2. Faoi phrionsabal na tabhartha, gníomhóidh an tAontas faoi teorainneacha na n-inniúlachtaí atá tugtha dó ag na Ballstáit sa Bhunreacht d'fhonn na cuspóirí atá leagtha amach sa Bhunreacht a bhaint amach. Inniúlachtaí nach bhfuil tugtha don Aontas sa Bhunreacht, fanann siad ag na Ballstáit.
3. Faoi phrionsabal na coimhdeachta, ní ghníomhóidh an tAontas, sna réimsí nach dtig faoina inniúlacht eisiach, ach amháin mura féidir agus a mhéad nach féidir leis na Ballstáit cuspóirí na gníomhaíochta arna beartú a ghnóthú go leordhóthanach, bíodh sé ar leibhéal lárnach nó ar leibhéal réigiúnach agus áitiúil, ach gur féidir, de bharr fhairsinge nó éifeachtaí na gníomhaíochta arna beartú, na cuspóirí sin a ghnóthú níos fearr ar leibhéal an Aontais.

Cuirfidh institiúidí an Aontais prionsabal na coimhdeachta i bhfeidhm i gcomhréir leis an bPrótacal maidir le prionsabail na coimhdeachta agus na comhréireachta a chur i bhfeidhm. Áiritheoidh na Parlaimintí náisiúnta go ndéanfar an prionsabal sin a chomhlíonadh i gcomhréir leis an nós imeachta atá leagtha amach sa Phrótacal sin.

4. Faoi phrionsabal na comhréireachta, ní rachaidh inneachar agus foirm gníomhaíocht an Aontais thar a bhfuil riachtanach chun cuspóirí an Bhunreachta a bhaint amach.

Cuirfidh institiúidí an Aontais prionsabal na comhréireachta i bhfeidhm i gcomhréir leis an bPrótacal maidir le prionsabail na coimhdeachta agus na comhréireachta a chur i bhfeidhm.

AIRTEAGAL-I-12

Catagóirí inniúlachta

1. Nuair a dhéantar inniúlacht eisiach i réimse sonracha a thabhairt don Aontas leis an mBunreacht, is é an tAontas amháin a fhéadfaidh reachtú agus gníomhartha a ghlacadh atá ceangailteach ó thaobh dlí, gan na Ballstáit a bheith in ann gníomhú amhlaidh ach amháin má chumhachtaíonn an tAontas amhlaidh iad nó chun gníomhartha an Aontais a chur chun feidhme.
2. Nuair a dhéantar inniúlacht eisiach i réimse sonracha a thabhairt don Aontas leis an mBunreacht, féadfaidh an tAontas agus na Ballstáit reachtú agus gníomhartha a ghlacadh atá ceangailteach ó thaobh dlí. Feidhmeoidh na Ballstáit a n-inniúlacht a mhéad nach bhfuil inniúlacht an Aontais feidhmithe aige, nó gur chinn an tAontas scor dá feidhmiú.
3. Comhordóidh na Ballstáit a mbeartais eacnamaíocha agus fostaíochta laistigh de shocráithe dá bhforáiltear i gCuid III agus a bhfuil inniúlacht ag an Aontas maidir lena sainiú.
4. Beidh inniúlacht ag an Aontas comhbheartas eachtrach agus slándála a shainiú agus a chur chun feidhme, lena n-áirítear comhbheartas cosanta a chumadh go comhleanúnach.
5. I réimsí áirithe agus faoi na coinníollacha atá leagtha síos sa Bhunreacht, beidh inniúlacht ag an Aontas gníomhaíochtaí a chur i gcrích chun tacú le gníomhaíochtaí na mBallstát, iad a chomhordú nó a fhorlíonadh gan a inniúlacht féin a chur in ionad a n-inniúlachta siúd sna réimsí sin dá thoradh sin.

Ní bheidh comhchuíbhiú ar dhlíthe agus rialacháin na mBallstát mar thoradh ar ghníomhartha an Aontais atá ceangailteach ó thaobh dlí arna nglacadh ar bhonn na bhforálacha i gCuid III a bhaineann leis na réimsí sin.

6. Cinnfear an raon feidhme agus socrúithe chun inniúlachtaí an Aontais a fheidhmiú leis na forálacha i gCuid III a bhaineann le gach réimse acu.

AIRTEAGAL I-13

Réimsí inniúlachta eisiaiche

1. Beidh inniúlacht eisiach ag an Aontas sna réimsí seo a leanas:

- (a) aontas custaim;
- (b) na rialacha iomaíochta is gá a bhunú d'oibriú an mhargaidh inmheánaigh;
- (c) beartas airgeadaíochta do na Ballstáit a bhfuil an euro mar airgeadra acu;
- (d) acmhainní bitheolaíoch na mara a chaomhnú faoin gcomhbheartas iascaigh;
- (e) comhbheartas tráchtála.

2. Beidh inniúlacht eisiach freisin ag an Aontas comhaontú idirnáisiúnta a thabhairt i gcrích nuair a fhoráiltear dá thabhairt i gcrích i ngníomh reachtach de chuid an Aontais, nó nuair atá sé riachtanach chun a chumasú don Aontas a inniúlacht inmheánach a fheidhmiú, nó a mhéad ar dóigh dá thabhairt i gcrích difear a dhéanamh do na comhrialacha nó a raon feidhme a athrú.

AIRTEAGAL I-14

Réimsí inniúlachta arna roinnt

1. Déanfaidh an tAontas inniúlacht a roinnt leis na Ballstáit nuair a thugann an Bunreacht inniúlacht dó nach mbaineann leis na réimsí dá dtagraítear in Airteagail I-13 agus I-17.
2. Cuirfear i bhfeidhm na hinniúlachtaí atá arna roinnt idir an tAontas agus na Ballstáit sna príomhréimsí seo a leanas:
 - (a) margadh inmheánach;
 - (b) beartas sóisialta, i dtaca leis na gnéithe atá sainithe i gCuid III;
 - (c) comhtháthú eacnamaíoch, sóisialta agus críochach;
 - (d) talmhaíocht agus iascach, amach ó acmhainní bitheolaíoch na mara a chaomhnú;
 - (e) comhshaol;
 - (f) cosaint tomhaltóirí;
 - (g) iompar;
 - (h) gréasáin thraseorpacha;
 - (i) fuinneamh;
 - (j) limistéar na saoirse, na slándála agus an cheartais;
 - (k) gnáthchúraimí slándála i gcúrsaí sláinte poiblí, i dtaca leis na gnéithe atá sainithe i gCuid III.
3. I réimsí an taighde, na forbartha theicneolaíche agus an spáis, beidh inniúlacht ag an Aontas gníomhaíochtaí a chur i gcrích, go háirithe cláir a shainiú agus a chur chun feidhme; ar a shon sin, ní bheidh mar thoradh ar an inniúlacht sin a fheidhmiú na Ballstáit a chosc ar a n-inniúlacht siúd a fheidhmiú.

4. I réimsí an chomhair um fhorbairt agus na cabhrach daonnúla, beidh inniúlacht ag an Aontas gníomhaíochtaí a chur i gcrích agus comhbheartas a sheoladh; ar a shon sin, ní bheidh mar thoradh ar an inniúlacht sin a fheidhmiú na Ballstáit a chosc ar a n-inniúlacht siúd a fheidhmiú.

AIRTEAGAL I-15

Beartais eacnamaíocha agus fostaíochta a chomhordú

1. Comhordóidh na Ballstáit a mbeartais eacnamaíocha laistigh den Aontas. Chuige sin, glacfaidh Comhairle na nAíre bearta, go háirithe na mórtreoirí do na beartais sin.

Beidh feidhm ag forálacha sonracha maidir leis na Ballstáit sin a bhfuil an euro mar airgeadra acu.

2. Glacfaidh an tAontas bearta chun comhordú bheartas fostaíochta na mBallstát a áirithiú, go háirithe trí threoirí do na beartais sin a shainiú.

3. Féadfaidh an tAontas tionscnaimh a ghlacadh chun comhordú bheartais shóisialta na mBallstát a áirithiú.

AIRTEAGAL I-16

An comhbheartas eachtrach agus slándála

1. In ábhair a bhaineann leis an gcomhbheartas eachtrach agus slándála, folóidh inniúlacht an Aontais gach réimse den bheartas eachtrach agus gach ceist a bhaineann le slándáil an Aontais, lena n-áirítear comhbheartas cosanta a chumadh go comhleanúnach, as a bhféadfadh comhchosaint teacht.

2. Tacóidh na Ballstáit go gníomhach agus gan chuntar le comhbheartas eachtrach agus slándála an Aontais de mheon dílseachta agus dlúthpháirtíochta i leith a chéile agus urramóidh siad gníomhaíocht an Aontais sa réimse sin. Staonfaidh siad ó aon gníomhaíocht a bheadh contrártha le leasanna an Aontais nó ar dóigh di a éifeachtúlacht a dhochrú.

AIRTEAGAL I-17

Réimsí a bhaineann le gníomhaíocht tacaíochta, chomhordaitheach nó chomhlántach

Beidh inniúlacht ag an Aontas gníomhaíocht tacaíochta, chomhordaitheach nó chomhlántach a ghlacadh. Is iad réimsí na gníomhaíochta sin ar leibhéal Eorpach:

- (a) sláinte an duine a chosaint agus a fheabhsú;
- (b) tionscal;
- (c) cultúr;
- (d) turasóireacht;
- (e) oideachas, óige, spórt agus gairmoiliúint;
- (f) cosaint shibhialta;
- (g) comhar riaracháin.

AIRTEAGAL I-18

Clásal na solúbthachta

1. Más cosúil gur gá gníomhaíocht ag an Aontas, faoi chuimsiú na mbeartas atá sainithe i gCuid III, chun ceann de na cuspóirí dá dtagraítear sa Bhunreacht a bhaint amach agus nach dtugtar sa Bhunreacht na cumhachtaí is gá, déanfaidh Comhairle na nAirí, ag gníomhú di d'aon toil ar thogra ón gCoimisiún Eorpach agus tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa, na bearta iomchuí a ghlacadh.
2. Faoi chuimsiú an nós imeachta chun faireachán a dhéanamh ar phrionsabal na coimhdeachta dá dtagraítear in Airteagal I-11(3), tarraingeoidh an Coimisiún Eorpach aird na bParlaimintí náisiúnta ar na tograí arna mbunú ar an Airteagal seo.
3. Ní bheidh mar thoradh ar bhearta arna mbunú ar an Airteagal seo comhchuibhiú ar dhlíthe agus rialacháin na mBallstát sna cásanna ina n-eisiatar comhchuibhiú den sórt sin leis an mBunreacht.

TEIDEAL IV

INSTITIÚIDÍ AGUS COMHLACHTAÍ AN AONTAIS

CAIBIDIL I

AN CREAT INSTITIÚIDEACH

AIRTEAGAL I-19

Institiúidí an Aontais

1. Beidh ag an Aontas creat institiúideach arb é is aidhm dó:
 - a chuspóirí a shaothrú,
 - a luachanna a chur ar aghaidh,
 - fónamh dá leasanna, agus do leasanna a shaoránach agus a Bhallstát,
 - comhchuibheas, éifeachtúlacht agus leanúnachas a chuid beartas agus gníomhaíochtaí a áirithiú.

Cuimsíonn an creat institiúideach:

- Parlaimint na hEorpa,
- An Chomhairle Eorpach,

- Comhairle na nAirí (dá ngairtear "an Chomhairle" anseo feasta),
- An Coimisiún Eorpach (dá ngairtear "an Coimisiún" anseo feasta),
- Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh.

2. Gníomhóidh gach institiúid acu faoi theorainneacha na gcumhachtaí atá tugtha di sa Bhunrecht, i gcomhréir leis na nósanna imeachta agus faoi na coinníollacha aá leagtha amach ann. Cleachtfaidh na hinstitiúidí comhar dílis i leith a chéile.

AIRTEAGAL I-20

Parlaimint na hEorpa

1. Déanfaidh Parlaimint na hEorpa, i gcomhpháirt leis an gComhairle, feidhmeanna reachtacha agus buiséadacha a fheidhmiú. Feidhmeoidh sí feidhmeanna um rialú polaitiúil agus feidhmeanna comhairleacha faoi mar atá leagtha síos sa Bhunrecht. Toghfaidh sí Uachtarán an Choimisiúin.
2. Beidh Parlaimint na hEorpa comhdhéanta d'ionadaithe do shaoránaigh an Aontais. Ní rachaidh a líon thar seacht gcéad caoga. Beidh ionadaíocht na saoránach comhréireach go céimlaghdaitheach agus beidh íosmhéid seisear comhaltaí ann do gach Ballstát. Ní bheidh níos mó ná sé shuíochán is nócha ag aon Bhallstát.

Glacfaidh an Chomhairle Eorpach d'aon toil, ar thionscnamh ó Pharlaimint na hEorpa agus lena toiliú, cinneadh Eorpach lena socrófar comhdhéanamh Pharlaimint na hEorpa, i gcomhréir leis na prionsabail dá dtagraítear sa chéad fhomhír.

3. Toghfar comhaltaí Pharlaimint na hEorpa go ceann téarma oifige cúig bliana trí vótáil chomhchoiteann dhíreach i saorbhallóid rúnda.
4. Toghfaidh Parlaimint na hEorpa a hUachtarán agus a cuid oifigeach as líon a cuid comhaltaí.

AIRTEAGAL I-21

An Chomhairle Eorpach

1. Tabharfaidh an Chomhairle Eorpach don Aontas an spreagadh is gá dá fhorbairt agus saineoidh sí na treoirlínte agus na tosaíochtaí polaitiúla ginearálta. Ní fheidhmeoidh sí feidhmeanna reachtacha.
2. Beidh Chomhairle Eorpach comhdhéanta de Cheannairí Stáit nó Rialtais na mBallstát mar aon lena hUachtarán agus Uachtarán an Choimisiúin. Glacfaidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais páirt ina cuid oibre.
3. Tiocfaidh an Chomhairle Eorpach le chéile in aghaidh na ráithe arna comóradh ag a hUachtarán. Nuair a éilíonn an clár oibre é, féadfaidh comhaltaí na Comhairle Eorpaí a chinneadh go mbeidh aire de chúnamh ag gach duine acu, agus, i gcás Uachtarán an Choimisiúin, go mbeidh comhalta den Choimisiún de chúnamh aige. Má éilíonn an staid a leithéid, déanfaidh an tUachtarán cruinniú urghnách den Chomhairle Eorpach a chomóradh.
4. Ach amháin mar a bhforáiltear a mhalairt sa Bhunreacht, glacfar cinntí na Comhairle Eorpaí trí chomhthoil.

AIRTEAGAL I-22

Uachtarán na Comhairle Eorpaí

1. Toghfaidh an Chomhairle Eorpach a hUachtarán, trí thromlach cáilithe, go ceann téarma dhá bhliain go leith, a bheidh inathnuaite uair amháin. Mura féidir dó nó di feidhmiú nó i gcás mí-iompair thromchúisigh, féadfaidh an Chomhairle Eorpach a théarma oifige nó a téarma oifige a chríochnú i gcomhréir leis an nós imeachta céanna.

2. I dtaca le hUachtarán na Comhairle Eorpaí:

- (a) beidh sé nó sí i gceannas ar an gComhairle Eorpach agus stiúrfaidh sé nó sí a himeachtaí;
- (b) i gcomhar le hUachtarán an Choimisiúin, agus ar bhonn imeachtaí na Comhairle Gnóthaí Ginearálta, áiritheoidh sé nó sí ullmhúchán agus leanúnachas imeachtaí na Comhairle Eorpaí;
- (c) feáchfaidh sé nó sí le comhchuibheas agus comhthoil a éascú sa Chomhairle Eorpach;
- (d) tíolacfaidh sé nó sí tuarascáil do Pharlaimint na hEorpa tar éis gach ceann de chruinnithe na Comhairle Eorpaí.

Áiritheoidh Uachtarán na Comhairle Eorpaí ar a leibhéal féin agus sa cháil sin ionadaíocht eachtrach an Aontais maidir le saincheisteanna a bhaineann lena chomhbheartas eachtrach agus slándála, ach sin gan dochar do chumhachtaí Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais.

3. Ní fhéadfaidh Uachtarán na Comhairle Eorpaí oifig náisiúnta a fheidhmiú.

AIRTEAGAL I-23

Comhairle na nAirí

1. Feidhmeoidh an Chomhairle, i gcomhpháirt le Parlaimint na hEorpa, feidhmeanna reachtacha agus buiséadacha. Feidhmeoidh sí feidhmeanna sainithe beartas agus feidhmeanna comhordaitheacha faoi mar a fhoráiltear sa Bhunreacht.
2. Beidh an Chomhairle comhdhéanta d'ionadaí do gach Ballstát ar leibhéal aireachta a fhéadfaidh ceangaltas a thabhairt thar ceann rialtas an Bhallstáit í dtrácht agus vóta a chaitheamh.
3. Gníomhóidh an Chomhairle trí thiomlath cáilithe ach amháin mar a bhforáiltear a mhalairt sa Bhunreacht.

AIRTEAGAL I-24

Foirmíochtaí Chomhairle na nAirí

1. Tiocfaidh an Chomhairle le chéile i bhfoirmíochtaí éagsúla.
2. Áiritheoidh an Chomhairle Gnóthaí Ginearálta comhchuibheas imeachtaí na bhfoirmíochtaí éagsúla den Chomhairle.

Ullmhóidh sí cruinnithe na Comhairle Eorpaí agus áiritheoidh sí go gcuirtear na cinntí i gcrích i gcuibhreann le hUachtarán na Comhairle agus leis an gCoimisiún.

3. Cumfaidh an Chomhairle Gnóthaí Eachtracha gníomhaíocht eachtrach an Aontais de réir na dtreoirilínte straitéiseacha arna leagan síos ag an gComhairle Eorpach agus áiritheoidh sí comhchuibheas ghníomhaíochtaí an Aontais.
4. Glacfaidh an Chomhairle Eorpach trí thromlach cáilithe cinneadh Eorpach lena mbunófar liosta na bhfoirmíochtaí eile den Chomhairle.
5. Beidh coiste de Bhuanionadaithe Rialtais na mBallstát freagrach as imeachtaí na Comhairle a ullmhú.
6. Suífidh an Chomhairle i seisiún poiblí nuair a dhéanann sí dréachtghníomh reachtach a phlé agus nuair a dhéanann sí vótáil ina leith. Chuige sin, roinnfear gach seisiún den Chomhairle ina dhá chuid, ceann a bhaineann le pléití maidir le gníomhartha reachtacha an Aontais agus ceann a bhaineann le gníomhartha neamhreachtacha.
7. Amach ó fhoirmíocht na Comhairle Gnóthaí Eachtracha, déanfaidh ionadaithe na mBallstát sa Chomhairle Uachtaránacht na bhfoirmíochtaí den Chomhairle a shealbhú ar bhonn uainíochta comhionainne, i gcomhréir leis na coinníollacha a bhunófar le cinneadh Eorpach ón gComhairle Eorpach. Gníomhóidh an Chomhairle Eorpach trí thromlach cáilithe.

AIRTEAGAL I-25

Sainiú ar an tromlach cáilithe sa Chomhairle Eorpach agus sa Chomhairle

1. Saineofar tromlach cáilithe mar 55% ar a laghad de chomhaltáí na Comhairle, a chuimsíonn cúig chomhalta déag ar a laghad agus a ionadaíonn Ballstáit a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra an Aontais.

Ní mór a bheith ar áireamh i mionlach blocála ceithre chomhalta ar a laghad den Chomhairle; dá uireasa sin measfar an tromlach cáilithe a bheith ann.

2. De mhaolú ar mhír 1, nuair nach ar thogra ón gCoimisiún ná ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais a ghníomhóidh an Chomhairle, saineofar an tromlach cáilithe mar 72% ar a laghad de chomhaltaí na Comhairle, a ionadaíonn Ballstáit a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra an Aontais.

3. Beidh feidhm ag mír 1 agus mír 2 maidir leis an gComhairle Eorpach nuair a ghníomhóidh sí trí thromlach cáilithe.

4. Sa Chomhairle Eorpach, ní ghlacfaidh a hUachtarán ná Uachtarán an Choimisiúin páirt sa vótáil.

AIRTEAGAL I-26

An Coimisiún Eorpach

1. Déanfaidh an Coimisiún leas ginearálta an Aontais a chur chun cinn agus glacfaidh sé tionscnaimh iomchuí chuige sin. Áiritheoidh sé go gcuirfear i bhfeidhm an Bunreacht agus na bearta a ghlacfaidh na hinstiúidí de bhun an Bhunreacht. Maoirseoidh sé cur i bhfeidhm dhlí an Aontais faoi rialú Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh. Déanfaidh sé an buiséad a chur chun feidhme agus déanfaidh sé cláir a bhainistiú. Feidhmeoidh sé feidhmeanna comhordaitheacha, feidhmiúcháin agus bainistíochta mar atá leagtha síos sa Bhunreacht. Amach ón gcomhbheartas eachtrach agus slándála, agus amach ó chásanna eile dá bhforáiltear sa Bhunreacht, áiritheoidh sé ionadaíocht eachtrach an Aontais. Glacfaidh sé tionscnaimh a bhaineann le pleanáil bhliantúil agus ilbhliantúil an Aontais d'fhonn teacht ar chomhaontuithe idirinstiúideacha.

2. Mura bhforáiltear a mhalairt sa Bhunreacht, ní fhéadfar gníomhartha reachtacha Aontais a ghlacadh ach amháin ar thogra ón gCoimisiún. Glacfar gníomhartha eile ar bhonn togra ón gCoimisiún nuair a fhoráiltear dó sin sa Bhunreacht.
3. Beidh téarma oifige cúig bliana ag an gCoimisiún.
4. Roghnófar comhaltaí an Choimisiúin mar gheall ar a n-inniúlacht i gcoitinne agus a dtiomantas Eorpach as measc daoine nach bhfuil a neamhspleáchas inchurtha in amhras.
5. Beidh an chéad Choimisiún a ainmneofar faoi fhorálacha an Bhunreachta comhdhéanta de náisiúnach amháin as gach Ballstát, lena n-áirítear an tUachtarán agus Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais a bheidh ar dhuine dá Leasuachtaráin.
6. Amhail ó dheireadh théarma oifige an Choimisiúin, dá dtagraítear i mír 5, beidh an Coimisiún comhdhéanta de líon comhaltaí, lena n-áirítear an tUachtarán agus Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, a fhreagróidh do dhá thrian de líon na mBallstát, ach amháin má chinneann an Chomhairle Eorpach, ag gníomhú di d'aon toil, an líon sin a athrú.

Roghnófar comhaltaí an Choimisiúin as measc náisiúnaigh na mBallstát ar bhonn córais uainíochta comhionainne idir na Ballstáit. Bunófar an córas sin le cinneadh Eorpach arna ghlacadh d'aon toil ag an gComhairle Eorpach agus arna bhunú ar na prionsabail seo a leanas:

- (a) cuirfear an chóir chomhionann cheannann chéanna ar na Ballstáit i dtaca leis an ord san am agus an ré ina mbeidh a náisiúnaigh mar chomhaltaí den Choimisiún a chinneadh; dá bhrí sin, ní fhéadfaidh an difríocht idir líon iomlán na dtéarmaí oifige arna sealbhú ag náisiúnaigh aon dá Bhallstát ar leith bheith níos mó ná téarma amháin;

(b) faoi réir phointe (a), beidh gach Coimisiún leanúnach comhdhéanta ar dhóigh a léireoidh go sásúil raon déimeagrafach agus geografach na mBallstát uile.

7. I bhfeidhmiú a fheidhmeanna, beidh an Coimisiún neamhspleách ar fad. Gan dochar d'Airteagal I-28(2), ní iarrfaidh comhaltaí an Choimisiúin teagasc ar aon rialtas ná aon institiúid, comhlacht, oifig nó gníomhaireacht eile ná ní ghlacfaidh siad teagasc uathu. Staonfaidh siad ó aon ghníomh nach luíonn lena bhfeidhmeanna nó le comhlíonadh a gcúraimí.

8. Beidh an Coimisiún mar chomhlacht freagrach do Pharlaimint na hEorpa. Féadfaidh Parlaimint na hEorpa vótáil ar thairiscint cáinte i leith an Choimisiúin i gcomhréir le hAirteagal III-340. Má ritear tairiscint den sórt sin, caithfidh comhaltaí uile an Choimisiúin scor dá n-oifig d'aon bhuíon agus caithfidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais éirí as na feidhmeanna a fheidhmíonn sé nó sí sa Choimisiún.

AIRTEAGAL I-27

Uachtarán an Choimisiúin Eorpaigh

1. Ag féachaint do na toghcháin do Pharlaimint na hEorpa agus tar éis dul i mbun na gcomhairliúchán iomchuí, déanfaidh an Chomhairle Eorpach, ag gníomhú di trí thromlach cáilithe, an t-iarrthóir atá beartaithe aici d'Uachtaránacht an Choimisiúin a mholadh do Pharlaimint na hEorpa. Toghfaidh Parlaimint na hEorpa an t-iarrthóir sin trí thromlach de na comhaltaí a chomhdhéanann í. Mura sroichfidh sé nó sí an tromlach is gá, molfaidh an Chomhairle Eorpach, ag gníomhú di trí thromlach cáilithe, iarrthóir nua do Pharlaimint na hEorpa faoi cheann míosa agus toghfaidh Parlaimint na hEorpa é nó í de réir an nós imeachta chéanna.

2. Glacfaidh an Chomhairle, i gcomhaontú de thoil a chéile leis an Uachtarán toghaí, an liosta de na daoine eile a bheartóidh sí a cheapadh ina gcomhaltaí den Choimisiún. Déanfar an rogha sin ar bhonn moltaí arna ndéanamh ag na Ballstáit, i gcomhréir leis na critéir atá leagtha amach i mír 4 agus sa dara fómhír de mhír 6 d'Airteagal I-26.

Déanfar an tUachtarán, Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais agus comhaltaí eile an Choimisiúin a chur mar chomhlacht faoi réir vóta um thoilíú ag Parlaimint na hEorpa. Ceapfaidh an Chomhairle Eorpach, ag gníomhú di trí thromlach cáilithe, an Coimisiún ar bhonn an toilithe sin.

3. Déanfaidh Uachtarán an Choimisiúin:

- (a) na treoirlínte a leagan síos a bhfeidhmeoidh an Coimisiún laistigh díobh;
- (b) eagrúchán inmheánach an Choimisiúin a chinneadh chun comhchuibheas, éifeachtúlacht agus coláisteachas a ghníomhaíochta a áirithiú;
- (c) Leasuachtaráin, seachas Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, a cheapadh as líon comhaltaí an Choimisiúin.

Éireoidh comhalta den Choimisiún as oifig arna iarraidh sin don Uachtarán. Éireoidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais as oifig, i gcomhréir leis an nós imeachta atá leagtha síos in Airteagal I-28(1), arna iarraidh sin don Uachtarán.

AIRTEAGAL I-28

Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais

1. Déanfaidh an Chomhairle Eorpach, ag gníomhú di trí thiomlath cáilithe, le comhaontú ó Uachtarán an Choimisiúin, Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais a cheapadh. Féadfaidh an Chomhairle Eorpach a théarma nó a téarma oifige a chríochnú de réir an nós imeachta chéanna.
2. Seolfaidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais comhbheartas eachtrach agus slándála an Aontais. Rannchuideoidh sé nó sí trína thograí nó trína tograí leis an mbeartas sin a chumadh agus feidhmeoidh sé nó sí é faoi mar a shaineoidh an Chomhairle. Gníomhóidh sé nó sí amhlaidh maidir leis an gcomhbheartas slándála agus cosanta.
3. Beidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais i gceannas ar an gComhairle Gnóthaí Eachtracha.
4. Beidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais ar dhuine de Leas-Uachtaráin an Choimisiúin. Áiritheoidh sé nó sí comhchuibheas ghníomhaíocht eachtrach an Aontais. Beidh sé nó sí freagrach laistigh den Choimisiún as na freagrachtaí a thiteann ar an gCoimisiún sa chaidreamh eachtrach agus as gnéithe eile de ghníomhaíocht eachtrach an Aontais a chomhordú. Agus na freagrachtaí sin á bhfeidhmiú aige nó aici laistigh den Choimisiún, agus i dtaca leis na freagrachtaí sin amháin, beidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais faoi réir nósanna imeachta an Choimisiúin, a mhéad atá sé sin comhchuí le míreanna 2 agus 3.

AIRTEAGAL I-29

Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh

1. Cuimseoidh Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh an Chúirt Bhreithiúnais, an Chúirt Ghinearálta agus cúirteanna speisialaithe. Áiritheoidh sí go gcomhlíonfar an dlí i léiriú an Bhunreachta agus ina chur i bhfeidhm.

Cuirfidh na Ballstáit leighis ar fáil atá leordhóthanach chun cosaint dlí éifeachtach a áirithiú sna réimsí atá folaithe le dlí an Aontais.

2. Beidh an Chúirt Bhreithiúnais comhdhéanta de bhreitheamh amháin as gach Ballstát. Beidh Abhcóidí Ginearálta de chúnamh aici.

Beidh ar an gCúirt Ghinearálta breitheamh amháin ar a laghad as gach Ballstát.

Roghnófar Breithiúna agus Abhcóidí Ginearálta na Cúirte Breithiúnais agus Breithiúna na Cúirte Ginearálta as measc daoine nach bhfuil a neamhspleáchas inchurtha in amhras agus a chomhallann na coinníollacha atá leagtha síos in Airteagail III-355 agus III-356. Ceapfaidh rialtais na mBallstát iad de thoil a chéile ar feadh téarma sé bliana. Féadfar Breithiúna agus Abhcóidí Ginearálta atá ag éirí as oifig a athcheapadh.

3. Déanfaidh Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, i gcomhréir le Cuid III:

- (a) rialú a thabhairt ar chaingne arna dtabhairt ag Ballstát, institiúid nó duine nádúrtha nó dlítheanach;
- (b) réamhrialuithe a thabhairt, arna n-iarraidh sin do chúirteanna nó binsí de chuid na mBallstát, maidir le léiriú dhlí an Aontais nó le bailíocht gníomhartha arna nglacadh ag na hinstitiúidí;

- (c) rialú a thabhairt i gcásanna eile dá bhforáiltear sa Bhunreacht.

CAIBIDIL II

INSTITIÚIDÍ AGUS COMHLACHTAÍ COMHAIRLEACHA EILE AN AONTAIS

AIRTEAGAL I-30

An Banc Ceannais Eorpach

1. Comhdhéanfar an Córas Eorpach Bhanc Ceannais den Bhanc Ceannais Eorpach i dteannta leis na bainc cheannais náisiúnta. Déanfaidh an Banc Ceannais Eorpach i dteannta le bainc cheannais náisiúnta na mBallstát sin a bhfuil an euro mar airgeadra acu, a chomhdhéanann an tEurochóras, beartas airgeadaíochta an Aontais a sheoladh.
2. Is iad comhlachtaí cinnteoireachta an Bhainc Cheannais Eorpaigh a rialóidh an Córas Eorpach Banc Ceannais. Beidh de chuspóir príomhúil ag an gCóras Eorpach Banc Ceannais cobhsaíocht praghsanna a choimeád ar bun. Gan dochar don chuspóir sin, tacóidh sé leis na beartais eacnamaíochta ghinearálta san Aontas d'fhonn rannchuidiú le gnóthú chuspóirí an Aontais. Seolfaidh sé cúraimí eile Bainc Cheannais i gcomhréir le Cuid III agus le Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh.
3. Is institiúid é an Banc Ceannais Eorpach. Beidh pearsantacht dhlítheanach aige. Eisean amháin a fhéadfaidh eisiúint an euro a údarú. Beidh sé neamhspleách i bhfeidhmiú a chumhachtaí agus i mbainistiú a chúrsaí airgeadais. Déanfaidh institiúidí, comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí an Aontais agus rialtais na mBallstát an neamhspleáchas sin a urramú.

4. Glacfaidh an Banc Ceannais Eorpach pé bearta is gá chun a chúraimí a chur i gcrích i gcomhréir le hAirteagail III-185 go III-191 agus le hAirteagal III-196, agus leis na coinníollacha atá socraithe i Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh. I gcomhréir leis na hAirteagail chéanna sin, coinneoidh na Ballstáit nach bhfuil an euro mar airgeadra acu, agus a gcuid Banc Ceannais, a gcumhachtaí in ábhair airgeadaíochta.
5. Rachfar i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach, sna réimsí a thig faoina fhreagrachtaí, maidir le gach gníomh Aontais arna bheartú, agus le gach togra rialacháin ar leibhéal náisiúnta, agus féadfaidh sé tuairimí a thabhairt.
6. Tá comhlachtaí cinnteoireachta an Bhainc Ceannais Eorpaigh, a gcomhdhéanamh agus a mhodhanna oibriúcháin leagtha amach in Airteagail III-382 agus III-383, agus freisin i Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh.

AIRTEAGAL I-31

An Chúirt Iniúchóirí

1. Is institiúid í an Chúirt Iniúchóirí. Déanfaidh sí iniúchóireacht ar chuntais an Aontais.
2. Scrúdóidh sí na cuntais ar ioncam agus ar chaiteachas uile an Aontais, agus áiritheoidh sí an dea-bhainistíocht airgeadais.
3. Beidh sí comhdhéanta de náisiúnach amháin as gach Ballstát. Beidh a comhaltaí, chun leas ginearálta an Aontais, neamhspleách ar fad i bhfeidhmiú a bhfeidhmeanna.

AIRTEAGAL I-32

Comhlachtaí comhairleacha an Aontais

1. Beidh Coiste na Réigiún agus Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta a fheidhmeoidh feidhmeanna comhairleacha de chúnamh ag Parlaimint na hEorpa, ag an gComhairle agus ag an gCoimisiún.
2. Beidh Coiste na Réigiún comhdhéanta d'ionadaithe do chomhlachtaí réigiúnacha agus áitiúla a bhfuil acu sainordú toghchánach in údarás réigiúnach nó áitiúil nó atá freagrach go polaitiúil do thionól tofa.
3. Beidh an Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta comhdhéanta d'ionadaithe d'eagraíochtaí fostóirí, fostaithe agus páirtithe eile atá ionadaíoch don tsochaí sibhialta, go háirithe i réimsí socheacnamaíocha, sibhialta, gairmiúla agus cultúrtha.
4. Ní bheidh comhaltaí Choiste na Réigiún agus an Choiste Eacnamaíoch agus Sóisialta faoi cheangal ag aon teagaisc shainordaitheacha. Beidh siad, chun leas ginearálta an Aontais, neamhspleách ar fad i bhfeidhmiú a bhfeidhmeanna.
5. Tá na rialacha a bhaineann le comhdhéanamh na gCoistí sin, lena gcuid comhaltaí a ainmniú, lena gcumhachtaí agus lena n-oibriúcháin leagtha amach in Airteagail III-386 go III-392.

Déanfaidh an Chomhairle na rialacha dá dtagraítear i míreanna 2 agus 3 a bhaineann le cineál a gcomhdhéanaimh a athbhreithniú go tráthrialta chun forbairtí eacnamaíocha, sóisialta agus déimeagrafacha san Aontas a chur san áireamh. Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, cinntí Eorpacha chuige sin.

TEIDEAL V

INNIÚLACHTAÍ AN AONTAIS A FHEIDHMIÚ

CAIBIDIL I

FORÁLACHA COITEANNA

AIRTEAGAL I-33

Gníomhartha dlí an Aontais

1. D'fhonn inniúlachtaí an Aontais a fheidhmiú, úsáidfidh na hinstiúidí mar ionstraimí dlítheanacha, i gcomhréir le Cuid III, dlíthe Eorpacha, dlíthe réime Eorpacha, rialacháin Eorpacha, cinntí Eorpacha, moltaí agus tuairimí.

Is gníomh reachtach é an dlí Eorpach a mbeidh feidhm ghinearálta aige. Beidh sé ina cheangal go huile agus go hiomlán agus infheidhme go díreach i ngach Ballstát.

Is gníomh reachtach é an dlí réime Eorpach a bheidh ina cheangal ar gach Ballstát chuig a ndíreofar é maidir leis an toradh atá le gnóthú, ach fágfar faoi na húdaráis náisiúnta foirm agus modhanna a roghnú.

Is gníomh neamhreachtach é an rialachán Eorpach a mbeidh feidhm ghinearálta aige maidir le gníomhartha reachtacha agus forálacha áirithe den Bhunrecht a chur chun feidhme. Féadfaidh sé a bheith ina cheangal go huile agus go hiomlán agus infheidhme go díreach i ngach Ballstát, nó ina cheangal ar gach Ballstát chuig a ndíreofar é maidir leis an toradh atá le gnóthú, ach fágfar faoi na húdaráis náisiúnta foirm agus modhanna a roghnú.

Is gníomh neamhrechtach é an cinneadh Eorpach a bheidh ina cheangal go huile agus go hiomlán. Nuair a shonróidh cinneadh iad siúd chuig ndíreofar é is orthu sin amháin a bheidh sé ina cheangal.

Ní bheidh aon bhrí cheangailteach le moltaí ná le tuairimí.

2. Agus dréachtghníomhartha á bplé acu, staonfaidh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle ó ghníomhartha a ghlacadh nach bhforáiltear dóibh sa nós imeachta reachtach is ábhartha sa réimse i dtrácht.

AIRTEAGAL I-34

Gníomhartha reachtacha

1. Déanfaidh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, dlíthe Eorpacha agus dlíthe réime Eorpacha a ghlacadh go compháirteach i gcomhréir leis an ngnáthnós imeachta reachtach mar atá leagtha amach in Airteagal III-396. Mura n-éireoidh leis an dá institiúid teacht ar chomhaontú, ní ghlacfar an gníomh i gceist.
2. Sna cásanna sonracha dá bhforáiltear sa Bhunrecht, déanfaidh Parlaimint na hEorpa dlíthe agus dlíthe réime Eorpacha a ghlacadh le rannpháirtíocht ón gComhairle, nó déanfaidh an Chomhairle iad a ghlacadh le rannpháirtíocht ó Pharlaimint na hEorpa, i gcomhréir le nósanna imeachta reachtacha speisialta.
3. Sna cásanna sonracha dá bhforáiltear sa Bhunrecht, féadfar dlíthe Eorpacha agus dlíthe réime Eorpacha a ghlacadh ar thionscnamh ó ghrúpa de Bhallstáit nó ó Pharlaimint na hEorpa, ar mholadh ón mBanc Ceannais Eorpach nó arna iarraidh sin don Chúirt Bhreithiúnais nó don Bhanc Eorpach Infheistíochta.

AIRTEAGAL I-35

Gníomhartha neamhrechtacha

1. Glacfaidh an Chomhairle Eorpach cinntí Eorpacha sna cásanna dá bhforáiltear sa Bhunrecht.
2. Déanfaidh an Chomhairle agus an Coimisiún, go háirithe sna cásanna dá bhforáiltear in Airteagail I-36 agus I-37, agus an Banc Ceannais Eorpach sna cásanna sonracha dá bhforáiltear sa Bhunrecht, rialacháin nó cinntí Eorpacha a ghlacadh.
3. Glacfaidh an Chomhairle moltaí. Gníomhóidh sí ar thogra ón gCoimisiún sna cásanna uile ina bhforáiltear sa Bhunrecht go nglacfaidh sí gníomhartha ar thogra ón gCoimisiún. Gníomhóidh sí d'aon toil sna réimsí sin inar gá aontoilíocht chun gníomh Aontais a ghlacadh. Déanfaidh an Coimisiún, agus an Banc Ceannais Eorpach sna cásanna sonracha dá bhforáiltear sa Bhunrecht, moltaí a ghlacadh.

AIRTEAGAL I-36

Rialacháin Eorpacha arna dtarmligean

1. Féadfaidh dlíthe Eorpacha agus dlíthe réime Eorpacha an chumhacht a tharmligean chuig an gCoimisiún rialacháin Eorpacha arna dtarmligean a ghlacadh chun eilimintí áirithe nach bhfuil sár-riachtanach den dlí Eorpach nó den dlí réime Eorpach a fhorlíonadh nó a leasú.

Déanfar cuspóirí, inneachar, raon feidhme agus ré tharmligean na cumhachta a shainiú go sainráite sna dlíthe Eorpacha agus sna dlíthe réime Eorpacha. Déanfar na heilimintí sár-riachtanacha d'aon réimse a fhorchoimeád don dlí Eorpach nó don dlí réime Eorpach agus ní bheidh na heilimintí sin dá réir sin ina n-ábhar do tharmligean cumhachta.

2. Leagfar síos go sainráite le dlíthe Eorpacha agus le dlíthe réime Eorpacha na coinníollacha a mbeidh an tarmligean faoina réir; féadfaidh na coinníollacha sin a bheith mar a leanas:

- (a) féadfaidh Parlaimint na hEorpa nó an Chomhairle a chinneadh an tarmligean a chúlghairm;
- (b) ní fhéadfaidh an rialachán Eorpach arna tharmligean teacht i bhfeidhm ach amháin mura mbeidh aon agóid curtha in iúl ag Parlaimint na hEorpa nó ag an gComhairle laistigh de thréimhse arna socrú le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach.

Chun críocha (a) agus (b), gníomhóidh Parlaimint na hEorpa trí thromlach na gcomhaltaí a chomhdhéanann í, agus gníomhóidh an Chomhairle trí thromlach cáilithe.

AIRTEAGAL I-37

Gníomhartha cur chun feidhme

1. Glacfaidh na Ballstáit gach beart dlí náisiúnta is gá chun gníomhartha Aontais atá ceangailteach ó thaobh dlí a chur chun feidhme.
2. Nuair is gá coinníollacha comhionanna chun gníomhartha Aontais a chur chun feidhme, tabharfaidh na gníomhartha sin cumhachtaí cur chun feidhme don Choimisiún, nó, i gcásanna sonracha cuí-réasúnaithe agus sna cásanna dá bhforáiltear in Airteagal I-40, don Chomhairle.
3. Chun críocha mhír 2, bunófar roimh ré le dlíthe Eorpacha na rialacha agus na prionsabail ghinearálta a bhaineann leis na sásraí maidir le rialú ag na Ballstáit ar fheidhmiú inniúlachtaí chur chun feidhme an Choimisiúin.
4. Is i bhfoirm rialacháin Eorpacha cur chun feidhme nó cinntí Eorpacha cur chun feidhme a bheidh gníomhartha cur chun feidhme Aontais.

AIRTEAGAL I-38

Prionsabail is coiteann do ghníomhartha dlí an Aontais

1. Nuair nach sonraítear leis an mBunreacht an saghas gnímh atá le glacadh, roghnóidh na hinstitiúidí é de réir an cháis, agus na nósanna imeachta is infheidhme agus prionsabal na comhréireachta dá dtagraítear in Airteagal I-11 á gcomhlíonadh.
2. Sonrófar sna gníomhartha dlí na réasúin is bun leo agus tagróidh siad do na tograí, na tionscnaimh, na moltaí, na hiarrataí nó na tuairimí is gá de bhun an Bhunreachta.

AIRTEAGAL I-39

Foilsíú agus teacht i bhfeidhm

1. Is é Uachtarán Pharlaimint na hEorpa agus Uachtarán na Comhairle a shíneoidh na dlíthe Eorpacha agus na dlíthe réime Eorpacha arna nglacadh i gcomhréir leis an ngnáthnós imeachta reachtach.

I gcásanna eile is é Uachtarán na hinstitiúide a ghlac iad a shíneoidh iad. Foilseofar dlíthe Eorpacha agus dlíthe réime Eorpacha in Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh agus tiocfaidh siad i bhfeidhm ar an dáta a shonrófar iontu nó, mura sonrófar dáta chuige, ar an bhfichiú lá tar éis a bhfoilsithe.

2. Rialacháin Eorpacha agus cinntí Eorpacha nach sonraíonn cé chuige a bhfuil siad dírithe, is é Uachtarán na hinstitiúide a ghlac iad a shíneoidh iad.

Rialacháin Eorpacha agus cinntí Eorpacha, i gcás nach sonraíonn na cinntí sin cé chuige a bhfuil siad dírithe, foilseofar iad in Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh agus tiocfaidh siad i bhfeidhm ar an dáta a shonrófar iontu nó, mura sonrófar dáta chuige, ar an bhfichiú lá tar éis a bhfoilsithe.

3. Cuirfear cinntí Eorpacha seachas na cinn dá dtagraítear i mír 2 in iúl dóibh siúd chuig a ndíreofar iad agus gabhfaidh éifeacht leo ar iad a chur in iúl amhlaidh.

CAIBIDIL II

FORÁLACHA SONRACHA

AIRTEAGAL I-40

Forálacha sonracha a bhaineann leis an gcomhbheartas eachtrach agus slándála

1. Seolfaidh an tAontas Eorpach comhbheartas eachtrach agus slándála, arna bhunú ar an dlúthpháirtíocht pholaitiúil fhrithpháirteach a fhorbairt idir na Ballstáit, ar cheisteanna leasa ghinearálta a shainaithint agus ar chéim chóineasaithe a bheidh ag síormhéadú idir ghníomhaíochtaí na mBallstát a ghnóthú.
2. Déanfaidh an Chomhairle Eorpach leasanna straitéiseacha an Aontais a shainaithint agus cuspóirí a chomhbheartais eachtraigh agus slándála a chinneadh. Cumfaidh an Chomhairle an beartas sin faoi chuimsiú na dtreoirlínte straitéiseacha arna mbunú ag an gComhairle Eorpach agus i gcomhréir le Cuid III.
3. Glacfaidh an Chomhairle Eorpach agus an Chomhairle na cinntí Eorpacha is gá.

4. Déanfaidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais agus na Ballstáit an comhbheartas eachtrach agus slándála a chur in éifeacht, agus leas á bhaint as acmhainní náisiúnta agus acmhainní an Aontais.
5. Rachaidh na Ballstáit i gcomhairle le chéile i dtionól na Comhairle Eorpaí agus i dtionól na Comhairle maidir le haon saincheist leasa ghinearálta a bhaineann le beartas eachtrach agus slándála chun cur chuige coiteann a shainiú. Sula nglacfaidh sé ar lámh aon ghníomhaíocht ar an ardán idirnáisiúnta nó aon cheangaltas a d'fhéadfadh difear a dhéanamh do leasanna an Aontais, rachaidh gach Ballstát i gcomhairle leis na Ballstáit eile i dtionól na Comhairle Eorpaí nó i dtionól na Comhairle. Áiritheoidh na Ballstáit, trína gcuid gníomhaíochtaí a chóineasú, go mbeidh an tAontas in ann a leasanna agus a luachanna a chur i gcion ar an ardán idirnáisiúnta. Beidh na Ballstáit dlúthpháirteach le chéile.
6. Déanfaidh an Chomhairle Eorpach agus an Chomhairle cinntí Eorpacha a bhaineann leis an gcomhbheartas eachtrach agus slándála a ghlacadh d'aon toil, seachas sna cásanna dá dtagraítear i gCuid III. Gníomhóidh an Chomhairle Eorpach agus an Chomhairle ar thionscnamh ó Bhallstát, ar thogra ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, nó ar thogra ón Aire sin le tacaíocht ón gCoimisiún. Eisíofar dlíthe Eorpacha agus dlíthe réime Eorpacha.
7. Féadfaidh an Chomhairle Eorpach cinneadh Eorpach a ghlacadh d'aon toil lena n-údarófar don Chomhairle gníomhú trí thromlach cáilithe i gcásanna seachas na cinn dá dtagraítear i gCuid III.
8. Rachfar i gcomhairle go tráthrialta le Parlaimint na hEorpa maidir le príomhghnéithe agus bunroghanna an chomhbheartais eachtraigh agus slándála. Coinneofar ar an eolas í faoina éabhlóid.

AIRTEAGAL I-41

Forálacha sonracha a bhaineann leis an gcomhbheartas slándála agus cosanta

1. Beidh an comhbheartas slándála agus cosanta ina chuid dhilis den chomhbheartas eachtrach agus slándála. Cuirfidh sé cumas oibríochtúil ar fáil don Aontas trí tharraingt ar shócmhainní sibhialta agus míleata. Féadfaidh an tAontas iad a úsáid maidir le misin lasmuigh den Aontas a bhaineann leis an tsíochánaíocht, coinbhleachtaí a chosc agus an tslándáil idirnáisiúnta a neartú i gcomhréir le prionsabail Chairt na Náisiún Aontaithe. Cuirfear na cúraimí sin i gcrích ag baint úsáide as cumais arna gcur ar fáil ag na Ballstáit.
 2. Beidh ar áireamh sa chomhbheartas slándála agus cosanta comhbheartas cosanta an Aontais a chumadh go comhleanúnach. Tiocfaidh comhchosaint as sin nuair a chinnfidh an Chomhairle Eorpach amhlaidh, ag gníomhú di d'aon toil. Sa chás sin, molfaidh sí do na Ballstáit cinneadh den sórt sin a ghlacadh i gcomhréir lena rialacha bunreachtúla faoi seach.
- Ní dhéanfaidh beartas an Aontais i gcomhréir leis an Airteagal seo dochar do cháilíocht shonrach beartais slándála agus cosanta Ballstát áirithe, urramóidh sé na hoibleagáidí a chineann ó Chonradh an Atlantaigh Thuaidh i gcás Ballstát áirithe a mheasann go bhfuil a gcomhchosaint bainte amach acu in Eagraíocht Chonradh an Atlantaigh Thuaidh, agus beidh sé ag luí leis an gcomhbheartas slándála agus cosanta arna bhunú sa chreat sin.
3. Déanfaidh na Ballstáit, d'fhonn an comhbheartas slándála agus cosanta a chur chun feidhme, cumais shibhialta agus mhíleata a chur ar fáil don Aontas chun rannchuidiú leis na cuspóirí arna sainiú ag an gComhairle. Na Ballstáit sin a bhunaíonn fórsaí ilnáisiúnta le chéile, féadfaidh siad freisin na fórsaí sin a chur ar fáil don chomhbheartas slándála agus cosanta.

Gabhfaidh na Ballstáit ar láimh a gcumais mhíleata a fheabhsú go comhleanúnach. Déanfar Gníomhaireacht a bhaineann le cumais chosanta a fhorbairt, le taighde, le soláthar agus le harmálacha (Gníomhaireacht Eorpach um Chosaint) a bhunú chun riachtanais oibríochtúla a shainnithint, bearta a chur ar aghaidh chun na riachtanais sin a chomhall, rannchuidiú le haon bheart is gá do neartú bhonn tionsclaíoch agus teicneolaíoch earnáil na cosanta a shainnithint, agus nuair is iomchuí, a chur chun feidhme, bheith rannpháirteach i mbeartas Eorpach chumas agus armálacha a shainiú, agus cuidiú leis an gComhairle chun feabhsú ar a gcumas míleata a mheas.

4. Cinntí Eorpacha a bhaineann leis an mbeartas slándála agus cosanta, lena n-áirítear na cinntí sin a chuireann tús le misean dá dtagraítear san Airteagal seo, glacfaidh an Chomhairle iad ag gníomhú di d'aon toil ar thogra ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais nó ar thionscnamh ó Bhallstát. Féadfaidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais a mholadh go rachfar ar iontaoibh acmhainní náisiúnta agus ionstraimí an Aontais araon, i gcomhpháirt leis an gCoimisiún nuair is iomchuí.

5. Féadfaidh an Chomhairle a chur de chúram, i gcreat an Aontais, ar ghrúpa de Bhallstáit cúram a chur i gcrích d'fhonn luachanna an Aontais a chosaint agus fónamh dá leasanna. Beidh cur i gcrích an chúraim sin faoi réir Airteagal III-310.

6. Na Ballstáit sin a chomhallann a gcumais mhíleata critéir níos airde agus a bhfuil ceangaltais níos ceangailtí déanta acu i leith a chéile sa réimse sin ar mhaithe leis na cúraimí is déine, bunóidh siad buanchomhar struchtúrtha laistigh de chreat an Aontais. Beidh an comhar sin faoi réir Airteagal III-312. Ní dhéanfaidh sé difear d'fhorálacha Airteagal III-309.

7. Má dhéantar ionsaí armtha ar a chríoch ar Bhallstát, caithfidh na Ballstáit rannpháirteacha eile cúnamh agus cabhair a thabhairt dó le gach meán is féidir leo, i gcomhréir le hAirteagal 51 de Chairt na Náisiún Aontaithe. Ní dhéanfaidh sé sin difear do cháilíocht shonrach beartais slándála agus cosanta Ballstát áirithe.

Beidh na ceangaltais agus an comhar sa réimse sin comhchuí leis na ceangaltais arna ngabháil ar láimh laistigh d'Eagraíocht Chonradh an Atlantaigh Thuaidh a leanann de bheith mar bhunsraith dá gcosaint chomhchoiteann i gcás na Stát atá ina gcomhaltaí de agus mar eagrais dá cur chun feidhme.

8. Rachfar i gcomhairle go tráthrialta le Parlaimint na hEorpa maidir le príomhghnéithe agus bunroghanna an chomhbheartais slándála agus cosanta. Coinneofar ar an eolas í faoina éabhlóid.

AIRTEAGAL I-42

Forálacha sonracha a bhaineann leis an limistéar saoirse, slándála agus ceartais

1. Is limistéar saoirse, slándála agus ceartais a bheidh san Aontas:
 - (a) trí dhlíthe Eorpacha agus dlíthe réime Eorpacha a ghlacadh arb é is aidhm dóibh, más gá, dlíthe agus rialacháin na mBallstát a chomhfhogasú sna réimsí dá dtagraítear i gCuid III;
 - (b) trí mhuintín fhrithpháirteach a chur chun cinn idir údaráis inniúla na mBallstát, go háirithe ar bhonn cinntí breithiúnacha agus seachbhreithiúnacha a aithint go frithpháirteach;
 - (c) trí chomhar oibríochtúil idir údaráis inniúla na mBallstát, lena n-áirítear seirbhísí póilíneachta, seirbhísí custaim agus seirbhísí eile a dhéanann speisialtóireacht ar chionta coiriúla a chosc agus a bhrath.

2. Féadfaidh na Parlaimintí náisiúnta, faoi chuimsiú limistéar saoirse, slándála agus ceartais, a bheith rannpháirteach sna sásraí meastóireachta dá bhforáiltear in Airteagal III-260. Beidh siad bainteach leis an bhfaireachán polaitiúil ar Europol agus leis an meastóireacht ar ghníomhaíochtaí Eurojust, i gcomhréir le hAirteagail III-276 agus III-273.

3. Beidh ceart tionscnaimh ag na Ballstáit i réimse an chomhair phóilíneachta agus bhreithiúnaigh in ábhair choiriúla, i gcomhréir le hAirteagal III-264.

AIRTEAGAL I-43

Clásal na dlúthpháirtíochta

1. Gníomhóidh an tAontas agus na Ballstáit i gcomhpháirt le chéile de mheon dlúthpháirtíochta má fhulaingíonn Ballstát ionsaí sceimhlitheoireachta nó tubaiste nádúrtha nó de dhéantús an duine. Slógfaidh an tAontas na hionstraimí uile dá bhfuil ar láimh aige, lena n-áirítear na hacmhainní míleata arna gcur ar fáil ag na Ballstáit, chun:

- (a) – bagairt na sceimhlitheoireachta ar chríoch na mBallstát a chosc;
 - institiúidí daonlathacha agus an pobal sibhialta a chosaint ar aon ionsaí sceimhlitheoireachta;
 - bheith de chúnamh ag Ballstát ar a chríoch arna iarraidh sin dá údaráis pholaitiúla i gcás ionsaí sceimhlitheoireachta;
- (b) – bheith de chúnamh ag Ballstát ar a chríoch arna iarraidh sin dá údaráis pholaitiúla i gcás tubaiste nádúrtha nó de dhéantús an duine.

2. Tá na rialacha mionsonraithe chun an tAirteagal seo a chur chun feidhme leagtha amach in Airteagal III-329.

CAIBIDIL III

COMHAR FEABHSAITHE

AIRTEAGAL I-44

Comhar feabhsaithe

1. Na Ballstáit ar mian leo comhar feabhsaithe a bhunú eatarthu féin faoi chuimsiú inniúlachtaí neamheisiacha an Aontais, féadfaidh siad leas a bhaint as institiúidí an Aontais agus na hinniúlachtaí sin a fheidhmiú trí fhorálacha iomchuí an Bhunreachta a chur i bhfeidhm, faoi réir na dteorainneacha agus i gcomhréir leis na nósanna imeachta atá leagtha síos san Airteagal seo agus in Airteagail III-416 go III-423.

Is é is aidhm don chomhar feabhsaithe dlús a chur le cuspóirí an Aontais, a leasanna a chosaint agus a phróiseas lánpháirtíochta a neartú. Beidh an comhar sin ar oscailt do gach Ballstát tráth ar bith, i gcomhréir le hAirteagal III-418.

2. Déanfaidh an Chomhairle an cinneadh Eorpach lena n-údarófar an comhar feabhsaithe a ghlacadh mar rogha dheireanach nuair a bheidh sé suite aici nach bhféadfaidh an tAontas ina iomláine cuspóirí an chomhair sin a bhaint amach laistigh de thréimhse réasúnta, agus ar chuntar go mbeidh trian ar a laghad de na Ballstáit rannpháirteach ann. Gníomhóidh an Chomhairle i gcomhréir leis an nós imeachta atá leagtha síos in Airteagal III-419.

3. Féadfaidh gach comhalta den Chomhairle a bheith rannpháirteach ina pléití, ach ní ghlacfaidh páirt sa vótáil ach na comhaltaí sin amháin den Chomhairle a ionadaíonn na Ballstáit atá rannpháirteach sa chomhar feabhsaithe.

Is éard is aontoilíocht ann vótaí ionadaithe na mBallstát rannpháirteach amháin.

Saineofar an tromlach cáilithe mar 55% ar a laghad de chomhaltaí na Comhairle, a ionadaíonn na Ballstáit rannpháirteacha a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra na Stát sin.

Ní mór a bheith ar áireamh i mionlach blocála an t-íoslíon ar a laghad de chomhaltaí den Chomhairle a ionadaíonn níos mó ná 35% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach, móide comhalta amháin; dá uireasa sin measfar an tromlach cáilithe a bheith ann.

De mhaolú ar an tríú fomhír agus ar an gceathrú fomhír, nuair nach ar thogra ón gCoimisiún ná ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais a ghníomhóidh an Chomhairle, saineofar an tromlach cáilithe is gá mar 72% ar a laghad de chomhaltaí na Comhairle a ionadaíonn na Ballstáit rannpháirteacha a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra na mBallstát sin.

4. Ní bheidh gníomhartha arna nglacadh faoi chuimsiú an chomhair fheabhsaithe ina gceangal ach ar na Ballstáit rannpháirteacha amháin. Ní mheasfar iad mar chuid den *acquis* a gcaithfidh Stáit is iarrthóirí ar aontachas leis an Aontas glacadh leis.

TEIDEAL VI

SAOL DAONLATHACH AN AONTAIS

AIRTEAGAL I-45

Prionsabal an chomhionannais dhaonlathaigh

Ina chuid gníomhaíochtaí uile, urramóidh an tAontas prionsabal chomhionannas a shaoránach a gheobhaidh cóir chomhionann óna chuid institiúidí, comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí.

AIRTEAGAL I-46

Prionsabal an daonlathais ionadaíoch

1. Beidh oibriú an Aontais fothaithe ar an daonlathas ionadaíoch.
2. Tá na saoránaigh ionadaithe go díreach ar leibhéal an Aontais i bParlaimint na hEorpa.

Tá na Ballstáit ionadaithe sa Chomhairle Eorpach ag a gCeannairí Stáit nó Rialtais agus sa Chomhairle ag a rialtais, atá freagrach iad féin go daonlathach, sin os comhair na bParlaimintí náisiúnta nó os comhair a gcuid saoránach.

3. Beidh an ceart ag gach saoránach a bheith rannpháirteach i saol daonlathach an Aontais. Glacfar cinntí chomh hoscailte agus is féidir agus ar leibhéal chomh gar agus is féidir don saoránach.
4. Rannchuidíonn páirtithe polaitiúla ar leibhéal Eorpach le feacht pholaitiúil Eorpach a fhoirmiú agus le thoil shaoránaigh an Aontais a chur in iúl.

AIRTEAGAL I-47

Prionsabal an daonlathais rannpháirtíoch

1. Tabharfaidh na hinstiúidí do shaoránaigh agus do chomhlachais ionadaíocha, trí bhealaí iomchuí, an deis a gcuid tuairimí a chur in iúl agus iad a nochtadh go poiblí i ngach réimse de ghníomhaíocht an Aontais.

2. Coimeádfaidh na hinstiúidí agallamh oscailte, trédhearcach, tráthrialta ar siúl le comhlachais ionadaíocha agus leis an tsochaí shibhialta.
3. D'fhonn comhchuibheas agus trédhearcacht ghníomhaíochtaí an Aontais a áirithiú, rachaidh an Coimisiún i mbun comhairliúchán leathan le páirtithe lena mbaineann.
4. Féadfaidh saoránaigh den Aontas, nach lú a líon ná aon mhilliún amháin ar a laghad as líon suntasach de Bhallstáit, an tionscnamh a ghlacadh iarraidh ar an gCoimisiún, faoi chuimsiú a chumhachtaí, togra iomchuí a thíolacadh maidir le ceisteanna a bhfuil gá dar leis na saoránaigh le gníomh dlí de chuid an Aontais ina leith chun an Bunreacht a chur chun feidhme. Leagfar síos le dlíthe Eorpacha na forálacha do na nósanna imeachta agus do na coinníollacha is gá do thionscnamh mar sin ó na saoránaigh, lena n-áirítear an t-íoslíon Ballstát as a gcaithfidh na saoránaigh sin teacht.

AIRTEAGAL I-48

Na comhpháirtithe sóisialta agus an t-agallamh sóisialta uathrialach

Déanann an tAontas ról na gcomhpháirtithe sóisialta ar leibhéal an Aontais a aithint agus a chur chun cinn, agus éagsúlacht na gcóras náisiúnta á cur san áireamh aige. Éascóidh sé an t-agallamh idir na comhpháirtithe sóisialta, agus a neamhspleáchas á hurramú aige.

An Cruinniú Mullaigh Sóisialta Tríthaobhach ar mhaithe leis an bhFás agus leis an bhFostaíocht, rannchuideoidh sé leis an agallamh sóisialta.

AIRTEAGAL I-49

An tOmbudsman Eorpach

Glacfaidh Ombudsman Eorpach arna thoghadh ag Parlaimint na hEorpa gearáin maidir le drochriarachán i ngníomhaíochtaí institiúidí, chomhlachtaí, oifigí nó ghníomhaireachtaí an Aontais faoi na coinníollacha atá leagtha síos sa Bhunreacht, scrúdóidh sé nó sí na gearáin sin agus déanfaidh sé nó sí tuarascáil orthu. Beidh an tOmbudsman Eorpach neamhspleách ar fad i bhfeidhmiú a fheidhmeanna nó a feidhmeanna.

AIRTEAGAL I-50

Trédhearcacht imeachtaí institiúidí, chomhlachtaí, oifigí agus ghníomhaireachtaí an Aontais

1. D'fhonn an dea-rialachas a chur chun cinn agus rannpháirtíocht na sochaí sibhialta a áirithiú, seolfaidh institiúidí, comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí an Aontais a gcuid oibre ar dhóigh chomh hoscailte agus is féidir.
2. Suífidh Parlaimint na hEorpa i seisiún poiblí, agus suífidh an Chomhairle i seisiún poiblí nuair a dhéanann sí dréachtghníomh reachtach a phlé agus nuair a dhéanann sí vótáil ina leith.
3. Beidh ag gach saoránach den Aontas agus ag gach duine nádúrtha nó dlítheanach a chónaíonn nó a bhfuil a oifig chláráithe aige i mBallstát, faoi na coinníollacha dá bhforáiltear i gCuid III, ceart rochtain a fháil ar dhoiciméid de chuid institiúidí, chomhlachtaí, oifigí agus ghníomhaireachtaí an Aontais, is cuma cén meán ina bhfuil siad.

Leagfar síos le dlíthe Eorpacha na prionsabail ghinearálta agus na teorainneacha a mbeidh an ceart rochtain a fháil ar dhoiciméid den sórt sin faoina rialú ar mhaithe leis an leas poiblí nó príobháideach.

4. Cinnfidh gach institiúid, comhlacht, oifig nó gníomhaireacht ina rialacha nós imeachta féin forálacha sonracha i dtaca le rochtain ar a chuid doiciméad, i gcomhréir leis na dlíthe Eorpacha dá dtagraítear i mír 3.

AIRTEAGAL I-51

Sonraí pearsanta a chosaint

1. Tá ag gach duine an ceart go ndéantar na sonraí pearsanta a bhaineann leis nó léi a chosaint.
2. Leagfar síos le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na rialacha a bhaineann le daoine nádúrtha a chosaint i dtaca le sonraí pearsanta a bheith á bpróiseáil ag institiúidí, comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí an Aontais, agus ag na Ballstáit nuair atá gníomhaíochtaí á gcur i gcrích acu a thig faoi raon feidhme dhlí an Aontais, agus na rialacha a bhaineann le saorghluaiseacht na sonraí sin. Beidh comhlíonadh na rialacha sin faoi réir rialú údarás neamhspleách.

AIRTEAGAL I-52

Stádas eaglaisí agus eagraíochtaí neamhfhaoistiniúla

1. Urramaíonn an tAontas an stádas faoin dlí náisiúnta atá ag eaglaisí agus comhlachais nó pobail reiligiúnacha sna Ballstáit agus ní dhéanann sé dochar don stádas sin.
2. Urramaíonn an tAontas mar an gcéanna an stádas faoin dlí náisiúnta atá ag eagraíochtaí fealsúnacha agus neamhfhaoistiniúla.

3. Agus aitheantas á thabhairt aige dá gcéannacht agus dá rannchuidiú sonracha, déanfaidh an tAontas agallamh oscailte, trédhearcach, tráthrialta a choimeád ar siúl leis na heaglaisí agus na heagraíochtaí sin.

TEIDEAL VII

CÚRSAÍ AIRGEADAIS AN AONTAIS

AIRTEAGAL I-53

Prionsabail bhuiséadacha agus airgeadais

1. Déanfar gach ioncam agus caiteachas de chuid an Aontais a áireamh i meastacháin arna dtarraingt suas do gach bliain airgeadais agus taispeánfar iad i mbuiséad an Aontais, i gcomhréir le Cuid III.
2. Ní foláir an t-ioncam agus an caiteachas arna dtaispeáint sa bhuiséad a bheith ar comhardú.
3. Údarófar an caiteachas arna thaispeáint sa bhuiséad don tréimhse bhuiséadach bhliantúil i gcomhréir leis an dlí Eorpach dá dtagraítear in Airteagal III-412.
4. Chun an caiteachas arna thaispeáint sa bhuiséad a chur chun feidhme beidh gá le gníomh Aontais atá ceangailteach ó thaobh dlí a ghlacadh roimh ré chun bunús dlí a sholáthar dá ghníomhaíocht agus do chur chun feidhme an chaiteachas chomhfhreagair i gcomhréir leis an dlí Eorpach dá dtagraítear in Airteagal III-412, ach amháin sna cásanna da bhforáiltear sa dlí sin.

5. D'fhonn an smacht buiséadach a áirithiú, ní ghlacfaidh an tAontas aon ghníomh ar dóigh dó iarmhairtí suntasacha a bheith aige ar an mbuiséad gan a dheimhniú go bhféadfar an caiteachas a eascraíonn ón ngníomh sin a mhaoiniú laistigh de theorainneacha acmhainní dílse an Aontais agus i gcomhréir leis an gcreat airgeadais ilbhliantúil dá dtagraítear in Airteagal I-55.

6. Déanfar an buiséad a chur chun feidhme i gcomhréir le prionsabal na bainistíochta fóna airgeadais. Comhoibreoidh na Ballstáit leis an Aontas chun a áirithiú go n-úsáidfean na leithreasáí sa bhuiséad i gcomhréir leis an bprionsabal sin.

7. Déanfaidh an tAontas agus na Ballstáit, i gcomhréir le hAirteagal III-415, calaois agus aon ghníomhaíochtaí neamhdhlíthiúla eile a dhéanann díobháil do leasanna airgeadais an Aontais a chomhrac.

AIRTEAGAL I-54

Acmhainní dílse an Aontais

1. Cuirfidh an tAontas ar fáil dó féin na meáin is gá chun a chuspóirí a bhaint amach agus a bheartais a chur i gcrích.
2. Gan dochar d'ioncam eile, maoineofar buiséad an Aontais go hiomlán as a acmhainní dílse.
3. Leagfar síos le dlí Eorpach ón gComhairle na forálacha a bhaineann le córas acmhainní dílse an Aontais. Sa chomhthéacs sin, féadfar catagóirí nua acmhainní dílse a bhunú nó catagóir atá ann a dhíothú. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa. Ní thiocfaidh an dlí sin i bhfeidhm go dtí go mbeidh sé formheasta ag na Ballstáit i gcomhréir lena rialacha bunreachtúla faoi seach.

4. Leagfar síos le dlí Eorpach ón gComhairle cur chun feidhme chóras acmhainní dílse an Aontais a mhéad a fhoráiltear sa dlí Eorpach arna ghlacadh ar bhonn mhír 3. Gníomhóidh an Chomhairle tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL I-55

An creat airgeadais ilbhliantúil

1. Áiritheoidh an creat airgeadais ilbhliantúil go dtiocfaidh forbairt ar chaiteachas an Aontais ar dhóigh ordúil agus laistigh de theorainneacha a acmhainní dílse. Socróidh sé méideanna na n-uasteorainneacha bliantúla do leithreasáí faoi chomhair oibleagáidí de réir catagóirí caiteachais i gcomhréir le hAirteagal III-402.
2. Leagfar síos le dlí Eorpach ón gComhairle an creat airgeadais ilbhliantúil. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa arna thabhairt ag tromlach de na comhaltaí a chomhdhéanann í.
3. Comhlíonfaidh buiséad bliantúil an Aontais an creat airgeadais ilbhliantúil.
4. Féadfaidh an Chomhairle Eorpach cinneadh a ghlacadh d'aon toil lena n-údarófar don Chomhairle gníomhú trí thromlach cáilithe nuair a bheidh an dlí Eorpach ón gComhairle dá dtagraítear i mír 2 á ghlacadh.

AIRTEAGAL I-56

Buiséad an Aontais

Bunófar buiséad bliantúil an Aontais le dlí Eorpach, i gcomhréir hAirteagal III-404.

TEIDEAL VIII

AN tAONTAS AGUS A CHOMHARSANA

AIRTEAGAL I-57

An tAontas agus a chomharsana

1. Déanfaidh an tAontas gaolmhaireacht speisialta a fhorbairt le tíortha comharsanacha d'fhonn limistéar rathúnais agus dea-chomharsanúlachta a bhunú, arna fhothú ar luachanna an Aontais agus arb iad is sainairíonna ann dlúthchaidreamh síochánta atá bunaithe ar an gcomhar.
2. Chun críocha mhír 1, féadfaidh an tAontas comhaontuithe sonracha a thabhairt i gcrích leis na tíortha i dtrácht. Féadfaidh cearta agus oibleagáidí cómhalartacha a bheith ar áireamh sna comhaontuithe sin mar aon leis an gcaoi gníomhaíochtaí a ghabháil ar láimh go comhphárteach. Beidh a gcur chun feidhme ina ábhar do chomhairliúchán tréimhsiúil.

TEIDEAL IX

BALLRAÍOCHT AN AONTAIS

AIRTEAGAL I-58

Coinníollacha inghlacthachta agus nós imeachta maidir le haontachas leis an Aontas

1. Beidh an tAontas ar oscailt do gach Stát Eorpach a urramaíonn na luachanna dá dtagraítear in Airteagal I-2 agus atá tiomanta iad a chur chun cinn go comhpháirteach.
2. Féadfaidh aon Stát Eorpach ar mian leis teacht chun bheith ina chomhalta den Aontas a iarratas a dhíriú chuig an gComhairle. Cuirfear Parlaimint na hEorpa agus na Parlaimintí náisiúnta ar an eolas faoin iarratas sin. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle leis an gCoimisiún agus tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa a ghníomhóidh trí thromlach de na comhaltaí a chomhdhéanann í. Beidh na coinníollacha agus na socrúithe maidir leis an aontachas ina ábhar do chomhaontú idir na Ballstáit agus an Stát is iarrthóir. Beidh an comhaontú sin faoi réir a dhaingnithe ag gach Stát Conarthach, i gcomhréir lena rialacha bunreachtúla faoi seach.

AIRTEAGAL I-59

Ceartha áirithe a leanann ó bhallaíocht san Aontas a fhionraí

1. Ar thionscnamh réasúnaithe ó thrian de na Ballstáit nó ar thionscnamh réasúnaithe ó Pharlaimint na hEorpa nó ar thogra ón gCoimisiún, féadfaidh an Chomhairle cinneadh Eorpach a ghlacadh lena suífead go bhfuil baol soiléir ann Ballstát do dhéanamh sárú tromchúiseach ar na luachanna dá dtagraítear in Airteagal I-2. Gníomhóidh an Chomhairle trí thromlach ceithre chúigiú dá comhaltaí tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa.

Sula suífidh sí amhlaidh, éistfidh an Chomhairle an Ballstát i dtrácht agus, ag gníomhú di i gcomhréir leis an nós imeachta céanna, féadfaidh sí moltaí a dhíriú chuig an Stát sin.

Athbhreithneoidh an Chomhairle go tráthrialta an bhfuil feidhm i gcónaí ag na forais a bhí lena suíomh amhlaidh.

2. Féadfaidh an Chomhairle Eorpach, ar thionscnamh ó thrían de na Ballstáit nó ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena suífear go bhfuil sárú tromchúiseach leanúnach á dhéanamh ag Ballstát ar na luachanna atá luaite in Airteagal I-2, tar éis iarraidh ar an mBallstát i gceist a bharúlacha a thíolacadh. Gníomhóidh an Chomhairle Eorpach d'aon toil tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa.

3. Nuair a shuífear amhlaidh faoi mhír 2, féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di trí thromlach cáilithe, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena bhfionrófar cearta áirithe a chineann ón mBunrecht a chur i bhfeidhm ar an mBallstát i dtrácht, lena n-áirítear cearta vótála an chomhalta den Chomhairle a ionadaíonn an Stát sin. Cuirfidh an Chomhairle san áireamh na hiarmhairtí a fhéadfadh teacht ón bhfionraíocht sin i dtaca le cearta agus le hoibleagáidí daoine nádúrtha agus dlítheanacha.

Ar aon chuma, leanfaidh an Stát sin de bheith faoi cheangal ag a chuid oibleagáidí faoin mBunrecht.

4. Féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di trí thromlach cáilithe, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena modhnófar nó lena gcúlghairfear bearta atá glactha aici faoi mhír 3 mar fhreagra ar athruithe sa staid ba bhun leis na bearta sin a fhorchur.

5. Chun críocha an Airteagail seo, ní ghlacfaidh an comhalta den Chomhairle Eorpach nó den Chomhairle a ionadaíonn an Ballstát i dtrácht páirt sa vótáil agus ní chuirfear an Ballstát i dtrácht san áireamh nuair a bheidh trían nó ceithre chúigiú de na Ballstáit, dá dtagraítear i míreanna 1 agus 2, á ríomh. Ní choiscfidh staonadh ó vótáil ag comhaltaí atá i láthair go pearsanta nó atá ionadaithe ar na cinní Eorpacha dá dtagraítear i mír 2 a ghlacadh.

D'fhonn na cinntí Eorpacha dá dtagraítear i míreanna 3 agus 4 a ghlacadh, saineofar tromlach cáilithe mar 72% ar a laghad de chomhaltaí na Comhairle, a ionadaíonn na Ballstáit rannpháirteacha a chuimsíonn 65% de dhaonra na mBallstát sin.

Nuair a dhéanann an Chomhairle, tar éis cinneadh a ghlacadh cearta vótála a fhionraí i gcomhréir le mír 3, gníomhú trí thromlach cáilithe ar bhonn ceann d'fhorálacha an Bhunreacht, saineofar an tromlach cáilithe sin mar atá sé sainithe sa dara fómhír nó, nuair a ghníomhóidh an Chomhairle ar thogra ón gCoimisiún nó ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, mar thromlach 55% ar a laghad de chomhaltaí na Comhairle, a ionadaíonn na Ballstáit rannpháirteacha a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra na Stát sin. Sa chás deireanach sin, ní mór a bheith ar áireamh i mionlach blocála an t-íoslíon ar a laghad de chomhaltaí na Comhairle a ionadaíonn níos mó ná 35% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach, móide comhalta amháin; dá uireasa sin measfar an tromlach cáilithe a bheith ann.

6. Chun críocha an Airteagail seo, gníomhóidh Parlaimint na hEorpa trí thromlach dhá thrían de na vótaí arna gcaitheamh, atá in ionannas le tromlach na gcomhaltaí a chomhdhéanann í.

AIRTEAGAL I-60

Tarraingt siar dheonach ón Aontas

1. Féadfaidh aon Bhallstát a chinneadh, i gcomhréir lena rialacha bunreachtúla féin, tarraingt siar ón Aontas.
2. Déanfaidh Ballstát a chinnfidh tarraingt siar fógra faoina intinn a chur chuig an gComhairle Eorpach. I bhfianaise na dtreoirínte ón gComhairle Eorpach, rachaidh an tAontas i mbun caibidlíochta agus tabharfaidh sé comhaontú i gcrích leis an Stát sin, ina leagfar amach na socruithe dá tharraingt siar, ag féachaint don chreat dá ghaolmhaireacht thodhchaí leis an Aontas. Déanfar an comhaontú sin a chaibidil i gcomhréir le hAirteagal III-325(3). Déanfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di trí thromlach cáilithe tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa, an comhaontú sin a thabhairt i gcrích.

3. Scoirfidh an Bunrecht d'fheidhm a bheith aige maidir leis an mBallstát i dtrácht ó dháta an comhaontú um tharraingt siar a theacht i bhfeidhm nó, ina éagmais sin, dhá bhliain tar éis an fhógra dá dtagraítear i mír 2, ach amháin má chinneann an Chomhairle Eorpach d'aon toil, i gcomhaontú leis an mBallstát i dtrácht, an tréimhse sin a fhadú.

4. Chun críocha mhíreanna 2 agus 3, ní bheidh an comhalta den Comhairle Eorpach nó den Chomhairle a ionadaíonn an Ballstát atá ag tarraingt siar rannpháirteach i bpléití na Comhairle Eorpaí nó na Comhairle nó i gcinntí Eorpacha a bhaineann leis an mBallstát sin.

Saineofar tromlach cáilithe mar 72% ar a laghad de chomhaltaí na Comhairle, a ionadaíonn na Ballstáit rannpháirteacha a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra na Stát sin.

5. Má iarrann Stát a tharraing siar ón Aontas aontú athuair, beidh an iarraidh sin faoi réir an nós imeachta dá dtagraítear in Airteagal I-58.

CUID II

AN CHAIRT UM CHEARTA BUNÚSACHA AN AONTAIS

BROLLACH

Tá sé beartaithe ag pobail na hEorpa, trí aontas níos buandlúithe fós a chruthú eatarthu, todhchaí shíochánta arna fothú ar chomhluachanna a roinnt.

Ós feasach dó an oidhreacht spioradálta, mhorálta atá aige, tá an tAontas fothaithe ar luachanna dodhealaithe uilechoiteanna dhínit an duine, na saoirse, an chomhionannais agus na dlúthpháirtíochta; tá sé bunaithe ar phrionsabail an daonlathais agus an smachta reachta. Cuireann sé an duine i gceartlár a ghníomhaíochtaí trí shaoránacht Aontais a chur ar bun agus trí limistéar saoirse, slándála agus ceartais a chruthú.

Rannchuidíonn an tAontas leis na comhluachanna sin a chaomhnú agus a fhorbairt agus urraim á tabhairt aige d'éagsúlacht chultúir agus thraidisiúin phobail na hEorpa, d'fhéiniúlacht náisiúnta na mBallstát agus d'eagrúchán a n-údarás poiblí ar leibhéal náisiúnta, ar leibhéal réigiúnach agus ar leibhéal áitiúil; féachann sé le forbairt chothromúil inbhuanaithe a chur chun cinn agus áirithíonn sé saorghluaiseacht daoine, seirbhísí, earraí agus caipitil, agus saoirse bunaíochta.

Chuige sin, is gá cosaint na gceart bunúsach a neartú i bhfianaise an fhoráis sa tsochaí, an dul chun chinn sóisialta agus forbairtí eolaíoch agus teicneolaíoch tríd na cearta sin a dhéanamh níos sofheicthe i gCairt.

Athdhaingníonn an Chairt seo, ag féachaint go cuí d'inniúlachtaí agus do chúraimí an Aontais agus do phrionsabal na coimhdeachta, na cearta a leanann ach go háirithe as na traidisiúin bhunreachtúla agus as na hoibleagáidí idirnáisiúnta is coiteann do na Ballstáit, as an gCoinbhinsiún Eorpach chun Cearta an Duine agus Saoirsí Bunúsacha a Chosaint, as na Cairteanna Sóisialta arna nglacadh ag an Aontas agus ag Comhairle na hEorpa, agus as cásdlí Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh agus na Cúirte Eorpaí um Chearta an Duine. Sa chomhthéacs sin, déanfaidh cúirteanna an Aontais agus na mBallstát an Chairt a léiriú le hairead chuí ar na míniúcháin arna n-ullmhú faoi údarás Praesidium an Choinbhinsiúin a dhréachtaigh an Chairt agus arna dtabhairt suas chun dáta faoi fhreagracht Praesidium an Choinbhinsiúin Eorpaigh.

Tá freagrachtaí agus dualgais i dtaca le daoine eile, leis an bpobal daonna agus leis na glúnta atá le teacht ag gabháil le teachtadh na gceart sin.

Dá dheasca sin, aithníonn an tAontas na cearta, na saoirsí agus na prionsabail atá leagtha amach anseo thíos.

TEIDEAL I

DÍNIT

AIRTEAGAL II-61

Dínit an duine

Tá dínit an duine dosháraithe. Ní mór an dínit sin a urramú agus a chosaint.

AIRTEAGAL II-62

Ceart chun beatha

1. Tá ag gach duine an ceart chun beatha.
2. Ní féidir duine a dhaoradh chun pionós an bháis ná a chur chun báis.

AIRTEAGAL II-63

An ceart chun iomláine an duine

1. Tá ag gach duine an ceart go dtabharfar meas ar a iomláine nó ar a hiomláine choirp agus mheabhrach.
2. I réimsí na míochaine agus na bitheolaíochta, ní mór na nithe seo a leanas go háirithe a urramú:
 - (a) toiliú saor feasach an duine i dtrácht, de réir nósanna imeachta atá leagtha síos le dlí;
 - (b) toirmeasc ar chleachtais dea-ghinice, go háirithe na cleachtais sin arb é is aidhm dóibh daoine a roghnú;
 - (c) toirmeasc ar fhoinse bhrabúis a dhéanamh den chorp daonna agus de bhaill den chorp, ina gcáil mar chorp agus mar bhaill den chorp;
 - (d) toirmeasc ar chlónáil táirgeach daoine.

AIRTEAGAL II-64

Toirmeasc ar chéastóireacht agus ar íde nó ar phionós atá mídhaonna nó táireach

Ní dhéanfar céastóireacht ar aon duine ná ní chuirfear aon íde nó pionós atá mídhaonna nó táireach ar aon duine.

AIRTEAGAL II-65

Toirmeasc ar an sclábhaíocht agus ar shaothar éignithe

1. Ní dhéanfar aon duine a choimeád faoi sclábhaíocht nó faoi dhaoirse.
2. Ní dhéanfar iallach a chur ar aon duine saothar éignithe nó éigeantach a dhéanamh.
3. Toirmisctear an gháinneáil ar dhaoine.

TEIDEAL II

SAOIRSÍ

AIRTEAGAL II-66

An ceart chun saoirse agus slándála

Tá ag gach duine an ceart chun saoirse agus slándála pearsan.

AIRTEAGAL II-67

Meas ar an saol príobháideach agus ar shaol an teaghlaigh

Tá ag gach duine an ceart go ndéanfar a shaol nó a saol príobháideach agus saol a theaghlaigh nó a teaghlaigh, a chónaí nó a cónaí agus a chumarsáidí nó a cumarsáidí a urramú.

AIRTEAGAL II-68

Sonraí pearsanta a chosaint

1. Tá ag gach duine an ceart go ndéanfar sonraí pearsanta a bhaineann leis nó léi a chosaint.
2. Ní mór sonraí den sórt sin a phróiseáil go cóir ar mhaithe le cuspóirí sonracha agus ar bhonn thoiliú an duine i dtrácht no ar bhonn dlisteanach éigin eile arna leagan síos le dlí. Tá ag gach duine an ceart chun rochtain a fháil ar shonraí atá bailithe agus a bhaineann leis nó léi, agus an ceart go ndéanfar na sonraí sin a cheartú.
3. Beidh comhlíonadh na rialacha sin faoi réir a rialaithe ag údarás neamhspleách.

AIRTEAGAL II-69

An ceart chun pósadh agus an ceart chun teaghlach a bhunú

Déanfar an ceart chun pósadh agus an ceart chun teaghlach a bhunú a ráthú i gcomhréir leis na dlíthe náisiúnta lena rialaítear feidhmiú na gceart sin.

AIRTEAGAL II-70

Saoirse smaoinimh, coinsiasa agus reiligiúin

1. Tá ag gach duine an ceart chun saoirse smaoinimh, coinsiasa agus reiligiúin. Tá ar áireamh sa cheart sin saoirse chun reiligiún nó creideamh a athrú agus saoirse, mar dhuine aonair nó i gcomhlúadar le daoine eile agus go poiblí nó go príobháideach, reiligiún nó creideamh a léiriú trí adhradh, trí theagasc, trí chleachtas agus trí dheasghnátha.
2. Aithnítear an ceart chun agóid choinsiasach a dhéanamh i gcomhréir leis na dlíthe náisiúnta lena rialaítear feidhmiú an chirt sin.

AIRTEAGAL II-71

Saoirse chun tuairimí a nochtadh agus faisnéis a fháil

1. Tá ag gach duine an ceart chun tuairimí a nochtadh. Folóidh an ceart sin saoirse chun tuairimí a bheith ag an duine agus faisnéis agus barúlacha a fháil agus a thabhairt gan cur isteach ó údarás poiblí agus ar neamhaird ar theorainneacha.
2. Déanfar saoirse agus iolrachas na meán a urramú.

AIRTEAGAL II-72

Saoirse comhthionóil agus comhlachais

1. Tá ag gach duine an ceart chun saoirse comhthionóil shíochánta agus chun saoirse comhlachais ar gach leibhéal, go háirithe in ábhair pholaitiúla, ceardchumainn agus sibhialta, rud a thugann le tuiscint go bhfuil ag gach duine an ceart chun ceardchumainn a chur ar bun agus an ceart chun bheith mar bhall de cheardchumainn chun a leasanna a chosaint.
2. Rannchuidíonn na páirtithe polaitiúla ar leibhéal Aontais chun toil pholaitiúil shaoránaigh an Aontais a chur in iúl.

AIRTEAGAL II-73

Saoirse na n-ealaíon agus na n-eolaíochtaí

Beidh na healaíona agus an taighde eolaíoch saor ó shriantacht. Déanfar an tsaoirse acadúil a urramú.

AIRTEAGAL II-74

An ceart chun oideachais

1. Tá ag gach duine an ceart chun oideachais agus chun rochtain a fháil ar ghairmoiliúint agus ar oiliúint leanúnach.
2. Folaíonn an ceart sin an chaoi chun saoroideachas éigeantach a fháil.

3. Déanfar an tsaoirse chun forais oideachasúla a chur ar bun le hurraim chuí do phrionsabail dhaonlathacha agus do cheart tuismitheoirí a áirithiú go ndéanfar a leanaí a oiliúint agus a theagasc i gcomhréir lena n-áitiúis reiligiúnacha, fhealsúnacha agus oideolaíocha, i gcomhréir leis na dlíthe náisiúnta lena rialaítear feidhmiú na saoirse agus na gceart sin.

AIRTEAGAL II-75

Saoirse chun slí bheatha a roghnú agus an ceart chun obair a dhéanamh

1. Tá ag gach duine an ceart chun obair a dhéanamh agus gabháil do shlí bheatha atá roghnaithe nó glactha go saorálach aige nó aici.
2. Tá ag gach saoránach den Aontas an tsaoirse chun fostaíocht a lorg, chun obair a dhéanamh, agus chun an ceart chun gnóthas a chur ar bun agus seirbhísí a sholáthar nó a fháil in aon Bhallstát a fheidhmiú.
3. Tá náisiúnaigh tríú tíortha atá údaraithe chun obair a dhéanamh ar chríoch na mBallstát i dteideal dálaí oibre a bheith acu atá coibhéiseach leis na dálaí oibre atá ag saoránaigh an Aontais.

AIRTEAGAL II-76

Saoirse chun gnó a sheoladh

Aithnítear an tsaoirse chun gnó a sheoladh i gcomhréir le dlí an Aontais agus le dlíthe agus cleachtais náisiúnta.

AIRTEAGAL II-77

An ceart chun maoinne

1. Tá ag gach duine an ceart chun a shealúchais nó a sealúchais arna bhfáil go dleathach a shealbhú, a úsáid, a dhiúscairt agus a thiomnú. Ní fhéadfar a shealúchais nó a sealúchais a cheilt ar dhuine ach amháin ar mhaithe leis an leas poiblí agus sna cásanna agus faoi na coinníollacha dá bhforáiltear le dlí, ach sin faoi réir cúiteamh cóir a íoc in am trátha mar chomaoin ar chailleadh na sealúchas sin. Féadfar úsáid maoinne a rialáil le dlí a mhéad is gá sin ar mhaithe leis an leas ginearálta.
2. Déanfar an mhaoin inleachtúil a chosaint.

AIRTEAGAL II-78

An ceart chun tearmainn

Ráthófar an ceart chun tearmainn agus urraim chuí á tabhairt do rialacha Choinbhinsiún na Ginéive an 28 Iúil 1951 agus Phrótacal an 31 Eanáir 1967 a bhaineann le stádas dídeanaithe agus i gcomhréir leis an mBunreacht.

AIRTEAGAL II-79

Cosaint i gcás ina dtarlaíonn aistriú, díbirt nó eiseachadh

1. Toirmiscfear díbirtí comhchoiteanna.

2. Ní fhéadfar aon duine a aistriú, a dhíbirt nó a eiseachadh chuig Stát ina bhfuil baol tromchúiseach ann go ndéanfar é nó í a chur faoi phionós an bháis nó a chéasadh nó íde nó pionós eile atá mídhaonna nó táireach a chur air nó uirthi.

TEIDEAL III

COMHIONANNAS

AIRTEAGAL II-80

Comhionannas os comhair an dlí

Is comhionann gach duine os comhair an dlí.

AIRTEAGAL II-81

Neamhidirdhealú

1. Toirmiscfear aon idirdhealú atá bunaithe ar aon fhoras amhail gnéas, cine, dath, tionscnamh eitneach nó sóisialta, airíonna géiniteacha, teanga, reiligiún nó creideamh, tuairim pholaitiúil nó eile, ballraíocht i mionlach náisiúnta, maoin, breith, míchumas, aois nó treoshuíomh gnéasach.

2. Laistigh de raon feidhme an Bhunreachta, agus gan dochar d'aon cheann dá fhorálacha sonracha, toirmiscfear aon idirdhealú ar fhoras náisiúntachta.

AIRTEAGAL II-82

Éagsúlacht chultúrtha, reiligiúnach agus teanga

Déanfaidh an tAontas an éagsúlacht chultúrtha, reiligiúnach agus teanga a urramú.

AIRTEAGAL II-83

Comhionannas idir mná agus fir

Ní mór an comhionannas idir mná agus fir a áirithiú i ngach réimse, lena n-áirítear fostaíocht, obair agus pá.

Ní chuirfidh prionsabal an chomhionannais cose ar bhearta a choimeád ar bun nó a ghlacadh lena bhforáiltear do bhuntáistí sonracha i bhfabhar an ghnéis thearcionadaithe.

AIRTEAGAL II-84

Ceartha an linbh

1. Beidh ag leanaí an ceart chun cibé cosaint agus cúram is gá ar mhaithe lena ndea-bhail. Féadfaidh siad a dtuairimí a nochtadh go saorálach. Cuirfear na tuairimí sin san áireamh i dtaca le hábhair a bhaineann leo i gcomhréir lena n-aois agus lena n-aibíocht.

2. I ngach gníomh a bhaineann le leanaí, bíodh sé á glacadh ag údaráis phoiblí nó ag institiúidí príobháideacha, ní mór leas an linbh a bheith ar na dálaí is tábhachtaí atá le cur san áireamh.
3. Beidh ag gach leanbh an ceart chun caidreamh pearsanta agus teagmháil dhíreach a bheith aige nó aici go tráthrialta lena bheirt nó lena beirt thuismitheoirí mura rud é go bhfuil sé sin contrártha le leasanna an linbh.

AIRTEAGAL II-85

Ceartha daoine scothaosta

Aithníonn agus urramaíonn an tAontas cearta daoine scothaosta chun saol faoi dhínit agus neamhspleáchas a bheith acu agus chun páirt a ghlacadh sa saol sóisialta agus cultúrtha.

AIRTEAGAL II-86

Daoine faoi mhíchumas a lánpháirtiú

Aithníonn agus urramaíonn an tAontas ceart daoine faoi mhíchumas chun tairbhiú de bhearta atá ceaptha chun neamhspleáchas na ndaoine sin, a lánpháirtiú sóisialta agus gairmiúil agus a rannpháirtíocht i saol an phobail a áirithiú.

TEIDEAL IV

DLÚTHPHÁIRTÍOCHT

AIRTEAGAL II-87

Ceart oibrithe chun faisnéise agus comhairliúcháin sa ghnóthas

Ní mór a ráthú go dtabharfar faisnéis d'oibrithe nó dá gcuid ionadaithe agus go ndéanfar comhairliúchán leo, ar gach leibhéal iomchuí agus in am trátha, sna cásanna agus faoi na coinníollacha dá bhforáiltear i ndlí an Aontais agus i ndlíthe agus i gcleachtais náisiúnta.

AIRTEAGAL II-88

An ceart chun comhargántaíochta agus chun gníomhaíochta comhchoitinne

Tá an ceart ag fostóirí agus ag fostaithe, nó ag a n-eagraíochtaí faoi seach, i gcomhréir le dlí an Aontais agus le dlíthe agus cleachtais náisiúnta, dul i mbun caibidlíochta agus comhaontuithe comhchoiteanna a thabhairt i gcrích ar na leibhéil iomchuí agus, má tá coinbhleacht leasa ann, chun gníomhaíocht chomhchoiteann a ghlacadh, lena n-áirítear dul ar stailc, chun a leasanna féin a chosaint.

AIRTEAGAL II-89

An ceart chun rochtain a fháil ar sheirbhís socrúcháin

Tá ag gach duine an ceart chun rochtain a fháil saor in aisce ar sheirbhís socrúcháin.

AIRTEAGAL II-90

Cosaint i gcás ina dtarlaíonn dífhostú neamh-inleithscéil

Tá ag gach oibrí an ceart chun cosaint a fháil ar dhífhostú neamh-inleithscéil, i gcomhréir le dlí an Aontais agus le dlíthe agus cleachtais náisiúnta.

AIRTEAGAL II-91

Dálaí oibre cothroma agus córa

1. Tá ag gach oibrí an ceart chun dálaí oibre lena n-urramaítear a shláinte nó a sláinte, a shábháilteacht nó a sábháilteacht agus a dhínit nó a dínit.
2. Tá ag gach oibrí an ceart chun go mbeidh teorainn leis an líon uasta uaireanta oibre, chun tréimhsí sosa in aghaidh an lae agus in aghaidh na seachtaine agus chun tréimhse saoire le pá in aghaidh na bliana.

AIRTEAGAL II-92

Toirmeasc ar leanaí a bheith ag obair agus cosaint daoine óga ag an obair

Toirmisctear fostaíocht a thabhairt do leanaí. Ní fhéadfaidh an aois íosta chun dul i mbun fostaíochta a bheith níos ísle ná an aois chun an scoil a fhágáil, gan dochar do cibé rialacha atá níos fabhrúla do dhaoine óga agus seachas i gcás maoluithe teoranta amháin.

Daoine óga a gceadaítear dóibh dul i mbun fostaíochta, ní mór dálaí oibre a bheith acu a oireann dá n-aois agus ní mór iad a chosaint ar dhúshaothrú eacnamaíoch agus ar aon obair ar dóigh di a sábháilteacht, a sláinte, a bhforbairt choirp, mheabhrach, mhorálta nó shóisialta a dhocrú nó cur isteach ar a n-oideachas.

AIRTEAGAL II-93

Saol an teaghlaigh agus an saol gairmiúil

1. Beidh ag an teaghlach cosaint dhlítheanach, eacnamaíoch agus shóisialta.
2. Chun gur féidir comhréiteach a fháil idir saol an teaghlaigh agus an saol gairmiúil, beidh ag gach duine an ceart chun cosaint a fháil ar dhífhostú ar chúis atá bainteach le máithreachas agus an ceart chun saoire máithreachais le pá agus chun saoire do thuismitheoir tar éis breithe nó uchtála linbh.

AIRTEAGAL II-94

Slándáil shóisialta agus cúnaimh sóisialta

1. Aithníonn agus urramaíonn an tAontas an teideal chuig liúntais slándála sóisialta agus seirbhísí sóisialta lena soláthraítear cosaint i gcásanna amhail máithreachas, breoiteacht, tionóiscí tionsclaíocha, cleithiúnas nó seanaois agus i gcásanna ina gcailltear fostaíocht, ach sin i gcomhréir leis na rialacha arna mbunú le dlí an Aontais agus le dlíthe agus cleachtais náisiúnta.

2. Tá gach duine a chónaíonn agus a ghluaiseann go dleathach laistigh den Aontas Eorpach i dteideal liúntais slándála sóisialta agus buntáistí sóisialta a fháil i gcomhréir le dlí an Aontais agus le dlíthe agus cleachtais náisiúnta.

3. D'fhonn eisiamh sóisialta agus bochtaineacht a chomhrac, aithníonn agus urramaíonn an tAontas an ceart chun cúnaimh sóisialta agus tithíochta a fháil chun a áirithiú go bhfuil caighdeán maireachtála cuibhiúil ag na daoine sin go léir gan acmhainní leordhóthanacha, de réir na rialacha atá leagtha síos le dlí an Aontais agus le dlíthe agus cleachtais náisiúnta.

AIRTEAGAL II-95

Cúram sláinte

Tá ag gach duine an ceart chun rochtain a fháil ar chúram sláinte coisctheach agus chun tairbhiú den chóireáil leighis faoi na coinníollacha atá bunaithe le dlíthe agus cleachtais náisiúnta. Déanfar ardleibhéal cosanta do shláinte an duine a áirithiú i sainiú agus i gcur chun feidhme bheartais agus ghníomhaíochtaí uile an Aontais.

AIRTEAGAL II-96

Rochtain ar sheirbhísí ar mhaithe le leas eacnamaíoch ginearálta

Aithníonn agus urramaíonn an tAontas rochtain ar sheirbhísí ar mhaithe le leas eacnamaíoch ginearálta dá bhforáiltear i ndlíthe agus i gcleachtais náisiúnta, i gcomhréir leis an mBunrecht, d'fhonn comhtháthú sóisialta agus críochach an Aontais a chur chun cinn.

AIRTEAGAL II-97

Cosaint an chomhshaoil

Ní mór ardleibhéal cosanta don chomhshaoil agus feabhsú cháilíocht an chomhshaoil a lánpháirtiú i mbeartais an Aontais, agus a áirithiú i gcomhréir le prionsabal na forbartha inbhuanaithe.

AIRTEAGAL II-98

Cosaint tomhaltóirí

Déanfar ardleibhéal cosanta do thomhaltóirí a áirithiú i mbeartais an Aontais.

TEIDEAL V

CEARTA NA SAORÁNACH

AIRTEAGAL II-99

An ceart chun vótáil agus chun seasamh mar iarrthóir i dtoghcháin do Pharlaimint na hEorpa

1. Tá ag gach saoránach den Aontas an ceart chun vótáil agus chun seasamh mar iarrthóir i dtoghcháin do Pharlaimint na hEorpa sa Bhallstát ina gcónaíonn sé nó sí, faoi na coinníollacha céanna le náisiúnaigh an Stáit sin.
2. Toghfar comhaltaí do Pharlaimint na hEorpa trí vótáil chomhchoiteann dhíreach, trí shaorbhallóid rúnda.

AIRTEAGAL II-100

An ceart chun vótáil agus chun seasamh mar iarrthóir i dtoghcháin bhardasacha

Tá ag gach saoránach den Aontas an ceart chun vótáil agus chun seasamh mar iarrthóir i dtoghcháin bhardasacha sa Bhallstát ina gcónaíonn sé nó sí, faoi na coinníollacha céanna le náisiúnaigh an Stáit sin.

AIRTEAGAL II-101

An ceart chun dea-riaracháin

1. Tá ag gach duine an ceart go ndéanfaidh institiúidí, comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí an Aontais a ghnóthaí nó a gnóthaí a láimhseáil go neamhchlaon, go cóir agus laistigh de thréimhse réasúnta.
2. Folaíonn an ceart sin:
 - (a) ceart gach duine chun éisteacht a fháil sula nglactar aon bheart leithleach i ndáil leis nó léi ar bheart é a dhéanfadh dochar dó nó di;
 - (b) ceart gach duine rochtain a fháil ar a chomhad nó a comhad, agus leasanna dlisteanacha rúndachta agus sicréideachta gairmiúla agus gnó á n-urramú ag an am céanna;
 - (c) an oibleagáid atá ar an lucht riaracháin cúiseanna a thabhairt lena chinntí.
3. I gcomhréir leis na prionsabail ghinearálta is coiteann do dhlíthe na mBallstát, tá ag gach duine an ceart go ndéanfaidh an tAontas aon damáiste a shlánú a raibh a institiúidí nó a oifigigh ina siocair leis i bhfeidhmiú a gcuid feidhmeanna.

4. Féadfaidh gach duine scríobh chuig institiúidí an Aontais i gceann de theangacha an Bhunreachta agus caithfidh sé no sí freagra a fháil sa teanga chéanna.

AIRTEAGAL II-102

An ceart chun rochtain a fháil ar dhoiciméid

Tá ag gach saoránach den Aontas agus ag gach duine nádúrtha nó dlítheanach a chónaíonn nó a bhfuil a oifig chláráithe aige i mBallstát an ceart chun rochtain a fháil ar dhoiciméid de chuid institiúidí, chomhlachtaí, oifigí agus ghníomhaireachtaí an Aontais, is cuma cén meán ina bhfuil siad.

AIRTEAGAL II-103

Ombudsman Eorpach

Tá ag gach saoránach den Aontas agus ag gach duine nádúrtha nó dlítheanach a chónaíonn nó a bhfuil a oifig chláráithe aige i mBallstát an ceart chun cásanna drochriaracháin i ngníomhaíochtaí institiúidí, chomhlachtaí, oifigí agus ghníomhaireachtaí an Aontais, seachas Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh ag gníomhú di ina cáil bhreithiúnach, a tharchur chuig an Ombudsman Eorpach.

AIRTEAGAL II-104

An ceart chun achainí a dhéanamh

Tá ag gach saoránach den Aontas agus ag gach duine nádúrtha nó dlítheanach a chónaíonn nó a bhfuil a oifig chláraithe aige i mBallstát an ceart chun achainí a dhéanamh chuig Parlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL II-105

Saoirse gluaiseachta agus saoirse cónaithe

1. Tá ag gach saoránach den Aontas an ceart chun gluaiseacht agus cónaí faoi shaoirse ar chríoch na mBallstát.
2. Féadfar saoirse gluaiseachta agus cónaithe a dheonú, i gcomhréir leis an mBunrecht, do náisiúnaigh tríú tíortha chónaíonn go dlíthiúil ar chríoch Ballstáit.

AIRTEAGAL II-106

Cosaint taidhleoireachta agus chonsalach

Beidh gach saoránach den Aontas, ar chríoch tríú tíre nach bhfuil ionadaíocht inti ag an mBallstát ar náisiúnach de é nó í, i dteideal cosaint a fháil ó údaráis taidhleoireachta agus chonsalacha aon Bhallstáit faoi na coinníollacha céanna le náisiúnaigh de chuid an Bhallstáit sin.

TEIDEAL VI

CEARTAS

AIRTEAGAL II-107

An ceart chun leigheas éifeachtach agus triail chóir a fháil

Tá ag gach duine a ndéantar a chearta nó a cearta agus a shaoirsí nó a saoirsí, arna ráthú le dlí an Aontais, a shárú, an ceart chun leigheas éifeachtach a fháil os comhair binse i gcomhréir leis na coinníollacha atá leagtha síos san Airteagal seo.

Tá gach duine i dteideal éisteacht chóir phoiblí a fháil laistigh de thréimhse réasúnta ó bhinse neamhspleách neamhchlaon arna bhunú roimh ré le dlí. Beidh an chaoi ag gach duine go ndéanfar é nó í a chomhairliú, a chosaint agus a ionadú.

Déanfar cúnamh dlíthiúil a chur ar fáil dóibh siúd nach bhfuil acmhainní leordhóthanacha acu a mhéad is gá an cúnamh sin chun rochtain éifeachtach ar an gceartas a áirithiú.

AIRTEAGAL II-108

Toimhde na neamhchiontacht agus ceart chun cosaint a fháil

1. Toimhdeofar gach duine atá cúisithe a bheith neamhchiontach go dtí go gcruthófar é nó í a bheith ciontach de réir dlí.
2. Déanfar urraim ar na cearta maidir le cosaint aon duine atá cúisithe a ráthú.

AIRTEAGAL II-109

Prionsabail na dlíthiúlachta agus na comhréireachta i dtaca le cionta coiriúla agus pionóis

1. Ní bhfaighfear aon duine ciontach in aon chion coiriúil i ngeall ar aon ghníomh nó neamhghníomh nár chion coiriúil é faoin dlí náisiúnta nó faoin dlí idirnáisiúnta tráth a dhéanta. Mar an gcéanna, ní ghearrfar pionós is troime ná an pionós ab infheidhme an tráth a rinneadh an cion coiriúil. Más rud é, tar éis an cion coiriúil a dhéanamh, go bhforáiltear do phionós níos éadroime sa dlí, beidh an pionós sin infheidhme.
2. Beidh an tAirteagal seo gan dochar do thriail agus do phionósú aon duine i ngeall ar aon ghníomh nó neamhghníomh a bhí, tráth a dhéanta, coiriúil de réir na bprionsabal ginearálta atá aitheanta ag pobal na náisiún.
3. Ní ceadmhach déine na bpionós a bheith neamhchomhréireach leis an gcion coiriúil.

AIRTEAGAL II-110

An ceart chun nach ndéanfar duine a thriail ná a phionósú
faoi dhó in imeachtaí coiriúla i ngeall ar an gcion coiriúil céanna

Ní dhlífear aon duine a thriail ná a phionósú athuair in imeachtaí coiriúla i ngeall ar chion ar éigiontaíodh nó ar ciontaíodh é nó í go críochnaitheach san Aontas i ngeall air cheana i gcomhréir leis an dlí.

TEIDEAL VII

FORÁLACHA GINEARÁLTA A bhFUIL LÉIRIÚ
AGUS CUR I bhFEIDHM NA CAIRTE FAOINA RIALÚ

AIRTEAGAL II-111

Raon feidhme

1. Tá forálacha na Cairte seo dírithe ar institiúidí, comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí an Aontais le hurraim chuí do phrionsabal na coimhdeachta, agus ar na Ballstáit an tráth a gcuireann siad dlí an Aontais chun feidhme, agus an tráth sin amháin. Dá dheasca sin, tabharfaidh siad aird ar na cearta, déanfaidh siad na prionsabail a urramú agus cuirfidh a gcur i bhfeidhm chun cinn i gcomhréir lena gcumhachtaí faoi seach agus na teorainneacha atá ar chumhachtaí an Aontais mar atá siad tugtha dó i gCodanna eile den Bhunreacht á n-urramú acu.
2. Ní dhéanann an Chairt seo raon feidhme dhlí an Aontais a fhorleathnú thar chumhachtaí an Aontais ná aon chumhacht ná aon chúram nua a bhunú don Aontas, ná cumhachtaí agus cúraimí atá sainithe i gCodanna eile den Bhunreacht a mhodhnú.

AIRTEAGAL II-112

Raon feidhme agus léiriú na gceart agus na bprionsabal

1. Ní mór foráil le dlí d'aon teorannú ar fheidhmiú na gceart agus na saoirsí arna n-aithint sa Chairt seo agus ní mór inneachar sár-riachtanach na gceart agus na saoirsí sin a urramú. Faoi réir phrionsabal na comhréireachta, ní fhéadfar teorainneacha a dhéanamh ach amháin má tá gá leo agus má fhreagraíonn siad iarbhír do chuspóirí leasa ghinearálta arna n-aithint ag an Aontas nó don riachtanas cearta agus saoirsí daoine eile a chosaint.

2. Déanfar cearta arna n-aithint sa Chairt seo agus dá bhforáiltear i gCodanna eile den Bhunreacht a fheidhmiú faoi na coinníollacha agus laistigh de na teorainneacha atá sainithe sna Codanna ábhartha sin.
3. A mhéad a chuimsíonn an Chairt seo cearta a fhreagraíonn do chearta arna ráthú leis an gCoinbhinsiún chun Cearta an Duine agus Saoirsí Bunúsacha a Chosaint, is ionann an bhrí agus an raon feidhme a bheidh ag na cearta sin agus an bhrí agus an raon feidhme atá leagtha síos leis an gCoinbhinsiún sin. Ní choiscfidh an fhoráil seo dlí an Aontais ar chosaint níos forleithne a sholáthar.
4. A mhéad a aithníonn an Chairt seo saoirsí bunúsacha mar a leanann siad ó na traidisiúin bhunreachtúla is coiteann do na Ballstáit, déanfar na cearta sin a léiriú ar aon dul leis na traidisiúin sin.
5. Forálacha den Chairt seo ina bhfuil prionsabail, féadfar iad a chur chun feidhme le gníomhartha reachtacha agus feidhmiúcháin arna nglacadh ag institiúidí, comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí an Aontais, agus le gníomhartha ó na Ballstáit nuair a bhíonn dlí an Aontais á chur chun feidhme acu, i bhfeidhmiú a gcumhachtaí faoi seach. Ní fhéadfar iad a agairt os comhair cúirte ach amháin i dtaca le léiriú na ngníomhartha sin agus le rialú ar a ndlíthiúlacht.
6. Tabharfar aird iomlán, faoi mar atá sonraithe sa Chairt seo, ar dhlíthe agus ar cleachtais náisiúnta.
7. Tabharfaidh cúirteanna an Aontais agus na mBallstát aird chuí ar na mínithe arna dtarraingt suas mar threoir ar mhaithe leis an gCairt um Chearta Bunúsacha a léiriú.

AIRTEAGAL II-113

Leibhéal na cosanta

Ní léireofar aon fhoráil sa Chairt seo sa chaoi go ndéanfar cearta an duine agus saoirsí bunúsacha a shrianadh nó a dhochrú mar atá siad arna n-aithint, ina raonta feidhme faoi seach, le dlí an Aontais agus leis an dlí idirnáisiúnta agus le comhaontuithe idirnáisiúnta a bhfuil an tAontas nó na Ballstáit uile ina bpáirtithe iontu, lena n-áirítear an Coinbhinsiún Eorpach chun Cearta an Duine agus Saoirsí Bunúsacha a Chosaint, agus le bunreachtanna na mBallstát.

AIRTEAGAL II-114

Toirmeasc ar chearta a mhí-úsáid

Ní léireofar aon ní sa Chairt seo ar dhóigh a thabharfadh le tuiscint go bhfuil aon cheart ann chun gabháil le haon ghníomhaíocht nó aon ghníomh a dhéanamh arb é is aidhm dó na cearta nó na saoirsí áta aitheanta sa Chairt seo a mhilleadh nó iad a theorannú níos mó ná mar a fhoráiltear sa Chairt.

CUID III

BEARTAIS AGUS OIBRIÚ AN AONTAIS

TEIDEAL I

FORÁLACHA A bhFUIL FEIDHM GHINEARÁLTA ACU

AIRTEAGAL III-115

Déanfaidh an tAontas comhchuibheas idir na beartais agus na gníomhaíochtaí dá dtagraítear sa Chuid seo a áirithiú, ag cur a chuspóirí uile san áireamh agus i gcomhréir leis an bprionsabal tabhartha cumhachtaí.

AIRTEAGAL III-116

Sna gníomhaíochtaí uile dá dtagraítear sa Chuid seo, is é is aidhm don Aontas neamhionannais idir mná agus fir a dhíchur agus an comhionannas eatarthu a chur ar aghaidh.

AIRTEAGAL III-117

Agus na beartais agus na gníomhaíochtaí dá dtagraítear sa Chuid seo á sainiú agus á gcur chun feidhme aige, tabharfaidh an tAontas aird ar na ceanglais atá nasctha le hardleibhéal fostaíochta a chur chun cinn, le cosaint shóisialta leormhaith a ráthú, leis an eisiamh sóisialta a chomhrac agus le hardleibhéal oideachais, oiliúna agus cosanta do shláinte an duine.

AIRTEAGAL III-118

Agus na beartais agus na gníomhaíochtaí dá dtagraítear sa Chuid seo á sainiú agus á gcur chun feidhme aige, is é is aidhm don Aontas gach idirdhealú a chomhrac atá bunaithe ar ghnéas, tionscnamh ciníoch nó eitneach, reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó treoshuíomh gnéasach.

AIRTEAGAL III-119

Ní foláir ceanglais chosaint an chomhshaoil a lánpháirtíú i sainiú agus i gcur chun feidhme na mbeartais agus na ngníomhaíochtaí dá dtagraítear sa Chuid seo, go háirithe d'fhonn forbairt inbhuanaithe a chur chun cinn.

AIRTEAGAL III-120

Tabharfar aird ar cheanglais maidir le cosaint an tomhaltóra i sainiú agus i gcur chun feidhme bheartais agus ghníomhaíochtaí eile an Aontais.

AIRTEAGAL III-121

Agus beartais an Aontais maidir leis an talmhaíocht, leis an iascach, leis an iompar, leis an margadh inmheánach, leis an taighde agus leis an bhforbairt theicneolaíoch agus leis an spás á bhfoirmiú agus á gcur chun feidhme acu, tabharfaidh an tAontas agus na Ballstáit lánaird, toisc gur neacha mothaitheacha na hainmhithe, ar na ceanglais maidir le leas ainmhithe agus forálacha reachtacha nó riaracháin agus nósanna na mBallstát, go háirithe maidir le deasghnátha reiligiúnacha, traidisiúin chultúrtha agus oidhrecht réigiúnach, á n-urramú acu.

AIRTEAGAL III-122

Gan dochar d'Airteagail I-5, III-166, III-167 agus III-238, agus ag féachaint do thábhacht na seirbhísí lena ngabhann leas eacnamaíoch ginearálta mar sheirbhísí dá dtugann cách san Aontas luach maille leis an ról atá acu i gcomhtháthú sóisialta agus críochach an Aontais a chur chun cinn, féachfaidh an tAontas agus na Ballstáit chuige, gach ceann díobh laistigh dá n-inniúlachtaí faoi seach agus laistigh de raon feidhme an Bhunreacht, go n-oibreoidh seirbhísí den sórt sin ar bhonn prionsabal agus coinníollacha, ach go háirithe coinníollacha eacnamaíocha agus airgeadais, a chumasaíonn dóibh a gcúraimí a chomhall. Bunófar le dlíthe Eorpacha na prionsabail sin agus socrófar leo na coinníollacha sin gan dochar d'inniúlacht na mBallstát, ar cothrom leis an mBunreacht, chun na seirbhísí sin a sholáthar, a choimisiúnú agus a chistiú.

TEIDEAL II

NEAMHIDIRDHEALÚ AGUS SAORÁNACHT

AIRTEAGAL III-123

Féadfar rialacha a leagan síos le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha chun idirdhealú ar fhoras náisiúntachta a thoirmeasc dá dtagraítear in Airteagal I-4(2).

AIRTEAGAL III-124

1. Gan dochar d'fhorálacha eile an Bhunreachta agus laistigh de theorainneacha na gcumhachtaí atá tugtha leis don Aontas, féadfar na bearta is gá a bhunú le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach ón gComhairle chun idirdhealú a chomhrac atá bunaithe ar ghnéas, tionscnamh ciníoch nó eitneach, reiligiún nó creideamh, míchumas, aois nó treoshuíomh gnéasach. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa.
2. De mhaolú ar mhír 1, féadfar bunphrionsabail a bhunú le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha faoi chomhair beart dreasachta Aontais agus na bearta sin a shainiú chun tacú le gníomhaíocht arna déanamh ag na Ballstáit d'fhonn rannchuidiú le gnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear i mír 1, amach ó aon chomhchuibhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát.

AIRTEAGAL III-125

1. Más cosúil gur gá gníomhaíocht ón Aontas chun feidhmiú an chirt, dá dtagraítear in Airteagal I-10(2)(a), atá ag gach saoránach den Aontas gluaiseacht agus cónaí faoi shaoirse, a éascú agus nach bhfuil na cumhachtaí is gá tugtha leis an mBunrecht, féadfar bearta a bhunú le dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha chun na críche sin.
2. Chun na gcríoch céanna agus na críocha dá dtagraítear i mír 1 agus mura bhfuil na cumhachtaí is gá tugtha leis an mBunrecht, féadfar bearta a bhunú le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach ón gComhairle i dtaca le pasanna, cártaí aitheantais, ceadanna cónaithe nó le haon doiciméad dá samhail agus i dtaca le slándáil shóisialta nó le cosaint shóisialta. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL III-126

Bunófar le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach ón gComhairle na rialacha mionsonraithe chun an ceart a fheidhmiú, dá dtagraítear in Airteagal I-10(2)(b), atá ag gach saoránach den Aontas chun vótáil agus chun seasamh mar iarrthóir i dtoghcháin bhargasacha agus i dtoghcháin do Pharlaimint na hEorpa sa Bhallstát ina gcónaíonn sé nó sí gan bheith ina náisúnach den Bhallstát sin. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa. Féadfaidh na rialacha mionsonraithe sin maoluithe a fhoráil nuair a dhlíonn fadhbanna is sonracha do Bhallstát é.

Feidhmeofar an ceart chun vótáil agus chun seasamh mar iarrthóir i dtoghcháin do Pharlaimint na hEorpa gan dochar d'Airteagal III-330(1) agus do na bearta arna nglacadh lena chur chun feidhme.

AIRTEAGAL III-127

Glacfaidh na Ballstáit na forálacha is gá chun an chosaint taidhleoireachta agus chonsalach dá dtagraítear in Airteagal I-10(2)(c) a áirithiú do shaoránaigh na mBallstát i dtriú tíortha.

Rachaidh na Ballstáit i mbun na caibidlíochta idirnáisiúnta is gá chun an chosaint sin a áirithiú.

Féadfar na bearta is gá a bhunú le dlí Eorpach ón gComhairle chun an chosaint sin a éascú.

Gníomhóidh an Chomhairle tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL III-128

Is iad na teangacha atá liostaithe in Airteagal 448(1) na teangacha ina bhfuil an ceart ag gach saoránach den Aontas dul i dteagmháil leis na hinstitiúidí nó na comhlachtaí de bhua Airteagal I-10(2)(d), agus freagra a fháil. Is iad na hinstitiúidí agus na comhlachtaí dá dtagraítear in Airteagal I-10(2)(d) iad siúd atá liostaithe sa dara fomhír d'Airteagal I-19(1), in Airteagail I-30, I-31 agus I-32, mar aon leis an Ombudsman Eorpach.

AIRTEAGAL III-129

Déanfaidh an Coimisiún tuarascáil do Pharlaimint na hEorpa, don Chomhairle agus don Choiste Eacnamaíoch agus Sóisialta gach trí bliana ar chur i bhfeidhm Airteagal I-10 agus an Teidil seo. Cuirfidh an tuarascáil sin forbairt an Aontais san áireamh.

Ar bhonn na tuarascála sin agus gan dochar d'fhorálacha eile an Bhunreachta, féadfar na cearta dá bhforáiltear in Airteagal I-10 a chomhlánú le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach ón gComhairle. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa. Ní thiocfaidh an dlí nó an dlí réime i dtrácht i bhfeidhm go dtí go mbeidh a bhformheas tugtha ag na Ballstáit i gcomhréir lena rialacha bunreachtúla faoi seach.

TEIDEAL III

BEARTAIS AGUS GNÍOMHAÍOCHTAÍ INMHEÁNACHA

CAIBIDIL I

MARGADH INMHEÁNACH

ROINN 1

BUNÚ AGUS OIBRIÚ AN MHARGAIDH INMHEÁNAIGH

AIRTEAGAL III-130

1. Glacfaidh an tAontas na bearta is gá chun margadh inmheánach a bhunú nó chun oibriú an mhargaidh sin a áirithiú, i gcomhréir leis na forálacha ábhartha den Bhunreacht.

2. Is éard é an margadh inmheánach limistéar gan teorainneacha inmheánacha ina n-áiritheofar saorghluaiseacht daoine, seirbhísí, earraí agus caipitil i gcomhréir leis an mBunreacht.
3. Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, na rialacháin Eorpacha nó na cinntí Eorpacha lena saineofar na treoirlínte agus na coinníollacha is gá chun dul chun cinn cothromúil a áirithiú i ngach ceann de na hearnálacha lena mbaineann.
4. Nuair a bheidh a thograí á n-ullmhú aige d'fhonn na cuspóirí dá dtagraítear i míreanna 1 agus 2 a bhaint amach, tabharfaidh an Coimisiún aird ar a mbeidh le déanamh ag geilleagair áirithe nach bhfuil ar aon chéim maidir lena bhforbairt chun an margadh inmheánach a bhunú agus féadfaidh sé bearta iomchuí a mholadh.

Más maoluithe iad na bearta sin, ní foláir dóibh a bheith sealadach agus gan oibriú an mhargaidh inmheánaigh a shuaitheadh ach a laghad is féidir.

AIRTEAGAL III-131

Rachaidh na Ballstáit i gcomhairle le chéile d'fhonn na nithe is gá a dhéanamh i gcomhar le chéile chun nach gcoiscfí oibriú an mhargaidh inmheánaigh mar gheall ar bhearta a bheadh le glacadh ag Ballstát i gcás suaitheadh tromchúiseach inmheánach a dhul i gcion ar an ord poiblí, i gcás cogaidh nó i gcás mórtheannais idirnáisiúnta a mbeadh bagairt chogaidh ann, nó chun oibleagáidí a chomhlíonadh a bhí glactha aige d'fhonn an tsíocháin agus an tslándáil idirnáisiúnta a chaomhnú.

AIRTEAGAL III-132

Más rud é go dtiocfaidh de na bearta a ghlacfar sna himthosca dá dtagraítear in Airteagail III-131 agus III-436 saobhadh ar na coinníollacha iomaíochta sa mhargadh inmheánach, scrúdóidh an Coimisiún an scéal, i gcomhar leis an mBallstát i dtrácht, féachaint conas is féidir na bearta sin a oiriúnú do na rialacha atá leagtha síos sa Bhunreacht.

De mhaolú ar an nós imeachta atá leagtha síos in Airteagail III-360 agus III-361, féadfaidh an Coimisiún nó aon Bhallstát an t-ábhar a thabhairt os comhair na Cúirte Breithiúnais go díreach má mheasann an Coimisiún nó an Ballstát go bhfuil Ballstát eile ag baint mí-úsáide as na cumhachtaí dá bhforáiltear in Airteagail III-131 agus III-436. Tabharfaidh an Chúirt Bhreithiúnais a rialú i gcúirt iata.

ROINN 2

SAORGHLUAISEACHT DAOINE AGUS SEIRBHÍSÍ

Foroinn 1

Oibrithe

AIRTEAGAL III-133

1. Beidh ag oibrithe an ceart chun gluaiseacht faoi shaoirse laistigh den Aontas.

2. Toirmiscefear aon idirdhealú ar fhoras náisiúntachta idir oibrithe na mBallstát maidir le fostaíocht, le luach saothair agus le coinníollacha eile oibre agus fostaíochta.
3. Faoi réir teorainneacha a bhfuil call leo ar mhaithe leis an mbeartas poiblí, leis an tslándáil phoiblí nó leis an tsláinte phoiblí, beidh ag oibrithe an ceart:
 - (a) chun glacadh le fostaíocht a tairgeadh iarbhír;
 - (b) chun gluaiseacht faoi shaoirse laistigh de chríoch na mBallstát chuige sin;
 - (c) chun fanacht i mBallstát le bheith ag gabháil d'fhostaíocht ann de réir na bhforálacha reachtaíochta nó rialúcháin nó riaracháin a bhfuil fostaíocht náisiúnaigh an Stáit sin faoina rialú;
 - (d) chun fuireach i gcríoch Ballstáit tar éis bheith ar fostú sa Stát sin, faoi réir coinníollacha a chorprófar i rialacháin Eorpacha a ghlacfaidh an Coimisiún.
4. Ní bheidh feidhm ag an Airteagal seo maidir le fostaíocht sa tseirbhís phoiblí.

AIRTEAGAL III-134

Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na bearta is gá chun saorghluaiseacht oibrithe a ghnóthú, mar atá sainithe in Airteagal III-133. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

Is é is aidhm do na dlíthe Eorpacha nó na dlíthe réime Eorpacha sin ach go háirithe:

- (a) dlúthchomhar a áirithiú idir na seibhísí náisiúnta fostaíochta;
- (b) na gnásanna agus na cleachtais riaracháin sin agus na tréimhsí cáiliúcháin sin maidir le bheith i dteideal fostaíochta a dhíothú atá ar fáil, cibé acu ó reachtaíocht náisiúnta nó ó chomhaontuithe a bhí déanta idir na Ballstáit a thig siad, a mbeadh a gcoimeád ar bun ina chonstaic ar ghluaiseacht oibrithe a léirscaoileadh;
- (c) na tréimhsí cáiliúcháin agus na srianta eile sin go léir a dhíothú dá bhforáiltear faoi reachtaíocht náisiúnta nó faoi chomhaontuithe a bhí déanta idir na Ballstáit, a fhorchuireann ar oibrithe ó Bhallstáit eile coinníollacha maidir le saor-rogha fostaíochta nach bhforchuirtear ar oibrithe an Stáit atá i gceist;
- (d) sásra iomchuí a chur ar bun chun tairiscintí fostaíochta agus iarratais ar fhostaíocht a thabhairt i dteagmháil le chéile agus chun go n-éascófar cothromaíocht idir soláthar agus éileamh ar mhargadh na fostaíochta d'fhonn go seachnófar aon bhagairt thromchúiseach don chaighdeán maireachtála agus don leibhéal fostaíochta sna réigiúin agus sna tionscail éagsúla.

AIRTEAGAL III-135

Taobhóidh na Ballstáit, faoi chuimsiú cláir chomhpháirtigh, le hoibrithe óga a mhalartú le chéile.

AIRTEAGAL III-136

1. I réimse na slándála sóisialta, bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na bearta is gá chun saorghluaiseacht oibríthe a ghnóthú trí shocruithe a dhéanamh chun a áirithiú do na hoibríthe imirceacha fostaithe agus féinfhostaithe agus dá gcleithiúnaithe:

- (a) go gcomhshuimeofar, d'fhonn an ceart chun sochair a fháil agus a choinneáil agus méid an tsochair a ríomh, na tréimhsí uile a chuirtear san áireamh faoi dhlíthe na dtíortha éagsúla;
- (b) go n-íocfar sochair le daoine a chónaíonn ar chríocha na mBallstát.

2. Má mheasann comhalta den Chomhairle go ndéanfadh dréacht-dlí Eorpach nó dréacht-dlí réime Eorpach dá dtagraítear i mír 1 difear do ghnéithe bunúsacha dá chóras slándála sóisialta, lena n-áirítear a raon feidhme, a chostas nó a struchtúr airgeadais, nó go ndéanfadh sé difear do chothromaíocht airgeadais an chórais sin, féadfaidh sé a iarraidh an t-ábhar a chur faoi bhráid na Comhairle Eorpaí. Sa chás sin, déanfar an nós imeachta dá dtagraítear in Airteagal III-396 a fhionraí. Tar éis an cheist a phlé agus faoi cheann ceithre mhí amhail ón bhfionraí sin, déanfaidh an Chomhairle Eorpach:

- (a) an dréacht a tharchur ar ais chuig an gComhairle, cinneadh a chuirfidh deireadh le fionraí an nós imeachta dá dtagraítear in Airteagal III-396, nó
- (b) a iarraidh ar an gCoimisiún togra nua a thíolacadh; sa chás sin, measfar nach bhfuil an gníomh a moladh an chéad uair glactha.

Foroinn 2

Saoirse bunaíochta

AIRTEAGAL III-137

Faoi chuimsiú na Foroinne seo, toirmiscfear srianta ar shaoirse bunaíochta náisiúnach de chuid Ballstáit i gcríoch Ballstáit eile. Beidh feidhm ag an toirmeasc sin freisin maidir le srianta ar ghníomhaireachtaí, brainsí nó fochuideachtaí a chur ar bun ag náisiúnaigh d'aon Bhallstát atá bunaithe i gcríoch aon Bhallstáit.

Beidh ag náisiúnaigh de chuid Ballstáit an ceart, i gcríoch Ballstáit eile, chun gabháil le gníomhaíochtaí agus iad a shaothrú mar oibrithe féinhostaithe agus chun gnóthais a chur ar bun agus a bhainistiú, go háirithe cuideachtaí nó gnólachtaí de réir bhrí an dara mír d'Airteagal III-142, faoi na coinníollacha atá leagtha síos dá náisiúnaigh féin le dlí an Bhallstáit ina bhfuil suíomh na bunaíochta sin, faoi réir Roinn 4 a bhaineann le caipiteal agus le híocaíochtaí.

AIRTEAGAL III-138

1. Bunófar le dlíthe réime Eorpacha bearta chun an tsaoirse bunaíochta a bhaint amach i gcás gníomhaíochta áirithe. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.
2. Déanfaidh Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle agus an Coimisiún na dualgais a thitfidh orthu faoi mhír 1 a fheidhmiú, go háirithe:

- (a) trí thosaíocht a thabhairt, de ghnáth, do ghníomhaíochtaí ina ndéanann an tsaoirse bunaíochta fónas ar leith d'fhorbairt na táirgeachta agus na trádála;
- (b) trí dhlúthchomhar idir na húdaráis náisiúnta inniúla a áirithiú ionas go gcinnteofar an staid áirithe san Aontas atá ar na gníomhaíochtaí éagsúla atá i gceist;
- (c) trí dhíothú na ngnásanna agus na gcleachtas riaracháin sin, cibé acu ó reachtaíocht náisiúnta nó ó chomhaontuithe a bhí déanta idir na Ballstáit a thig siad, a mbeadh a gcoimeád ar bun ina chonstaic ar shaoirse bunaíochta;
- (d) trína áirithiú go bhféadfaidh oibrithe ó Bhallstát amháin atá ar fostú i gcríoch Ballstáit eile fuireach sa chríoch sin chun gabháil le gníomhaíochtaí ann mar oibrithe féinfhostaithe, má chomhlíonann siad na coinníollacha ba ghá dóibh a shásamh dá mba ag an am a bhí siad ar intinn gabháil leis na gníomhaíochtaí sin a thiocfaidís isteach sa Stát sin;
- (e) trína chumasú do náisiúnach Ballstáit amháin talamh agus foirgnimh a fháil agus a úsáid a bhfuil a suíomh i gcríoch Ballstáit eile, a mhéad nach bhfuil sin contrártha leis na prionsabail atá leagtha síos in Airteagal III-227(2);
- (f) trí dhíothú comhleanúnach a dhéanamh ar shrianta ar shaoirse bunaíochta i ngach brainse gníomhaíochta a bheidh faoi bhreithniú, i gcás na gcoinníollacha maidir le gníomhaireachtaí, brainsí nó fochuideachtaí a chur ar bun i gcríoch Ballstáit agus i gcás na gcoinníollacha lena rialaítear pearsanra de chuid na príomhbhunaíochta a dhul isteach i bpoist bhainistíochta nó maoirseachta sna gníomhaireachtaí, sna brainsí nó sna fochuideachtaí sin;

- (g) trí chomhordú a dhéanamh, a mhéad is gá sin ar na coimircí a éilíonn Ballstáit ar chuideachtaí nó gnólachtaí de réir bhrí an dara mír d'Airteagal III-142, ionas go gcosnófar leasanna comhaltaí agus daoine eile, d'fhonn na coimircí sin a chomhionannú ar fud an Aontais;
- (h) trína dheimhniú dóibh féin nach saobhfar na coinníollacha bunaíochta trí chabhracha arna ndeonú ag na Bhallstáit.

AIRTEAGAL III-139

Ní bheidh feidhm ag an bhForoinn seo, i gcás aon Bhallstáit áirithe, maidir le gníomhaíochtaí a bhfuil baint acu sa Stát sin, fiú go hócáideach, le feidhmiú údaráis oifigiúil.

Féadfaidh dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha gníomhaíochtaí áirithe a eisiamh ó chur i bhfeidhm na Foroinne seo.

AIRTEAGAL III-140

1. Ní rachaidh an Fhoroinn seo, agus na bearta arna nglacadh dá bun, chun dochair d'infheidhmeacht forálacha reachtaíochta nó rialúcháin nó riaracháin lena bhforáiltear cóir speisialta do náisiúnaigh choigríche ar mhaithe leis an mbeartas poiblí, leis an tslándáil phoiblí nó leis an tsláinte phoiblí.
2. Déanfar na forálacha náisiúnta dá dtagraítear i mír 1 a chomhordú le dlíthe réime Eorpacha.

AIRTEAGAL III-141

1. Éascófar le dlíthe réime Eorpacha do dhaoine gabháil le gníomhaíochtaí agus iad a shaothrú mar dhaoine féinfhostaithe. Folóidh siad:

- (a) dioplómaí, teastais agus cruthúnais eile ar cháilíochtaí foirmiúla a aithint go frithpháirteach;
- (b) comhordú a thabhairt ar na forálacha reachtaíochta nó rialúcháin nó riaracháin sna Ballstáit i dtaobh gabháil le gníomhaíochtaí agus iad a shaothrú mar dhaoine féinfhostaithe.

2. I gcás ghairm na míochaine agus gairmeacha gaolmhara agus ghairm na cógaisíochta, beidh an díothú comhleanúnach ar shrianta ag brath ar chomhordú choinníollacha a gcleachta sin sna Ballstáit éagsúla.

AIRTEAGAL III-142

Cuideachtaí nó gnólachtaí a foirmíodh i gcomhréir le dlí Ballstáit agus a bhfuil a n-oifig chláraithe, a riarachán lárnach nó a bpríomháit ghnó acu san Aontas, déileálfar leo, chun críocha na Foroinne seo, ar an gcuma chéanna le daoine nádúrtha is náisiúnaigh de Bhallstáit.

Ciallaíonn "cuideachtaí nó gnólachtaí" cuideachtaí nó gnólachtaí a bunaíodh faoin dlí sibhialta nó faoin dlí tráchtála, lena n-áirítear comharchumainn, agus daoine dlítheanacha eile a rialaítear le dlí poiblí nó le dlí príobháideach, cé is moite díobh siúd atá seachbhrabúsach.

AIRTEAGAL III-143

Tabharfaidh Ballstáit do náisiúnaigh na mBallstát eile an chóir chéanna a thugann siad dá náisiúnaigh féin maidir le rannpháirtíocht i gcaipiteal cuideachtaí nó gnólachtaí, de réir bhrí an dara mír d'Airteagal III-142, gan dochar do chur i bhfeidhm na bhforálacha eile den Bhunrecht.

Foroinn 3

Saoirse chun seirbhísí a sholáthar

AIRTEAGAL III-144

Faoi chuimsiú na Foroinne seo, déanfar srianta ar an tsaoirse chun seirbhísí a sholáthar san Aontas a thoirmeasc i gcás náisiúnaigh de chuid Ballstáit atá bunaithe i mBallstát seachas Ballstát an duine dá bhfuil na seirbhísí ceaptha.

Féadfaidh dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha an Fhoroinn seo a chur chun sochair do sholáthróirí seirbhísí is náisiúnaigh de thríú Stát agus atá bunaithe san Aontas.

AIRTEAGAL III-145

Measfar gur "seirbhísí" chun críocha an Bhunreachta seirbhísí a sholáthraítear de ghnáth ar luach saothair, sa mhéid nach bhfuil siad faoi réir na bhforálacha a bhaineann le saorghluaiseacht daoine, earraí agus caipitil.

Áireofar go háirithe gur "seirbhísí":

- (a) gníomhaíochtaí de chineál tionsclaíoch;
- (b) gníomhaíochtaí de chineál tráchtála;
- (c) gníomhaíochtaí aos ceirde;
- (d) gníomhaíochtaí aos gairme.

Gan dochar d'Fhoroinn 2 a bhaineann le saoirse bunaíochta, féadfaidh soláthróir seirbhíse, chun go bhféadfaidh sé nó sí an tseirbhís a sholáthar, a ghníomhaíocht nó a gníomhaíocht a shaothrú go sealadach sa Bhallstát ina soláthraítear an tseirbhís, faoi na coinníollacha céanna a fhorchuireann an Stát sin ar a náisiúnaigh féin.

AIRTEAGAL III-146

1. Beidh an tsaoirse chun seirbhísí a sholáthar i réim an iompair faoi rialú Roinn 7 de Chaibidil III a bhaineann le hiompar.
2. Déanfar an léirscaoileadh ar sheirbhísí baincéireachta agus árachais a bhaineann le gluaiseachtaí caipitil i gcomhréim leis an léirscaoileadh ar ghluaiseacht caipitil.

AIRTEAGAL III-147

1. Bunóidh dlíthe réime Eorpacha bearta chun léirscaoileadh seirbhíse áirithe a ghnóthú. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.
2. Tabharfaidh na dlíthe réime Eorpacha dá dtagraítear i mír 1 tosaíocht de ghnáth do na seirbhísí sin a bhfuil éifeacht acu go díreach ar chostais táirgthe nó a gcuidíonn a léirscaoileadh le trádáil in earraí a chur chun cinn.

AIRTEAGAL III-148

Déanfaidh na Ballstáit a ndícheall chun seirbhísí a léirscaoileadh thar mar is gá faoi na dlíthe réime Eorpacha arna nglacadh de bhun Airteagal III-147(1), má dhéanann a staid eacnamaíoch i gcoitinne agus bail na hearnála áirithe dá ngeilleagar sin a cheadú.

Chuirge sin, cuirfidh an Coimisiún moltaí chuig na Ballstáit i gceist.

AIRTEAGAL III-149

Fad a bheidh srianta ar shaoirse chun seirbhísí a sholáthar gan díothú, cuirfidh na Ballstáit na srianta sin i bhfeidhm gan idirdhealú ar fhoras náisiúntachta ná áite cónaithe ar gach duine a sholáthraíonn seirbhísí de réir bhrí na chéad mhíre d'Airteagal III-144.

AIRTEAGAL III-150

Beidh feidhm ag Airteagail III-139 go III-142 maidir leis na hábhair a rialaítear leis an bhForoinn seo.

ROINN 3

SAORGHLUAISEACHT EARRAÍ

Foroinn 1

Aontas custaim

AIRTEAGAL III-151

1. Cuimseoidh an tAontas aontas custaim a fholóidh an trádáil go léir in earraí, agus a bhéarfaidh go dtoirmiscfear idir na Ballstáit dleachtanna custaim ar allmhairí agus ar onnmhairí agus gach muirear comhéifeachta, agus go nglacfar le comhtharaif chustaim ina gcaidreamh le tríú tíortha.
2. Beidh feidhm ag mír 4 agus Foroinn 3 a bhaineann le srianta cainníochtúla a thoirmeasc maidir le táirgí de thionscnamh na mBallstát agus le táirgí ó thríú tíortha atá ar saorchúrsaíocht sna Ballstáit.

3. Measfar táirgí ó thríú tír a bheith ar saorchúrsaíocht i mBallstát má comhlíonadh foirmiúlachtaí an allmhairithe agus gur toibhíodh sa Bhallstát sin aon dleachtanna custaim nó muirir chomhéifeachta is iníoctha agus murar thairbhí siad d'aisíoc iomlán nó páirteach ar na dleachtanna nó na muirir sin.
4. Toirmiscefear dleachtanna custaim ar allmhairí agus ar onnmhairí agus muirir chomhéifeachta idir na Ballstáit. Beidh feidhm ag an toirmeasc sin freisin maidir le dleachtanna custaim de chineál fioscach.
5. Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, na rialacháin Eorpacha agus na cinntí Eorpacha lena socrófar dleachtanna na Comhtharfaí Custaim.
6. Chun na cúraimí a chuirtear air faoin Airteagal seo a chomhlíonadh, beidh mar stiúir ag an gCoimisiún:
 - (a) an gá atá ann an trádáil idir na Ballstáit agus tríú tíortha a chur ar aghaidh;
 - (b) forbairtí i gcoinníollacha iomaíochta laistigh den Aontas sa mhéid go dtugann siad feabhsú ar chumas iomaíochta gnóthas;
 - (c) riachtanais an Aontais maidir le soláthar amhábhhar agus earraí leathchríochnaithe; i ndáil leis sin de féachfaidh an Coimisiún chuige nach saobhfar coinníollacha iomaíochta idir na Ballstáit i gcás earraí críochnaithe;
 - (d) an gá atá ann suaitheadh tromchúiseach i ngeilleagair na mBallstát a sheachaint agus a áirithiú go dtiocfaidh forbairt réasúnach faoin táirgeadh agus forleathnú ar thomhaltas earraí san Aontas.

Foroinn 2

Comhar custaim

AIRTEAGAL III-152

Laistigh de raon feidhme an Bhunreachta, bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha bearta chun comhar custaim idir na Ballstáit agus idir na Ballstáit agus an Coimisiún a neartú.

Foroinn 3

Srianta cainníochtúla a thoirmeasc

AIRTEAGAL III-153

Toirmiscfear idir na Ballstáit srianta cainníochtúla ar allmhairí agus ar onnmhairí agus gach beart comhéifeachta.

AIRTEAGAL III-154

Ní fhágann Airteagal III-153 go mbeidh bac ar thoirmisc nó ar shrianta ar allmhairí, onnmhairí nó earraí faoi bhealach, más gá a leithéid ar mhaithe leis an moráltacht phoiblí, leis an mbeartas poiblí nó leis an tslándáil phoiblí; chun sláinte agus saol daoine nó ainmhithe nó plandaí a chosaint; chun seoda náisúnta atá luachmhar ó thaobh na healaíne, na staire nó na seandálaíochta a chosaint; nó chun maoin tionscail agus tráchtála a chosaint. Ach ní cead áis a bhaint as na toirmisc ná na srianta sin le haghaidh idirdhealú treallach ná chun srianadh faoi cheilt a dhéanamh ar an trádáil idir Bhallstáit.

AIRTEAGAL III-155

1. Déanfaidh na Ballstáit coigeartú ar aon státmhonaplachtaí de chineál tráchtála chun a áirithiú nach mbeidh aon idirdhealú ann idir náisiúnaigh de na Ballstáit maidir leis na coinníollacha faoina bhfaightear earraí agus faoina gcuirtear ar an margadh iad.

Beidh feidhm ag an Airteagal seo maidir le haon chomhlacht trína ndéanann Ballstát, ó dhlí nó ó fhíoras, maoirsiú nó cinneadh nó tionchar suntasach a oibriú, go díreach nó go hindíreach, ar allmhairí nó onnmhairí idir na Ballstáit. Beidh feidhm aige mar an gcéanna maidir le monaplachtaí arna dtarmligean ag an Stát.

2. Staonfaidh na Ballstáit ó aon bheart nua a thabhairt isteach atá contrártha leis na prionsabail atá leagtha síos i mír 1 nó a chuireann srian ar raon feidhme na nAirteagal a bhaineann le dleachtanna custaim agus srianta cainníochtúla a thoirmeasc idir na Ballstáit.

3. Má bhíonn ag státmhonaplacht de chineál tráchtála rialacha a ceapadh chun gur fusa táirgí talmhaíochta a dhiúscairt nó an fáltas is fearr a ghnóthú astu, ní mór féachaint chuige, agus an tAirteagal seo á chur i bhfeidhm, go mbeidh a chomhionann sin de choimirce á áirithiú d'fhostaíocht na dtáirgeoirí lena mbaineann agus dá gcaighdeán maireachtála.

ROINN 4

CAIPITEAL AGUS ÍOCAÍOCHTAÍ

AIRTEAGAL III-156

Faoi chuimsiú na Foroinne seo, toirmiscfeadh srianta ar ghluaiseacht caipitil agus ar íocaíochtaí araon idir na Ballstáit agus idir na Ballstáit agus tríú tíortha.

AIRTEAGAL III-157

1. Beidh Airteagal III-156 gan dochar do chur i bhfeidhm i leith tríú tíortha na srianta atá ann an 31 Nollaig 1993 faoin dlí náisiúnta nó Aontais i ndáil le gluaiseacht caipitil chuig tríú tíortha nó uathu a bhaineann le hinfheistíocht dhíreach, lena n-áirítear infheistíocht in eastát réadach, le bunaíocht, le soláthar seirbhísí airgeadais nó le hurrúis a ligean isteach ar mhargaí caipitil. Maidir le srianta atá ann faoin dlí náisiúnta san Eastóin agus san Ungáir, is é an 31 Nollaig 1999 an dáta i dtrácht.

2. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha bearta i ndáil le gluaiseacht caipitil chuig tríú tíortha nó uathu a bhaineann le hinfheistíocht dhíreach, lena n-áirítear infheistíocht in eastát réadach, le bunaíocht, le soláthar seirbhísí airgeadais nó le hurrúis a ligean isteach ar mhargaí caipitil.

Déanfaidh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle a ndícheall chun cuspóir na saorghluaiseachta caipitil a bhaint amach idir na Ballstáit agus tríú tíortha a mhéad is féidir agus gan dochar d'fhorálacha eile an Bhunreacht.

3. De mhaolú ar mhír 2, is le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach ón gComhairle, agus leis sin amháin, a fhéadfar bearta a bhunú atá in ionannas le céim siar i ndlí an Aontais i dtaca le léirscaoileadh gluaiseachta caipitil chuig tríú tíortha nó uathu. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL III-158

1. Beidh Airteagal III-156 gan dochar do cheart na mBallstát:

- (a) forálacha ábhartha a ndlí cánach a chur i bhfeidhm a idirdhealaíonn idir cáiníocóirí nach bhfuil sa staid chéanna maidir lena n-áit chónaithe nó maidir leis an áit ina bhfuil a gcuid caipitil infheistithe;
 - (b) gach beart fíor-riachtanach a ghlacadh chun sáruithe ar fhorálacha reachtaíochta nó rialúcháin náisiúnta a chosc, go háirithe i réimse an chánachais agus na maoirseachta stuamachta ar institiúidí airgeadais, nó nósanna imeachta a leagan síos maidir le dearbhuithe um ghluaiseachtaí caipitil chun críocha faisnéise riaracháin nó staidrimh, nó bearta a ghlacadh a dhlitear ar fhorais an bheartais phoiblí nó na slándála poiblí.
2. Beidh an Roinn seo gan dochar d'infheidhmeacht na srianta ar an gceart bunaíochta atá ag luí leis an mBunreacht.
3. Ní fhéadfar áis a bhaint as na bearta ná na nósanna imeachta dá dtagraítear i míreanna 1 agus 2 le haghaidh idirdhealú treallach ná chun srianadh faoi cheilt a dhéanamh ar shaorghluaiseacht caipitil agus íocaíochtaí mar atá sí sainithe in Airteagal III-156.
4. Nuair nach bhfuil dlí Eorpach nó dlí réime Eorpach dá bhforáiltear in Airteagal III-157(3) ann, féadfaidh an Coimisiún, nó, nuair nach bhfuil cinneadh Eorpach ón gCoimisiún ann laistigh de thrí mhí ón mBallstát i dtrácht iarraidh a dhéanamh, féadfaidh an Chomhairle cinneadh Eorpach a ghlacadh á rá go meastar go bhfuil na bearta cánachais sriantacha arna nglacadh ag Ballstát i leith tríú tíre amháin nó níos mó ag luí leis an mBunreacht má tá call leo ar mhaithe le ceann de chuspóirí an Aontais agus go bhfuil siad ag luí le dea-oibriú an mhargaidh inmheánaigh. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil ar iarratas ó Bhallstát.

AIRTEAGAL III-159

Má bhíonn, in imthosca eisceachtúla, gluaiseachtaí caipitil chuig tríú tíortha nó uathu ina gcúis, nó ag bagairt bheith ina gcúis, le deacrachtaí tromchúiseacha d'oibriú an aontais eacnamaíoch agus airgeadaíochta, féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha a ghlacadh lena dtabharfar isteach bearta coimirce i leith tríú tíortha go feadh tréimhse nach mó ná sé mhí, má tá fíorghá le bearta den sórt sin. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach.

AIRTEAGAL III-160

Nuair is gá, chun na cuspóirí dá dtagraítear in Airteagal III-257 a ghnóthú, a mhéad a bhaineann leis an sceimhlitheoireacht agus gníomhaíochtaí gaolmhara a chosc agus a chomhrac, saineofar le dlíthe Eorpacha creat do bhearta riaracháin maidir le gluaiseachtaí caipitil agus le híocaíochtaí amhail cistí, sócmhainní airgeadais nó gnóthachain eacnamaíocha a reo ar le daoine nádúrtha nó dlítheanacha, le grúpaí nó le heintitis neamhstáit iad nó atá ina seilbh nó ar teachtadh acu.

Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha chun na dlíthe Eorpacha dá dtagraítear sa chéad mhír a chur chun feidhme.

Áireofar sna gníomhartha dá dtagraítear san Airteagal seo na forálacha is gá i dtaca le coimirce dlíthiúla.

ROINN 5

RIALACHA IOMAÍOCHTA

Foroinn 1

Rialacha a bhfuil feidhm acu maidir le gnóthais

AIRTEAGAL III-161

1. Toirmiscfear na cleachtais seo a leanas mar chleachtais nach luíonn leis an margadh inmheánach: gach comhaontú idir ghnóthais, gach cinneadh ag comhlachais ghnóthas agus gach cleachtas comhbheartaithe a d'fhéadfadh dul i gcion ar an trádáil idir Bhallstáit agus arb é a gcuspóir nó a n-éifeacht iomaíocht sa mhargadh inmheánach a chosc, a shrianadh nó a shaobhadh, agus go háirithe iad siúd trína ndéantar:

- (a) praghsanna ceannaigh nó díola nó aon choinníollacha eile trádála a shocrú, go díreach nó go hindíreach;
- (b) táirgeadh, margaí, forbairt theicniúil, nó infheistiú a theorannú nó a rialú;
- (c) margaí nó foinsí soláthair a pháirtíú;
- (d) coinníollacha neamhionanna a chur i bhfeidhm ar idirbhearta coibhéiseacha le páirtithe eile trádála sa dóigh go gcuirtear faoi mhíbhuntáiste iad san iomaíocht;

(e) chun go gcuirfear conarthaí i gcrích, é a chur de choinníoll go nglacfaidh na páirtithe eile le hoibleagáidí forlíontacha nach bhfuil baint ar bith acu, óna nádúr ná ó ghnás na tráchtála, le hábhar na gconarthaí sin.

2. Aon chomhaontuithe nó cinntí a thoirmiscfear de bhun an Airteagail seo, beidh siad ar neamhní dá dhroim sin.

3. Féadfar, áfach, a dhearbhú nach mbeidh mír 1 infheidhme maidir leis na nithe seo a leanas:

- aon chomhaontú nó aon chineál comhaontuithe idir ghnóthais,
- aon chinneadh nó aon chineál cinntí ag comhlachais ghnóthas,
- aon chleachtas combheartaithe nó aon chineál cleachtas combheartaithe,

a rannchuidíonn le feabhas a thabhairt ar tháirgeadh nó dáileadh earraí a fheabhsú nó leis an dul chun cinn teicniúil nó eacnamaíoch a chur chun cinn, agus cion cothrom den tairbhe uaidh sin a ligean le tomhaltóirí, agus:

- (a) nach bhforchuireann ar na gnóthais i dtrácht srianta nach bhfuil fíor-riachtanach chun na cuspóirí sin a ghnóthú;
- (b) nach dtugann do na gnóthais sin breith ar iomaíocht a dhíchur i gcás cuid mhór de na táirgí i gceist.

AIRTEAGAL III-162

Déanfar aon mhí-úsáid ag gnóthas nó gnóthais ag a bhfuil ceannasacht sa mhargadh inmheánach nó i gcuid mhór de a thoirmeasc mar ní nach luíonn leis an margadh inmheánach sa mhéid go bhféadfaidh sí difear a dhéanamh do thrádáil idir Bhallstáit.

D'fhéadfadh sé go háirithe gurb é atá sa mhí-úsáid sin:

- (a) praghsanna míchóra ceannaigh nó díola nó coinníollacha míchóra eile trádála a fhorchur, go díreach nó go hindíreach;
- (b) an táirgeadh, na margáí nó an fhorbairt theicniúil a theorannú chun dochair do thomhaltóirí;
- (c) coinníollacha neamhionanna a chur i bhfeidhm ar idirbhearta coibhéiseacha le páirtithe eile trádála sa dóigh go gcuirtear faoi mhíbhuntáiste san iomaíocht iad;
- (d) chun go dtabharfar conarthaí i gcrích, é a chur de choinníoll go nglacfaidh na páirtithe eile le hoibleagáidí forlíontacha nach bhfuil baint ar bith acu, óna nádúr ná ó ghnás na tráchtála, le hábhar na gconarthaí sin.

AIRTEAGAL III-163

Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, na rialacháin Eorpacha chun éifeacht a thabhairt do na prionsabail atá leagtha amach in Airteagail III-161 agus III-162. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

Ceapfar na rialacháin sin go háirithe:

- (a) chun a áirithiú go ngéillfear do na toirmisc atá leagtha síos in Airteagail III-161(1) agus III-162, trí fhíneálacha agus tráthíocaíochtaí pionósacha a fhoráil ina leith;
- (b) chun rialacha mionsonraithe a leagan síos i dtaobh Airteagal III-161(3) a chur i bhfeidhm, á chur san áireamh an gá atá ann, ar thaobh amháin, maoirsiú éifeachtach a áirithiú agus, ar an taobh eile, an riarachán a shimpliú chomh fada riamh agus is féidir;
- (c) chun sainiú a dhéanamh, más gá, i gcás bhrainsí éagsúla an gheilleagair ar raon feidhme Airteagail III-161 agus III-162;
- (d) chun feidhmeanna an Choimisiúin agus Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, faoi seach, a shainiú maidir leis na forálacha atá leagtha síos sa mhír seo a chur i bhfeidhm;
- (e) chun an gaol a chinneadh idir dlíthe na mBallstát agus an Fhoroinn seo maille leis na rialacháin Eorpacha arna nglacadh de bhun an Airteagail seo.

AIRTEAGAL III-164

Go dtí go dtiocfaidh na rialacháin Eorpacha arna nglacadh de bhun Airteagal III-163 i bhfeidhm, bhéarfaidh údarás na mBallstát rialú, i gcomhréir lena ndlí náisiúnta agus le hAirteagal III-161, go háirithe mír 3, agus le hAirteagal III-162, ar inghlacthacht comhaontuithe, cinntí agus cleachtas combheartaithe agus ar mhí-úsáid ceannasachta sa mhargadh inmheánach.

AIRTEAGAL III-165

1. Gan dochar d'Airteagal III-164, áiritheoidh an Coimisiún go gcuirfear i bhfeidhm na prionsabail atá leagtha amach in Airteagail III-161 agus III-162. Ar iarratas a fháil ó Bhallstát, nó ar a thionscnamh féin, agus i gcomhar le húdaráis inniúla na mBallstát, a thabharfaidh a gcúnamh dó, scrúdóidh an Coimisiún cásanna ina bhfuil amhras gur sáraíodh na prionsabail thuasluaite. Má fhaigheann sé gur tharla sárú, molfaidh sé bearta iomchuí chun deireadh a chur leis.
2. Mura gcuirfear deireadh leis an sárú dá dtagraítear i mír 1, glacfaidh an Coimisiún cinneadh Eorpach réasúnaithe lena dtaifeadfar an sárú ar na prionsabail. Féadfaidh an Coimisiún a chinneadh a fhoilsiú agus a údarú do Bhallstáit na bearta is gá a ghlacadh chun an staid a leigheas, agus saineoidh sé coinníollacha agus sonraí na mbeart sin.
3. Féadfaidh an Coimisiún rialacháin Eorpacha a ghlacadh a bhaineann leis na haicmí comhaontuithe a bhfuil an Chomhairle tar éis rialachán Eorpach a ghlacadh ina leith i gcomhréir le pointe (b) den dara mír d'Airteagal III-163.

AIRTEAGAL III-166

1. I gcás na ngnóthas poiblí agus na ngnóthas dá dtugann na Ballstáit cearta speisialta nó cearta eisiacha, ní achtóidh na Ballstáit, ná ní choinneoidh siad i bhfeidhm, aon bheart atá contrártha leis an mBunrecht, go háirithe le hAirteagal I-4(2), agus le hAirteagail III-161 go III-169.

2. Gnóthais arb é a gcúram seirbhísí a oibriú ar mhaithe leis an leas eacnamaíoch ginearálta i gcoitinne nó seirbhísí de chineál monaplachta fiosaí, beidh siad faoi réir fhorálacha an Bhunreachta, go háirithe na rialacha iomaíochta, chomh fada is nach dtiocfaidh de na rialacha sin a chur i bhfeidhm bac ar chomhlíonadh, ó dhlí nó ó fhíoras, na gcúram áirithe a ceapadh dóibh. Caithfear gan cur as d'fhorbairt na trádála go feadh méid ba dhochar do leasanna an Aontais.
3. Áiritheoidh an Coimisiún go gcuirfear forálacha an Airteagail seo i bhfeidhm agus, nuair is gá sin, glacfaidh sé rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha iomchuí.

Foroinn 2

Cabhracha arna ndeonú ag na Ballstáit

AIRTEAGAL III-167

1. Ach amháin mar a bhforáiltear a mhalairt sa Bhunrecht, aon chabhair a thabharfaidh Ballstáit nó a thabharfar trí bhíthin acmhainní Stáit i bhfoirm ar bith, agus a bhéarfaidh nó is baolach a bhéarfadh saobhadh ar iomaíocht trí thaobhú le gnóthais áirithe nó le táirgeadh earraí áirithe, ní luífidh sí leis an margadh inmheánach sa mhéid a ndéanann sí difear don trádáil idir Bhallstáit.
2. Beidh cabhair dá leithéid seo a leanas ag luí leis an margadh inmheánach:
 - (a) cabhair de chineál sóisialta do thomhaltóirí aonair, ar chuntar go dtabharfar an chabhair sin gan idirdhealú maidir le tionscnamh na dtáirgí i dtrácht;

- (b) cabhair chun damáiste a shlánú a tharla de dheasca tubaistí nádúrtha nó tarlachtaintí neamhchoitianta eile;
 - (c) cabhair do gheilleagar limistéar áirithe de Phoblacht Chónaidhme na Gearmáine ar chuir deighilt na Gearmáine as dóibh, sa mhéid gur gá an chabhair sin mar chúiteamh sna míbhuntáistí eacnamaíocha a tháinig den deighilt sin. Cúig bliana tar éis an Conradh ag bunú Bunreacht don Eoraip a theacht i bhfeidhm, féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena n-aisghairfear an pointe seo.
3. Féadfar a mheas go bhfuil cabhair dá leithéid seo a leanas ag luí leis an margadh inmheánach:
- (a) cabhair chun forbairt eacnamaíoch a thabhairt ar limistéir ina bhfuil an caighdeán maireachtála thar a bheith íseal nó ina bhfuil mórchuid tearcghostaíochta, agus ar na réigiúin dá dtagraítear in Airteagal III-424, ag féachaint dá staid struchtúrach, eacnamaíoch agus shóisialta;
 - (b) cabhair chun cuidiú le tionscadal tábhachtach chun leas na hEorpa i gcoitinne a chur chun cinn nó chun suaitheadh tromchúiseach i ngeilleagar Ballstáit a leigheas;
 - (c) cabhair chun forbairt gníomhaíochtaí eacnamaíocha áirithe nó limistéar eacnamaíoch áirithe a éascú, nuair nach n-athraíonn an chabhair sin dálaí trádála go feadh méid atá contrártha leis an leas coiteann;
 - (d) cabhair chun cultúr agus caomhnú na hoidhreachta a chur chun cinn nuair nach gcuireann sí isteach ar dhálaí trádála agus iomaíochta san Aontas go feadh méid atá contrártha leis an leas coiteann;

- (e) cabhair de cibé aicmí eile a shonrófar le rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha arna nglacadh ag an gComhairle ar thogra ón gCoimisiún.

AIRTEAGAL III-168

1. Déanfaidh an Coimisiún, i gcomhar leis na Ballstáit, na córais chabhrach go léir sna Stáit sin a choimeád faoi shíorbhreithniú. Molfaidh sé do na Ballstáit sin aon bhearta iomchuí is gá chun an margadh inmheánach a fhorbairt go comhleanúnach nó chun a oibrithe.

2. Más rud é, tar éis fógra a thabhairt do na páirtithe lena mbaineann a mbarúlacha a thíolacadh, go bhfaighidh an Coimisiún go bhfuil cabhair a thug Ballstát nó a tugadh trí bhíthin acmhainní Stáit gan bheith ag luí leis an margadh inmheánach ag féachaint d'Airteagal III-167, nó go bhfuil an chabhair sin á mí-úsáid, glacfaidh sé cinneadh Eorpach lena gcuirfear de cheangal ar an mBallstát i dtrácht an chabhair sin a dhíothú nó a athrú laistigh de thréimhse a chinnfidh an Coimisiún.

Mura gcomhlíonfaidh an Ballstát i dtrácht an cinneadh sin laistigh den tréimhse ordaithe, féadfaidh an Coimisiún nó aon Bhallstát leasmhar eile, de mhaolú ar Airteagail III-360 agus III-361, an t-ábhar a thabhairt faoi bhráid Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh go díreach.

Féadfaidh an Chomhairle, ar iarratas ó Bhallstát, cinneadh Eorpach a ghlacadh d'aon toil, á rá go measfar cabhair atá á tabhairt nó le tabhairt ag an Stát sin a bheith ag luí leis an margadh inmheánach, de mhaolú ar Airteagal III-167 nó ar na rialacháin Eorpacha dá bhforáiltear in Airteagal III-169, má fhágann imthosca eisceachtúla gur cinneadh cóir é sin. Más rud é, maidir leis an gcabhair sin, go bhfuil an Coimisiún tar éis an nós imeachta dá bhforáiltear sa chéad fhomhír den mhír seo a thionscnamh cheana féin, beidh d'éifeacht ag an iarratas chun na Comhairle ón mBallstát atá i gceist go bhfionrófar an nós imeachta sin go dtí go mbeidh an Chomhairle tar éis a dearcadh a chur in iúl.

Más rud é, áfach, nach mbeidh a dearcadh curtha in iúl ag an gComhairle laistigh de thrí mhí ó rinneadh an t-iarratas sin, gníomhóidh an Coimisiún.

3. Cuirfidh na Ballstáit i bhfios don Choimisiún aon phleananna chun cabhair a thabhairt nó a athrú, in am trátha ionas go bhféadfaidh sé a bharúlacha a thabhairt fúthu. Má mheasann sé go bhfuil aon phlean den sórt sin gan bheith ag luí leis an margadh inmheánach, ag féachaint d'Airteagal III-167, tionscnóidh sé, gan mhoill, an nós imeachta dá bhforáiltear i mír 2 den Airteagal seo. Ní chuirfidh an Ballstát na bearta atá ceaptha aige in éifeacht go dtí go bhfaighfear cinneadh críochnaitheach de thoradh an nós imeachta sin.

4. Féadfaidh an Coimisiún rialacháin Eorpacha a ghlacadh a bhainfidh leis na haicmí cabhrach Stáit a bhfuil cinneadh glactha ag an gComhairle ina leith, de bhun Airteagal III-169, go bhfuil siad díolmhaithe ón nós imeachta dá bhforáiltear i mír 3 den Airteagal seo.

AIRTEAGAL III-169

Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialacháin Eorpacha a ghlacadh chun Airteagail III-167 agus III-168 a chur i bhfeidhm, agus chun na coinníollacha faoina mbeidh feidhm ag Airteagal III-168(3) a chinneadh mar aon leis na haicmí cabhrach atá díolmhaithe ón nós imeachta dá bhforáiltear in Airteagal 168(3). Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

ROINN 6

FORÁLACHA FIOSCACHA

AIRTEAGAL III-170

1. Ní fhorchuirfidh aon Bhallstát, go díreach ná go hindíreach, ar tháirgí Ballstát eile aon chánachas inmheánach de shaghas ar bith de bhreis ar a bhforchuirtear go díreach nó go hindíreach ar a samhail de tháirgí náisiúnta.

Fairis sin, ní fhorchuirfidh aon Bhallstát ar tháirgí Ballstát eile aon chánachas inmheánach de shaghas a thabharfaidh cosaint indíreach do tháirgí eile.

2. I gcás earraí arna n-onnmhairiú ag Ballstát go críoch Bhallstáit eile, ní bheidh aon aisíocaíocht ar chánachas inmheánach níos mó ná an cánachas inmheánach a forchuireadh orthu, go díreach nó go hindíreach.

3. I gcás muirear seachas cánacha láimhdeachais, dleachtanna máil agus cineálacha eile cánachais indírigh, ní fhéadfar maithiúnais ná aisíocaíochtaí i leith onnmhairí go Ballstáit eile a dheonú ná ní fhéadfar muirir frithchúitimh i leith allmhairí ó Bhallstáit a fhorchur mura mbeidh na forálacha a mheabhraítear formheasta roimh ré go ceann tréimhse teoranta le cinneadh Eorpach arna ghlacadh ag an gComhairle ar thogra ón gCoimisiún.

AIRTEAGAL III-171

Déanfar bearta a bhunú le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach ón gComhairle maidir le comhchuibhiú reachtaíochta a bhaineann le cánacha láimhdeachais, dleachtanna máil agus cineálacha eile cánachais indírigh ar chuntar gur gá an comhchuibhiú sin chun bunú agus oibriú an mhargaidh inmheánaigh a áirithiú agus chun saobhadh ar an iomaíocht a sheachaint. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

ROINN 7

FORÁLACHA COITEANNA

AIRTEAGAL III-172

1. Ach amháin mar a bhforáiltear a mhalairt sa Bhunreacht, beidh feidhm ag an Airteagal seo d'fhonn na cuspóirí dá dtagraítear in Airteagal III-130 a bhaint amach. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha bearta maidir le comhfhogasú na bhforálacha reachtaíochta nó rialúcháin nó riaracháin atá ceaptha sna Ballstáit chun an margadh inmheánach a bhunú nó a oibriú. Glacfar na dlíthe sin tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.
2. Ní bheidh feidhm ag mír 1 maidir le forálacha fíoscacha, le forálacha maidir le saorghluaiseacht daoine ná le forálacha maidir le cearta agus leasanna fostaithe.

3. Déanfaidh an Coimisiún na tograí arna dtíolacadh aige ag faoi mhír 1 maidir le sláinte, sábháilteacht, cosaint an chomhshaoil agus cosaint an tomhaltóra a bhunú ar ardleibhéal cosanta, agus aon fhorbairt nua atá bunaithe ar fhórais eolaíocha á cur san áireamh ach go háirithe. Faoi chuimsiú a gcumhachtaí faoi seach, féachfaidh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle freisin leis an gcuspóir sin a bhaint amach.

4. Más rud é, tar éis beart comhchuibhithe a ghlacadh le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach, nó le rialachán Eorpach ón gCoimisiún, go measfaidh Ballstát gur gá forálacha náisiúnta a choimeád ar bun de bharr riachtanas tábhachtach dá dtagraítear in Airteagal III-154 nó a bhaineann le cosaint an chomhshaoil nó na timpeallachta oibre, déanfaidh sé na forálacha sin, maille leis na forais lena gcoimeád ar bun, a chur in iúl don Choimisiún.

5. Thairis sin, gan dochar do mhír 4, más rud é, tar éis beart comhchuibhithe a ghlacadh le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach, nó le rialachán Eorpach ón gCoimisiún, go measfaidh Ballstát gur gá forálacha náisiúnta a thabhairt isteach atá bunaithe ar fhianaise eolaíoch nua maidir le cosaint an chomhshaoil nó na timpeallachta oibre de bharr fadhb a bhaineann go leithleach leis an mBallstát sin agus a thagann chun cinn tar éis don bheart comhchuibhithe a bheith glactha, déanfaidh sé na forálacha arna mbeartú, maille leis na cúiseanna atá leo, a chur in iúl don Choimisiún.

6. Laistigh de shé mhí ó na fógraí dá dtagraítear i míreanna 4 agus 5 a fháil, glacfaidh an Coimisiún cinneadh Eorpach lena ndéanfar na forálacha náisiúnta i gceist a fhormheas nó a dhiúltú tar éis dó a fhíorú an bhfuil nó nach bhfuil áis á baint astu le haghaidh idirdhealú treallach nó chun srianadh faoi cheilt a dhéanamh ar an trádáil idir Bhallstáit agus an bhfuil nó nach bhfuil siad ina gconstaic d'oibriú an mhargaidh inmheánaigh.

Mura ndéanfaidh an Coimisiún cinneadh laistigh den tréimhse sin, measfar go bhfuil na forálacha náisiúnta dá dtagraítear i míreanna 4 agus 5 formheasta.

Nuair atá call leis sin mar gheall ar chastacht an ábhair agus in éagmais contúirte do shláinte an duine, féadfaidh an Coimisiún a chur in iúl don Bhallstát i dtrácht go bhféadfar an tréimhse dá dtagraítear sa mhír seo a fhadú go ceann tréimhse eile suas go sé mhí.

7. Nuair a údaraítear do Bhallstát, de bhun mhír 6, forálacha náisiúnta a choimeád ar bun nó a thabhairt isteach de mhaolú ar bheart comhchuibhithe, scrúdóidh an Coimisiún láithreach an cóir oiriúnú ar an mbeart sin a mholadh.

8. Nuair a dhéanfaidh Ballstát fadhb shonrach sláinte poiblí a tharraingt anuas i réimse a bhí ina ábhar roimhe sin do bhearta comhchuibhithe, tabharfaidh sé ar aird don Choimisiún í agus scrúdóidh an Coimisiún láithreach an cóir bearta iomchuí a mholadh.

9. De mhaolú ar an nós imeachta atá leagtha síos in Airteagail III-360 agus III-361, féadfaidh an Coimisiún agus Ballstát ar bith an t-ábhar a thabhairt díreach os comhair Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh má mheasann siad go bhfuil Ballstát eile ag baint mí-úsáide as na cumhachtaí dá bhforáiltear san Airteagal seo.

10. Beidh sna bearta comhchuibhithe dá dtagraítear san Airteagal seo, i ngach cás is iomchuí, clásal cosanta lena n-údarófar do na Ballstáit, ar cheann amháin nó níos mó de na cúiseanna neamheacnamaíocha dá dtagraítear in Airteagal III-154, bearta sealadacha a ghlacadh faoi réir nós imeachta rialaithe de chuid an Aontais.

AIRTEAGAL III-173

Gan dochar d'Airteagal III-172, bunófar le dlí réime Eorpach ón gComhairle bearta le haghaidh chomhfhogasú na bhforálacha reachtaíochta nó rialúcháin nó riaracháin sin de chuid na mBallstát a dhéanann difear go díreach do bhunú nó d'oibriú an mhargaidh inmheánaigh. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

AIRTEAGAL III-174

Má fhaigheann an Coimisiún go bhfuil difríocht idir na forálacha reachtaíochta nó rialúcháin nó riaracháin i mBallstáit atá ag saobhadh na gcoinníollacha iomaíochta sa mhargadh inmheánach agus gur gá an saobhadh dá dheasca sin a dhíchur, rachaidh sé i gcomhairle leis na Ballstáit i dtrácht.

Mura dtiocfaidh comhaontú as an gcomhairliúchán sin, bunófar le dlíthe réime Eorpacha na bearta is gá chun an saobhadh i gceist a dhíchur. Féadfar gach beart iomchuí eile dá bhforáiltear sa Bhunrecht a ghlacadh.

AIRTEAGAL III-175

1. Má bhíonn cúis ann chun a cheapadh gur baolach saobhadh de réir bhrí Airteagal III-174 teacht as foráil reachtaíochta nó rialúcháin nó riaracháin de chuid Ballstáit a ghlacadh nó a leasú, rachaidh Ballstát a dteastaíonn uaidh sin a dhéanamh i gcomhairle leis an gCoimisiún. Tar éis dul i gcomhairle leis na Ballstáit, díreoidh an Coimisiún moladh chuig na Ballstáit lena mbaineann maidir leis na bearta is iomchuí chun an saobhadh sin a sheachaint.

2. Mura gcomhlíonfaidh an Ballstát a dteastaíonn uaidh forálacha dá chuid féin a thabhairt isteach nó a leasú an moladh a thug an Coimisiún dó, ní iarrfar, de bhun Airteagal III-174, ar na Ballstáit eile a bhforálacha féin a leasú chun an saobhadh sin a dhíchur. Má bhíonn an Ballstát a thug neamhaird ar mholadh an Choimisiúin ina chúis le saobhadh a rachaidh chun dochair dó féin amháin, ní bheidh feidhm ag Airteagal III-174.

AIRTEAGAL III-176

Faoi chuimsiú an margadh inmheánach a bhunú nó a oibriú, bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha bearta maidir le cearta Eorpacha maoin intleachtúla a chruthú chun cosaint chomhionann ar chearta maoin intleachtúla a áirithiú ar fud an Aontais agus maidir le córais lárnaithe um údarú, comhordú agus maoirsiú a chur ar bun ar leibhéal an Aontais.

Bunófar le dlí Eorpach ón gComhairle na socruithe teanga do na cearta Eorpacha maoin intleachtúla. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

CAIBIDIL II

BEARTAS EACNAMAÍOCH AGUS AIRGEADAÍOCHTA

AIRTEAGAL III-177

Chun na gcríoch atá luaite in Airteagal I-3, cuimseoidh gníomhaíochtaí na mBallstát agus an Aontais, mar a bhforáiltear sa Bhunrecht, beartas eacnamaíoch a ghlacadh atá bunaithe ar chomhordú dlúth idir bheartais eacnamaíocha na mBallstát, ar an margadh inmheánach agus ar shainiú comhchuspóirí agus a sheoltar i gcomhréir le prionsabal geilleagair mhargaidh oscailte le saoriomaíocht.

Go comhthreomhar leis sin, agus faoi na coinníollacha agus de réir na nósanna imeachta dá bhforáiltear sa Bhunrecht, cuimseoidh na gníomhaíochtaí sin airgeadra aonair, an euro, mar aon le beartas aonair airgeadaíochta agus beartas aonair ráta malairte a shainiú agus a sheoladh arb é is cuspóir príomhúil leo araon cobhsaíocht praghsanna a choimeád ar bun agus, gan dochar don chuspóir sin, tacú le beartais eacnamaíocha ghinearálta san Aontas, i gcomhréir le prionsabal geilleagair mhargaidh oscailte le saoriomaíocht.

Béarfaidh gníomhaíochtaí sin na mBallstát agus an Aontais go ndéanfar na treoirphrionsabail seo a leanas a chomhlíonadh: praghsanna cobhsaí, airgeadas poiblí fóna, dálaí airgeadaíochta fóna agus comhardú cobhsaí íocaíochtaí.

ROINN 1

BEARTAS EACNAMAÍOCH

AIRTEAGAL III-178

Seolfaidh na Ballstáit a mbeartais eacnamaíocha d'fhonn rannchuidiú le cuspóirí an Aontais a ghnóthú, mar atá siad sainithe in Airteagal I-3, agus faoi chuimsiú na mór-threoirlínte dá dtagraítear in Airteagal III-179(2). Gníomhóidh na Ballstáit agus an tAontas i gcomhréir le prionsabal geilleagair mhargaidh oscailte le saoriomaíocht ar mhaithe le cionroinnt éifeachtach acmhainní agus i gcomhréir leis na prionsabail atá leagtha amach in Airteagal III-177.

AIRTEAGAL III-179

1. Measfaidh na Ballstáit gur ábhar leasa choitinn a mbeartais eacnamaíocha agus déanfaidh siad comhordú orthu i dtionól na Comhairle, i gcomhréir le hAirteagal III-178.
2. Déanfaidh an Chomhairle, ar mholadh ón gCoimisiún, dréacht a fhoirmiú de mhór-threoirlínte bheartais eacnamaíocha na mBallstát agus an Aontais agus déanfaidh sí tuarascáil ar an méid sin don Chomhairle Eorpach.

Déanfaidh an Chomhairle Eorpach, ar bhonn na tuarascála ón gComhairle, conclúid a phlé ar mhór-threoirínte bheartais eacnamaíocha na mBallstát agus an Aontais. Ar bhonn na conclúide sin, glacfaidh an Chomhairle moladh a shocróidh na mór-threoirínte sin. Cuirfidh sí Parlaimint na hEorpa ar an eolas faoina moladh.

3. D'fhonn comhordú níos dlúithe ar na beartais eacnamaíocha agus cóineasú marthanach ar fheidmiú eacnamaíoch na mBallstát a áirithiú, déanfaidh an Chomhairle, ar bhonn tuarascálacha arna dtíolacadh ag an gCoimisiún, faireachán ar fhorbairtí eacnamaíocha i ngach ceann de na Ballstáit agus san Aontas agus ar chomhchuibheas na mbeartais eacnamaíoch leis na mór-threoirínte dá dtagraítear i mír 2 agus déanfaidh sí measúnú foriomlán go tráthrialta.

Chun críocha an faireacháin iltaobhaigh sin, cuirfidh na Ballstáit faisnéis chuig an gCoimisiún ar bhearta tábhachtacha arna nglacadh acu i réimse a mbeartais eacnamaíoch agus pé faisnéis eile a mheasfaidh siad is gá.

4. Má shuítear, faoi chuimsiú an nós imeachta dá dtagraítear i mír 3, nach bhfuil beartais eacnamaíocha Ballstáit comhchuí leis na mór-threoirínte dá dtagraítear i mír 2 nó gur dóigh dóibh oibriú rianúil an aontais eacnamaíoch agus airgeadaíochta a chur i gcontúirt, féadfaidh an Coimisiún foláireamh a dhíriú chuig an mBallstát i dtrácht. Féadfaidh an Chomhairle, ar mholadh ón gCoimisiún, na moltaí is gá a dhíriú chuig an mBallstát i dtrácht. Féadfaidh an Chomhairle a chinneadh, ar thogra ón gCoimisiún, a moltaí a phoibliú.

Faoi chuimsiú na míre seo, gníomhóidh an Chomhairle gan vóta chomhalta na Comhairle a ionadaíonn an Ballstát i dtrácht a chur san áireamh.

Saineofar tromlach cáilithe mar 55% ar a laghad de chomhaltaí eile na Comhairle, a ionadaíonn Ballstáit a chuimsíonn 65% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach.

Ní mór a bheith ar áireamh i mionlach blocála an t-íoslíon ar a laghad de na comhaltaí eile sin den Chomhairle a ionadaíonn níos mó ná 35% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach, móide comhalta amháin; dá uireasa sin measfar an tromlach cáilithe a bheith ann.

5. Déanfaidh Uachtarán na Comhairle agus an Coimisiún tuarascáil do Pharlaimint na hEorpa ar thorthaí an fhaireacháin iltaobhaigh. Féadfar a iarraidh ar Uachtarán na Comhairle láithriú os comhair choiste inniúil Pharlaimint na hEorpa má bhíonn a moltaí poiblithe ag an gComhairle.

6. Féadfar le dlíthe Eorpacha rialacha mionsonraithe a leagan síos don nós imeachta faireacháin iltaobhaigh dá dtagraítear i míreanna 3 agus 4.

AIRTEAGAL III-180

1. Gan dochar d'aon nósanna imeachta eile dá bhforáiltear sa Bhunreacht, féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena mbunófar na bearta is iomchuí don staid eacnamaíoch, go háirithe má tharlaíonn géardheacrachtaí maidir le soláthar táirgí áirithe.

2. I gcás Ballstát a bheith i ndeacrachtaí nó géardheacrachtaí a bheith ag dianbhagairt air de dheasca tubaistí nádúrtha nó tarluithe eisceachtúla nach bhfuil neart aige orthu, féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena ndeonófar, faoi choinníollacha áirithe, cúnamh airgeadais Aontais don Bhallstát i dtrácht. Cuirfidh Uachtarán na Comhairle Parlaimint na hEorpa ar an eolas faoin gcinneadh a glacadh.

AIRTEAGAL III-181

1. Toirmiscfear ar an mBanc Ceannais Eorpach agus ar bhainc cheannais na mBallstát (dá ngairtear "bainc cheannais náisiúnta" anseo feasta) saoráidí rótharraingtí nó aon saoráid chreidmheasa de shaghas ar bith eile a thabhairt i bhfabhar institiúidí, comhlachtaí, oifigí nó gníomhaireachtaí Aontais, rialtas láir, údarás réigiúnach nó áitiúil nó údarás poiblí eile, comhlachtaí eile arna rialú ag an dlí poiblí nó ghnóthas poiblí na mBallstát, agus toirmiscfear freisin ar an mBanc Ceannais Eorpach agus ar bhainc cheannais náisiúnta ionstraimí fiachais a cheannach go díreach uathu.
2. Ní bheidh feidhm ag mír 1 maidir le hinstitiúidí creidmheasa ar úinéireacht phoiblí ar a gcuireann bainc cheannais náisiúnta agus an Banc Ceannais Eorpach, i gcomhthéacs soláthair chúlchistí ó bhainc cheannais, an chóir chéanna a chuirtear ar institiúidí creidmheasa príobháideacha.

AIRTEAGAL III-182

Toirmiscfear aon bheart nó foráil, nach bhfuil bunaithe ar dhálaí stuamachta, a thugann rochtain phribhléideach ar institiúidí airgeadais d'institiúidí, do chomhlachtaí, d'oifigí nó do ghníomhaireachtaí an Aontais, do rialtais láir, d'údarais réigiúnacha nó áitiúla nó d'údarais phoiblí eile, do chomhlachtaí eile arna rialú faoin dlí poiblí nó do ghnóthais phoiblí na mBallstát.

AIRTEAGAL III-183

1. Ceangaltas rialtas láir, údarás réigiúnach nó áitiúil nó údarás poiblí eile, comhlachtaí eile arna rialú faoin dlí poiblí nó gnóthas poiblí de chuid aon Bhallstáit, ní bheidh an tAontas faoi dhliteanas ina leith ná ní ghabhfaidh sé air féin iad, gan dochar do ráthaíochtaí airgeadais frithpháirteacha ar mhaithe le comhghnóthú tionscadail shonraigh. Ceangaltas rialtas láir, údarás réigiúnach nó áitiúil nó údarás poiblí eile, comhlachtaí eile arna rialú faoin dlí poiblí nó gnóthas poiblí de chuid Ballstáit eile, ní bheidh Ballstát faoi dhliteanas ina leith ná ní ghabhfaidh sé air féin iad, gan dochar do ráthaíochtaí airgeadais frithpháirteacha ar mhaithe le comhghnóthú tionscadail shonraigh.
2. Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha a ghlacadh lena sonrú na sainmhínte maidir le cur i bhfeidhm na dtairmeasc dá dtagraítear in Airteagail III-181 agus III-182 agus san Airteagal seo. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL III-184

1. Seachnóidh na Ballstáit easnaimh rialtais iomarcacha.
2. Déanfaidh an Coimisiún faireachán ar fhorbairt na staid buiséadaí agus ar stoc an fhiachais rialtais sna Ballstáit d'fhonn ollcarráidí a shainaithint. Scrúdóidh sé ach go háirithe comhlíonadh smachta bhuiséadaigh ar bhonn an dá chritéar seo a leanas:
 - (a) an dtéann an cóimheas idir an t-easnamh rialtais pleanáilte nó iarbhír agus an olltáirgeacht intíre thar luach tagartha,

- (i) mura bhfuil an cóimheas tar éis ísliú go suntasach leanúnach agus mura bhfuil sé tar éis leibhéal a shroicheadh atá gar don luach tagartha;
 - (ii) nó, ina mhalairt de chás, mura bhfuil san fharasbarr thar an luach tagartha ach farasbarr eisceachtúil agus sealadach amháin agus mura bhfanann an cóimheas gar don luach tagartha;
- (b) an dtéann an cóimheas idir an fiachas rialtais agus an olltáirgeacht intíre thar luach tagartha, mura bhfuil an cóimheas ag laghdú a dhóthain agus ag druidim ar luas sásúil leis an luach tagartha.

Sonraítear na luachanna tagartha sa Phrótocal maidir leis an nós imeachta um easnamh iomarcach.

3. Mura ndéanfaidh Ballstát na ceanglais faoi cheann amháin de na critéir sin nó faoin dá cheann a chomhall, ullmhóidh an Coimisiún tuarascáil. Cuirfear san áireamh freisin i dtuarascáil an Choimisiúin an dtéann an t-easnamh rialtais thar chaiteachas infheistíochta rialtais maille le gach toisc ábhartha eile lena n-áirítear riocht eacnamaíoch agus buiséadach meántéarmach an Bhallstáit.

Féadfaidh an Coimisiún tuarascáil a ullmhú freisin má tá sé den tuairim, d'ainneoin chomhall na gceanglas faoi na critéir, go bhfuil baol easnaimh iomarcaigh ann i mBallstát.

4. Foirmeoidh an Coiste Eacnamaíoch agus Airgeadais, arna chur ar bun faoi Airteagal III-192, tuairim ar thuarascáil an Choimisiúin.

5. Má mheasann an Coimisiún go bhfuil easnamh iomarcach nó baol easnaimh iomarcaigh ann i mBallstát, déanfaidh sé tuairim a dhíriú chuig an mBallstát i dtrácht agus cuirfidh sé an Chomhairle ar an eolas.

6. Déanfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, tar éis aon bharúlacha a chur san áireamh is mian leis an mBallstát i dtrácht a chur faoina bráid, a chinneadh tar éis measúnú foriomlán na bhfuil easnamh iomarcach ann. Sa chás sin, glacfaidh sí, gan mhoill, ar mholadh ón gCoimisiún, na moltaí arna ndíriú chuig an mBallstát i dtrácht chun deireadh a chur leis an staid sin laistigh de thréimhse a thugtar. Faoi réir mhír 8, ní dhéanfar na moltaí sin a phoibliú.

Faoi chuimsiú na míre seo, gníomhóidh an Chomhairle gan vóta chomhalta na Comhairle a ionadaíonn an Ballstát i dtrácht a chur san áireamh.

Saineofar tromlach cáilithe mar 55% ar a laghad de chomhaltaí eile na Comhairle, a ionadaíonn Ballstáit a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra na mBallstát rannpháirteach.

Ní mór a bheith ar áireamh i mionlach blocála an t-íoslíon ar a laghad de chomhaltaí eile sin na Comhairle a ionadaíonn níos mó ná 35% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach, móide comhalta amháin; dá uireasa sin measfar tromlach cáilithe a bheith ann.

7. Glacfaidh an Chomhairle, ar mholadh ón gCoimisiún, na cinntí Eorpacha agus na moltaí dá dtagraítear i míreanna 8 go 11.

Gníomhóidh sí gan vóta chomhalta na Comhairle a ionadaíonn an Ballstát i dtrácht a chur san áireamh.

Saineofar tromlach cáilithe mar 55% ar a laghad de chomhaltaí eile na Comhairle, a ionadaíonn Ballstáit a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra na mBallstát rannpháirteach.

Ní mór a bheith ar áireamh i mionlach blocála an t-íoslíon ar a laghad de chomhaltaí eile sin na Comhairle a ionadaíonn níos mó ná 35% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach, móide comhalta amháin; dá uireasa sin measfar tromlach cáilithe a bheith ann.

8. Má ghlacann an Chomhairle cinneadh Eorpach lena suífear nach bhfuil aon ghníomhaíocht éifeachtach déanta mar fhreagra ar a moltaí laistigh den tréimhse arna leagan síos, féadfaidh sí a moltaí a phoibliú.

9. Má leanann Ballstát de bheith ag mainneachtain na moltaí ón gComhairle a chur i ngníomh, féadfaidh an Chomhairle cinneadh Eorpach a ghlacadh lena dtabharfar foláireamh don Bhallstát i dtrácht bearta a ghlacadh laistigh de thréimhse shonraithe chun an laghdú easnaimh a bhaint amach a mheasann an Chomhairle a bheith riachtanach chun an staid a leigheas.

Féadfaidh an Chomhairle, i gcás den sórt sin, a iarraidh ar an mBallstát i dtrácht tuarascálacha a thíolacadh de réir tráthchláir shonraigh chun iarrachtaí coigeartaithe an Bhallstáit sin a scrúdú.

10. Fad nach gcomhlíonann Ballstát cinneadh Eorpach arna ghlacadh i gcomhréir le mír 9, féadfaidh an Chomhairle a chinneadh beart amháin nó bearta de na cinn seo a leanas a chur i bhfeidhm nó, de réir mar a bheidh, a threisiú:

- (a) a chur de cheangal ar an mBallstát i dtrácht tuilleadh faisnéise, a shonróidh an Chomhairle, a fhoilsiú sula n-eiseoidh sé bannaí agus urrúis;
- (b) a iarraidh ar an mBanc Eorpach Infheistíochta a bheartas a athbhreithniú maidir le hiasachtaí a thabhairt don Bhallstát i dtrácht;

- (c) a chur de cheangal ar an mBallstát i dtrácht taisce neamhúsmhar de mhéid iomchuí a dhéanamh leis an Aontas go dtí go measfaidh an Chomhairle go bhfuil an t-easnamh iomarcach ceartaithe;
- (d) fineálacha de mhéid iomchuí a ghearradh.

Cuirfidh Uachtarán na Comhairle Parlaimint na hEorpa ar an eolas faoi na bearta a glacadh.

11. Aisghairfidh an Chomhairle cuid de na bearta nó na bearta uile dá dtagraítear i mír 6 agus i míreanna 8, 9 agus 10 má mheasann sí go bhfuil an t-easnamh iomarcach sa Bhallstát i dtrácht ceartaithe. Má tá moltaí poiblí déanta ag an gComhairle roimhe sin, déanfaidh sí, a luaithe a aisghairfear an cinneadh Eorpach dá dtagraítear i mír 8, ráiteas poiblí nach bhfuil easnamh iomarcach ann a thuilleadh sa Bhallstát i dtrácht.

12. Ní fheidhmeofar na cearta chun caingne a thionscnamh, dá bhforáiltear in Airteagail III-360 agus III-361, faoi chuimsiú mhíreanna 1 go 6, ná faoi chuimsiú mhíreanna 8 ná 9.

13. Tá a thuilleadh forálacha maidir le cur chun feidhme an nós imeachta dá bhforáiltear san Airteagal seo leagtha amach sa Phrótacal maidir leis an nós imeachta um easnamh iomarcach.

Leagfar síos le dlí Eorpach ón gComhairle na bearta is iomchuí chun ionad an Phrótacail sin a ghlacadh. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an mBanc Ceannais Eorpach.

Faoi réir fhorálacha eile na míre seo, déanfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha a ghlacadh lena leagfar síos rialacha mionsonraithe agus sainmhínithe chun an Prótacal sin a chur i bhfeidhm. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

ROINN 2

BEARTAS AIRGEADAÍOCHTA

AIRTEAGAL III-185

1. Beidh de chuspóir príomhúil ag an gCóras Eorpach Banc Ceannais cobhsaíocht praghsanna a choiméad ar bun. Gan dochar don chuspóir sin, tacóidh an Córas Eorpach Banc Ceannais leis na beartais ghinearálta eacnamaíocha san Aontas d'fhonn rannchuidiú le gnóthú a chuspóirí mar atá siad leagtha síos in Airteagal I-3. Gníomhóidh an Córas Eorpach Banc Ceannais i gcomhréir le prionsabal geilleagair mhargaidh oscailte le saoriomaíocht ar mhaithe le cionroinnt éifeachtach acmhainní agus na prionsabail atá leagtha amach in Airteagal III-177 á gcomhlíonadh.
2. Is iad na bunchúraimí a chuirfear i gcrích tríd an gCóras Eorpach Banc Ceannais:
 - (a) beartas airgeadaíochta an Aontais a shainiú agus a chur chun feidhme;
 - (b) oibríochtaí malairte eachtraí is comhchuí le hAirteagal III-326 a sheoladh,
 - (c) cúlchistí oifigiúla eachtracha na mBallstát a shealbhú agus a bhainistiú;
 - (d) dea-oibriúchán na gcóras íocaíochtaí a chur chun cinn.
3. Beidh mír 2(c) gan dochar do Rialtais Bhallstát iarmhéideanna oibre malairte eachtraí a shealbhú agus a bhainistiú.

4. I dtaca leis an mBanc Ceannais Eorpach:

- (a) rachfar i gcomhairle leis maidir le haon ghníomh Aontais arna bheartú i réimsí laistigh dá chumhachtaí;
- (b) rachaidh údaráis náisiúnta i gcomhairle leis maidir le haon dréachtfhoráil reachtach i réimsí laistigh dá chumhachtaí, ach faoi na teorainneacha agus faoi na coinníollacha atá leagtha síos ag an gComhairle i gcomhréir leis an nós imeachta atá leagtha síos in Airteagal III-187(6).

Féadfaidh an Banc Ceannais Eorpach tuairimí ar ábhair laistigh dá chumhachtaí a chur faoi bhráid institiúidí, chomhlachtaí, oifigí nó ghníomhaireachtaí an Aontais nó faoi bhráid na n-údarás náisiúnta.

5. Rannchuideoidh an Córas Eorpach Banc Ceannais le seoladh rianúil beartas arna saothrú ag na húdaráis inniúla a bhaineann le maoirseacht stuamachta ar institiúidí creidmheasa agus le cobhsaíocht an chórais airgeadais.

6. Féadfaidh dlí Eorpach ón gComhairle cúraimí sonracha a chur ar an mBanc Ceannais Eorpach i dtaca le beartais a bhaineann le maoirseacht stuamachta ar institiúidí creidmheasa agus institiúidí airgeadais eile seachas gnóthais árachais. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an mBanc Ceannais Eorpach.

AIRTEAGAL III-186

1. Beidh ag an mBanc Ceannais Eorpach an ceart eisiach chun eisiúint nótaí bainc euro san Aontas a údarú. Féadfaidh an Banc Ceannais Eorpach agus na bainc cheannais náisiúnta nótaí bainc den sórt sin a eisiúint. Is ag na nótaí bainc arna n-eisiúint ag an mBanc Ceannais Eorpach agus ag na bainc cheannais náisiúnta, agus ag nótaí bainc den sórt sin amháin, a bheidh an stádas dlíthairisceana laistigh den Aontas.

2. Féadfaidh na Ballstáit monaí euro a eisiúint faoi réir formheasa ón mBanc Ceannais Eorpach maidir le méid na heisiúna.

Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialacháin Eorpacha a ghlacadh lena mbunófar bearta chun ainmníochtaí agus sonraíochtaí teicniúla na monaí le haghaidh cúrsaíochta a chomhchuihbhiú a mhéad is gá chun a gcúrsaíocht réidh laistigh den Aontas a cheadú. Gníomhóidh an Chomhairle tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an mBanc Ceannais Eorpach.

AIRTEAGAL III-187

1. Is iad comhlachtaí cinnteoireachta an Bhainc Cheannais Eorpaigh, arb iad an Chomhairle Rialaithe agus an Bord Feidhmiúcháin, a rialóidh an Córas Eorpach Banc Ceannais.

2. Tá Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais leagtha síos sa Phrótacal ar Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh.

3. Féadfar Airteagal 5(1), (2) agus (3), Airteagail 17 agus 18, Airteagal 19(1), Airteagail 22, 23, 24 agus 26, Airteagal 32(2), (3), (4) agus (6), Airteagal 33(1)(a) agus Airteagal 36 de Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh a leasú le dlíthe Eorpacha:

(a) ar thogra ón gCoimisiún agus tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach;

(b) nó ar mholadh ón mBanc Ceannais Eorpach agus tar éis dul i gcomhairle leis an gCoimisiún.

4. Glacfaidh an Chomhairle na rialacháin Eorpacha agus na cinntí Eorpacha lena leagfar síos na bearta dá dtagraítear in Airteagal 4, Airteagal 5(4), Airteagal 19(2), Airteagal 20, Airteagal 28(1), Airteagal 29(2), Airteagal 30(4) agus Airteagal 34(3) de Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa:

(a) ar thogra ón gCoimisiún agus tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach;

(b) nó ar mholadh ón mBanc Ceannais Eorpach agus tar éis dul i gcomhairle leis an gCoimisiún.

AIRTEAGAL III-188

I bhfeidhmiú na gcumhachtaí agus i gcomhlíonadh na gcúraimí agus na ndualgas atá curtha orthu leis an mBunreacht agus le Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Ceannais Eorpaigh, ní fhéadfaidh an Banc Ceannais Eorpach, banc ceannais náisiúnta ná aon chomhalta dá gcomhlachtaí cinnteoireachta teagaisc a iarraidh ar institiúidí, comhlachtaí, oifigí nó gníomhaireachtaí an Aontais, ar aon Rialtas Ballstáit nó ar aon chomhlacht eile ná a ghlacadh uathu. Gabhfaidh institiúidí, comhlachtaí, oifigí nó gníomhaireachtaí an Aontais maille le Rialtais na mBallstát orthu féin an prionsabal sin a urramú agus gan a iarraidh tionchar a oibriú ar chomhlachtaí cinnteoireachta an Bhainc Cheannais Eorpaigh nó na mbanc ceannais náisiúnta i gcomhlíonadh a gcúraimí.

AIRTEAGAL III-189

Áiritheoidh gach Ballstát go bhfuil a chuid reachtaíochta náisiúnta, lena n-áirítear reachtanna a bhainc cheannais náisiúnta, ag luí leis an mBunreacht agus le Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh.

AIRTEAGAL III-190

1. D'fhonn na cúraimí a chuirtear de chúram ar an gCóras Eorpach Banc Ceannais a chomhlíonadh, glacfaidh an Banc Ceannais Eorpach, i gcomhréir leis an mBunrecht agus faoi na coinníollacha atá leagtha síos i Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh:

- (a) rialacháin Eorpacha a mhéad is gá chun na cúraimí atá sainithe in Airteagal 3(1)(a), in Airteagal 19(1), Airteagal 22 agus Airteagal 25(2) de Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh a chur chun feidhme agus i gcásanna a leagfar síos sna rialacháin Eorpacha agus sna cinntí Eorpacha dá dtagraítear in Airteagal III-187(4);
- (b) na cinntí Eorpacha is gá chun na cúraimí a chuirtear de chúram ar an gCóras Eorpach Banc Ceannais faoin mBunrecht agus faoi Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh a chomhlíonadh;
- (c) moltaí agus tuairimí.

2. Féadfaidh an Banc Ceannais Eorpach a chinneadh a chinntí Eorpacha, a mholtaí agus a thuairimí a fhoilsiú.

3. Glacfaidh an Chomhairle, i gcomhréir leis an nós imeachta dá bhforáiltear in Airteagal III-187(4), na rialacháin Eorpacha lena socrófar na teorainneacha agus na coinníollacha faoina mbeidh an Banc Ceannais Eorpach i dteideal fineálacha nó íocaíochtaí pionósacha tréimhsiúla a fhorchur ar ghnóthais mura gcomhlíonfar na hoibleagáidí faoina rialacháin Eorpacha agus faoina chinntí Eorpacha.

AIRTEAGAL III-191

Gan dochar d'inniúlachtaí an Bhainc Cheannais Eorpaigh, bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na bearta is gá chun an euro a úsáid mar airgeadra aonair. Glacfar na dlíthe nó na dlíthe réime sin tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach.

ROINN 3

FORÁLACHA INSTITIÚIDEACHA

AIRTEAGAL III-192

1. Chun comhordú bheartais na mBallstát a chur ar aghaidh a mhéad is gá ar mhaithe le hoibriú an mhargaidh inmheánaigh, bunaítear leis seo Coiste Eacnamaíoch agus Airgeadais.
2. Beidh de chúram ar an gCoiste:
 - (a) tuairimí a thabhairt, arna iarraidh sin don Chomhairle nó don Choimisiún nó ar a thionscnamh féin, le cur faoi bhráid na n-institiúidí sin;
 - (b) staid eacnamaíoch agus airgeadais na mBallstát agus an Aontais a choimeád faoi léirmheas agus tuarascáil a dhéanamh go tráthrialta uirthi don Chomhairle agus don Choimisiún, go háirithe i dtaobh an chaidrimh airgeadais le tríú tíortha agus le hinstitiúidí idirnáisiúnta;

- (c) gan dochar d'Airteagal III-344, rannchuidiú le hullmhúchán d'obair na Comhairle dá dtagraítear in Airteagal III-159, Airteagal III-179(2), (3), (4) and (6), Airteagail III-180, III-183 agus III-184, Airteagal III-185(6), Airteagal III-186(2), Airteagal III-187(3) agus (4), Airteagail III-191, III-196, Airteagal III-198(2) agus (3), Airteagal III-201, Airteagal III-202(2) agus (3), agus Airteagail III-322 agus III-326, agus na cúraimí eile comhairleacha agus ullmhúcháin arna sannadh dó ag an gComhairle a chur i gcrích;
- (d) an staid a scrúdú, ar a laghad uair sa bhliain, maidir le gluaiseacht caipitil agus saoirse íocaíochtaí, mar a leanann siad ó chur i bhfeidhm an Bhunreachta agus ghníomhartha an Aontais; folóidh an scrúdú gach beart a bhaineann le gluaiseachtaí caipitil agus le híocaíochtaí; déanfaidh an Coiste tuarascáil don Choimisiún agus don Chomhairle ar thoradh an scrúdaithe sin.

Ceapfaidh na Ballstáit, an Coimisiún agus an Banc Ceannais Eorpach faoi seach beirt chomhaltaí ar a mhéad den Choiste.

3. Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach lena leagfar síos a rialacha mionsonraithe maidir le comhdhéanamh an Choiste Eacnamaíoch agus Airgeadais. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach agus leis an gCoiste. Cuirfidh Uachtarán na Comhairle Parlaimint na hEorpa ar an eolas faoin gcinneadh sin.

4. De bhreis ar na cúraimí dá dtagraítear i mír 2, má tá agus fad atá Ballstáit go maolú dá dtagraítear in Airteagal III-197 ann, coimeádfaidh an Coiste staid airgeadaíochta agus airgeadais maille le córas ginearálta íocaíochtaí na mBallstát sin faoi léirmheas agus déanfaidh sé tuarascáil go tráthrialta don Chomhairle agus don Choimisiún ar an ábhar sin.

AIRTEAGAL III-193

Féadfaidh an Chomhairle nó Ballstát, i gcúrsaí faoi raon feidhme Airteagal III-179(4), Airteagal III-184 seachas mír 13, Airteagal III-191, III-196, Airteagal III-198(3) agus Airteagal III-326, a iarraidh ar an gCoimisiún moladh nó togra a dhéanamh, mar is iomchuí. Scrúdóidh an Coimisiún an iarraidh sin agus cuirfidh sé a chonclúidí faoi bhráid na Comhairle gan mhoill.

ROINN 4

FORÁLACHA IS SONRACH DO BHALLSTÁIT A bhFUIL AN EURO MAR
AIRGEADRA ACU

AIRTEAGAL III-194

1. D'fhonn oibriú an aontais eacnamaíoch agus airgeadaíochta mar is cuí a áirithiú, agus i gcomhréir le forálacha ábhartha an Bhunreacht, glacfaidh an Chomhairle, i gcomhréir leis an nós imeachta ábhartha as a measc siúd dá dtagraítear in Airteagail III-179 agus III-184, seachas an nós imeachta dá bhforáiltear in Airteagal III-184(13), bearta a bhaineann go sonrach leis na Ballstáit sin a bhfuil an euro mar airgeadra acu d'fhonn:

- (a) an comhordú ar a smacht buiséadach agus an mhaoirseacht air a neartú;
- (b) treoirlínte beartais eacnamaíoch a leagan amach dóibh, agus é á áirithiú go bhfuil siad ag luí leis na treoirlínte arna nglacadh don Aontas i gcoitinne agus go bhfuil maoirseacht á déanamh orthu.

2. Ní ghlacfaidh páirt sa vótáil maidir leis na bearta atá luaite i mír 1 ach comhaltaí sin na Comhairle a ionadaíonn Ballstáit a bhfuil an euro mar airgeadra acu.

Saineofar tromlach cáilithe mar 55% ar a laghad de chomhaltaí sin na Comhairle, a ionadaíonn Ballstáit a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra na mBallstát rannpháirteach.

Ní mór a bheith ar áireamh i mionlach blocála an t-íoslíon ar a laghad de chomhaltaí eile sin na Comhairle a ionadaíonn níos mó ná 35% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach, móide comhalta amháin; dá uireasa sin measfar tromlach cáilithe a bheith ann.

AIRTEAGAL III-195

Leagtar amach leis an bPrótacal maidir leis an nGrúpa Euro na socruithe do chruinnithe idir airí na mBallstát sin a bhfuil an euro mar airgeadra acu.

AIRTEAGAL III-196

1. D'fhonn ionad an euro sa chóras idirnáisiúnta airgeadaíochta a áirithiú, glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach lena mbunófar na comhsheasaimh ar ábhair ina bhfuil leas ar leith don aontas eacnamaíoch agus airgeadaíochta laistigh de na hinstitiúidí agus de na comhdhálacha idirnáisiúnta airgeadais inniúla. Gníomhóidh an Chomhairle tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach.

2. Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, bearta iomchuí a ghlacadh chun ionadaíocht aontaithe laistigh de na hinstiúidí agus de na comhdhálacha idirnáisiúnta airgeadais inniúla a áirithiú. Gníomhóidh an Chomhairle tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach.

3. Ní ghlacfaidh páirt sa vótáil maidir leis na bearta atá luaite i míreanna 1 agus 2 ach comhaltaí sin na Comhairle a ionadaíonn Ballstáit a bhfuil an euro mar airgeadra acu.

Saineofar tromlach cáilithe mar 55% ar a laghad de chomhaltaí sin na Comhairle, a ionadaíonn Ballstáit a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra na mBallstát rannpháirteach.

Ní mór a bheith ar áireamh i mionlach blocála an t-íoslíon ar a laghad de chomhaltaí eile sin na Comhairle a ionadaíonn níos mó ná 35% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach, móide comhaltaí amháin; dá uireasa sin meastar tromlach cáilithe a bheith ann.

ROINN 5

FORÁLACHA IDIRTHRÉIMHSEACHA

AIRTEAGAL III-197

1. "Ballstáit go maolú" a ghairfear anseo feasta ar na Ballstáit nach bhfuil cinnte ag an gComhairle ina leith go gcomhallann siad na coinníollacha is gá chun an euro a ghlacadh.

2. Ní bheidh na forálacha seo a leanas sa Bhunreacht infheidhme maidir le Ballstáit go maolú:
- (a) glacadh na gcodanna sin de na mórtreoirí beartais eacnamaíoch a bhaineann leis an limistéar euro i gcoitinne (Airteagal III-179(2));
 - (b) meáin chomhéigneacha chun easnaimh iomarcacha a leigheas (Airteagal III-184(9) agus (10));
 - (c) cuspóirí an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus na cúraimí atá air (Airteagal III-185(1), (2), (3) agus (5));
 - (d) eisiúint an euro (Airteagal III-186);
 - (e) gníomhartha ón mBanc Ceannais Eorpach (Airteagal III-190);
 - (f) bearta a rialaíonn úsáid an euro (Airteagal III-191);
 - (g) comhaontuithe airgeadaíochta agus bearta eile a bhaineann leis an mbeartas ráta malairte (Airteagal III-326);
 - (h) ceapachán chomhaltáí Bhord Feidhmiúcháin an Bhainc Cheannais Eorpaigh (Airteagal III-382(2));
 - (i) cinntí Eorpacha lena mbunaítear comhsheasaimh ar cheisteanna atá fíor-ábhartha don aontas eacnamaíoch agus airgeadaíochta laistigh de na hinstiúidí agus de na comhdhálacha idirnáisiúnta airgeadais inniúla (Airteagal III-196(1));

- (j) bearta chun ionadaíocht aontaithe laistigh de na hinstiúidí agus de na comhdhálacha idirnáisiúnta airgeadais a áirithiú (Airteagal III-196(2)).

Dá dheasca sin, sna hAirteagail dá dtagraítear i bpointí (a) go (j), ciallaíonn "Ballstáit" na Ballstáit a bhfuil an euro mar airgeadra acu.

3. Faoi Chaibidil IX de Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh, tá Ballstáit go maolú agus a mbainc cheannais náisiúnta eisiata ó na cearta agus ó na hoibleagáidí faoi chuimsiú an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais.

4. Déanfar cearta vótála chomhaltaí na Comhairle a ionadaíonn Ballstáit go maolú a fhionraí nuair atá na bearta dá dtagraítear sna hAirteagail atá luaite i mír 2 á nglacadh ag an gComhairle, agus sna cásanna seo a leanas:

- (a) moltaí arna gcur faoi bhráid na mBallstát sin a bhfuil an euro mar airgeadra acu faoi chuimsiú an fhaireacháin iltaobhaigh, lena n-áirítear moltaí ar chlár chobhsaíochta agus foláirimh (Airteagal III-179(4));
- (b) bearta i dtaca le heasnaimh iomarcacha a bhaineann leis na Ballstáit sin a bhfuil an euro mar airgeadra acu (Airteagal III-184(6), (7), (8) agus (11)).

Saineofar tromlach cáilithe mar 55% ar a laghad de chomhaltaí eile na Comhairle, a ionadaíonn Ballstáit a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra na mBallstát rannpháirteach.

Ní mór a bheith ar áireamh i mionlach blocála an t-íoslíon ar a laghad de chomhaltaí eile sin na Comhairle a ionadaíonn níos mó ná 35% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach, móide comhalta amháin; dá uireasa sin measfar tromlach cáilithe a bheith ann.

AIRTEAGAL III-198

1. Ar a laghad uair sa dá bhliain, nó arna iarraidh sin do Bhallstát go maolú, déanfaidh an Coimisiún agus an Banc Ceannais Eorpach tuarascáil don Chomhairle ar dhul chun cinn na mBallstát go maolú i gcomhall a n-oibleagáidí maidir le gnóthú an aontais eacnamaíoch agus airgeadaíochta. Beidh sna tuarascálacha sin scrúdú an bhfuil reachtaíocht náisiúnta gach Ballstáit, lena n-áirítear reachtanna a bhainc cheannais náisiúnta, ag lúí le hAirteagail III-188 agus III-189 agus le Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh. Scrúdóidh na tuarascálacha sin freisin ar gnóthaíodh ardleibhéal de chóineasú inbhuanaithe trí anailís a dhéanamh ar a mhéad atá gach ceann de na Ballstáit sin tar éis na critéir seo a leanas a chomhall:

- (a) gnóthú ardleibhéil chobhsaíochta praghsanna; beidh sé sin follasach ó ráta boilsctithe atá gar do ráta na dtrí Bhallstát, ar a mhéad, is feidhmiúla maidir le cobhsaíocht praghsanna;
- (b) inbhuanine an riochta airgeadais rialtais; beidh sé sin follasach óir beidh riocht buiséadach rialtais gnóthaithe aige gan easnamh is iomarcach mar atá arna chinneadh i gcomhréir le hAirteagal III-184(6);
- (c) urramú na ngnáthlamhálacha luaineachta dá bhforáiltear le sásra ráta malairte an chórais airgeadaíochta Eorpaigh ar feadh dhá bhliain ar a laghad, gan díluacháil in aghaidh an euro;

- (d) marthanacht an chóineasaithe a bheidh gnóthaithe ag an mBallstát go maolú agus a rannpháirtíochta sa sásra ráta malairte á brath ar leibhéil fhadtéarmacha rátaí úis.

Déantar na ceithre chritéar atá leagtha síos sa mhír seo agus na tréimhsí ábhartha ar lena linn atá siad le hurramú a fhorbairt a thuilleadh sa Phrótacal maidir leis na critéir um chóineasú. Cuirfear san áireamh freisin sna tuarascálacha ón gCoimisiún agus ón mBanc Ceannais Eorpach torthaí imeascadh na margaí, staid agus forbairt chomhardú na n-íocaíochtaí ar chuntas reatha, agus scrúdú ar fhorbairt costas aonad saothair agus ar innéacsanna eile praghsanna.

2. Tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus tar éis plé sa Chomhairle Eorpach, glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach lena mbunófar cé hiad na Ballstáit go maolú a chomhallann na coinníollacha is gá ar bhonn na gcritéar atá leagtha síos i mír 1 agus aisghairfidh sí maoluithe na mBallstát i dtrácht.

Gníomhóidh an Chomhairle tar éis moladh a fháil ó thromlach cáilithe de na comhaltaí dá cuid a ionadaíonn na Ballstáit a bhfuil an euro mar airgeadra acu. Gníomhóidh na comhaltaí sin laistigh de thréimhse sé mhí tar éis an Chomhairle an togra ón gCoimisiún a fháil.

Saineofar an tromlach cáilithe dá dtagraítear sa dara fómhír mar 55% ar a laghad de chomhaltaí sin na Comhairle, a ionadaíonn Ballstáit a chuimsíonn 65% ar a laghad de dhaonra na mBallstát rannpháirteach. Ní mór a bheith ar áireamh i mionlach blocála an t-íoslíon ar a laghad de chomhaltaí sin na Comhairle a ionadaíonn níos mó ná 35% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach, móide comhalta amháin; dá uireasa sin measfar tromlach cáilithe a bheith ann.

3. Má chinntear, i gcomhréir leis an nós imeachta atá leagtha amach i mír 2, maolú a aisghairm, glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, na rialacháin Eorpacha nó na cinní Eorpacha lena socrófar go neamh-inchúlghairthe an ráta ar a gcuirfear an euro in ionad airgeadra an Bhallstáit i dtrácht agus lena mbunófar na bearta eile is gá chun an euro a thabhairt isteach mar airgeadra aonair sa Bhallstát sin. Gníomhóidh an Chomhairle le haontoilíocht na gcomhaltaí a ionadaíonn na Ballstáit a bhfuil an euro mar airgeadra acu agus an Bhallstáit i dtrácht, tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach.

AIRTEAGAL III-199

1. Má tá agus fad atá Ballstáit go maolú ann, agus gan dochar d'Airteagal III-187(1), cuirfear ar bun mar thríú comhlacht cinnteoireachta den Bhanc Ceannais Eorpach an Chomhairle Ghinearálta den Bhanc Ceannais Eorpach dá dtagraítear in Airteagal 45 de Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh.

2. Má tá agus fad atá Ballstáit go maolú ann, déanfaidh an Banc Ceannais Eorpach, i dtaca leis na Ballstáit sin:

- (a) an comhar idir na bainc cheannais náisiúnta a neartú;
- (b) comhordú bheartais airgeadaíochta na mBallstát a neartú ar mhaithe le cobhsaíocht praghsanna a áirithiú;
- (c) faireachán a dhéanamh ar oibriú an tsásra rátaí malairte;

- (d) comhairliúcháin a chur ar siúl maidir le saincheisteanna a thagann faoi inniúlacht na mbanc ceannais náisiúnta agus a dhéanann difear do chobhsaíocht institiúidí agus margai airgeadais;
- (e) na cúraimí a bhí ar an gCiste Eorpach um Chomhar Airgeadaíochta tráth, agus a ghabh an Institiúid Airgeadaíochta Eorpach ar lámh ina dhiaidh sin, a fheidhmiú.

AIRTEAGAL III-200

Déanfaidh gach Ballstát go maolú a bheartas rátaí malairte a bhreithniú mar ábhar leasa choitinn. Lena linn sin, cuirfidh sé san áireamh taithí an chomhair faoi chuimsiú an tsásra ráta malairte.

AIRTEAGAL III-201

1. I gcás Ballstát go maolú a bheith i ndeacrachtaí, nó deacrachtaí a bheith ag dianbhagairt air, maidir lena chomhardú íocaíochtaí mar thoradh ar éagothromaíocht fhoriomlán sa chomhardú sin nó mar thoradh ar an saghas airgeadra atá ar lámh aige, agus nuair is dóigh go háirithe do na deacrachtaí sin oibriú an mhargaidh inmheánaigh nó cur chun feidhme an chomhbheartais tráchtála a chur i gcontúirt, déanfaidh an Coimisiún imscrúdú láithreach ar riocht an Stáit i gceist agus ar an ngníomh atá déanta ag an Stát sin nó a fhéadfaidh sé a dhéanamh i gcomhréir leis an mBunreacht, agus úsáid á baint aige as gach meán atá ar lámh aige. Sonróidh an Coimisiún na bearta a mholann sé don Stát i dtrácht lena nglacadh.

Mura leor gníomh an Bhallstáit go maolú agus na bearta arna moladh ag an gCoimisiún chun na deacrachtaí atá tagtha chun cinn nó atá ag bagairt a shárú, molfaidh an Coimisiún, tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Airgeadais, don Chomhairle cúnamh frithpháirteach a dheonú maille leis na modhanna iomchuí chuige sin.

Coinneoidh an Coimisiún an Chomhairle ar an eolas go tráthrialta ar an staid agus ar a héabhóid.

2. Glacfaidh an Chomhairle rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha lena ndeonófar cúnamh frithpháirteach den sórt sin agus lena leagfar síos na coinníollacha agus na sonraí do chúnamh den sórt sin a fhéadfaidh a bheith mar a leanas:

- (a) triall comhbheartaithe chuig aon eagraíocht idirnáisiúnta eile, nó laistigh di, a bhféadfaidh Ballstát go maolú dul ar a hiontaoibh;
- (b) bearta is gá chun sraonadh trádála a sheachaint nuair a dhéanann an Ballstát go maolú, a bhfuil deacrachtaí aige, srianta cainníochtúla i leith tríú tíortha a choimeád ar bun nó a thabhairt isteach athuair;
- (c) Ballstáit eile creidmheasanna teoranta a dheonú, faoi réir a gcomhaontaithe.

3. Mura ndeonóidh an Chomhairle an cúnamh frithpháirteach a mholann an Coimisiún nó mura leor an cúnamh frithpháirteach a dheonaítear agus na bearta a ghlactar, údaróidh an Coimisiún don Bhallstát go maolú, a bhfuil deacrachtaí aige, bearta coimirce a ghlacadh agus saineoidh an Coimisiún coinníollacha agus mionsonraí na mbeart sin.

Féadfaidh an Chomhairle údarú den sórt sin a chúlghairm agus coinníollacha agus sonraí den sórt sin a athrú.

AIRTEAGAL III-202

1. Nuair a tharlaíonn géarchéim thobann i gcomhardú na n-íocaíochtaí agus nach nglactar cinneadh Eorpach dá dtagraítear in Airteagal III-201(2) láithreach, féadfaidh Ballstát go maolú na bearta cosanta is gá a ghlacadh mar réamhchúram. Ní foláir do bhearta den sórt sin an suaitheadh is lú is féidir a dhéanamh in oibriú an mhargaidh inmheánaigh agus gan a raon a bheith níos leithne ná mar is fíorghá chun na deacrachtaí tobanna atá tagtha chun cinn a leigheas.
2. Cuirfear an Coimisiún agus na Ballstáit eile ar an eolas faoi na bearta cosanta dá dtagraítear i mír 1 tráth a dteacht i bhfeidhm ar a dhéanaí. Féadfaidh an Coimisiún moladh don Chomhairle cúnaimh frithpháirteach a dheonú faoi Airteagal III-201.
3. Féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di ar mholadh ón gCoimisiún, agus tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Airgeadais, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena bhforáiltear go ndéanfaidh an Ballstát i dtrácht na bearta cosanta dá dtagraítear i mír 1 a leasú, a fhionraí nó a dhíothú.

CAIBIDIL III

BEARTAIS I RÉIMSÍ EILE

ROINN 1

FOSTAÍOCHT

AIRTEAGAL III-203

Saothróidh an tAontas agus na Ballstáit, i gcomhréir leis an Roinn seo, chun straitéis chomhordaithe don fhostaíocht a fhorbairt agus go háirithe chun fórsa saothair sciliúil oilte solúbtha agus margaí fostaíochta atá oscailte don athrú eacnamaíoch a chur chun cinn d'fhonn na cuspóirí dá dtagraítear in Airteagal I-3 a bhaint amach.

AIRTEAGAL III-204

1. Rannchuideoidh na Ballstáit, trína mbeartais fostaíochta, leis na cuspóirí dá dtagraítear in Airteagal III-203 a ghnóthú ar dhóigh is comhchuí le mórthreoirínte bheartais eacnamaíocha na mBallstát agus an Aontais arna nglacadh de bhun Airteagal III-179(2).
2. Measfaidh na Ballstáit, ag féachaint do chleachtas náisiúnta a bhaineann le freagrachtaí na gcomhpháirtithe sóisialta, gur ábhar leasa choitinn é an fhostaíocht a chur chun cinn agus déanfaidh sé comhordú ar a ngníomhaíocht ina leith i dtionól na Comhairle, i gcomhréir le hAirteagal III-206.

AIRTEAGAL III-205

1. Rannhuideoidh an tAontas le hardleibhéal fostaíochta tríd an gcomhar idir Bhallstáit a chothú agus trí thacú lena ngníomhaíocht agus, más gá, tríd an ngníomhaíocht sin a chomhlánú. Lena linn sin, déanfar inniúlachtaí na mBallstát a urramú.
2. Tabharfar aird ar chuspóir an ardleibhéil fostaíochta i bhfoirmiú agus i geur chun feidhme bheartais agus ghníomhaíochtaí an Aontais.

AIRTEAGAL III-206

1. Breithneoidh an Chomhairle Eorpach gach bliain staid na fostaíochta san Aontas agus glacfaidh sí conclúidí ar an ábhar sin ar bhonn tuarascála bliantúla comhpháirtí ón gComhairle agus ón gCoimisiún.
2. Ar bhonn chonclúidí na Comhairle Eorpaí, déanfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, treoirlínte a ghlacadh gach bliain a chuirfidh na Ballstáit san áireamh ina mbeartais fostaíochta. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa, le Coiste na Réigiún, leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta agus leis an gCoiste Fostaíochta.

Beidh na treoirlínte sin comhchuí leis na mórtreoirlínte arna nglacadh de bhun Airteagal III-179(2).

3. Cuirfidh gach Ballstát tuarascáil bhliantúil ar fáil don Chomhairle agus don Choimisiún maidir leis na príomhbhearta arna nglacadh chun a bheartas fostaíochta a chur chun feidhme i bhfianaise na dtreoirlínte don fhostaíocht dá dtagraítear i mír 2.

4. Gach bliain, déanfaidh an Chomhairle, ar bhonn na dtuarascálacha dá dtagraítear i mír 3 agus tar éis dearcadh an Choiste Fostaíochta a fháil, scrúdú ar chur chun feidhme bheartais fostaíochta na mBallstát i bhfianaise na dtreoirlínte don fhostaíocht. Féadfaidh an Chomhairle, ar mholadh ón gCoimisiún, moltaí a ghlacadh a dhíreoidh sí chuig na Ballstáit.

5. Ar bhonn thorthaí an scrúdaithe sin, déanfaidh an Chomhairle agus an Coimisiún tuarascáil chomhpháirteach bhliantúil a chuir faoi bhráid na Comhairle Eorpaí maidir le staid na fostaíochta san Aontas agus cur chun feidhme na dtreoirlínte don fhostaíocht.

AIRTEAGAL III-207

Féadfar bearta dreasachta a bhunú le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha atá ceaptha chun comhar a chothú idir Bhallstáit agus tacú lena ngníomhaíocht i réimse na fostaíochta trí thionscnaimh arb é is aidhm dóibh malairtí faisnéise agus dea-chleachtais a fhorbairt, trí anailís chomparáideach agus comhairle a sholáthar mar aon le cur chuige nuálaíoch a chur chun cinn agus an taithí a mheas, go háirithe trí leas a bhaint as treoirthionscadail. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

Ní chuimseoidh dlíthe Eorpacha ná dlíthe réime Eorpacha comhchuibhiú ar dhlíthe ná ar rialacháin na mBallstát.

AIRTEAGAL III-208

Glacfaidh an Chomhairle, trí thromlach simplí, cinneadh Eorpach lena mbunófar Coiste Fostaíochta a mbeidh stádas comhairleach aige chun comhordú idir na Ballstáit maidir le beartais fostaíochta agus mhargadh an tsaothair a chur chun cinn. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

Is iad na cúraimí a bheidh ar an gCoiste:

- (a) faireachán a dhéanamh ar staid na fostaíochta agus ar na beartais fostaíochta san Aontas agus sna Ballstáit;
- (b) gan dochar d'Airteagal III-344, tuairimí a fhoirmiú, arna iarraidh sin don Chomhairle nó don Choimisiún nó ar a thionscnamh féin, agus rannchuidiú le hullmhú imeachtaí na Comhairle dá dtagraítear in Airteagal III-206.

Agus a shainordú á chomhall, rachaidh an Coiste i gcomhairle leis na comhpháirtithe sóisialta.

Ceapfaidh gach Ballstát beirt chomhaltaí den Choiste agus ceapfaidh an Coimisiún beirt chomhaltaí den Choiste.

ROINN 2

BEARTAS SÓISIALTA

AIRTEAGAL III-209

Beidh de chuspóirí ag an Aontas agus ag na Ballstáit, agus aird á tabhairt acu ar chearta sóisialta bunúsacha amhail iad sin atá leagtha amach i gCairt Shóisialta na hEorpa arna síniú in Torino an 18 Deireadh Fómhair 1961 agus i gCairt Chomhphobail 1989 um Chearta Sóisialta Bunúsacha le haghaidh Oibrithe, dlús a chur le fostaíocht, le dálaí feabhsaithe maireachtála agus oibre, chun go bhféadfar iad a chomhchuiभिú agus an feabhsú á choimeád ar bun, le cosaint chuí shóisialta, leis an agallamh idir na comhpháirtithe sóisialta, le hacmhainní daonna a fhorbairt ar mhaithe le hardleibhéal marthanach fostaíochta agus leis an eisiámh a chomhrac.

Chun na críche sin, gníomhóidh an tAontas agus na Ballstáit agus aird á tabhairt acu ar éagsúlacht na gcleachtas náisiúnta, go háirithe i réimse an chaidrimh chonarthaigh, agus an riachtanas cumas iomaíochta gheilleagar an Aontais a choimeád ar bun.

Creideann siad go leanfaidh forbraíocht den sórt sin ní hamháin as oibirú an mhargaidh inmheánaigh a chuirfidh ar aghaidh comhchuibhiú na gcóras sóisialta, ach freisin as na nósanna imeachta dá bhforáiltear sa Bhunreacht agus as comhfhogasú fhorálacha reachtaíochta, rialúcháin agus riaracháin na mBallstát.

AIRTEAGAL III-210

1. D'fhonn cuspóirí Airteagal III-103 a ghnóthú, tacóidh an tAontas le gníomhaíochtaí na mBallstát agus comhlánóidh sé sna réimsí seo a leanas iad:

- (a) an timpeallacht oibre go háirithe a fheabhsú d'fhonn sláinte agus sábháilteacht oibrithe a chosaint;
- (b) dálaí oibre;
- (c) slándáil shóisialta agus cosaint shóisialta oibrithe;
- (d) cosaint oibrithe i gcás fhoirceannadh a gconarthaí oibre;
- (e) oibrithe a chur ar an eolas agus dul i gcomhairle leo;
- (f) ionadú agus cosaint chomhchoiteann leasanna oibrithe agus fostóirí, lena n-áirítear comhchinneadh, faoi réir mhír 6;

- (g) dálaí fostaíochta do náisiúnaigh tríú tíortha a chónaíonn go dlíthiúil ar chríoch an Aontais;
- (h) lánpháirtiú daoine atá eisiata ó mhargadh an tsaothair, gan dochar d'Airteagal III-283;
- (i) comhionannas idir mná agus fir maidir le deiseanna ar mhargadh an tsaothair agus cóir chomhionann san obair;
- (j) an t-eisiamh sóisialta a chomhrac;
- (k) córais chosanta sóisialta a nuachóiriú, gan dochar do phointe (c).

2. Chun críocha mhír 1:

- (a) féadfar bearta a bhunú le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha atá ceaptha chun comhar idir na Ballstáit a chothú trí thionscnaimh arb é is aidhm dóibh an t-eolas a fheabhsú, malairtí faisnéise agus dea-chleachtais a fhorbairt, cur chuige nuálaíoch a chur chun cinn agus an taithí a mheas, amach ó aon chomhchuíbhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát;
- (b) sna réimsí dá dtagraítear i mír 1(a) go (i), féadfar ceanglais íosta a chuirfear chun feidhme de réir a chéile a bhunú le dlíthe réime Eorpacha, ag féachaint do na dálaí agus do na rialacha teicniúla i ngach ceann de na Ballstáit. Staonfar sna dlíthe réime Eorpacha sin ó shrianta riaracháin airgeadais agus dlítheanacha a fhorchur a bheadh ina mbac ar bhunú nó ar fhorbairt gnóthas beag agus meánmhéide.

I ngach cás, glacfar na dlíthe Eorpacha nó na dlíthe réime Eorpacha sin tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

3. De mhaolú ar mhír 2, sna réimsí dá dtagraítear i mír 1(c), (d), (f) agus (g), glacfaidh an Chomhairle dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha, ag gníomhú di d'aon toil, tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa, le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach a ghlacadh a dhéanfaidh an gnáthnós imeachta reachtach infheidhme maidir le mír 1(d), (f) agus (g). Gníomhóidh sí d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

4. Féadfaidh Ballstát cur chun feidhme na ndlíthe réime Eorpacha arna nglacadh de bhun mhíreanna 2 agus 3, nó, nuair is iomchuí, cur chun feidhme rialachán Eorpach nó cinntí Eorpacha arna nglacadh i gcomhréir le hAirteagal III-212 a chur ar iontaoibh na gcomhpháirtithe sóisialta, arna iarraidh sin dóibh i gcomhpháirt le chéile.

Sa chás sin, áiritheoidh sé go bhfuil, ar dháta nach déanaí ná an dáta nach mór dlí réime Eorpach a thrasú, nó an dáta nach mór rialachán Eorpach nó cinneadh Eorpach a chur chun feidhme, na bearta is gá tugtha isteach trí chomhaontú ag na comhpháirtithe sóisialta, agus an Ballstát i dtrácht faoi cheangal gach beart is gá a ghlacadh chun a chumasú dó tráth ar bith a bheith in ann na torthaí arna bhforchur leis an dlí réime sin, leis an rialachán sin nó leis an gcinneadh sin a ráthú.

5. Na dlíthe Eorpacha agus na dlíthe réime Eorpacha arna nglacadh de bhun an Airteagail seo:

- (a) ní dhéanfaidh siad difear do cheart na mBallstát prionsabail bhunúsacha a gcóras slándála sóisialta a shainiú agus caithfidh siad gan mórdhifear a dhéanamh do chothromaíocht airgeadais na gcóras sin;
- (b) ní choiscfidh siad ar aon Bhallstát bearta cosanta níos déine atá ag luí leis an mBunreacht a choimeád ar bun ná a thabhairt isteach.

6. Ní bheidh feidhm ag an Airteagal seo maidir le pá, maidir leis an gceart comhlachais, leis an gceart chun dul ar stailc ná leis an gceart frithdhúnadh a fhorchur.

AIRTEAGAL III-211

1. Cuirfidh an Coimisiún chun cinn an chomhairliúchán idir na comhpháirtithe sóisialta ar leibhéal an Aontais agus glacfaidh sé aon bheart ábhartha chun an t-agallamh eatarthu a éascú trína áirithiú go dtabharfar tacaíocht chothromúil do na páirtithe.
2. Chun críocha mhír 1, sula dtíolacfaidh sé tograí i réimse an bheartais shóisialta, rachaidh an Coimisiún i gcomhairle leis na comhpháirtithe sóisialta ar threo ionchasach gníomhaíochta Aontais.
3. Má mheasann an Coimisiún, tar éis an chomhairliúcháin sin dá dtagraítear i mír 2, go bhfuil gníomhaíocht Aontais inmhianaithe, rachaidh sé i gcomhairle leis na comhpháirtithe sóisialta ar inneachar an togra arna bheartú. Cuirfidh na comhpháirtithe sóisialta tuairim, nó moladh más iomchuí, ar aghaidh chuig an gCoimisiún.
4. Tráth an chomhairliúcháin dá dtagraítear i míreanna 2 agus 3, féadfaidh na comhpháirtithe sóisialta a chur i bhfios don Choimisiún gur mian leo an próiseas dá bhforáiltear in Airteagal III-212(1) a thionscnamh. Ní mhairfidh ré an phróisis seo níos mó ná naoi mí mura gcinnfidh na comhpháirtithe sóisialta i dtrácht agus an Coimisiún i gcomhpháirt í a fhadú.

AIRTEAGAL III-212

1. Más é sin is toil leis na comhpháirtithe sóisialta, féadfaidh caidreamh conarthach, lena n-áirítear comhaontuithe, a bheith mar thoradh ar an agallamh eatarthu ar leibhéal an Aontais.

2. Is i gcomhréir leis na nósanna imeachta agus na cleachtais is sonracha do na comhpháirtithe sóisialta agus do na Ballstáit nó, in ábhair a thig faoi Airteagal III-210, arna iarraidh sin i gcomhpháirt do na páirtithe sínitheacha, trí rialacháin Eorpacha nó trí chinntí Eorpacha arna nglacadh ag an gComhairle ar thogra ón gCoimisiún a chuirfear chun feidhme na comhaontuithe arna dtabhairt i gcrích ar leibhéal an Aontais. Cuirfear Parlaimint na hEorpa ar an eolas.

Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil nuair atá foráil amháin nó níos mó sa chomhaontú i dtrácht a bhaineann le ceann de na réimsí ar gá aontoilíocht dóibh de bhun Airteagal III-210(3).

AIRTEAGAL III-213

Chun cuspóirí Airteagal III-209 a ghnóthú agus gan dochar d'fhorálacha eile an Bhunreacht, cothóidh an Coimisiún comhar idir na Ballstáit agus déanfaidh sé comhordú a ngníomhaíochta a éascú i réimsí uile an bheartais shóisialta faoin Roinn seo, go háirithe i gcúrsaí a bhaineann leis na nithe seo a leanas:

- (a) fostaíocht;
- (b) dlí an tsaothair agus dálaí oibre;
- (c) gairmoiliúint bhunchéime agus ardchéime;
- (d) slándáil shóisialta;
- (e) tionóiscí ceirde agus galair cheirde a chosc;
- (f) sláinteachas ceirde;
- (g) an ceart chun dul i gcomhlachas, agus cómhargáil idir fostóirí agus oibríthe.

Chun na críche sin, gníomhóidh an Coimisiún i ndlúth-thadhall leis na Ballstáit trí staidéir a dhéanamh, tuairimí a thabhairt agus comhairliúcháin a shocrú i dtaobh fadhbanna a thagann chun cinn ar leibhéal náisiúnta agus fadhbanna is ábhar cúraim d'eagraíochtaí idirnáisiúnta, go háirithe trí thionscnaimh arb é is aidhm dóibh treoirlínte agus táscairí a bhunú, malairtí dea-chleachtais a eagrú agus na heilimintí is gá a ullmhú don fhaireachán tréimhsiúil agus don mheastóireacht thréimhsiúil. Coinneofar Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle go hiomlán ar an eolas.

Sula dtabharfaidh an Coimisiún na tuairimí dá bhforáiltear san Airteagal seo, rachaidh sé i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

AIRTEAGAL III-214

1. Áiritheoidh gach Ballstát cur chun feidhme an phrionsabail go bhfuil pá comhionann as obair chomhionann nó obair ar comhionann a luach ag dul d'oibrithe baineanna agus d'oibrithe fireanna.
2. Chun críche an Airteagail seo, ciallaíonn "pá" an gnáthphá nó an gnáth-thuarastal bunaidh nó íosta maille le haon chomaoin eile, in airgead tirim nó ina chomhchineál, a fhaigheann an t-oibrí, go díreach nó go hindíreach, óna fhostóir as ucht a fhostaíochta.

Ciallaíonn pá comhionann gan idirdhealú bunaithe ar ghnéas:

- (a) go ndéantar an pá ar an obair chéanna ar thascrátaí a ríomh ar bhonn an aonaid tomhais chéanna;
- (b) i gcás obair de réir amrátaí gurb é an pá céanna a íoctar as an jab céanna.

3. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpach na bearta d'fhonn a áirithiú go gcuirfear i bhfeidhm prionsabal an chomhionannais deiseanna agus na córa comhionainne idir mná agus fir i gcúrsaí fostaíochta agus slí beatha, lena n-áirítear prionsabal an phá chomhionainn as obair chomhionann nó obair ar comhionann a luach. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

4. D'fhonn comhionannas iomlán iarbhir idir mná agus fir a áirithiú i saol na hoibre, ní chuirfidh prionsabal na córa comhionainne cosc ar aon Bhallstát bearta a choimeád ar bun nó a ghlacadh lena ndéanfar foráil maidir le buntáistí sonracha chun gur fusa don ghnéas tearcionadaithe gabháil le gairm bheatha nó chun míbhuntáistí i slíthe beatha gairmiúla a chosc nó a chúiteamh.

AIRTEAGAL III-215

Féachfaidh na Ballstáit leis an gcoibhéis atá ann idir scéimeanna saoire le pá a choimeád ar bun.

AIRTEAGAL III-216

Tarraingeoidh an Coimisiún suas tuarascáil gach bliain ar an dul chun cinn atá déanta i gnóthú chuspóirí Airteagal III-209, lena n-áirítear staid dhéimeagrafach an Aontais. Cuirfidh sé an tuarascáil sin ar aghaidh chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle agus chuig an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

AIRTEAGAL III-217

Déanfaidh an Chomhairle, trí thromlach cáilithe, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena mbunófar Coiste um Chosaint Shóisialta a mbeidh stádas comhairleach aige chun comhar maidir le beartais cosanta sóisialta a chur chun cinn idir Bhallstáit agus leis an gCoimisiún. Gníomhóidh an Chomhairle tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

Is iad na cúraimí an Choiste:

- (a) faireachán a dhéanamh ar an staid shóisialta agus ar fhorbairt na mbeartas cosanta sóisialta sna Ballstáit agus san Aontas;
- (b) malairtí faisnéise, taithí agus dea-chleachtais a chur chun cinn idir na Ballstáit agus leis an gCoimisiún;
- (c) gan dochar d'Airteagal III-344, tuarascálacha a ullmhú, tuairimí a fhoirmiú nó obair eile a ghabháil ar lámh laistigh de réimsí a chumhachtaí, arna iarraidh sin don Chomhairle nó don Choimisiún nó ar a thionscnamh féin.

Agus a shainordú á chomhall aige, bunóidh an Coiste tadhaill iomchuí leis na comhpháirtithe sóisialta.

Ceapfaidh gach Ballstát beirt chomhaltaí den Choiste agus ceapfaidh an Coimisiún beirt chomhaltaí den Choiste.

AIRTEAGAL III-218

Cuirfidh an Coimisiún isteach ina thuarascáil bhliantúil do Pharlaimint na hEorpa caibidil ar leith ar fhorbairtí sóisialta san Aontas.

Féadfaidh Parlaimint na hEorpa iarraidh ar an gCoimisiún tuarascálacha a tharraingt suas i dtaobh aon fhadhbanna áirithe a bhaineann le dálaí sóisialta.

AIRTEAGAL III-219

1. Chun go bhfeabhsófar na deiseanna ar fhostaíocht d'oibrithe sa mhargadh inmheánach agus chun go rannchuideofar amhlaidh leis an gcaighdeán maireachtála a ardú, cuirtear Ciste Sóisialta na hEorpa ar bun, arb é is aidhm dó fostú d'oibrithe a éascú agus méadú a thabhairt ar a soghluaiseacht gheografach agus ghairmiúil laistigh den Aontas agus oiriúnú d'athruithe tionsclaíocha agus d'athruithe sna córais táirgeachta a éascú, go háirithe trí bhíthin na gairmoiliúna agus na hathghairmoiliúna.
2. Is é an Coimisiún a riarfaidh an Ciste. Sa chúram sin beidh de chúnamh ag an gCoimisiún Coiste a mbeidh comhalta den Choimisiún i gceannas air agus a bheidh comhdhéanta d'ionadaithe ó Bhallstáit agus ó cheardchumainn agus ó eagraíochtaí fostóirí.
3. Bunófar le dlíthe Eorpacha na bearta cur chun feidhme a bhaineann leis an gCiste. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

ROINN 3

COMHThÁThÚ EACNAMAÍOCH, SÓISIALTA AGUS CRÍOCHACH

AIRTEAGAL III-220

D'fhonn forbairt chomhchuí i gcoitinne a chur chun cinn, déanfaidh an tAontas a chuid gníomhaíochtaí a fhorbairt agus a shaothrú ar mhaithe lena chomhtháthú eacnamaíoch, sóisialta agus críochach a neartú.

Féachfaidh an tAontas go háirithe leis na héagothromaíochtaí idir leibhéal forbartha na réigiún éagsúl agus cúlmaireacht na réigiún is mídheisiúla a laghdú.

As na réigiúin lena mbaineann, tabharfar aird faoi leith ar limistéir thuaithe, ar limistéir a bhfuil an trasdul tionsclaíoch ag dul dóibh agus ar réigiúin a bhfuil míbhuntáistí móra buana nádúrtha nó déimeagrafacha acu ar nós na réigiún is faide ó thuaidh a bhfuil dlús fíoríseal daonra iontu agus ar nós na réigiún oileánach, na réigiún trasteorann agus na réigiún sléibhteach.

AIRTEAGAL III-221

Déanfaidh na Ballstáit a mbeartas eacnamaíoch a sheoladh agus a chomhordú d'fhonn na cuspóirí atá leagtha amach in Airteagal III-220 a bhaint amach freisin. Saineofar agus cuirfear beartais agus gníomhaíochtaí an Chomhphobail chun feidhme agus cuirfear an margadh inmheánach chun feidhme le haird ar na cuspóirí sin agus rannpháirteoidh siad i ngnóthú na gcuspóirí sin. Tacóidh an tAontas leis na cuspóirí sin a ghnóthú agus é ag gníomhú trí bhíthin na gcistí struchtúracha (Roinn Treoraíochta an Chiste Eorpaigh um Threoraíocht agus Ráthaíocht Talmhaíochta, Ciste Sóisialta na hEorpa, Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa), tríd an mBanc Eorpach Infheistíochta agus trí na hionstraimí airgeadais eile atá ann cheana.

Tíolacfaidh an Coimisiún tuarascáil do Pharlaimint na hEorpa, don Chomhairle, do Choiste na Réigiún agus don Choiste Eacnamaíoch agus Sóisialta gach trí bliana ar an dul chun cinn atá déanta maidir leis an gcomhtháthú eacnamaíoch, sóisialta agus críochach a ghnóthú agus ar an tslí inar rannchuidigh na meáin éagsúla dá bhforáiltear san Airteagal seo leis. Beidh tograí iomchuí in éineacht leis an tuarascáil sin más gá.

Féadfar gach beart sonrath lasmuigh de na Cistí a bhunú le dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha gan dochar do na bearta arna nglacadh faoi chuimsiú bheartais eile an Aontais. Glacfar é tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

AIRTEAGAL III-222

Tá ceaptha do Chiste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa rannchuidiú leis na príomh-mhíchothromaíochtaí réigiúnacha san Aontas a cheartú, trí rannpháirtiú i bhforbairt agus i gcoigeartú struchtúrach na réigiún a bhfuil a bhforbairt tite ar gcúl agus in athrúchán na réigiún tionsclaíoch atá ag meath.

AIRTEAGAL III-223

1. Gan dochar d'Airteagal III-224, saineofar le dlíthe Eorpacha cúraimí, cuspóirí tosaíochta agus eagrúchán na gCistí Struchtúracha a fhéadfaidh grúpáil na gcistí a chuimsiú, na rialacha ginearálta is infheidhme ina leith mar aon leis na forálacha is gá chun éifeachtúlacht na gcistí agus comhordú eatarthu agus leis na hionstraimí airgeadais eile atá ann cheana a áirithiú.

Déanfaidh Ciste Comhtháthaithe arna chur ar bun le dlí Eorpach ranníocaíocht airgeadais a chur ar fáil do thionscadail i réimsí an chomhshaoil agus na ngréasán traseorpach i gcúrsaí bonneagair iompair.

I ngach cás, glacfar na dlíthe Eorpacha sin tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

2. Bunófar le dlí Eorpach ón gComhairle na forálacha tosaigh a bhaineann leis na cistí struchtúracha agus leis an gCiste Comhtháthaithe arna nglacadh ina ndiaidh sin atá i bhfeidhm ar dháta an Conradh ag bunú Bunreacht don Eoraip a shíniú. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL III-224

Bunófar le dlíthe Eorpacha bearta cur chun feidhme a bhaineann le Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

Beidh feidhm ag Airteagail III-231 agus III-219(3) faoi seach maidir le Roinn Treoraíochta an Chiste Eorpaigh um Threoraíocht agus Ráthaíocht Talmhaíochta agus le Ciste Sóisialta na hEorpa.

ROINN 4

TALMHAÍOCHT AGUS IASCACH

AIRTEAGAL III-225

Déanfaidh an tAontas comhbheartas talmhaíochta agus iascaigh a shainiú agus a chur chun feidhme.

Ciallaíonn "táirgí talmhaíochta" torthaí na talún, na tógála stoic agus na hiascaireachta, agus táirgí próiseála céadchéime a bhaineann go díreach leis na torthaí sin. Tuigfear, i gcás tagairtí don chomhbheartas talmhaíochta nó don talmhaíocht agus i gcás úsáid an téarma "talmhaíocht" go bhfuiltear ag tagairt freisin don iascach, ag féachaint do shainairíonna sonracha na hearnála sin.

AIRTEAGAL III-226

1. Sroichfidh an margadh inmheánach chun na talmhaíochta agus chun na trádála i dtáirgí talmhaíochta.
2. Ach amháin mar a bhforáiltear a mhalairt in Airteagail III-227 go III-232, beidh feidhm maidir le táirgí talmhaíochta ag na rialacha atá leagtha síos do bhunú agus d'oibriú an mhargaidh inmheánaigh.
3. Na táirgí atá liostaithe in Iarscríbhinn I, beidh siad faoi réir Airteagail III-227 go III-232.
4. I dteannta an margadh inmheánach do tháirgí talmhaíochta a oibriú agus a fhorbairt, ní foláir comhbheartas talmhaíochta a bhunú.

AIRTEAGAL III-227

1. Is iad cuspóirí an chomhbheartais talmhaíochta:
 - (a) táirgiúlacht na talmhaíochta a mhéadú trí dhul chun cinn teicniúil a chur chun cinn agus trína áirithiú go ndéanfar forbairt réasúnach ar tháirgeadh na talmhaíochta agus go n-úsáidfear mar is fearr is féidir na tosca táirgthe, go háirithe na hoibrithe;
 - (b) mar sin, caighdeán cóir maireachtála a áirithiú don lucht talmhaíochta, go háirithe trí thuilleamh gach duine dá mbíonn ag gabháil don talmhaíocht a mhéadú;
 - (c) margaí a chobhsú;
 - (d) a chinntiú go mbíonn soláthairtí ar fáil;
 - (e) a áirithiú go mbíonn soláthairtí á bhfáil ar phraghsanna réasúnta ag tomhaltóirí.
2. Ar an gcomhbheartas talmhaíochta agus na modhanna speisialta chun a fheidhmithe a bheith á n-oibriú amach, cuirfear na nithe seo a leanas san áireamh:
 - (a) nádúr sainghnéitheach ghníomhaíocht na talmhaíochta, mar gheall ar struchtúr sóisialta na talmhaíochta agus mar gheall ar dhifríochtaí struchtúracha agus ar dhifríochtaí nádúrtha idir na réigiúin éagsúla talmhaíochta;
 - (b) an gá atá ann na coigeartuithe is cuí a dhéanamh céim ar chéim;
 - (c) an talmhaíocht sna Ballstáit a bheith ina hearnáil atá dlúth-tháite leis an ngeilleagar ina iomláine.

AIRTEAGAL III-228

1. Chun na cuspóirí atá leagtha amach in Airteagal III-227 a ghnóthú, bunófar comheagraíocht mhargaí talmhaíochta.

Is i bhfoirm acu seo a leanas, de réir an táirge i dtrácht, a bheidh an eagraíocht sin:

- (a) comhrialacha iomaíochta;
- (b) comhordú éigeantach ar na heagraíochtaí náisiúnta éagsúla margaióchta;
- (c) eagraíocht Eorpach margaióchta.

2. An chomheagraíocht a bhunófar de réir mhír 1, féadfaidh sí na bearta uile a chuimsiú is gá chun na haidhmeanna a ghnóthú atá leagtha amach in Airteagal III-227, go háirithe rialú praghsanna, cabhracha chun na táirgí éagsúla a tháirgeadh agus a chur ar an margadh, córais chun táirgí a stóráil agus a thabhairt anonn agus comhshásra chun allmhairí nó onnmhairí a chobhsú.

Beidh ar an gcomheagraíocht cloí le gnóthú na n-aidhmeanna atá leagtha amach in Airteagal III-227 agus gan idirdhealú ar bith a dhéanamh idir tháirgeoirí nó idir thomhaltóirí san Aontas.

Bunófar aon chomhbheartas praghsanna ar chomhchaighdeáin agus ar chómhodhanna ríomha.

3. Chun a chumasú don chomheagraíocht dá dtagraítear i mír 1 a haidhmeanna a ghnóthú, féadfar ciste nó cistí um threoraíocht agus ráthaíocht talmhaíochta a bhunú.

AIRTEAGAL III-229

Chun go bhféadfar na cuspóirí atá leagtha amach in Airteagal III-227 a ghnóthú, féadfar socrú a dhéanamh faoi chuimsiú an chomhbheartais talmhaíochta do bhearta mar iad seo:

- (a) comhordú éifeachtach ar iarrachtaí i réimse na gairmoiliúna, an taighde, agus leathadh eolais ar an talmhaíocht; chuige sin, is féidir tionscadail nó institiúidí a mhaoiniú i gcomhar;
- (b) comhbhearta chun tomhaltas táirgí áirithe a chur chun cinn.

AIRTEAGAL III-230

1. Ní bheidh feidhm ag an Roinn a bhaineann le rialacha iomaíochta maidir le táirgeadh agus trádáil táirgí talmhaíochta ach amháin a mhéad a chinnfear le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha i gcomhréir le hAirteagal III-231(2), ag féachaint do na cuspóirí atá socraithe in Airteagal III-227.

2. Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialachán Eorpach nó cinneadh Eorpach a ghlacadh lena n-údarófar cabhair a dheonú:

- (a) chun fiontair a chosaint atá faoi chis mar gheall ar dhálaí struchtúracha nó nádúrtha;
- (b) faoi chuimsiú clár forbartha eacnamaíoch.

AIRTEAGAL III-231

1. Déanfaidh an Coimisiún tograí a thíolacadh chun an chomhbheartas talmhaíochta a leagan amach agus a chur chun feidhme, lena n-áirítear ceann de na foirmeacha comheagraíochta dá bhforáiltear in Airteagal III-228(1) a chur in ionad na n-eagraíochtaí náisiúnta, agus chun na bearta dá dtagraítear sa Roinn seo a chur chun feidhme.

Sna tograí sin cuirfear san áireamh idirthuilleamaíocht na gcúrsaí talmhaíochta dá dtagraítear sa Roinn seo.

2. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha comheagraíocht na margaí dá bhforáiltear in Airteagal III-228(1) agus na forálacha eile is gá chun cuspóirí an chomhbheartais talmhaíochta agus an chomhbheartais iascaigh a shaothrú. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

3. Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, na rialacháin Eorpacha nó na cinntí Eorpacha a bhaineann le praghsanna, tobhaigh, cabhair agus srianta cainníochtúla a shocrú agus maidir le háraigh iascaireachta a shocrú agus a chionroinnt.

4. I gcomhréir le mír 2, féadfar an chomheagraíocht dá bhforáiltear in Airteagal III-228(1) a chur in ionad na n-eagraíochtaí náisiúnta margaíochta, más rud é:

- (a) go dtairgeann an chomheagraíocht do na Ballstáit atá ina choinne sin, agus a bhfuil eagraíocht dá gcuid féin acu don táirgeadh i dtrácht, a chomhionann sin de ráthú um fhostaíocht agus caighdeán maireachtála na dtáirgeoirí a bheidh i gceist, ag féachaint do na hoiriúnuithe is indéanta agus don speisialtóireacht is gá le himeacht aimsire;
- (b) go n-áirithíonn an eagraíocht sin dálaí trádála san Aontas mar atá i margadh náisiúnta.

5. Má bhíonn comheagraíocht d'amhábhair áirithe bunaithe sula mbeidh comheagraíocht ann do na táirgí próiseáilte a fhreagraíonn dóibh, féadfar na hamhábhair a úsáidtear do tháirgí próiseáilte atá le honnmhairiú go tríú tíortha a allmhairiú ó lasmuigh den Aontas.

AIRTEAGAL III-232

Nuair a dhéantar i mBallstát táirge a thabhairt faoi eagraíocht náisiúnta margaióchta nó faoi rialacha inmheánacha comhéifeachta a imríonn ar staid iomaíochta a shamhail de tháirgeadh i mBallstát eile, cuirfidh na Ballstáit muirear frithchúitimh ar an táirge sin, arna allmhairiú ón mBallstát ina bhfuil an eagraíocht nó na rialacha sin, mura rud é go gcuireann an Stát sin muirear cúiteach chun feidhme ar onnmhairí.

Glacfaidh an Coimisiún rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha lena socrófar méid na muirear sin ar an leibhéal is gá chun an chothromaíocht a shlánú. Féadfaidh sé freisin bearta eile a údarú a gcinnfidh sé a gcoinníollacha agus a sonraí.

ROINN 5

COMHSHAOL

AIRTEAGAL III-233

1. Rannchuideoidh beartas an Aontais i réimse an chomhshaoil leis na cuspóirí seo a leanas a shaothrú:

- (a) mianach an chomhshaoil a chaomhnú, a chosaint agus a fheabhsú;
- (b) sláinte an duine a chosaint;
- (c) acmhainní nádúrtha a úsáid go stuama réasúnach;
- (d) bearta a chur chun cinn ar leibhéal idirnáisiúnta chun déileáil le fadhbanna réigiúnacha nó domhanda an chomhshaoil.

2. Beidh sé d'aidhm ag beartas an Aontais i réimse an chomhshaoil ardleibhéal cosanta a shroicheadh ag cur san áireamh éagsúlacht na staideanna i réigiúin éagsúla an Aontais. Fothófar é ar phrionsabal an réamhchúraim agus ar na prionsabail gur cóir bearta coisctheacha a ghlacadh, go dtabharfar tosaíocht do bhearta chun damáiste don chomhshaoil a cheartú ag an bhfoinse agus gurb é údar an truaillithe a íocfaidh as.

Sa chomhthéacs sin, beidh sna bearta comhchuibhithe a fhreagraíonn do cheanglais maidir le cosaint an chomhshaoil, i gcásanna iomchuí, clásal coimirce a údaróidh do na Ballstáit bearta sealadacha, a bheidh faoi réir nós imeachta rialaithe ag an Aontas, a ghlacadh ar fhorais chomhshaoil neamheacnamaíocha.

3. Agus a bheartas i réimse an chomhshaoil á ullmhú aige, cuirfidh an tAontas san áireamh:

- (a) a bhfuil ar fáil de shonraí eolaíochacha agus teicniúla;
- (b) dálaí an chomhshaoil i réigiúin éagsúla an Aontais;
- (c) na buntáistí agus na costais a fhéadfaidh a theacht as gníomhaíocht nó easpa gníomhaíochta;
- (d) forbairt eacnamaíoch agus shóisialta an Aontais ina iomláine agus forbairt chothromúil a chuid réigiún.

4. Faoi chuimsiú a n-inniúlachtaí faoi seach, comhoibreoidh an tAontas agus na Ballstáit le tríú tíortha agus leis na heagraíochtaí idirnáisiúnta inniúla. Féadfaidh na socrúithe do chomhar an Aontais a bheith ina n-ábhar do chomhaontuithe idir an tAontas agus na tríú páirtithe i dtrácht.

Beidh an chéad fhomhír gan dochar d'inniúlacht na mBallstát dul i mbun caibidlíochta i gcomhlachtaí idirnáisiúnta agus comhaontuithe idirnáisiúnta a thabhairt i gcrích.

AIRTEAGAL III-234

1. Cinnfear le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha an ghníomhaíocht atá le gabháil ar láimh chun na cuspóirí dá dtagraítear in Airteagal III-233 a ghnóthú. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

2. De mhaolú ar mhír 1 agus gan dochar d'Airteagal III-172 glacfaidh an Chomhairle d'aon toil dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha lena mbunófar:

- (a) forálacha atá de chineál fioscach go príomha;
- (b) bearta a dhéanann difear:

- (i) do phleanáil baile agus tuaithe;
 - (ii) do bhainistíocht chainníochtúil ar acmhainní uisce nó a dhéanann difear go díreach nó go hindíreach do na hacmhainní sin a bheith ar fáil;
 - (iii) d'úsáid talún seachas bainistíocht dramhaíola;
- (c) bearta a dhéanann difear suntasach do rogha Bhallstáit idir fhoinsí éagsúla fuinnimh agus struchtúr ginearálta a sholáthair fuinnimh.

Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach a ghlacadh d'aon toil lena ndéanfar infheidhme an gnáthnós imeachta reachtach maidir leis na hábhair dá dtagraítear sa chéad fhomhír.

I ngach cás, gníomhóidh an Chomhairle tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa, le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

3. Bunófar le dlíthe Eorpacha cláir ghníomhaíochta ghinearálta lena socrófar na cuspóirí tosaíochta a bheidh le gnóthú. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

Glacfar na bearta is gá chun na cláir sin a chur chun feidhme, faoi théarmaí mhír 1 nó mhír 2, de réir mar a bheidh.

4. Gan dochar do bhearta áirithe arna nglacadh ag an Aontas, déanfaidh na Ballstáit an beartas comhshaoil a mhaoiniú agus a chur chun feidhme.

5. Gan dochar don phrionsabal gurb é údar an truaillithe a íocfaidh as, i gcás go mbéarfadh beart arna bhunú ar mhír 1 costais a mheastar is díreireach d'údarais phoiblí Ballstáit, forálfar i bhfoirm iomchuí leis an mbeart sin:

- (a) do mhaoluithe sealadacha agus/nó
- (b) do thacaíocht airgeadais ón gCiste Comhtháthaithe.

6. Ní choiscfidh na bearta cosanta arna nglacadh de bhun an Airteagail seo ar aon Bhallstát bearta cosanta níos déine a choimeád ar bun ná a thabhairt isteach. Ní mór do bhearta den sórt sin a bheith ag luí leis an mBunreacht. Cuirfear in iúl don Choimisiún iad.

ROINN 6

COSAINT TOMHALTÓIRÍ

AIRTEAGAL III-235

1. Chun leasanna tomhaltóirí a chur chun cinn agus chun ardleibhéal cosanta do thomhaltóirí a áirithiú, rannchuideoidh an tAontas le sláinte, sábháilteacht agus leasanna eacnamaíocha tomhaltóirí a chosaint, maille lena gceart chun faisnéise agus oideachais a chur chun cinn agus chun iad féin a eagrú ar mhaithe lena leasanna a choimirciú.
2. Rannchuideoidh an tAontas leis na cuspóirí dá dtagraítear i mír 1 a ghnóthú:
 - (a) trí bhearta arna nglacadh de bhun Airteagal III-172 faoi chuimsiú bhunú agus oibriú an mhargaidh inmheánaigh;
 - (b) trí bhearta lena dtacaítear leis an mbeartas arna shaothrú ag na Ballstáit, lena bhforlíontar é agus lena ndéanfar faireachán air.

3. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na bearta dá dtagraítear i mír 2(b). Glacfar na dlíthe sin tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

4. Ní choiscfidh gníomhartha arna nglacadh de bhun mhír 3 ar aon Bhallstát bearta cosanta níos déine a choimeád ar bun ná a thabhairt isteach. Ní mór d'fhorálacha den sórt sin a bheith ag luí leis an mBunrecht. Cuirfear in iúl don Choimisiún iad.

ROINN 7

IOMPAR

AIRTEAGAL III-236

1. Déanfar cuspóirí an Bhunreachta, in ábhair atá faoi rialú ag an Teideal seo, a shaothrú faoi chuimsiú comhbheartais iompair.

2. Déanfar mír 1 a chur chun feidhme le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha, ag cur sainghnéithe an iompair san áireamh. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

Bunófar leis na dlíthe Eorpacha sin nó leis na dlíthe réime Eorpacha sin:

(a) comhrialacha is infheidhme maidir le hiompar idirnáisiúnta go críoch Ballstáit nó uaithi nó ag gabháil trí chríoch Ballstáit amháin nó níos mó;

- (b) na coinníollacha faoina bhféadfaidh carraeirí nach gcónaíonn ann seirbhísí iompair a oibriú laistigh de Bhallstát;
- (c) na bearta ar mhaithe le feabhas a thabhairt ar shábháilteacht an iompair;
- (d) aon bheart eile iomchuí.

3. Agus na dlíthe Eorpacha nó na dlíthe réime Eorpacha dá dtagraítear i mír 2 á nglacadh, cuirfear san áireamh na cásanna sin ina bhféadfadh a gcur i bhfeidhm éifeacht thromchúiseach a bheith aige ar an gcaighdeán maireachtála agus ar leibhéal na fostaíochta i réigiúin áirithe, agus ar oibriú saoráidí iompair.

AIRTEAGAL III-237

Go dtí go nglacfar na dlíthe Eorpacha nó na dlíthe réime Eorpacha dá dtagraítear in Airteagal III-236(2), ní fhéadfaidh aon Bhallstát, mura mbeidh cinneadh Eorpach lena ndeonófar maolú glactha d'aon toil ag an gComhairle, cuid is lú fabhar, ina n-éifeacht dhíreach nó indíreach ar charraeirí Ballstát eile i gcomparáid le carraeirí is náisiúnaigh dá chuid féin, a thabhairt sna forálacha éagsúla a bhfuil an t-ábhar faoina rialú an 1 Eanáir 1958 nó, i gcás Stát aontach, ar dháta a n-aontachais.

AIRTEAGAL III-238

Luífidh cabhracha leis an mBunreacht má fhreastalaíonn siad ar na riachtanais atá ann maidir le comhordú an iompair nó más é atá iontu aisíocaíocht as oibleagáidí áirithe a chomhlíonadh ar gné dhílis de choincheap na seirbhíse poiblí iad.

AIRTEAGAL III-239

Aon bhearta arna nglacadh faoi chuimsiú an Bhunreachta maidir le rátaí agus coinníollacha iompair, cuirfear imthosca eacnamaíocha na gcarraeirí san áireamh iontu.

AIRTEAGAL III-240

1. Toirmiscfear, i gcás iompair san Aontas, aon idirdhealú trína ndéanann carraeirí rátaí difriúla a bhaint amach agus coinníollacha difriúla a fhorchur as na hearraí céanna a iompar ar na hidirbhealaí céanna iompair mar gheall ar Bhallstát thionscnamh nó cheann scríbe na n-earraí i dtrácht.
2. Ní choiscfear le mír 1 dlíthe Eorpacha ná dlíthe réime Eorpacha eile a ghlacadh de bhun Airteagal III-236(2).
3. Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha chun mír 1 a chur chun feidhme. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

Féadfaidh an Chomhairle, go háirithe, na rialacháin Eorpacha agus na cinntí Eorpacha is gá a ghlacadh chun a chumasú do na hinstiúidí a thabhairt go gcomhlíonfar an riail atá leagtha síos i mír 1 agus a áirithiú go mbeidh a tairbhe iomlán ag úsáidirí.

4. Déanfaidh an Coimisiún, uaidh féin nó ar iarratas ó Bhallstát, scrúdú ar aon chásanna idirdhealaithe a thig faoi mhír 1 agus, tar éis dul i gcomhairle le haon Bhallstát lena mbaineann, glacfaidh sé cibé cinntí is gá faoi chuimsiú na rialachán Eorpach agus na gcinntí Eorpacha dá dtagraítear i mír 3.

AIRTEAGAL III-241

1. Toirmiscfear ar Bhallstát rátaí agus coinníollacha, a bhfuil tacaíocht nó cosaint ar bith ag roinnt leo ar mhaithe le gnóthas nó tionscal áirithe amháin nó níos mó, a fhorchur i leith gníomhaíochtaí iompair san Aontas, mura n-údarófar amhlaidh le cinneadh Eorpach ón gCoimisiún.

2. Déanfaidh an Coimisiún, uaidh féin nó ar iarratas ó Bhallstát, scrúdú ar na rátaí agus ar na coinníollacha dá dtagraítear i mír 1, á chur san áireamh go háirithe, ar thaobh amháin, a bhfuil riachtanach do bheartas eacnamaíoch réigiúnach iomchuí, riachtanais limistéar tearcfhorbartha agus fadhbanna limistéar a bhfuil imthosca polaitiúla ag cur as dóibh go mór agus, ar an taobh eile, éifeachtaí na rátaí agus na gcoinníollacha sin ar an iomaíocht idir na modhanna éagsúla iompair.

Tar éis dul i gcomhairle le gach Ballstát lena mbaineann, glacfaidh an Coimisiún na cinntí Eorpacha is gá.

3. Ní bheidh feidhm ag an toirmeasc dá bhforáiltear i mír 1 maidir leis na taraifí a socraíodh faoi chomhair iomaíochta.

AIRTEAGAL III-242

Na muirir nó na dleachtanna a éileoidh carraeir as teorainneacha a thrasnú, i dteannta na rátaí iompair, ní ghabhfaidh siad thar leibhéal réasúnta, ar na costais a tabhaíodh iarbhír sa trasnú sin a chur san áireamh.

Féachfaidh na Ballstáit leis na costais sin a laghdú.

Féadfaidh an Coimisiún moltaí a chur faoi bhráid na mBallstát maidir leis an Airteagal seo a chur i bhfeidhm.

AIRTEAGAL III-243

Ní bheidh forálacha na Roinne seo ina gconstaic ar chur i bhfeidhm beart arna nglacadh i bPoblacht Chónaidhme na Gearmáine, sa mhéid gur gá na bearta sin mar chúiteamh sna míbhuntáistí eacnamaíocha a thug deighilt na Gearmáine ar an ngeilleagar i limistéir áirithe de Phoblacht na Cónaidhme ar chuir an deighilt sin as dóibh. Cúig bliana tar éis Chonradh ag bunú Bunreachta don Eoraip a theacht i bhfeidhm, féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena ndéanfar an tAirteagal seo a aisghairm.

AIRTEAGAL III-244

Cuirfear coiste comhairleach de shaineolaithe arna n-ainmniú ag rialtais na mBallstát ag gabháil leis an gCoimisiún. Rachaidh an Coimisiún i gcomhairle leis an gCoiste, aon uair is fóinteach leis é, i dtaobh cúrsaí iompair.

AIRTEAGAL III-245

1. Beidh feidhm ag an Roinn seo maidir le hiompar d'iarnród, de bhóthar agus d'uiscebhealach intíre.

2. Féadfar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na bearta is iomchuí a bhunú do mhuiriompar agus d'aeriompar. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

ROINN 8

GRÉASÁIN THRASEORPACHA

AIRTEAGAL III-246

1. D'fhonn rannchuidiú le gnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear in Airteagail III-130 agus III-220 agus d'fhonn a chumasú do shaoránaigh an Aontais, d'oibreoírí eacnamaíocha agus do phobail réigiúnacha agus áitiúla tairbhiú go hiomlán de na buntáistí a chinfidh ó limistéar gan teorainneacha inmheánacha a chur ar bun, rannchuideoidh an tAontas le gréasáin thraseorpacha a bhunú agus a fhorbairt in earnálacha bhonneagair an iompair, na teileachumarsáide agus an fhuinnimh.
2. Faoi chuimsiú córas margaidh a bheidh ar oscailt agus a bheidh iomaíoch, beidh sé d'aidhm ag gníomhaíocht an Aontais taobhú le hidirnascadh agus le hidir-inoibritheacht na ngréasán náisiúnta agus le rochtain ar na gréasáin sin. Tabharfaidh sé aird go háirithe ar an ngá atá ann na réigiúin oileánacha, talamhiata agus forimeallacha a nascadh le réigiúin láir an Aontais.

AIRTEAGAL III-247

1. D'fhonn na cuspóirí dá dtagraítear in Airteagal III-246 a ghnóthú:
 - (a) bunóidh an tAontas sraith treoirlínte a fholóidh cuspóirí, tosaíochtaí agus imlínte na ngníomhaíochtaí arna mbeartú i réimse na ngréasán traseorpach; sonrúidh na treoirlínte sin tionscadail chomhleasa;
 - (b) cuirfidh an tAontas chun feidhme gach gníomhaíocht a mheasfar is gá chun idir-inoibritheacht na ngréasán a áirithiú, go háirithe i réimse chomchuibhiú na gcaighdeán teicniúil;
 - (c) féadfaidh an tAontas tacú le tionscadail chomhleasa lena dtacóidh na Ballstáit agus a shonrófar faoi chuimsiú na dtreoirlínte dá dtagraítear i bpointe (a), go háirithe trí bhíthin staidéar féidearthachta, ráthaíochtaí iasachta nó fóirdheontais úis; féadfaidh an tAontas rannchuidiú freisin tríd an gCiste Comhtháthaithe le maoiniú tionscadal sonrath sna Ballstáit i réimse bhonneagar an iompair.

Cuirfear inmharthanacht eacnamaíoch phoitéinsiúil na dtionscadal san áireamh i ngníomhaíocht an Aontais.

2. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na treoirlínte agus na bearta eile dá dtagraítear i mír 1. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

Treoirlínte agus tionscadail chomhleasa a bhaineann le críoch Ballstáit, ní mór comhaontú ón mBallstát sin a bheith ann dóibh.

3. Déanfaidh na Ballstáit comhordú eatarthu féin, i gcuibhreann leis an gCoimisiún, ar bheartais a shaothrófar ar leibhéal náisiúnta a bhféadfaidh éifeacht shuntasach a bheith acu ar ghnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear in Airteagal III-246. Féadfaidh an Coimisiún, i ndlúthchomhar leis na Ballstáit, gach tionscnamh is fóinteach a ghlacadh chun an comhordú sin a chur chun cinn.
4. Féadfaidh an tAontas comhoibriú le tríú tíortha chun tionscadail leasa fhrithpháirtigh a chur chun cinn agus idir-inoibritheacht na ngréasán a áirithiú.

ROINN 9

TAIGHDE AGUS FORBAIRT THEICNEOLAÍOCH AGUS SPÁS

AIRTEAGAL III-248

1. Beidh sé de chuspóir ag an Aontas a chuid fothaí eolaíocha agus teicneolaíocha a neartú trí limistéar Eorpach taighde a ghnóthú ina mbeidh taighdeoirí, fios eolaíoch agus teicneolaíocht ag gluaiseacht faoi shaoirse, agus trí bhreis iomaíochais a spreagadh, lena n-áirítear an t-iomaíochas i gcúrsaí tionsclaíochta, agus gach gníomhaíocht taighde a chur chun chinn a mheasfar is gá de bhua chaibidlí eile an Bhunreacht.
2. Chun na gcríoch dá dtagraítear i mír 1, cothóidh an tAontas gnóthais ar fud an Aontais, lena n-áirítear gnóthais bheaga agus meánmhéide, lárionaid taighde agus ollscoileanna, ina n-iarrachtaí maidir le taighde agus forbairt theicneolaíoch d'ardchaighdeán. Tacóidh sé lena n-iarrachtaí comhoibriú le chéile, go háirithe d'fhonn a chumasú do lucht taighde comhoibriú faoi shaoirse trasna teorainneacha agus do ghnóthais leas iomlán a bhaint as acmhainneacht an mhargaidh inmheánaigh, go háirithe trí bhíthin conarthaí náisiúnta poiblí a oscailt, comhchaighdeán a shainiú agus constaicí dlíthiúla agus fioscacha ar chomhar den sórt sin a dhíchur.

3. Déanfar gach gníomhaíocht Aontais i réimse an taighde agus na forbartha teicneolaíche, lena n-áirítear tionscadail taisealbhadh, a chinneadh agus a chur chun feidhme i gcomhréir leis an Roinn seo.

AIRTEAGAL III-249

Agus na cuspóirí dá dtagraítear in Airteagal III-248 á saothrú aige, déanfaidh an tAontas na gníomhaíochtaí seo a leanas a chur i gcrích chun na gníomhaíochtaí atá ar siúl sna Ballstáit a chomhlánú:

- (a) cláir a chur chun feidhme maidir le taighde, forbairt theicneolaíoch agus taisealbhadh trí chomhar le gnóthais, lárionaid taighde agus ollscoileanna agus eatarthu a chur chun cinn;
- (b) comhar maidir le taighde, forbairt theicneolaíoch agus taisealbhadh Aontais a chur chun cinn le tríú tíortha agus le heagraíochtaí idirnáisiúnta;
- (c) torthaí gníomhaíochtaí maidir le taighde, forbairt theicneolaíoch agus taisealbhadh Aontais a leathadh agus earraíocht iomlán a bhaint astu;
- (d) oiliúint agus soghluaisteacht lucht taighde san Aontas a spreagadh.

AIRTEAGAL III-250

1. Déanfaidh an tAontas agus na Ballstáit a ngníomhaíochtaí a chomhordú maidir le taighde agus forbairt theicneolaíoch chun a áirithiú go mbeidh comhchuibheas frithpháirteach idir na beartais náisiúnta agus beartas an Aontais.

2. Féadfaidh an Coimisiún, i ndlúthchomhar leis na Ballstáit, gach tionscnamh is fóinteach a ghlacadh chun an comhordú dá dtagraítear i mír 1 a chur chun cinn, go háirithe tionscnaimh arb é is aidhm dóibh treoirlínte agus táscairí a bhunú, malairtí dea-chleachtais a eagrú agus na heilimintí is gá a ullmhú don fhaireachán tréimhsiúil agus don mheastóireacht thréimhsiúil. Coinneofar Parlaimint na hEorpa go hiomlán ar an eolas.

AIRTEAGAL III-251

1. Bunófar le dlíthe Eorpacha clár réime ilbhliantúil ina leagfar amach na gníomhaíochtaí uile arna maoiniú ag an Aontas. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

Déanfaidh an clár réime:

- (a) na cuspóirí eolaíocha agus teicneolaíocha atá le gnóthú sna gníomhaíochtaí dá bhforáiltear in Airteagal III-249 agus na tosaíochtaí a bheidh ag gabháil leo a shocrú;
 - (b) imlínte do na gníomhaíochtaí sin a chur i bhfios;
 - (c) an t-uasmhéid foriomlán agus na rialacha mionsonraithe a shocrú do rannpháirtíocht airgeadais an Aontais sa chlár réime maille leis an gcion faoi seach i ngach gníomhaíocht arna beartú.
2. Déanfar an clár réime ilbhliantúil a oiriúnú nó a fhorlíonadh de réir mar a athraíonn an staid.

3. Bunófar cláir shonracha le dlí Eorpach ón gComhairle chun an clár réime ilbhliantúil a chur chun feidhme laistigh de gach gníomhaíocht. Déanfaidh gach clár sonrach rialacha mionsonraithe a chur chun feidhme a shainiú, a ré a shocrú agus an maoiniú a mheastar is gá a fhoráil. Ní fhéadfaidh suim na méideanna a mheastar is gá arna socrú sna cláir shonracha a bheith níos mó ná an t-uasmhéid foriomlán arna shocrú don chlár réime agus do gach gníomhaíocht. Glacfar an dlí sin tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

4. Mar chomhlánú ar na gníomhaíochtaí a bheartófar leis an gclár réime ilbhliantúil, bunófar le dlíthe Eorpacha na bearta is gá chun an limistéar Eorpach taighde a chur chun feidhme. Glacfar na dlíthe sin tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

AIRTEAGAL III-252

1. Ar mhaithe le cur chun feidhme an chlár réime ilbhliantúil, bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha:

- (a) na rialacha a bhaineann le rannpháirtíocht ghnóthas, lárionad taighde agus ollscoileanna;
- (b) na rialacha is infheidhme maidir le torthaí an taighde a leathadh.

Glacfar na dlíthe Eorpacha nó na dlíthe réime Eorpacha sin tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

2. Agus an clár réime ilbhliantúil á chur chun feidhme, féadfar cláir fhorlíontacha a bhunú le dlíthe Eorpacha nach mbeidh rannpháirteach iontu ach Ballstáit áirithe a dhéanfaidh iad a mhaoiniú faoi réir rannpháirtíocht ionchasach an Aontais.

Socrófar leis na dlíthe Eorpacha sin na rialacha is infheidhme maidir leis na cláir fhorlíontacha, go háirithe maidir le leathadh eolais agus rochtain ag Ballstáit eile. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta agus le comhaontú ó na Ballstáit i dtrácht.

3. Agus an clár réime ilbhliantúil á chur chun feidhme, féadfar foráil a dhéanamh le dlíthe Eorpacha, le comhaontú na mBallstát i dtrácht, do rannpháirtíocht i gcláir thaighde agus forbartha a bheidh gafa ar lámh ag Ballstáit éagsúla, lena n-áirítear rannpháirtíocht sna struchtúir arna gcur ar bun chun na cláir sin a chur i gcrích.

Glacfar na dlíthe Eorpacha sin tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

4. Agus an clár réime ilbhliantúil á chur chun feidhme, féadfaidh an tAontas foráil do chomhar maidir le taighde, forbairt theicneolaíoch agus taisealbhadh an Aontais le tríú tíortha nó le heagraíochtaí idirnáisiúnta.

Féadfaidh rialacha mionsonraithe an chomhair sin a bheith ina n-ábhar do chomhaontuithe idir an tAontas agus na tríú páirtithe i dtrácht.

AIRTEAGAL III-253

Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha a ghlacadh lena gcuirfear ar bun comhghnóthais nó aon struchtúr eile is gá do dhea-chur i gcrích chláir an Aontais maidir le taighde, forbairt theicneolaíoch agus taisealbhadh. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

AIRTEAGAL III-254

1. Ullmhóidh an tAontas beartas spáis d'fhonn an forás eolaíoch agus teicniúil, an t-iomaíochas tionsclaíoch agus cur chun feidhme a chuid beartas a chur chun cinn. Chuige sin, féadfaidh sé tionscnaimh chomhpháirteacha a chur chun cinn, tacú leis an taighde agus leis an bhforbairt theicneolaíoch agus comhordú a dhéanamh ar na hiarrachtaí is gá a dhéanamh chun an spás a thaiscéaladh agus a shaothrú.
2. D'fhonn rannchuidiú le gnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear i mír 1, bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na bearta is gá a fhéadfaidh a bheith i bhfoirm cláir Eorpaigh spáis.
3. Bunóidh an tAontas gach caidreamh is iomchuí leis an nGníomhaireacht Eorpach Spáis.

AIRTEAGAL III-255

Ag tús gach bliana, tíolacfaidh an Coimisiún tuarascáil do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle. Folóidh an tuarascáil sin faisnéis faoi ghníomhaíochtaí a bhaineann le taighde, forbairt theicneolaíoch agus leathadh torthaí i gcaitheamh na bliana roimhe sin agus an clár oibre don bhliain reatha.

ROINN 10

FUINNEAMH

AIRTEAGAL III-256

1. I gcomhthéacs bhunú agus oibriú an mhargaidh inmheánaigh agus ag féachaint don ghá atá ann an comhshaol a chaomhnú agus a fheabhsú, beidh sé d'aidhm ag beartas an Aontais maidir le fuinneamh:

- (a) oibriú an mhargaidh fuinnimh a áirithiú,
- (b) slándáil an tsoláthair fuinnimh san Aontas a áirithiú, agus
- (c) an tíosacht agus an bhairinn ar an bhfuinneamh a chur chun cinn mar aon le forbairt foirmeacha nua, inathnuaite fuinnimh.

2. Gan dochar do chur i bhfeidhm fhorálacha eile an Bhunreachta, déanfar na cuspóirí i mír 1 a bhaint amach le bearta arna n-achtú le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha. Glacfar na dlíthe sin nó na dlíthe réime sin tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

Ní dhéanfaidh na dlíthe Eorpacha sin ná na dlíthe réime Eorpacha sin difear don cheart atá ag Ballstát na coinníollacha a chinneadh maidir lena acmhainní fuinnimh a shaothrú, dá rogha idir fhoinsí éagsúla fuinnimh agus do struchtúr ginearálta a sholáthair fuinnimh, gan dochar d'Airteagal III-234(2)(c).

3. De mhaolú ar mhír 2, bunófar le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach ón gComhairle na bearta dá dtagraítear nuair is bearta de chineál fioscach go príomha iad. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

CAIBIDIL IV

LIMISTÉAR SAOIRSE, SLÁNDÁLA AGUS CEARTAIS

ROINN 1

FORÁLACHA GINEARÁLTA

AIRTEAGAL III-257

1. Is éard a bheidh san Aontas limistéar saoirse, slándála agus ceartais ina n-urramófar cearta bunúsacha agus córais agus traidisiúin éagsúla dlí na mBallstát.
2. Áiritheoidh sé nach mbeidh rialuithe teorann inmheánaí ann do dhaoine agus cumfaidh sé comhbheartas maidir le tearmann, inimirce agus rialú ag teorainneacha seachtracha, arna bhunú ar an dlúthpháirtíocht idir Bhallstáit a thugann cothrom na féinne do náisiúnaigh tríú tíortha. Chun críche na Caibidle seo, déileálfar le daoine gan stát mar náisiúnaigh tríú tíre.

3. Déanfaidh an tAontas a dhícheall ardleibhéal slándála a áirithiú trí bhearta chun an choireacht, an ciníochas agus an tseineafóibe a chosc agus a chomhrac agus trí bhearta um chomordú agus um chomhar idir na húdaráis phóilíneachta agus bhreithiúnacha agus údaráis inniúla eile, chomh maith le breithiúnais a aithint go frithpháirteach in ábhair choiriúla, agus, más gá, trí na dlíthe coiriúla a chomhfhogasú.
4. Éascóidh an tAontas an rochtain ar an gceartas, go háirithe trí phrionsabal an aitheantais fhrithpháirtigh do chinntí breithiúnacha agus seachbhreithiúnacha in ábhair shibhialta.

AIRTEAGAL III-258

Saineoidh an Chomhairle Eorpach na treoirlínte straitéiseacha don phleanáil reachtach agus oibríochtúil laistigh de limistéar na saoirse, na slándála agus an cheartais.

AIRTEAGAL III-259

Áiritheoidh na Parlaimintí náisiúnta go gcomhlíonfaidh na tograí agus na tionscnaimh reachtacha arna dtíolacadh faoi Ranna 4 agus 5 den Chaibidil seo prionsabal na coimhdeachta, i gcomhréir leis na socruithe arna leagan síos leis an bPrótacal maidir le prionsabail na coimhdeachta agus na comhréireachta a chur i bhfeidhm.

AIRTEAGAL III-260

Gan dochar d'Airteagail III-360 go III-362, féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha a ghlacadh lena mbunófar na socrúithe ar dá réir a dhéanann na Ballstáit, i gcomhar leis an gCoimisiún, meastóireacht oibiachtúil neamhchlaonta ar chur chun feidhme bheartais an Aontais dá dtagraítear sa Chaibidil seo ag údaráis inniúla na mBallstát, go háirithe chun lánchur i bhfeidhm phrionsabal an aitheantais fhrithpháirtigh a éascú. Cuirfear Parlaimint na hEorpa agus na Parlaimintí náisiúnta ar an eolas faoina bhfuil sa mheastóireacht agus faoina torthaí.

AIRTEAGAL III-261

Cuirfear buanchoiste ar bun laistigh den Chomhairle chun a áirithiú go ndéanfar an comhar oibríochtúil maidir leis an tslándáil inmheánach a chur chun cinn agus a neartú san Aontas. Gan dochar d'Airteagal III-344, éascóidh sé an comhordú ar ghníomhaíocht údaráis inniúla na mBallstát. Féadfaidh ionadaithe do na comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí Aontais lena mbaineann a bheith rannpháirteach in imeachtaí an choiste sin. Coinneofar Parlaimint na hEorpa agus na Parlaimintí náisiúnta ar an eolas faoi na himeachtaí.

AIRTEAGAL III-262

Ní dhéanfaidh an Teideal seo difear d'feidhmiú na bhfreagrachtaí atá ar na Ballstáit maidir leis an ord poiblí a chaomhnú agus an tslándáil inmheánach a choimirciú.

AIRTEAGAL III-263

Glacfaidh an Chomhairle rialacháin Eorpacha chun comhar riaracháin a áirithiú idir ranna ábhartha na mBallstát sna réimsí a thig faoin gCaibidil seo, agus idir na ranna sin agus an Coimisiún. Gníomhóidh sé ar thogra ón gCoimisiún, faoi réir Airteagal III-264, agus tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL III-264

Na gníomhartha dá dtagraítear i Ranna 4 agus 5 den Chaibidil seo, mar aon leis na rialacháin Eorpacha dá dtagraítear in Airteagal III-263 a áirithíonn comhar riaracháin sna réimsí atá luaite sna Ranna sin, déanfar iad a ghlacadh:

- (a) ar thogra ón gCoimisiún, nó
- (b) ar thionscnamh ón gceathrú cuid de na Ballstáit.

ROINN 2

BEARTAIS MAIDIR LE SEICEÁLACHA TEORANN,
LE TEARMANN AGUS LE hINIMIRCE

AIRTEAGAL III-265

1. Déanfaidh an tAontas beartas a fhorbairt d'fhonn:

- (a) a áirithiú nach mbeidh aon rialú ar dhaoine, is cuma cén náisiúntacht atá acu, agus iad ag dul trasna teorainneacha inmheánacha;
 - (b) seiceálacha a dhéanamh ar dhaoine agus faireachán éifeachtach a dhéanamh ar thrasnú na dteorainneacha seachtracha;
 - (c) córas comhtháite bainistíochta do theorainneacha seachtracha a thabhairt isteach de réir a chéile.
2. Chun críocha mhír 1, bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha bearta maidir leis na nithe seo a leanas:
- (a) an comhbheartas maidir le víosaí agus maidir le ceadanna cónaithe gearrfhanachta eile;
 - (b) na seiceálacha a mbeidh daoine faoina réir agus iad ag dul trasna teorainneacha seachtracha;
 - (c) na coinníollacha faoina mbeidh saoirse ag náisiúnaigh tríú tíortha taisteal ar feadh gearrthréimhse laistigh den Aontas;
 - (d) aon bheart is gá chun córas comhtháite bainistíochta do theorainneacha seachtracha a bhunú de réir a chéile;
 - (e) nach mbeidh aon rialú ar dhaoine, is cuma cén náisiúntacht atá acu, agus iad ag dul trasna teorainneacha inmheánacha.
3. Ní dhéanfaidh an tAirteagal seo difear d'inniúlacht na mBallstát maidir le críochú geografach a dteorainneacha, i gcomhréir leis an dlí idirnáisiúnta.

AIRTEAGAL III-266

1. Déanfaidh an tAontas comhbheartas a fhorbairt maidir le tearmann, cosaint choimhdeach agus cosaint shealadach d'fhonn stádas iomchuí a thairiscint do náisiúnach aon tríú tír a dteastaíonn cosaint idirnáisiúnta uaidh agus chun comhlíonadh phrionsabal an *non-refoulement* a áirithiú. Caithfidh an beartas sin a bheith i gcomhréir le Coinbhinsiún na Ginéive an 28 Iúil 1951 agus le Prótacal an 31 Eanáir 1967 maidir le stádas dídeanaithe agus i gcomhréir le conarthaí ábhartha eile.
2. Chun críocha mhír 1, leagfar síos le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha bearta faoi chomhair comhchórais Eorpaigh tearmainn a chuimseoidh na nithe seo a leanas:
 - (a) stádas comhionann tearmainn do náisiúnaigh tríú tíortha, a bheidh bailí ar fud an Aontais;
 - (b) stádas comhionann um chosaint choimhdeach do náisiúnaigh tríú tíortha nach bhfaigheann tearmann Eorpach ach a dteastaíonn cosaint idirnáisiúnta uathu;
 - (c) comhchóras cosanta sealadaí do dhaoine easáitithe má bhíonn rabharta mór ann de dhaoine as tír isteach;
 - (d) comhnósanna imeachta um thearmann comhionann nó stádas cosanta coimhdí a dheonú agus a tharraingt siar;
 - (e) critéir agus sásraí chun a chinneadh cé acu Ballstát atá freagrach as iarratas ar thearmann nó ar chosaint chomhdeach a scrúdú;
 - (f) caighdeáin maidir leis na coinníollacha a bhaineann le glacadh lucht iarrtha tearmainn nó cosanta coimhdí;

(g) comhpháirtíocht agus comhar le tríú tíortha chun bainistiú a dhéanamh ar rabhartaí daoine as tír isteach atá ag déanamh iarratais ar thearmann nó ar chosaint choimhdeach.

3. I gcás Ballstát amháin nó níos mó a bheith i láthair staid éigeandála arb é a príomhthréith rabharta tobann de náisiúnaigh tríú tíortha, féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialacháin Eorpacha nó cinntí Eorpacha a ghlacadh a chuireadh bearta sealadacha ar mhaithe leis an mBallstát ná leis na Ballstáit lena mbaineann. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL III-267

1. Déanfaidh an tAontas comhbheartas inimirce a fhorbairt arb é is aidhm dó a áirithiú ag gach céim go ndéanfar bainistiú éifeachtach ar rabhartaí inimirce, go gcuirfear cóir chothrom ar náisiúnaigh tríú tíre a chónaíonn go dlíthiúil i mBallstáit, go ndéanfar an inimirce neamhdhlíthiúil agus an gháinneáil ar dhaoine a chosc agus bearta feabhsaithe a ghlacadh chun iad sin a chomhrac.

2. Chun críocha mhír 1, bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha bearta sna réimsí seo a leanas:

(a) coinníollacha iontrála agus cónaithe agus caighdeáin maidir le Ballstáit d'eisiúint víosaí fadtéarmacha agus ceadanna cónaithe, lena n-áirítear iad sin a eisítear chun críche athaontú teaghlach;

(b) cearta náisiúnach tríú tíortha a chónaíonn go dlíthiúil i mBallstát a shainiú, lena n-áirítear na coinníollacha lena rialaítear an tsaoirse gluaiseachta agus cónaithe i mBallstáit eile;

(c) inimirce neamhdhlíthiúil agus cónaí neamhúdaraithe, lena n-áirítear daoine a chónaíonn gan údarú a aistriú agus a aisdúichiú.

(d) an gháinneáil ar dhaoine, go háirithe an gháinneáil ar mhná agus ar leanaí, a chomhrac.

3. Féadfaidh an tAontas comhaontuithe a thabhairt i gcrích le tríú tíortha maidir le náisiúnaigh tríú tíortha a ligean ar ais ina dtír bhunaidh nó thionscnaimh mura gcomhallfaidh siad nó mura gcomhallfaidh siad a thuilleadh na coinníollacha maidir le hiontráil ar chríoch ceann de na Ballstáit, maidir le bheith ar an gcríoch sin nó maidir le fanacht ann.

4. Féadfar bearta a bhunú le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha chun dreasachtaí agus tacaíocht a thabhairt do ghníomhaíocht Ballstát d'fhonn lánpháirtiú náisiúnaigh tríú tíre a chónaíonn go dlíthiúil ar a gcríocha a chur chun cinn amach ó aon chomhchuibhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát.

5. Ní dhéanfaidh an tAirteagal seo difear do cheart na mBallstát líon na náisiúnach tríú tíre a shocrú a thig as tríú tíortha isteach ar a gcríocha ar thóir oibre, bíodh siad fostaithe nó féinfhostaithe.

AIRTEAGAL III-268

Beidh beartais an Aontais a leagtar amach sa Roinn seo, agus a gcur chun feidhme, faoi rialú ag prionsabal na dlúthpháirtíochta agus na comhroinnte córa freagrachta, lena n-áirítear a impleachtaí airgeadais, idir na Ballstáit. Nuair is gá sin, beidh bearta iomchuí chun éifeacht a thabhairt don phrionsabal sin i ngníomhartha Aontais arna nglacadh de bhun na Roinne seo.

ROINN 3

COMHAR BREITHÚNACH IN ÁBHAIR SHIBHIALTA

AIRTEAGAL III-269

1. Déanfaidh an tAontas forbairt ar an gcomhar breithiúnach sna hábhair shibhialta a bhfuil impleachtaí trasteorann acu, arna bhunú ar phrionsabal an aitheantais fhrithpháirtigh do bhreithiúnais agus do chinntí i gcásanna seachbhreithiúnacha. Féadfar a áireamh sa chomhar sin bearta a ghlacadh chun dlíthe agus rialacháin na mBallstát a chomhfhogasú.
2. Chun críocha mhír 1, bunófar bearta le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpach, go háirithe nuair is gá sin d'oibriú rianúil an mhargaidh inmheánaigh, arb é is aidhm dóibh na nithe seo a leanas a áirithiú:
 - (a) breithiúnais agus cinntí i gcásanna seachbhreithiúnacha a aithint go frithpháirteach agus a fhorfheidhmiú;
 - (b) doiciméid bhreithiúnacha agus sheachbhreithiúnacha a sheirbheáil trasna teorainneacha;
 - (c) na rialacha is infheidhme sna Ballstáit maidir le heasaontas dlíthe agus dlínse a bheidh ag luí le chéile;
 - (d) comhar le linn fianaise a ghlacadh;
 - (e) rochtain éifeachtach ar an gceartas;

- (f) constaicí ar dhea-oibriú imeachtaí sibhialta a dhíchur, más gá, trí chomhchuibheas na rialacha maidir leis an nós imeachta sibhialta is infheidhme sna Ballstáit a chur chun cinn;
- (g) malairt modhanna a fhorbairt chun díospóidí a shocrú;
- (h) tacú le hoiliúint na breithiúnachta agus na foirne breithiúnaí.

3. D'ainneoin mhír 2, bunófar le dlí Eorpach ón gComhairle nó le dlí réime Eorpach ón gComhairle bearta maidir le dlí an teaghlaigh a mbeidh impleachtaí trasteorann acu. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena gcinnfear na gnéithe sin de dhlí an teaghlaigh a mbeidh impleachtaí trasteorann acu a d'fhéadfadh a bheith ina n-ábhar do ghníomhartha arna nglacadh de réir an ghnáthnós imeachta reachtaigh. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

ROINN 4

COMHAR BREITHIÚNACH IN ÁBHAIR CHOIRIÚLA

AIRTEAGAL III-270

1. Déanfar an comhar breithiúnach in ábhair choiriúla san Aontas a bhunú ar phrionsabal an aitheantais fhrithpháirtigh do bhreithiúnais agus do chinntí agus cuimseoidh an comhar breithiúnach comhfhogasú dhlíthe agus rialacháin na mBallstát sna réimsí dá dtagraítear i mír 2 agus in Airteagal III-271.

Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha bearta d'fhonn:

- (a) rialacha agus nósanna imeachta a leagan síos chun a áirithiú go dtabharfar aitheantas ar fud an Aontais do bhreithiúnais agus do chinntí breithiúnacha de gach cinéal;
- (b) easaontais dlínse idir Bhallstáit a chosc agus a shocrú;
- (c) tacú le hoiliúint na breithiúnachta agus na foirne breithiúnaí;
- (d) comhar a éascú idir údaráis bhreithiúnacha nó údaráis choibhéiseacha na mBallstát i ndáil le himeachtaí in ábhair choiriúla agus le breitheanna a fhorfheidhmiú.

2. A mhéad is gá chun aitheantas frithpháirteach do bhreithiúnais agus do chinntí breithiúnacha a éascú, chomh maith leis an an gcomhar póilíneachta agus breithiúnach in ábhair choiriúla a bhfuil gné thrasteorann ag baint leo, féadfar rialacha íosta a bhunú le dlíthe réime Eorpacha. Cuirfidh na rialacha íosta sin san áireamh na difríochtaí idir thraidisiúin dlí agus idir chórais dlí na mBallstát.

Bainfidh siad leis na nithe seo a leanas:

- (a) inghlacthacht fhrithpháirteach fianaise idir Bhallstáit;
- (b) cearta daoine aonair sa nós imeachta coiriúil;
- (c) cearta íospartaigh na coireachta;

- (d) aon sainghnéithe eile den nós imeachta coiriúil a bheidh sainaitheanta roimh ré ag an gComhairle le cinneadh Eorpach; do ghlacadh an chinnidh sin, gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa.

Ní choiscfidh glacadh na rialacha íosta sin dá dtagraítear sa mhír seo ar na Ballstáit leibhéal níos airde cosanta do dhaoine aonair a choimeád ar bun ná a thabhairt isteach.

3. Má mheasann comhalta den Chomhairle go ndéanfadh dréacht-dlí réime Eorpach dá dtagraítear i mír 2 difear do ghnéithe bunúsacha dá chóras dlí coiriúil, féadfaidh sé a iarraidh go ndéanfar an t-ábhar a tharchur chuig an gComhairle Eorpach. Sa chás sin, déanfar an nós imeachta dá dtagraítear in Airteagal III-302 a chur ar fionraí. Tar éis an cheist a phlé agus laistigh de cheithre mhí ó bhfionraí sin, déanfaidh an Chomhairle Eorpach:

- (a) an dréacht a tharchur ar ais chuig an gComhairle, rud a chuirfidh deireadh le fionraí an nós imeachta dá dtagraítear in Airteagal III-396, nó
- (b) a iarraidh ar an gCoimisiún nó ar an ngrúpa Ballstát a thionscain an dréacht dréacht nua a thíolacadh; sa chás sin, measfar nár glacadh an gníomh a beartaíodh an chéad uair.

4. Mura mbeidh an Chomhairle Eorpach tar éis gníomhú, faoi dheireadh na tréimhse dá dtagraítear i mír 3 nó más rud é, laistigh de dhá mhí dhéag ón data a ndearnadh dréacht nua a thíolacadh faoi mhír 3(b), nach mbeidh an dlí réime Eorpach glactha agus gur mian le haon trian de na Ballstáit ar a laghad comhar feabhsaithe a chur ar bun ar bhonn an dréacht-dlí réime i dtrácht, cuirfidh siad Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle agus an Coimisiún ar an eolas.

Sa chás sin, measfar gur tugadh an t-údarú chun dul ar aghaidh leis an gcomhar feabhsaithe dá dtagraítear in Airteagail I-44(2) agus III-419(1) agus beidh feidhm ag na forálacha maidir leis an gcomhar feabhsaithe.

AIRTEAGAL III-271

1. Féadfar rialacha íosta a bhunú le dlíthe réime Eorpacha maidir le cionta coiriúla agus pionóis a shainiú i réimsí na coireachta fíorthromchúisí a bhfuil gné thrasteorann ag baint leo mar gheall ar nádúr na gcionta sin nó mar gheall ar an tionchar a bhíonn acu nó toisc go bhfuil gá faoi leith ann iad a chomhrac ar bhonn coiteann.

Is iad seo a leanas na réimsí coireachta sin: an sceimlitheoireacht, an gháinneáil ar dhaoine agus an teacht i dtír gnéasach ar mhná agus ar leanaí, an gháinneáil neamhdhleathach ar dhrugaí, an gháinneáil aindleathach ar airm, sciúradh airgid, an éillitheacht, góchumadh modhanna íocaíochta, coireacht ríomhairí agus an choireacht eagraithe.

De réir mar a tharlaíonn forbairtí sa choireacht, féadfaidh an Chomhairle cinneadh Eorpach a ghlacadh lena sainaithneofar réimsí eile coireachta a chomhallann na critéir a shonraítear sa mhír seo. Gníomhóidh sí d'aon toil tar éis toiliú a fháil ó Parlaimint na hEorpa.

2. Más léir go bhfuil sé sár-riachtanach dlíthe cóiriúla agus rialacháin choiriúla na mBallstát a chomhfhogasú chun beartas an Aontais a chur chun feidhme go héifeachtúil i réimse ina ndearnadh bearta um chomhchuíbhiú, féadfar rialacha íosta a bhunú le dlíthe réime Eorpacha maidir le cionta coiriúla agus pionóis a shainiú sa réimse lena mbaineann. Glacfar iad de réir an nós imeachta chéanna a leanadh agus na bearta um comhchuíbhiú i dtrácht á nglacadh, gan dochar d'Airteagal III-264.

3. Má mheasann comhalta den Chomhairle go ndéanfadh dréacht-dlí réime Eorpach dá dtagraítear i mír 2 dífeair do ghnéithe bunúsacha dá chóras dlí coiriúil, féadfaidh sé a iarraidh go ndéanfar an dréacht-dlí réime a tharchur chuig an gComhairle Eorpach. Sa chás sin, nuair a bheidh an nós imeachta dá dtagraítear in Airteagal III-396 infheidhme, déanfar é a chur ar fionraí. Tar éis an cheist a phlé agus laistigh de cheithre mhí ón bhfionraí sin, déanfaidh an Chomhairle Eorpach:

- (a) an dréacht a tharchur ar ais chuig an gComhairle, rud a chuirfidh deireadh le fionraí an nós imeachta dá dtagraítear in Airteagal III-396, nuair atá sé infheidhme nó
- (b) a iarraidh ar an gCoimisiún nó ar an ngrúpa Ballstát a thionscain an dréacht dréacht nua a thíolacadh; sa chás sin, measfar nár glacadh an gníomh a beartaíodh an chéad uair.

4. Mura mbeidh an Chomhairle Eorpach tar éis gníomhú, faoi dheireadh na tréimhse dá dtagraítear i mír 3 nó más rud é, laistigh de dhá mhí dhéag ón data a ndearnadh dréacht nua a thíolacadh faoi mhír 3(b), nach mbeidh an dlí réime Eorpach glactha agus gur mian le haon trian de na Ballstáit ar a laghad comhar feabhsaithe a chur ar bun ar bhonn an dréacht-dlí réime i dtrácht, cuirfidh siad Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle agus an Coimisiún ar an eolas.

Sa chás sin, measfar gur tugadh an t-údarú chun dul ar aghaidh leis an gcomhar feabhsaithe dá dtagraítear in Airteagail I-44(2) agus III-419(1) agus beidh feidhm ag na forálacha maidir leis an gcomhar feabhsaithe.

AIRTEAGAL III-272

Féadfar bearta a bhunú le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha chun gníomhaíocht na mBallstát maidir le cosc na coireachta a chur chun cinn agus tacú léi, amach ó aon chomhchuibhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát.

AIRTEAGAL III-273

1. Beidh de chúram ar Eurojust tacú agus treisiú leis an gcomhordú agus leis an gcomhar idir na húdaráis náisiúnta imscrúdúcháin agus ionchúisimh i ndáil le coireacht thromchúiseach a dhéanann difear do dhá Bhallstát nó níos mó nó a éilíonn ionchúiseamh ar bhoinn choiteanna, ar bhonn na n-oibríochtaí arna seoladh agus ar bhonn na faisnéise arna tabhairt ag údaráis na mBallstát agus ag Europol.

Sa chomhthéacs sin, cinnfear le dlíthe Eorpacha struchtúr, oibriú, réimse gníomhaíochta agus cúraimí Eurojust. Féadfaidh a bheith san áireamh ar na cúraimí sin:

- (a) imscrúduithe coiriúla a thosú agus a bheartú go dtosófaí ar ionchúisimh arna seoladh ag údaráis náisiúnta inniúla, go háirithe na ionchúisimh a bhaineann le cionta in aghaidh leasanna airgeadais an Aontais;
- (b) na himscrúduithe coiriúla agus na hionchúisimh choiriúla dá dtagraítear i bpointe (a) a chomhordú;
- (c) an comhar breithiúnach a neartú, lena n-áirítear trí choinbhleachtaí dlínse a shocrú agus trí dhlúthchomhar leis an nGréasán Breithiúnach Eorpach.

Cinnfear le dlíthe Eorpacha freisin na socruithe maidir le baint a bheith ag Parlaimint na hEorpa agus ag na Parlaimintí náisiúnta leis an meastóireacht ar ghníomhaíochtaí Eurojust.

2. Faoi chuimsiú na n-ionchúiseamh dá dtagraítear i mír 1, agus gan dochar d'Airteagal III-274, is iad na hoifigigh náisiúnta inniúla a dhéanfaidh gníomhartha foirmiúla nós imeachta bhreithiúnaigh a chur i gcrích.

AIRTEAGAL III-274

1. D'fhonn coireanna a dhéanann difear do leasanna airgeadais an Aontais a chomhrac, féadfar, le dlí Eorpach ón gComhairle, Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh a chur ar bun ó Eurojust. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa.
2. Beidh Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh freagrach, i gcuibhreann le Europol nuair is iomchuí, as lucht déanta cionta a dhéanann difear do leasanna airgeadais an Aontais, mar atá siad sainithe leis an dlí Eorpach dá bhforáiltear i mír 1, agus as a gcomhchoirithe, a imscrúdú, a ionchúiseamh agus a thabhairt chun breithiúnais. Feidhmeoidh sí feidhmeanna ionchúisitheora i gcúirteanna inniúla na mBallstát i ndáil leis na cionta sin.
3. Cinnfear leis an dlí Eorpach dá dtagraítear i mír 1 na rialacha ginearálta a bheidh infheidhme maidir le hOifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh, na coinníollacha lena rialófar comhlíonadh a feidhmeanna, na rialacha nós imeachta a bheidh infheidhme maidir lena gníomhaíochtaí chomh maith leis na rialacha lena rialófar inghlacthacht fianaise agus na rialacha a bheidh infheidhme maidir le athbhreithiú breithiúnach ar bhearta nós imeachta arna nglacadh aici i gcomhlíonadh a feidhmeanna.
4. Féadfaidh an Chomhairle Eorpach, san am céanna nó dá éis sin, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena leasófar mír 1 d'fhonn cumhachtaí Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh a leathnú chun go n-áireofar iontu an choireacht thromchúiseach a bhfuil gné thrasteorann ag baint léi, agus lena leasófar dá réir sin mír 2 maidir le lucht déanta coireanna tromchúiseacha a dhéanann difear do Bhallstát amháin nó níos mó agus maidir lena gcomhchoirithe. Gníomhóidh an Chomhairle Eorpach d'aon toil tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa agus tar éis dul i gcomhairle leis an gCoimisiún.

ROINN 5

COMHAR PÓILÍNEACHTA

AIRTEAGAL III-275

1. Bunóidh an tAontas comhar póilíneachta a mbeidh baint ag údaráis inniúla uile na mBallstát leis, lena n-áirítear seirbhísí póilíneachta, seirbhísí custaim agus sainseirbhísí eile forfheidhmithe dlí i ndáil le cionta coiriúla a chosc, a bhrath agus a imscrúdú.
2. Chun críocha mhír 1, féadfar bearta a bhunú le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha maidir le:
 - (a) faisnéis ábhartha a bhailiú, a stóráil, a phróiseáil, a anailísiú agus a mhalartú;
 - (b) tacaíocht d'oiliúint foirne, agus comhar i leith malartú foirne, i leith trealaimh agus i leith an taighde ar bhrath na coireachta;
 - (c) teicníochtaí coiteanna imscrúdaithe i ndáil le saghsanna tromchúiseacha coireachta eagraithe a bhrath.
3. Féadfar bearta a bhunú le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach ón gComhairle maidir le comhar oibríochtúil idir na húdaráis dá dtagraítear san Airteagal seo. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL III-276

1. Beidh de chúram ag Europol tacú agus treisiú le gníomhaíocht údaráis phóilíneachta na mBallstát agus le seirbhísí eile forfheidhmithe dlí agus lena gcomhar frithpháirteach d'fhonn an choireacht thromchúiseach a dhéanann difear do dhá Bhallstát nó níos mó, an sceimhlitheoireacht agus saghsanna eile coireachta a dhochraíonn leas coiteann atá ina ábhar do bheartas ag an Aontas a chosc agus a chomhrac.
2. Leagfear síos le dlíthe Eorpacha struchtúr, oibriú, réimse gníomhaíochta agus cúraimí Europol. Féadfaidh a bheith san áireamh ar na cúraimí sin:
 - (a) faisnéis, arna cur ar aghaidh ach go háirithe ag údaráis na mBallstát nó ag tríú tíortha nó ag tríú comhlachtaí, a bhailiú, a stóráil, a phróiseáil, a anailísiú agus a mhalartú;
 - (b) gníomhaíocht imscrúdaitheach agus oibríochtúil, arna cur i gcrích i gcomhpháirt le húdaráis inniúla na mBallstát nó i gcomhthéacs comhfhoirne imscrúdaitheacha, a chomhordú, a eagrú agus a chur chun feidhme, i gcuibhreann le Eurojust nuair is iomchuí.

Leagfar síos le dlíthe Eorpacha na nósanna imeachta um ghrinnbhreathnú ar ghníomhaíochtaí Europol ag Parlaimint na hEorpa i dteannta leis na Parlaimintí náisiúnta.

3. Ní mór aon gníomhaíocht oibríochtúil ag Europol a chur i gcrích i gcuibhreann le húdaráis na mBallstát arb é a gcríoch atá i dtrácht agus le comhaontú na n-údarás sin. Is ar na húdaráis náisiúnta inniúla a bheidh an fhreagracht eisiach as bearta comhéigneacha a chur i bhfeidhm.

AIRTEAGAL III-277

Leagfar síos le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach ón gComhairle na coinniollacha agus na teorainneacha faoina bhféadfaidh údaráis inniúla na mBallstát dá dtagraítear in Airteagail III-270 agus III-275 oibriú ar chríoch Ballstáit eile i gcuibhreann le húdaráis an Stáit sin agus le comhaontú na n-údarás sin. Gníomhóidh an Chomhairle tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

CAIBIDIL V

RÉIMSÍ INA bhFÉADFAIDH AN tAONTAS
GNÍOMHAÍOCHT CHOMHORDAITHE, CHOMHLÁNTACH
NÓ TACAÍOCHTA A DHÉANAMH

ROINN 1

SLÁINTE PHOIBLÍ

AIRTEAGAL III-278

1. Déanfar ardleibhéal cosanta ar shláinte an duine a áirithiú i sainiú agus i gcur chun feidhme bheartais agus ghníomhaíochtaí uile an Aontais.

Díreofar gníomhaíocht an Aontais, a chomhlánóidh beartais náisiúnta, ar shláinte phoiblí a fheabhsú, ar thinnis agus ar ghalair dhaonna a chosc agus ar ábhair chontúirte do shláinte choirp agus do shláinte mheabhrach a sheachaint. Folóidh gníomhaíocht den sórt sin:

- (a) an comhrac in aghaidh na móraicídí trí thaighde a chur chun cinn ar na cúiseanna atá leo agus ar mhodhanna a seolta agus a gcoiscthe, maille le faisnéis agus oideachas sláinte;
- (b) faireachán a dhéanamh ar mhórbhagairtí trasteorann ar an tsláinte, rabhadh a thabhairt go luath faoi bhagairtí den sórt sin, agus iad a chomhrac.

Comhlánóidh an tAontas gníomhaíocht na mBallstát chun damáiste don tsláinte a thig ó dhrugaí a laghdú, lena n-áirítear faisnéis agus cosc.

2. Cothóidh an tAontas comhar idir na Ballstáit sna réimsí dá dtagraítear san Airteagal seo agus, más gá, tacóidh sé lena ngníomhaíocht. Cothóidh sé go háirithe comhar idir na Ballstáit chun comhlántacht a gcuid seirbhísí sláinte sna réigiúin thrasteorann a fheabhsú.

Déanfaidh na Ballstáit comhordú eatarthu féin, i gcuibhreann leis an gCoimisiún, ar a mbeartais agus ar a gcláir sna réimsí dá dtagraítear i mír 1. Féadfaidh an Coimisiún, i ndlúth-thadhall leis na Ballstáit, aon tionscnamh is fóinteach a ghlacadh chun an comhordú sin a chur chun cinn, go háirithe tionscnaimh arb é is aidhm dóibh treoirínite agus táscairí a bhunú, malartú dea-chleachtais a eagrú agus na heilimintí is gá a ullmhú d'fhaireachán tréimhsiúil agus do mheastóireacht thréimhsiúil. Coinneofar Parlaimint na hEorpa go hiomlán ar an eolas.

3. Taobhóidh an tAontas agus na Ballstáit le comhar le tríú tíortha agus leis na heagraíochtaí idirnáisiúnta inniúla i réimse na sláinte poiblí.

4. De mhaolú ar Airteagail I-12(5) agus I-17(a) agus i gcomhréir le hAirteagal I-14(2)(k), rannchuideoidh dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha le gnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear san Airteagal seo trí na bearta seo a leanas a bhunú chun déileáil le gnáthcheisteanna sábháilteachta:

- (a) bearta ag leagan síos ardchaighdeáin cháilíochta agus shábháilteachta d'orgáin agus do shubstaintí de bhunús daonna, d'fhuil agus do dhíorthaigh fola; ní chuirfidh na bearta sin cosc ar aon Bhallstát bearta cosanta níos déine a choimeád ar bun ná a thabhairt isteach;
- (b) bearta i réimse na tréidliachta agus na fiteasláintíochta a bhfuil sé de chuspóir díreach acu an tsláinte phoiblí a chosaint;
- (c) bearta ag leagan síos ardchaighdeáin cháilíochta agus sábháilteachta do tháirgí sláinte agus d'fheistí míochaine;
- (d) bearta a bhaineann le faireachán a dhéanamh ar mhórbhagairtí trasteorann ar an tsláinte, rabhadh a thabhairt go luath ar bhagairtí den sórt sin, agus iad a chomhrac.

Glacfar na dlíthe Eorpacha sin nó na dlíthe réime Eorpacha sin tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

5. Féadfar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha bearta dreasachta a bhunú freisin a bheidh ceaptha chun sláinte an duine a chosaint agus a fheabhsú agus go háirithe na móraicídí trasteorann a chomhrac, mar aon le bearta arb é is cuspóir díreach dóibh an tsláinte phoiblí a chosaint i dtaca le tabac agus le mí-úsáid alcóil, amach ó aon chomhchuibhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

6. Chun críocha an Airteagail seo, féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, moltaí a ghlacadh freisin.

7. Déanfaidh gníomhaíocht an Aontais urraim a thabhairt do na freagrachtaí atá ar na Ballstáit maidir lena mbeartas sláinte a shainiú agus seirbhísí sláinte agus cúram liachta a eagrú agus a sholáthar. Aireofar ar fhreagrachtaí na mBallstát seirbhísí sláinte agus cúram liachta a bhainistiú agus na hacmhainní a shanntar dóibh a chionroinnt orthu. Ní dhéanfaidh na bearta dá dtagraítear i mír 4(a) difear d'fhorálacha náisiúnta maidir le deonú nó úsáid mhíochaine orgán agus fola.

ROINN 2

TIONSCAL

AIRTEAGAL III-279

1. Féachfaidh an tAontas agus na Ballstáit chuige go mbeidh na dálaí ann is gá chun cumas iomaíochta thionscal an Aontais a áirithiú.

Chuige sin, i gcomhréir le córas margaí a bheidh ar oscailt agus iomaíoch, is é is aidhm dá ngníomhaíocht:

- (a) oiriúnú an tionscail d'athruithe struchtúracha a bhrostú;
- (b) timpeallacht a chothú atá fabhrach don tionscnamh agus d'fhorbairt gnóthas ar fud an Aontais, go háirithe gnóthais bheaga agus meánmhéide;

- (c) timpeallacht a chothú atá fabhrach don chomhar idir ghnóthais;
- (d) taobhú le hacmhainneacht thionsclaíoch beartas nuála, taighde agus forbartha teicneolaíche a shaothrú níos fearr.
2. Rachaidh na Ballstáit i gcomhairle le chéile i gcuibhreann leis an gCoimisiún agus, más gá, déanfaidh siad a ngníomhaíocht a chomhordú. Féadfaidh an Coimisiún aon tionscnamh is fóinteach a ghlacadh chun an comhordú sin a chur chun cinn, go háirithe tionscnaimh arb é is aidhm dóibh treoirlínte agus táscairí a bhunú, malartú dea-chleachtais a eagrú agus na heilimintí is gá a ullmhú don fhaireachán tréimhsiúil agus don mheastóireacht thréimhsiúil. Coinneofar Parlaimint na hEorpa go hiomlán ar an eolas.
3. Rannchuideoidh an tAontas le gnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear i mír 1 trí bhíthin na mbeartas agus na ngníomhaíochtaí a shaothraíonn sé faoi fhorálacha eile den Bhunreacht. Féadfar, le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha, bearta sonracha a bhunú chun tacú le gníomhaíochtaí arna ndéanamh sna Ballstáit d'fhonn na cuspóirí dá dtagraítear i mír 1 a ghnóthú, amach ó aon chomhchuibhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta.

Ní bheidh an Roinn seo mar bhonn ag an Aontas do thabhairt isteach aon bhirt ar dóigh dó an iomaíocht a shaobhadh nó ina bhfuil forálacha cánachais nó forálacha a bhaineann le cearta agus leasanna daoine fostaithe.

ROINN 3

CULTÚR

AIRTEAGAL III-280

1. Rannchuideoidh an tAontas le borradh chultúir na mBallstát, ag urramú a n-éagsúlachta náisiúnta agus réigiúnaí agus ag tabhairt na comhoidhreachtá cultúrtha chun suntais dó.
2. Is é is aidhm do ghníomhaíocht an Aontais comhar idir Bhallstáit a chothú agus, más gá, tacú lena ngníomhaíocht agus í a chomhlánú sna réimsí seo a leanas:
 - (a) feabhsú ar eolas agus ar leathadh chultúr agus stair na bpobal Eorpach;
 - (b) caomhnú agus coimirciú na hoidhreachtá cultúrtha a bhfuil tábhacht Eorpach aici;
 - (c) malartuithe neamhthráchtála i réimse an chultúir;
 - (d) cruthú ealaíonta agus liteartha, go fiú in earnáil an chlosamhairc.
3. Taobhóidh an tAontas agus na Ballstáit le comhar le tríú tíortha agus leis na heagraíochtaí idirnáisiúnta inniúla i réimse an chultúir agus go háirithe le Comhairle na hEorpa.
4. Tabharfaidh an tAontas aird ar ghnéithe cultúrtha ina ghníomhaíocht faoi fhorálacha eile den Bhunrecht, go háirithe d'fhonn éagsúlacht a chuid cultúr a urramú agus a chur chun cinn.

5. Chun rannchuidiú le gnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear san Airteagal seo:
- (a) bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha bearta dreasachta, amach ó aon chomhchuibhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún;
 - (b) glacfaidh an Chomhairle moltaí, ar thogra ón gCoimisiún.

ROINN 4

TURASÓIREACHT

AIRTEAGAL III-281

1. Comhlánóidh an tAontas gníomhaíocht na mBallstát in earnáil na turasóireachta, go háirithe trí iomaíochas ghnóthais an Aontais inti a chur chun cinn.

Chuige sin, díreofar gníomhaíocht an Aontais ar na nithe seo a leanas:

- (a) cruthú timpeallachta a spreagadh a bheidh fabhrach d'fhorbairt na ngnóthas san earnáil seo;
- (b) comhar idir na Ballstáit a chur chun cinn, go háirithe trí mhalartú dea-chleachtas.

2. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha bearta sonracha arb é is aidhm dóibh gníomhaíochtaí laistigh de na Ballstáit a chomhlánú chun na cuspóirí dá dtagraítear san Airteagal seo a ghnóthú, amach ó aon chomhchuibhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát.

ROINN 5

OIDEACHAS, ÓIGE, SPÓRT AGUS GAIRMOILIÚINT

AIRTEAGAL III-282

1. Rannchuideoidh an tAontas le hoideachas de cháilíocht ardchaighdeáin a fhorbairt trí chomhar idir Bhallstáit a chothú agus, más gá, trí thacú lena ngníomhaíocht agus í a chomhlánú. Déanfaidh sé freagracht na mBallstát i leith inneachar an teagaisc agus eagrúchán an chórais oideachais agus a n-éagsúlacht chultúrtha agus teanga a urramú go hiomlán.

Rannchuideoidh an tAontas leis an spórt Eorpach a chur chun cinn, ag féachaint do shain-nádúr an spóirt, dá struchtúir atá bunaithe ar an ngníomhaíocht shaorálach agus d'fheidhm shóisialta agus oideachasúil an spóirt.

Beidh sé d'aidhm ag gníomhaíocht an Aontais:

- (a) éirim Eorpach an oideachais a fhorbairt, go háirithe trí theangacha na mBallstát a theagasc agus a leathadh;

- (b) taobhú le soghluaisteacht mac léinn agus teagascóirí lena n-áirítear aitheantas acadúil a thabhairt do dhioplómaí agus do thréimhsí staidéir;
 - (c) comhar a chur chun cinn idir bhunaíochtaí oideachais;
 - (d) malartuithe faisnéise agus taithí a fhorbairt ar shaincheisteanna is coiteann do chórais oideachais na mBallstát;
 - (e) taobhú le malartuithe idir dhaoine óga agus idir theagascóirí sochoideachasúla a fhorbairt agus rannpháirtíocht na hóige i saol daonlathach na hEorpa a chothú;
 - (f) forbairt an chianoideachais a chothú;
 - (g) an ghné Eorpach a fhorbairt sa spórt, trí chothrom na féinne agus an oscailteacht i gcomórtais spóirt agus comhar idir chomhlachtaí atá freagrach as an spórt a chur chun cinn agus trí iomláine choirp agus mhorálta na lúthchleasaithe, go háirithe na lúthchleasaithe óga, a chosaint.
2. Taobhóidh an tAontas agus na Ballstáit le comhar le tríú tíortha agus leis na heagraíochtaí idirnáisiúnta inniúla, agus go háirithe le Comhairle na hEorpa, i réimse an oideachais and an spóirt.
3. Chun rannchuidiú le gnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear san Airteagal seo:
- (a) bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha bearta dreasachta, amach ó aon chomhchuibhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta;

- (b) glacfaidh an Chomhairle moltaí, ar thogra ón gCoimisiún.

AIRTEAGAL III-283

1. Cuirfidh an tAontas beartas gairmoiliúna chun feidhme a thacóidh le gníomhaíochtaí na mBallstát agus a chomhlánfaidh iad, agus freagracht na mBallstát i leith inneachar agus eagrúchán na gairmoiliúna á hurramú go hiomlán aige.

Is é is aidhm do ghníomhaíocht an Aontais:

- (a) oiriúnú d'athruithe tionsclaíocha a éascú, go háirithe trí bhíthin na gairmoiliúna agus na hathoiliúna;
- (b) an ghairmoiliúint tosaigh agus leanúnach a fheabhsú chun an t-imeascadh agus an t-athimeascadh gairmiúil ar mhargadh an tsaothair a éascú;
- (c) rochtain ar an ngairmoiliúint a éascú agus taobhú le soghluaisteacht oidí agus daoine faoi oiliúint, go háirithe daoine óga;
- (d) comhar i réimse na hoiliúna a spreagadh idir bhunaíochtaí oideachais nó oiliúna agus gnóthais;
- (e) malartuithe faisnéise agus taithí a fhorbairt ar shaincheisteanna is coiteann do chórais oiliúna na mBallstát.
2. Taobhóidh an tAontas agus na Ballstáit leis an gcomhar le tríú tíortha agus leis na heagraíochtaí idirnáisiúnta is inniúil maidir le gairmoiliúint.

3. Chun rannchuidiú le gnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear san Airteagal seo:
 - (a) bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na bearta is gá, amach ó aon chomhchuibhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún agus leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta;
 - (b) glacfaidh an Chomhairle moltaí, ar thogra ón gCoimisiún.

ROINN 6

COSAINT SHIBHIALTA

AIRTEAGAL III-284

1. Cothóidh an tAontas comhar idir Bhallstáit d'fhonn cur le héifeachtúlacht na gcóras chun tubaistí nádúrtha nó tubaistí de dhéantús an duine a chosc agus cosaint ina gcoinne.

Beidh sé d'aidhm ag gníomhaíocht an Aontais:

- (a) gníomhaíocht na mBallstát a chothú agus a chomhlánú ar an leibhéal náisiúnta, ar an leibhéal réigiúnach agus ar an leibhéal áitiúil maidir le priacail a chosc, trína bhfoirne cosanta sibhialta a ullmhú agus maidir le hidirghabháil i gcás tubaistí nádúrtha nó tubaistí de dhéantús an duine laistigh den Aontas;

- (b) comhar sciobtha éifeachtúil oibríochtúil a chur chun cinn laistigh den Aontas idir na seirbhísí náisiúnta cosanta sibhialta;
- (c) an chomhsheasmhacht a chur chun cinn in obair idirnáisiúnta cosanta sibhialta.

2. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpach na bearta is gá chun rannchuidiú le gnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear i mír 1, amach ó aon chomhchuibhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát.

ROINN 7

COMHAR RIARACHÁIN

AIRTEAGAL III-285

1. Measfar gur ábhar leasa choitinn atá sár-riachtanach do dhea-oibriú an Aontais é na Ballstáit dlí an Aontais a chur chun feidhme go héifeachtach.
2. Féadfaidh an tAontas tacú le hiarrachtaí na mBallstát a gcumas riaracháin a fheabhsú chun dlí an Aontais a chur chun feidhme. Féadfaidh a bheith san áireamh leis sin malartú faisnéise agus státseirbhíseach a éascú agus tacú le scéimeanna oiliúna. Ní bheidh iachall ar Bhallstát ar bith tarraingt ar an tacaíocht sin. Bunófar le dlíthe Eorpacha na bearta is gá chuige sin, amach ó aon chomhchuibhiú ar dhlíthe agus ar rialacháin na mBallstát.

3. Beidh an tAirteagal seo gan dochar d'oibleagáid na mBallstát dlí an Aontais a chur chun feidhme nó do shainchumais agus do dhualgais an Choimisiúin. Beidh an tAirteagal gan dochar freisin d'fhorálacha eile an Bhunreatha lena bhforáiltear do chomhar riaracháin idir na Ballstáit agus idir na Ballstáit agus an tAontas.

TEIDEAL IV

TÍORTHA AGUS CRÍOCHA THAR LEAR A CHOMHLACHÚ

AIRTEAGAL III-286

1. Déanfar na tíortha agus na críocha neamh-Eorpacha a bhfuil caidreamh speisialta acu leis an Danmhairg, leis an bhFrainc, leis an Ísiltír agus leis an Ríocht Aontaithe a chomhlachú leis an Aontas. Tá na tíortha agus na críocha sin (dá ngairtear "na tíortha agus na críocha" anseo feasta) liostaithe in Iarscríbhinn II.

Beidh feidhm ag an teideal seo maidir leis an nGraonlainn, faoi réir fhorálacha sonracha an Phrótacail ar shocruithe speisialta don Ghraonlainn.

2. Is é is cuspóir don chomhlachas forbairt eacnamaíoch agus shóisialta na dtíortha agus na geríoch a chur chun cinn agus dlúthchaidreamh eacnamaíoch a bhunú idir iad agus an tAontas.

Fónfaidh an comhlachas go príomha chun leasanna agus rathúnas áitritheoirí na dtíortha agus na geríoch sin a chur ar aghaidh, d'fhonn iad a sheoladh i dtreo na forbartha, idir eacnamaíoch, shóisialta agus chultúrtha, a bhfuil a ndóchas léi.

AIRTEAGAL III-287

Beidh na cuspóirí seo a leanas ag an gcomhlachas:

- (a) cuirfidh na Ballstáit i bhfeidhm ar a dtrádáil leis na tíortha agus leis na críocha an chóir chéanna a chuireann siad ar a chéile de bhun an Bhunreacht;
- (b) cuirfidh gach tír nó críoch i bhfeidhm ar a trádáil leis na Ballstáit agus leis na tíortha agus leis na críocha eile an chóir chéanna a chuireann sí ar an Stát Eorpach a bhfuil caidreamh speisialta aici leis;
- (c) rannchuideoidh na Ballstáit leis na hinfheistíochtaí is gá chun na tíortha agus na críocha sin a fhorbairt go comhleanúnach;
- (d) i dtaca leis na hinfheistíochtaí arna maoiniú ag an Aontas, beidh rannpháirtíocht sna tairiscintí agus sna soláthairtí ar oscailt, ar choinníollacha combhionanna, do gach duine, idir nádúrtha agus dlítheanach, is náisiúnach de Bhallstát nó de cheann de na tíortha agus na críocha;
- (e) sa chaidreamh idir Ballstáit agus na tíortha agus na críocha, déanfar an ceart bunaíochta do náisiúnaigh agus do chuideachtaí nó do ghnólachtaí a rialú de réir fhorálacha Fhoroinn 2 de Roinn 2 de Chaibidil I de Theideal III a bhaineann leis an tsaoirse bunaíochta agus de bhun na nósanna imeachta atá leagtha síos san Fhoroinn sin agus ar bhonn neamhidirdhealaitheach, faoi réir aon ghníomhartha arna nglacadh de bhun Airteagal III-291.

AIRTEAGAL III-288

1. Déanfar dleachtanna custaim ar earraí de thionscnamh na dtíortha agus na gcríoch a allmhaireofar isteach sna Ballstáit a thoirmeasc i gcomhréir leis an toirmeasc ar dhleachtanna custaim idir Bhallstáit dá bhforáiltear sa Bhunreacht.
2. Déanfar dleachtanna custaim ar allmhairí isteach i ngach tír nó críoch ó Bhallstáit nó ó na tíortha nó na críocha eile a thoirmeasc i gcomhréir le hAirteagal III-151(4).
3. Féadfaidh na tíortha agus na críocha, áfach, dleachtanna custaim a thobhach a fhreagraíonn do riachtanais a bhforbartha agus a dtionsclaíochta nó a ghnóthaíonn ioncam dá mbuiséid.

Ní fhéadfaidh na dleachtanna dá dtagraítear sa chéad fhomhír dul thar leibhéal na ndleachtanna a fhorchuirtear ar tháirgí a allmhairítear ón mBallstát a bhfuil caidreamh speisialta ag gach tír nó gach críoch ar leith leis.

4. Ní bheidh feidhm ag mír 2 maidir leis na tíortha ná leis na críocha a dhéanann, mar gheall ar na hoibleagáidí idirnáisiúnta áirithe atá de cheangal orthu, taraif chustaim neamhidirdhealaitheach a chur i bhfeidhm cheana féin.
5. Má thugtar isteach dleachtanna custaim nó má athraítear ar dhóigh ar bith dleachtanna custaim ar earraí a allmhairítear isteach sna tíortha agus sna críocha, ní bheidh sin ina chúis, ó dhlí ná ó fhóras, le haon idirdhealú, díreach ná indíreach, a dhéanamh idir allmhairí ó na Ballstáit éagsúla.

AIRTEAGAL III-289

I gcás na ndleachtanna is inchurtha ar earraí ó thríú tír, ar a dteacht isteach i dtír nó i gcríoch, a bheith ar leibhéal ar cosúil dó, nuair a chuirtear Airteagal III-288(1) i bhfeidhm, an trádáil a shraonadh chun dochair d'aon Bhallstát, féadfaidh an Stát sin a iarraidh ar an gCoimisiún a mholadh do na Ballstáit eile na bearta is gá a ghlacadh chun an staid sin a leigheas.

AIRTEAGAL III-290

Faoi réir na bhforálacha a bhaineann leis an tsláinte phoiblí, an tslándáil phoiblí nó beartas poiblí, déanfar an tsaoirse gluaiseachta laistigh de Bhallstáit le haghaidh oibrithe ó na tíortha agus ó na críocha, agus laistigh de na tíortha agus críocha le haghaidh oibrithe ó na Ballstáit, a rialú le gníomhartha arna ghlacadh i gcomhréir le Airteagal III-291.

AIRTEAGAL III-291

Glacfaidh an Chomhairle d'aon toil, ar thogra ón gCoimisiún, ar bhonn na taithí atá faighte faoi chuimsiú chomhlachas na dtíortha agus na gcríoch leis an Aontas, dlíthe Eorpacha, dlíthe réime Eorpacha, rialacháin Eorpacha agus cinntí Eorpacha maidir leis na rialacha mionsonraithe agus leis an nós imeachta chun na tíortha agus na críocha a chomhlachú leis an Aontas. Glacfar na dlíthe agus na dlíthe réime sin tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

TEIDEAL V

GNÍOMHAÍOCHT EACHTRACH AN AONTAIS

CAIBIDIL I

FORÁLACHA A bhFUIL FEIDHM GHINEARÁLTA ACU

AIRTEAGAL III-292

1. Beidh gníomhaíocht an Aontais ar an ardán idirnáisiúnta á stiúradh ag na prionsabail a spreag a chruthú, a fhorbairt agus an meádú air, prionsabail a bhféachann sé lena gcur ar aghaidh sa domhan mór: an daonlathas, an smacht reachta, uilechoitinne agus dodhealaitheacht chearta an duine agus na mbunsaoirsí, an meas ar dhínit an duine, prionsabail an chomhionannais agus na dlúthpháirtíochta, agus an meas ar phrionsabail Chairt na Náisiún Aontaithe agus ar phrionsabail an dlí idirnáisiúnta.

Féachfaidh an tAontas le caidrimh a fhorbairt agus comhpháirtíochtaí a thógáil le tríú tíortha agus le heagraíochtaí idirnáisiúnta, réigiúnacha nó domhanda a pháirtíonn na prionsabail chéanna dá dtagraítear sa chéad fhomhír. Curfidh sé réitigh iltaobhacha ar fhadhbanna coiteanna chun cinn, go háirithe faoi chreat na Náisiún Aontaithe.

2. Déanfaidh an tAontas comhbheartais agus gníomhaíochtaí a shainiú agus a shaothrú agus cuirfidh sé roimhe an comhar a chothú go mór i réimsí uile an chaidrimh idirnáisiúnta, d'fhonn:

(a) a luachanna, a bhunleasanna, a shlándáil, a neamhspleáchas agus a iomláine a choimirciú;

- (b) an daonlathas, an smacht reachta, cearta an duine agus prionsabail an dlí idirnáisiúnta a chomhdhlúthú agus tacú leo;
- (c) an tsíocháin a chaomhnú, coinbhleachtaí a chosc agus an tslándáil idirnáisiúnta a neartú, i gcomhréir le cuspóirí agus le prionsabail Chairt na Náisiún Aontaithe, le prionsabail Ionstraim Chríochnaitheach Heilsincí agus le cuspóirí Chairt Pháras, lena n-áirítear na prionsabail sin a bhaineann le teorainneacha seachtracha;
- (d) tacú le forbairt inbhuanaithe eacnamaíoch, shóisialta agus chomhshaoil na dtíortha i mbéal forbartha, agus é mar phríomhaidhm deireadh a chur leis an mbochtaineacht;
- (e) lánpháirtiú na dtíortha uile sa gheilleagar domhanda a chothú, lena n-áirítear trí shrianta ar an trádáil idirnáisiúnta a dhíothú de réir a chéile;
- (f) cuidiú le forbairt beart idirnáisiúnta chun mianach an chomhshaoil agus bainistiú inbhuanaithe acmhainní nádúrtha an domhain a chaomhnú agus a fheabhsú, chun an fhorbairt inbhuanaithe a áirithiú;
- (g) cabhrú le pobail, le tíortha agus le réigiúin atá ag tabhairt aghaidh ar thubaistí nádúrtha nó ar thubaistí de dhéantús an duine;
- (h) córas idirnáisiúnta a chur chun cinn arna bhunú ar chomhar iltaobhach níos láidre agus ar an dea-rialachas domhanda.

3. Urramóidh an tAontas na prionsabail atá leagtha amach i mír 1 agus mír 2 agus saothróidh sé na cuspóirí atá leagtha amach iontu, nuair atá na réimsí éagsúla de ghníomhaíocht eachtrach an Aontais a thagann faoi réim an Teidil seo agus gnéithe eachtracha a bheartas eile á bhforbairt agus á gcur chun feidhme.

Áiritheoidh an tAontas comhchuibheas idir na réimsí éagsúla dá ghníomhaíocht eachtrach agus idir na réimsí sin agus a chuid beartas eile. Áiritheoidh an Chomhairle agus an Coimisiún, le cúnadh ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, an comhchuibheas sin agus comhoibreoidh siad chuige sin.

AIRTEAGAL III-293

1. Ar bhonn na bprionsabal agus na gcuspoirí atá leagtha amach in Airteagal III-292, déanfaidh an Chomhairle Eorpach leasanna agus cuspoirí straitéiseacha an Aontais a shainaitheint.

Beidh cinntí Eorpacha ón gComhairle Eorpach maidir le leasanna agus cuspoirí straitéiseacha an Aontais bainteach leis an gcomhbheartas eachtrach agus slándála agus le réimsí eile de ghníomhaíocht eachtrach an Aontais. Féadfaidh na cinntí sin a bheith bainteach le caidreamh an Aontais le tír shonrach nó réigiún sonrach nó féadfaidh cur chuige téamúil a bheith acu. Saineoidh siad a ré agus na meáin a chuirfidh an tAontas agus na Ballstáit ar fáil.

Gníomhóidh an Chomhairle Eorpach d'aon toil ar thogra ón gComhairle arna glacadh ag an gComhairle de réir na socrúithe arna leagan síos do gach réimse. Cuirfear cinntí Eorpacha ón gComhairle Eorpach chun feidhme de réir na nósanna imeachta dá bhforáiltear sa Bhunreacht.

2. Féadfaidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, i réimse an chomhbheartais eachtraigh agus slándála, agus an Coimisiún, i réimsí eile den bheartas eachtrach, tograí compháirteacha a thíolacadh don Chomhairle.

CAIBIDIL II

AN COMHBHEARTAS EACHTRACH AGUS SLÁNDÁLA

ROINN I

FORÁLACHA COITEANNA

AIRTEAGAL III-294

1. Faoi chuimsiú phrionsabail agus chuspóirí a ghníomhaíochta eachtraí, saineoidh an tAontas agus cuirfidh sé chun feidhme comhbheartas eachtrach agus slándála a fholóidh gach réimse den bheartas eachtrach agus slándála.
2. Tacóidh na Ballstáit go gníomhach agus gan chuntar le comhbheartas eachtrach agus slándála an Aontais de mheon dílseachta agus dlúthpháirtíochta i leith a chéile.

Oibreoidh na Ballstáit le chéile chun a ndlúthpháirtíocht pholaitiúil fhrithpháirteach a fheabhsú agus a fhorbairt. Staonfaidh siad ó aon ghníomhaíocht a bheadh contrártha le leasanna an Aontais nó ar dóigh di a éifeachtúlacht mar fhórsa comhtháthaithe sa chaidreamh idirnáisiúnta a dhochrú.

Áiritheoidh an Chomhairle agus Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais go gcomhlíonfar na prionsabail sin.

3. Seolfaidh an tAontas an comhbheartas eachtrach agus slándála:
 - (a) trí na treoirlínte ginearálta a shainiú;

- (b) trí chinntí Eorpacha a ghlacadh lena saineofar:
- (i) gníomhaíochtaí atá le cur i gcrích ag an Aontas;
 - (ii) seasaimh atá le glacadh ag an Aontas;
 - (iii) socruithe maidir leis na cinntí Eorpacha dá dtagraítear i bpointí (i) agus (ii) a chur chun feidhme;
- (c) trí neartú a dhéanamh ar chomhar córasach idir na Ballstáit agus a mbeartas á seoladh acu.

AIRTEAGAL III-295

1. Saineoidh an Chomhairle Eorpach na treoirlínte ginearálta don chomhbheartas eachtrach agus slándála, lena n-áirítear ábhair a bhfuil impleachtaí cosanta acu.

Má éilíonn forbairt idirnáisiúnta é, déanfaidh Uachtarán na Comhairle Eorpaí cruinniú urghnách den Chomhairle Eorpach a chomóradh d'fhonn línte straitéiseacha bheartas an Aontais a shainiú i bhfianaise na bhforbairtí sin.

2. Glacfaidh an Chomhairle na cinntí Eorpacha is gá chun an comhbheartas eachtrach agus slándála a shainiú agus a chur chun feidhme ar bhonn na dtreoirlínte ginearálta agus na línte straitéiseacha arna sainiú ag an gComhairle Eorpach.

AIRTEAGAL III-296

1. Rannchuideoidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, a rachaidh i gceannas ar an gComhairle Gnóthaí Eachtracha, leis an gcomhbheartas eachtrach agus slándála a ullmhú trína thograí nó a tograí agus áiritheoidh sé nó sí cur chun feidhme na gcinntí Eorpacha arna nglacadh ag an gComhairle Eorpach agus ag an gComhairle.
2. Feidhmeoidh an tAire Gnóthaí Eachtracha ar son an Aontais maidir le hábhair a bhaineann leis an gcomhbheartas eachtrach agus slándála. Seolfaidh sé nó sí agallamh polaitiúil le tríú páirtithe thar ceann an Aontais agus léireoidh sé nó sí seasamh an Aontais in eagraíochtaí idirnáisiúnta agus ag comhdhálacha idirnáisiúnta.
3. Agus a shainordú nó a sainordú á chomhall aige nó aici, beidh de chúnamh ag Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais Seirbhís Eorpach Gníomhaíochta Eachtraí. Oibreoidh an tseirbhís sin i gcomhar le seirbhísí taidhleoireachta na mBallstát agus comhdhéanfar í d'oifigigh ó na rannóga ábhartha d'Ardrúnaíocht na Comhairle agus den Choimisiún mar aon le foireann arna tabhairt ar iasacht ó sheirbhísí taidhleoireachta náisiúnta na mBallstát. Socrófar eagrúchán agus oibriú na Seirbhíse Eorpaí Gníomhaíochta Eachtraí le cinneadh Eorpach ón gComhairle. Gníomhóidh an Chomhairle ar thogra ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus toiliú a fháil ón gCoimisiún.

AIRTEAGAL III-297

1. Nuair a éilíonn an staid idirnáisiúnta gníomhaíocht oibríochtúil ag an Aontas, glacfaidh an Chomhairle na cinntí Eorpacha is gá. Leagfar síos leis na cinntí sin na cuspóirí, an raon feidhme, na hacmhainní a chuirfear ar fáil don Aontas, ré na gníomhaíochta más gá, agus na coinníollacha maidir le cur chun feidhme na gníomhaíochta.

Má tharlaíonn athrú sna himthosca a bhfuil éifeacht shuntasach aige ar cheist atá faoi réir cinnidh Eorpaigh den sórt sin, déanfaidh an Chomhairle prionsabail agus cuspóirí an chinnidh sin a athbhreithniú agus glacfaidh sí na cinntí Eorpacha is gá.

2. Beidh na cinntí Eorpacha dá dtagraítear i mír 1 ina gceangal ar na Ballstáit sna seasaimh a ghlacfaidh siad agus i seoladh a ngníomhaíochta.

3. Aon uair a bheartaítear seasamh náisiúnta a ghlacadh nó gníomhaíocht náisiúnta a dhéanamh de bhun cinnidh Eorpaigh dá dtagraítear i mír 1, cuirfidh an Ballstát i dtrácht faisnéis ar fáil in am ionas gur féidir, más gá, comhairle a ghlacadh roimh ré i dtionól na Comhairle. Ní bheidh feidhm ag an oibleagáid eolas a chur ar fáil roimh ré maidir le bearta nach mbeidh iontu ach trasú náisiúnta ar chinneadh den sórt sin.

4. I gcás géar-riachtanas a bhaineann le hathruithe ar an staid agus mura mbeidh athbhreithniú déanta ar an gcinneadh Eorpach dá dtagraítear sa dara fómhír de mhír 1, féadfaidh na Ballstáit na bearta is gá a ghlacadh ar bhonn práinne, ag féachaint do chuspóirí ginearálta an chinnidh sin. Cuirfidh an Ballstát i dtrácht an Chomhairle ar an eolas láithreach faoi aon bheart den sórt sin.

5. I gcás mórdheacrachtaí maidir le cinneadh Eorpach dá dtagraítear san Airteagal seo a chur chun feidhme, cuirfidh Ballstát na deacrachtaí os comhair na Comhairle a dhéanfaidh iad a phlé agus réitigh iomchuí a lorg. Ní bheidh na réitigh sin contrártha le cuspóirí na ngníomhaíochta ná ní dhéanfaidh siad a héifeachtúlacht a dhochrú.

AIRTEAGAL III-298

Glacfaidh an Chomhairle cinntí Eorpacha lena saineofar cur chuige an Aontais faoi ábhar áirithe de chineál geografach nó téamúil. Áiritheoidh na Ballstáit go bhfuil a mbeartais náisiúnta ar cothrom le seasaimh an Aontais.

AIRTEAGAL III-299

1. Féadfaidh aon Bhallstát, Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, nó an tAire sin le tacaíocht ón gCoimisiún, aon cheist a thig faoin gcomhbheartas eachtrach agus slándála a chur os comhair na Chomhairle agus tionscnaimh nó tograí mar is iomchuí a thíolacadh di.
2. I gcásanna ina mbeidh gá le cinneadh sciobtha, comórfaidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, uaidh féin nó arna iarraidh sin do Bhallstát, cruinniú urghnách den Chomhairle laistigh d'ocht n-uaire daichead nó, má tá éigeandáil ann, laistigh de thréimhse níos giorra.

AIRTEAGAL III-300

1. Glacfaidh an Chomhairle na cinntí Eorpacha dá dtagraítear sa Chaibidil seo ag gníomhú di d'aon toil.

Agus é ag staonadh ó vótáil, féadfaidh comhalta den Chomhairle a staonadh ó vótáil a cháiliú trí dhearbhu foirmiúil a dhéanamh. Sa chás sin, ní bheidh d'oibleagáid air an cinneadh Eorpach a chur i bhfeidhm ach glacfaidh sé leis go bhfuil an cinneadh de cheangal ar an Aontas. Staonfaidh an Ballstát i dtrácht, de mheon dlúthpháirtíochta i leith a chéile, ó aon ghníomhaíocht ar dóigh di a bheith ar neamhréir le gníomhaíocht an Aontais a bheidh bunaithe ar an gcinneadh sin nó gníomhaíocht sin an Aontais a bhac agus urramóidh na Ballstáit eile a sheasamh. Má ionadaíonn líon na gcomhaltaí den Chomhairle a dhéanann a staonadh ó vótáil a cháiliú amhlaidh trian ar a laghad de na Ballstáit a chuimsíonn trian ar a laghad de dhaonra an Aontais, ní ghlacfar an cinneadh.

2. De mhaolú ar mhír 1, gníomhóidh an Chomhairle trí thromlach cáilithe:

- (a) nuair a ghlacfaidh sí cinntí Eorpacha lena saineofar gníomhaíocht nó seasamh Aontais ar bhonn cinnidh Eorpaigh ón gComhairle Eorpach a bhaineann le leasanna agus cuspóirí straitéiseacha an Aontais, dá dtagraítear in Airteagal III-293(1);
- (b) nuair a ghlacfaidh sí cinneadh Eorpach lena saineofar gníomh nó seasamh Aontais, ar thogra arna thíolacadh ag Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais mar thoradh ar iarraidh shonrach chuig an Aire ón gComhairle Eorpach ar a tionscnamh féin nó ar thionscnamh an Aire;
- (c) nuair a ghlacfaidh sí cinneadh Eorpach ag cur cinneadh Eorpach chun feidhme lena sainítear gníomh nó seasamh Aontais;
- (d) nuair a ghlacfaidh sí cinneadh Eorpach maidir le hionadaí speisialta a cheapadh i gcomhréir le hAirteagal III-302.

Má dhearbhaíonn comhalta den Chomhairle go bhfuil sé ar intinn aige, ar chúiseanna bunúsacha sonraithe beartais náisiúnta, cur i gcoinne cinneadh Eorpach a ghlacadh atá le glacadh trí thromlach cáilithe, ní dhéanfar vótáil. Déanfaidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, i ndlúthchomhairle leis an mBallstát i dtrácht, réiteach is inghlactha ag an mBallstát a lorg. Má theipeann ar an iarracht, féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di trí thromlach cáilithe, a iarraidh go ndéanfar an cheist a tharchur chuig an gComhairle Eorpach chun cinneadh Eorpach a ghlacadh d'aon toil.

3. I gcomhréir le hAirteagal I-40(7), féadfaidh an Chomhairle Eorpach cinneadh Eorpach a ghlacadh d'aon toil lena bhforálfar go ngníomhóidh an Chomhairle trí thromlach cáilithe i gcásanna seachas na cinn dá dtagraítear i mír 2 den Airteagal seo.

4. Ní bheidh feidhm ag míreanna 2 agus 3 maidir le cinntí a bhfuil impleachtaí míleata nó cosanta acu.

AIRTEAGAL III-301

1. Nuair a bheidh cur chuige coiteann de chuid an Aontais de réir bhrí Airteagal I-40(5) sainithe ag an gComhairle Eorpach nó ag an gComhairle, déanfaidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais agus Airí Gnóthaí Eachtracha na mBallstát a ngníomhaíochtaí a chomhordú i dtionól na Comhairle.
2. Comhoibreoidh misin taidhleoireachta na mBallstát agus toscaireachtaí an Aontais i dtríú tíortha agus in eagraíochtaí idirnáisiúnta agus rannchuideoidh siad leis an gcur chuige coiteann dá dtagraítear i mír 1 a fhoirmiú agus a chur chun feidhme.

AIRTEAGAL III-302

Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, ionadaí speisialta a cheapadh a mbeidh sainordú aige nó aici i ndáil le saincheisteanna áirithe beartais. Cuirfidh an t-ionadaí speisialta a shainordú nó a sainordú i gcrích faoi údarás an Aire.

AIRTEAGAL III-303

Féadfaidh an tAontas comhaontuithe a thabhairt i gcrích le Stát amháin nó níos mó nó le heagraíocht idirnáisiúnta amháin nó níos mó sna réimsí a thig faoin gCaibidil seo.

AIRTEAGAL III-304

1. Rachaidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus cuirfidh sé nó sí ar an eolas í i gcomhréir le hAirteagail I-40(8) agus I-41(8). Áiritheoidh sé nó sí go dtabharfar aird chuí ar dhearcadh Pharlaimint na hEorpa. Féadfaidh na hionadaithe speisialta a bheith rannpháirteach maidir le Parlaimint na hEorpa a chur ar an eolas.
2. Féadfaidh Parlaimint na hEorpa ceisteanna a chur ar an gComhairle agus ar Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais nó moltaí a dhéanamh leo. Cuirfidh sí díospóireacht ar siúl dhá uair sa bhliain maidir leis an dul chun cinn atá déanta i gcur chun feidhme an chomhbheartais eachtraigh agus slándála, lena n-áirítear an comhbheartas slándála agus cosanta.

AIRTEAGAL III-305

1. Comhordóidh na Ballstáit a ngníomhaíocht in eagraíochtaí idirnáisiúnta agus ag comhdhálacha idirnáisiúnta. Déanfaidh siad seasaimh an Aontais a chosaint sna fóraim sin. Déanfaidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais an comhordú sin a eagrú.

In eagraíochtaí idirnáisiúnta agus ag comhdhálacha idirnáisiúnta nach bhfuil na Ballstáit uile rannpháirteach iontu, déanfaidh na Ballstáit sin atá rannpháirteach iontu seasaimh an Aontais a chosaint.

2. I gcomhréir le hAirteagal I-16(2), déanfaidh na Ballstáit a bhfuil ionadaíocht acu in eagraíochtaí idirnáisiúnta nó ag comhdhálacha idirnáisiúnta nach bhfuil na Ballstáit uile rannpháirteach iontu na Ballstáit eile sin agus Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais a chur ar an eolas faoi aon ábhar leasa choitinn.

Na Ballstáit atá freisin ina gcomhaltaí de Chomhairle Slándála na Náisiún Aontaithe, déanfaidh siad comhbheartú agus coinneoidh siad na Ballstáit eile agus Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais ar an eolas go hiomlán. Na Ballstáit atá ina gcomhaltaí den Chomhairle Slándála, déanfaidh siad, i bhfeidhmiú a bhfeidhmeanna, seasaimh agus leasanna an Aontais a chosaint, gan dochar dá bhfreagrachtaí faoi Chairt na Náisiún Aontaithe.

Nuair a bheidh seasamh sainithe ag an Aontas ar ábhar atá ar chlár oibre Chomhairle Slándála na Náisiún Aontaithe, iarrfaidh na Ballstáit a shuíonn ar an gComhairle Slándála go n-iarrfar ar Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais seasamh an Aontais a chur i láthair.

AIRTEAGAL III-306

Déanfaidh misin taidhleoireachta agus chonsalacha na mBallstát agus toscaireachtaí an Aontais i dtríú tíortha agus ag comhdhálacha idirnáisiúnta, agus a n-ionadaíochtaí chuig eagraíochtaí idirnáisiúnta, comhoibriú chun a áirithiú go ndéanfar na cinntí Eorpacha lena sainítear seasaimh agus gníomhartha Aontais arna nglacadh de bhun na Caibidle seo a chomhlíonadh agus a chur chun feidhme. Cuirfidh siad dlús leis an gcomhar trí fhaisnéis a mhalartú agus trí mheasúnachtaí comhpháirteacha a dhéanamh.

Rannchuideoidh siad leis an gceart a chur chun feidhme atá ag saoránaigh Eorpacha chun cosaint a fháil ar chríoch tríú tíortha dá dtagraítear in Airteagail I-10(2)(c) agus leis na bearta arna nglacadh de bhun Airteagal III-127 a chur chun feidhme.

AIRTEAGAL III-307

1. Gan dochar d'Airteagal III-344, déanfaidh Coiste Polaitiúil agus Slándála faireachán ar an staid idirnáisiúnta sna réimsí a thig faoin gcomhbheartas eachtrach agus slándála, agus rannchuideoidh sé le beartais a shainiú trí thuairimí a thabhairt don Chomhairle arna iarraidh sin di, nó arna iarraidh sin d'Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, nó ar a thionscnamh féin. Déanfaidh sé freisin faireachán ar chur chun feidhme beartas comhaontaithe, gan dochar do chumhachtaí Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais.

2. Faoi chuimsiú na Caibidle seo, feidhmeoidh an Coiste Polaitiúil agus Slándála, faoi fhreagracht na Comhairle agus Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, rialú polaitiúil agus stiúradh straitéiseach na n-oibríochtaí bainistíochta géarchéime dá dtagraítear in Airteagal III-309.

Féadfaidh an Chomhairle an Coiste a údarú, ar mhaithe le hoibríocht bainistíochta géarchéime agus ar feadh a ré, mar atá sainithe ag an gComhairle, na bearta ábhartha a ghlacadh maidir le rialú polaitiúil agus stiúradh straitéiseach na hoibríochta.

AIRTEAGAL III-308

Ní dhéanfaidh cur chun feidhme an chomhbheartais eachtraigh agus slándála difear do chur i bhfeidhm na nósanna imeachta agus raon chumachtaí na n-institiúidí dá bhforáiltear sa Bhunrecht chun na hinniúlachtaí Aontais dá dtagraítear in Airteagail I-13 go I-15 agus I-17 a fheidhmiú.

Mar an gcéanna, ní dhéanfaidh cur chun feidhme na mbeartas atá liostaithe sna hAirteagail sin difear do chur i bhfeidhm na nósanna imeachta agus raon chumhachtaí na n-institiúidí dá bhforáiltear sa Bhunrecht chun na hinniúlachtaí Aontais faoin gCaibidil seo a fheidhmiú.

ROINN 2

COMHBHEARTAS SLÁNDÁLA AGUS COSANTA

AIRTEAGAL III-309

1. Beidh san áireamh ar na cúraimí dá dtagraítear in Airteagal I-41(1), a bhféadfaidh an tAontas earraíocht a bhaint as meáin sibhialta agus mhíleata lena linn, oibríochtaí comhpháirteacha dí-armála, cúraimí daonnúla agus tarrthála, cúraimí comhairle agus cúnaimh míleata, cúraimí a bhaineann le coinbhleachtaí a chosc agus cúraimí síochánaíochta, cúraimí fórsaí comhraic le linn bainistíochta géarchéime, lena n-áirítear an tsíocháin a dhéanamh agus an cobhsú iarchoinbhleachta. Féadfaidh na cúraimí sin uile rannchuidiú leis an gcomhrac in aghaidh na sceimhlitheoireachta, go fiú trí thacú le tríú tíortha chun an sceimhlitheoireacht a chomhrac ar a gcríocha.

2. Glacfaidh an Chomhairle cinntí Eorpacha maidir leis na cúraimí dá dtagraítear i mír 1 lena saineofar a gcuspóirí agus a raon feidhme agus na coinníollacha ginearálta lena gcur chun feidhme. Áiritheoidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, ag gníomhú dó nó di faoi údarás na Comhairle agus i ndlúth-thadhall buan leis an gCoiste Polaitiúil agus Slándála, go ndéanfar comhordú ar ghnéithe sibhialta agus míleata na gcúraimí sin.

AIRTEAGAL III-310

1. Faoi chuimsiú na gcinntí Eorpacha arna nglacadh i gcomhréir le hAirteagal III-309, féadfaidh an Chomhairle cur chun feidhme cúraim a chur ar ghrúpa de Bhallstáit atá toilteanach agus a bhfuil an cumas is gá acu le haghaidh cúraim den sórt sin. Comhaontóidh na Ballstáit sin eatarthu féin, i gcomhlachas le hAire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, maidir le bainistiú an chúraim.

2. Coinneoidh na Ballstáit a bheidh rannpháirteach sa chúram an Chomhairle ar an eolas go tráthrialta faoin dul chun cinn, ar a dtionscnamh féin nó arna iarraidh sin do Bhallstát eile. Cuirfidh na Ballstáit sin an Chomhairle ar an eolas láithreach más léir go leanfadh móriarmhairtí ón gcúram a chur i gcrích nó gur ghá leasú ar an gcuspóir, an raon feidhme agus na coinníollacha arna socrú don chúram sna cinntí Eorpacha dá dtagraítear i mír 1. Sna cásanna sin glacfaidh an Chomhairle na cinntí Eorpacha is gá.

AIRTEAGAL III-311

1. Is é an cúram a bheidh ar an nGníomhaireacht a bhaineann le cumais chosanta a fhorbairt, le taighde, soláthar agus armálacha (Gníomhaireacht Eorpach um Chosaint), arna bunú le hAirteagal I-41(3) agus atá faoi réir údarás na Comhairle:

- (a) rannchuidiú le cuspóirí na mBallstát i ndáil le cumais mhíleata a shainnithint agus measúnú a dhéanamh ar a mhéad a urramaítear na ceangaltais chumais atá tugtha ag na Ballstáit;
- (b) comhchuibhiú ar na riachtanais oibríochtúla a chur cun cinn agus modhanna soláthair éifeachtúla comhoiriúnacha a ghlacadh;
- (c) tionscadail iltaobhacha a mholadh chun na cuspóirí a chomhall i dtaca le cumais mhíleata de, comhordú ar na cláir arna gcur chun bhfeidhme ag na Ballstáit agus bainistiú na gclár sonracha comhair a áirithiú;
- (d) tacú le taighde i dteicneolaíocht na cosanta, agus gníomhaíochtaí comhpháirteacha taighde agus staidéar ar réitigh theicneolaíocha a fhreagróidh do riachtanais oibríochtúla todhchaí a chomhordú agus a phleanáil;

(e) rannchuidiú le gach beart fóinteach a shainithint agus, más gá, a chur chun feidhme chun bonn tionsclaíoch agus teicneolaíoch earnáil na cosanta a neartú agus chun éifeachtúlacht an chaiteachais mhíleata a fheabhsú.

2. Beidh an Gníomhaireacht Eorpach um Chosaint ar oscailt do gach Ballstát ar mian leis a bheith rannpháirteach inti. Glacfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di trí thromlach cáilithe, cinneadh Eorpach lena saineofar reacht, suíomh agus rialacha oibríochtúla na Gníomhaireachta. Ba chóir go dtabharfadh an cinneadh sin aird ar leibhéal na rannpháirtíochta iarbhír i ngníomhaíochtaí na Gníomhaireachta. Cuirfear grúpaí sonracha ar bun laistigh den Gníomhaireacht a thabharfaidh le chéile Ballstáit a bhfuil tionscadail chomhpháirteacha á geur i gcóir acu. Cuirfidh an Gníomhaireacht a cuid cúraimí i gcóir i gcuibhreann leis an gCoimisiún nuair is gá.

AIRTEAGAL III-312

1. Na Ballstáit ar mian leo a bheith rannpháirteach sa bhuanchomhar struchtúrtha dá dtagraítear in Airteagal I-41(6), a chomhallann na critéir agus a bhfuil na ceangaltais déanta acu maidir le cumais mhíleata atá leagtha amach sa Phrótocal maidir leis an mbuanchomhar struchtúrtha, cuirfidh siad a n-intinn in iúl don Chomhairle agus d'Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais.

2. Faoi cheann trí mhí ón bhfógra dá dtagraítear i mír 1, glacfaidh an Chomhairle cinneadh Eorpach lena mbunófar buancomhar struchtúrtha agus lena gcinnfear liosta na mBallstát rannpháirteach. Gníomhóidh an Chomhairle trí thromlach cáilithe tar éis dul i gcomhairle le hAire Gnóthaí Eachtracha an Aontais.

3. Gach Ballstát ar mian leis, tráth níos déanaí, a bheith rannpháirteach sa bhuanchomhar struchtúrtha, cuirfidh sé a intinn in iúl don Chomhairle agus d'Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais.

Glacfaidh an Chomhairle cinneadh Eorpach lena ndaingneofar rannpháirtíocht an Bhallstáit i dtrácht a chomhallann na critéir agus a dhéanann na ceangaltais dá dtagraítear in Airteagail 1 agus 2 den Phrótacal maidir leis an mbuanchomhar struchtúrtha. Gníomhóidh an Chomhairle trí thromlach cáilithe tar éis dul i gcomhairle le hAire Gnóthaí Eachtracha an Aontais. Ní ghlacfaidh páirt sa vótáil ach na comhaltaí den Chomhairle a ionadaíonn na Ballstáit rannpháirteacha.

Saineofar tromlach cáilithe mar 55% ar a laghad de chomhaltaí na Comhairle a ionadaíonn na Ballstáit rannpháirteacha, a chuimsíonn 65% de dhaonra na mBallstát sin.

Ní mór a bheith san áireamh i mionlach blocála an t-íoslíon ar a laghad de chomhaltaí na Comhairle a ionadaíonn níos mó ná 35% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach, móide comhalta amháin; dá uireasa sin measfar an tromlach cáilithe a bheith ann.

4. Más rud é nach gcomhallann Ballstát rannpháirteach na critéir a thuilleadh nó nach féidir leis na ceangaltais dá dtagraítear in Airteagail 1 agus 2 den Phrótacal maidir le buanchomhar struchtúrtha a ghabháil ar lámh a thuilleadh, féadfaidh an Chomhairle cinneadh Eorpach a ghlacadh chun rannpháirtíocht an Bhallstáit sin a fhionraí.

Gníomhóidh an Chomhairle trí thromlach cáilithe. Ní ghlacfaidh páirt sa vótáil ach na comhaltaí den Chomhairle a ionadaíonn na Ballstáit rannpháirteacha, amach ón mBallstát i dtrácht.

Saineofar an tromlach cáilithe mar 55% ar a laghad de chomhaltaí na Comhairle a ionadaíonn na Ballstáit rannpháirteacha, a chuimsíonn 65% de dhaonra na mBallstát sin.

Ní mór a bheith san áireamh i mionlach blocála an t-íoslíon ar a laghad de chomhaltaí na Comhairle a ionadaíonn níos mó ná 35% de dhaonra na mBallstát rannpháirteach, móide comhalta amháin; dá uireasa sin measfar an tromlach cáilithe a bheith ann.

5. Más mian le Ballstát rannpháirteach tarraingt siar ón mbuanchomhar struchtúrtha, cuirfidh sé a intinn in iúl don Chomhairle a thabharfaidh dá haire go bhfuil deireadh le rannpháirtíocht an Bhallstáit i dtrácht.
6. Na cinní Eorpacha agus na moltaí ón gComhairle arna nglacadh faoi chuimsiú an bhuanchoimhair struchtúrtha, seachas na cinn dá bhforáiltear i míreanna 2 go 5, glacfar d'aon toil iad. Chun críche na míre seo, is éard is aontoilíocht ann vótaí ionadaithe na mBallstát rannpháirteach amháin.

ROINN 3

FORÁLACHA AIRGEADAIS

AIRTEAGAL III-313

1. Déanfar an caiteachas riaracháin a thabhoíd na hinstiúidí mar thoradh ar chur chun feidhme na Caibidle a mhuirearú ar bhuiséad an Aontais.
2. Aon chaiteachas oibríochtúil a bheidh ann de bharr an Chaibidil seo a chur chun feidhme, muirearófar é ar bhuiséad an Aontais freisin, seachas aon chaiteachas a thig ó oibríochtaí a mbeidh impleachtaí míleata nó cosanta acu agus cásanna ina gcinnfidh an Chomhairle a mhalairt.

Nuair nach muirearófar caiteachas ar bhuiséad an Aontais, muirearófar ar na Ballstáit é i gcomhréir le scála na holltáirgeachta náisiúnta, mura gcinnfidh an Chomhairle a mhalairt. I dtaca le caiteachas a thig ó oibríochtaí a mbeidh impleachtaí míleata nó cosanta acu, ní bheidh d'iallach ar na Ballstáit a bhfuil dearbhú foirmiúil déanta ag a n-ionadaithe sa Chomhairle faoin dara fomhír d'Airteagal III-300(1) ranníocaíochtaí a dhéanamh maidir lena maoiniú.

3. Glacfaidh an Chomhairle cinneadh Eorpach lena mbunófar na nósanna imeachta speisialta chun rochtain sciobtha a ráthú ar leithreasáí i mbuiséad an Aontais chun tionscadail faoi chuimsiú an chomhbheartais eachtraigh agus slándála a mhaoiniú go práinneach, agus go háirithe le haghaidh gníomhaíochtaí ullmhúcháin do na cúraimí dá dtagraítear in Airteagail I-41(1) agus III-309. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

Déanfar na gníomhaíochtaí ullmhúcháin do na cúraimí dá dtagraítear in Airteagal I-41(1) agus III-309 nach muirearófar ar bhuiséad an Aontais a mhaoiniú trí chiste tosaithe arna chomhdhéanamh de ranníocaíochtaí ó na Ballstáit.

Glacfaidh an Chomhairle trí thromlach cáilithe, ar thogra ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, cinntí Eorpacha lena mbunófar:

- (a) na nósanna imeachta chun an ciste tosaithe a chur ar bun agus a mhaoiniú, go háirithe na méideanna arna gcionroinnt ar an gciste;
- (b) na nósanna imeachta chun an ciste tosaithe a riar;
- (c) na nósanna imeachta rialaithe airgeadais.

Nuair nach féidir an cúram arna bheartú i gcomhréir le hAirteagail I-41(1) agus III-309 a mhuirearú ar bhuiséad an Aontais, údaróidh an Chomhairle d'Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais an ciste sin a úsáid. Déanfaidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais tuarascáil don Chomhairle maidir leis an sainordú a chur chun feidhme.

CAIBIDIL III

COMHBHEARTAS TRÁCHTÁLA

AIRTEAGAL III-314

Trí aontas custaim a bhunú i gcomhréir le hAirteagal III-151, rannchuideoidh an tAontas, ar mhaithe leis an leas coiteann, le forbairt chomhchuí na trádála domhanda, le díothú comhleanúnach srianta ar thrádáil idirnáisiúnta agus ar infheistíocht dhíreach choigríche, agus le híslíú bacainní custaim agus eile.

AIRTEAGAL III-315

1. Fothófar an comhbheartas tráchtála ar phrionsabail chomhionanna, go háirithe maidir le hathruithe ar rátaí taraife, le comhaontuithe taraife agus trádála a bhaineann le trádáil in earraí agus seirbhísí a thabhairt i gcrích, agus gnéithe tráchtála na maoiné intleachtúla, le hinfheistíocht dhíreach choigríche, le comhionannas a ghnóthú i mbearta léirscaoilte, le beartas onnmhairiúcháin agus le bearta chun trádáil a chosaint amhail bearta a ghlacfar i gcás dumpála nó fóirdheontas. Seolfar an comhbheartas tráchtála faoi chuimsiú phrionsabail agus chuspóirí ghníomhaíocht eachtrach an Aontais.

2. Bunófar le dlíthe Eorpacha na bearta lena saineofar an creat chun an comhbheartas tráchtála a chur chun feidhme.
3. Nuair is gá comhaontuithe le tríú tír amháin nó níos mó nó le heagraíocht idirnáisiúnta amháin nó níos mó a chaibidil agus a thabhairt i gcrích, beidh feidhm ag Airteagal III-325, faoi réir fhorálacha speisialta an Airteagail seo.

Cuirfidh an Coimisiún moltaí faoi bhráid na Comhairle a údaróidh dó tús a chur leis an gcaibidlíocht is gá. Beidh an Chomhairle agus an Coimisiún freagrach as a áirithiú go bhfuil na comhaontuithe arna gcaibidil ag lúí le beartais agus rialacha inmheánacha an Aontais.

Is é an Coimisiún a sheolfaidh an chaibidlíocht sin, i gcomhairle le coiste speisialta arna cheapadh ag an gComhairle chun a bheith de chúnamh ag an gCoimisiún sa chúram sin, agus faoi chuimsiú na dtreoracha a fhéadfaidh an Chomhairle a dhíriú chuige. Déanfaidh an Coimisiún tuarascáil go tráthrialta don choiste speisialta agus do Pharlaimint na hEorpa maidir le dul chun cinn na caibidlíochta.

4. D'fhonn na comhaontuithe dá dtagraítear i mír 3 a chaibidil agus a thabhairt i gcrích, gníomhóidh an Chomhairle trí thiomlath cáilithe.

D'fhonn comhaontuithe a bhaineann le réimsí na trádála i seirbhísí agus gnéithe tráchtála na maoine intleachtúla, mar aon le hinfheistíocht dhíreach choigríche, a chaibidil agus a thabhairt i gcrích, gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil nuair atá forálacha sna comhaontuithe sin ar gá aontoilíocht a bheith leo chun rialacha inmheánacha a ghlacadh.

Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil freisin maidir le comhaontuithe a chaibidil agus a thabhairt i gcrích:

- (a) i réimse na trádála i seirbhísí cultúrtha agus closamhaire nuair is dóigh do na comhaontuithe sin dochar a dhéanamh d'éagsúlacht chultúrtha agus teanga an Aontais;

(b) i réimse na trádála i seirbhísí sóisialta, oideachais agus sláinte, nuair is dóigh dóibh eagrúchán náisiúnta na seirbhísí sin a shuaitheadh go tromchúiseach ar leibhéal náisiúnta agus dochar a dhéanamh do fhreagracht na mBallstát na seirbhísí sin a sholáthar.

5. Beidh caibidlíocht agus tabhairt i gcrích comhaontuithe idirnáisiúnta i réimse an iompair faoi réir Roinn 7 de Chaibidil III de Theideal III agus Airteagal III-325.

6. Ní dhéanfaidh feidhmiú na n-inniúlachtaí arna dtabhairt san Airteagal seo i réimse an chomhbheartais tráchtála difear do theorannú na n-inniúlachtaí idir an tAontas agus na Ballstáit ná ní bheidh comhchuibhiú ar fhorálacha reachtacha ná rialúcháin na mBallstát mar thoradh air a mhéad a eisiann an Bunreacht comhchuibhiú den sórt sin.

CAIBIDIL IV

COMHAR LE TRÍÚ TÍORTHA AGUS CABHAIR DHAONNÚIL

ROINN 1

COMHAR UM FHORBAIRT

AIRTEAGAL III-316

1. Seolfar beartas an Aontais i réimse an chomhair um fhorbairt faoi chuimsiú phrionsabail agus chuspóirí bheartas eachtrach an Aontais. Déanfaidh beartas an Aontais maidir le comhar um fhorbairt agus beartas na mBallstát a chéile a chomhlánú agus a neartú.

Is é is cuspóir príomhúil do bheartas an Aontais maidir leis an gcomhar um fhorbairt an bhochtaineacht a laghdú agus, san fhadtearma, deireadh a chur léi ar fad. Tabharfaidh an tAontas aird ar chuspóirí an chomhair um fhorbairt sna beartais a chuirfidh sé chun feidhme ar dóigh dóibh difear a dhéanamh do thíortha i mbéal forbartha.

2. Urramóidh an tAontas agus na Ballstáit na gealltanais agus tabharfaidh siad aird ar na cuspóirí a bheidh formheasta acu faoi chuimsiú na Náisiún Aontaithe agus eagraíochtaí idirnáisiúnta inniúla eile.

AIRTEAGAL III-317

1. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na bearta is gá chun beartas comhair um fhorbairt a chur chun feidhme, bearta a fhéadfaidh a bheith bainteach le cláir ilbhliantúla comhair le tíortha i mbéal forbartha nó le cláir a bhfuil cur chuige téamúil acu.

2. Féadfaidh an tAontas aon chomhaontú a chuideoidh le gnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear in Airteagail III-292 agus III-316 a thabhairt i gcrích le tríú tíortha agus leis na heagraíochtaí idirnáisiúnta inniúla.

Beidh an chéad fhomhír gan dochar d'inniúlacht na mBallstát dul i mbun caibidlíochta i gcomhlachtaí idirnáisiúnta agus comhaontuithe a thabhairt i gcrích.

3. Rannchuideoidh an Banc Eorpach Infheistíochta, faoi na coinníollacha dá bhforáiltear ina Reacht, le cur chun feidhme na mbeart dá dtagraítear i mír 1.

AIRTEAGAL III-318

1. D'fhonn comhlántacht agus éifeachtúlacht a ngníomhaíochta a chur chun cinn, déanfaidh an tAontas agus na Ballstáit comhordú ar a mbeartais maidir le comhar um fhorbairt agus rachaidh siad i gcomhairle le chéile maidir lena gcláir chabhrach, go fiú in eagraíochtaí idirnáisiúnta agus ag comhdhálacha idirnáisiúnta. Féadfaidh siad gníomhaíocht chomhpháirteach a ghabháil ar láimh. Rannchuideoidh na Ballstáit, más gá, le cur chun feidhme chláir chabhrach an Aontais.
2. Féadfaidh an Coimisiún aon tionscnamh is fóinteach a ghlacadh chun an comhordú dá dtagraítear i mír 1 a chur chun cinn.
3. Faoi chuimsiú a n-inniúlachtaí faoi seach, comhoibreoidh an tAontas agus na Ballstáit le tríú tíortha agus leis na heagraíochtaí idirnáisiúnta inniúla.

ROINN 2

COMHAR EACNAMAÍOCH, AIRGEADAIS AGUS
TEICNIÚIL LE TRÍÚ TÍORTHA

AIRTEAGAL III-319

1. Gan dochar d'fhorálacha eile an Bhunreachta, agus go háirithe d'Airteagail III-316 go III-318, cuirfidh an tAontas i gcrích bearta comhair eacnamaíoch, airgeadais agus theicniúil, lena n-áirítear cúnamh, agus cúnamh airgeadais ach go háirithe, le tríú tíortha seachas na tíortha i mbéal forbartha. Beidh na gníomhaíochtaí sin comhchuí le beartas forbartha an Aontais agus cuirfear i gcrích iad faoi chuimsiú phrionsabail agus chuspóirí a bheartais eachtraigh. Déanfaidh gníomhaíochtaí an Aontais agus gníomhaíochtaí na mBallstát a chéile a chomhlánú agus a neartú.

2. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na bearta is gá chun mír 1 a chur chun feidhme.

3. Faoi chuimsiú a n-inniúlachtaí faoi seach, rachaidh an tAontas agus na Ballstáit i gcomhar le tríú tíortha agus leis na heagraíochtaí idirnáisiúnta inniúla. Féadfaidh na socruithe do chomhar Aontais a bheith ina n-ábhair do chomhaontuithe idir an tAontas agus na tríú páirtithe i dtrácht.

Beidh an chéad fhomhír gan dochar d'inniúlacht na mBallstát dul i mbun caibidlíochta i gcomhlachtaí idirnáisiúnta agus comhaontuithe a thabhairt i gcrích.

AIRTEAGAL III-320

Nuair a éilíonn an staid i dtríú tír cúnamh airgeadais práinneach ón Aontas, glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, na cinntí Eorpacha is gá.

ROINN 3

CABHAIR DHAONNÚIL

AIRTEAGAL III-321

1. Seolfar oibríochtaí an Aontais i réimse na cabhrach daonnúla faoi chuimsiú phrionsabail agus chuspóirí bheartas eachtrach an Aontais. Beidh na hoibríochtaí sin ceaptha chun cúnamh ad hoc, faoiseamh agus cosaint a sholáthar do dhaoine i dtríú tíortha is íospartaigh i dtubaistí nádúrtha nó i dtubaistí de dhéantús an duine d'fhonn freastal ar na riachtanais dhaonnúla a leanann ó na staideanna éagsúla sin. Déanfaidh oibríochtaí an Aontais agus oibríochtaí na mBallstát a chéile a chomhlánú agus a neartú.
2. Seolfar oibríochtaí i gcomhréir le prionsabail an dlí idirnáisiúnta agus le prionsabail na neamhchlaontachta, na neodrachta agus an neamhidirdhealaithe.
3. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na bearta lena saineofar an creat ina ndéanfar gníomhaíochtaí cabhrach daonnúla an Aontais a chur chun feidhme.
4. Féadfaidh an tAontas aon chomhaontú a chuideoidh le gnóthú na gcuspóirí dá dtagraítear i mír 1 agus in Airteagal III-292 a thabhairt i gcrích le tríú tíortha agus leis na heagraíochtaí idirnáisiúnta inniúla.

Beidh an chéad fhomhír gan dochar d'inniúlacht na mBallstát dul i mbun caibidlíochta i gcomhlachtaí idirnáisiúnta agus comhaontuithe a thabhairt i gcrích.

5. D'fhonn creat a bhunú chun go bhféadfaidh Eorpaigh óga rannchuidiú go comhpháirteach le hoibríochtaí cabhrach daonnúla an Aontais, cuirfear ar bun Cór Saorálach Eorpach um Chabhair Dhaonnúil. Socrófar le dlíthe Eorpacha na rialacha agus na nósanna imeachta d'oibriú an Chóir.
6. Féadfaidh an Coimisiún gach tionscnamh is fóinteach a ghlacadh chun an comhordú idir gníomhaíochtaí an Aontais agus na mBallstát a chur chun cinn d'fhonn éifeachtúlacht agus comhlántacht bhearta cabhrach daonnúla an Aontais agus beart cabhrach daonnúla náisiúnta a fheabhsú.
7. Áiritheoidh an tAontas go mbeidh a oibríochtaí cabhrach daonnúla comhordaithe agus comhchuí le hoibríochtaí eagraíochtaí agus comhlachtaí idirnáisiúnta, go háirithe leo sin atá ina gcuid de chóras na Náisiún Aontaithe.

CAIBIDIL V

BEARTA SRIANTACHA

AIRTEAGAL III-322

1. Nuair a fhoráiltear le cinneadh Eorpach, arna ghlacadh i gcomhréir le Caibidil II, go ndéanfar an caidreamh eacnamaíoch agus airgeadais le tríú tír amháin nó níos mó a bhriseadh nó a laghdú, go hiomlán nó go páirteach, glacfaidh an Chomhairle na rialacháin Eorpacha nó na cinntí Eorpacha is gá, ag gníomhú dí trí thiomlach cáilithe ar thogra comhpháirteach ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais agus ón gCoimisiún. Cuirfidh sí Parlaimint na hEorpa ar an eolas.

2. Nuair a fhoráiltear amhlaidh le cinneadh Eorpach arna ghlacadh i gcomhréir le Caibidil II, féadfaidh an Chomhairle bearta sriantacha a ghlacadh faoin nós imeachta dá dtagraítear i mír 1 in aghaidh daoine nádúrtha nó dlítheanacha, in aghaidh grúpaí nó in aghaidh eintiteas neamhstáit.
3. Beidh sna gníomhartha dá dtagraítear san Airteagal seo na forálacha is gá maidir le coimircí dlíthiúla.

CAIBIDIL VI

COMHAONTUITHE IDIRNÁISIÚNTA

AIRTEAGAL III-323

1. Féadfaidh an tAontas comhaontú a thabhairt i gcrích le tríú tír amháin nó níos mó nó le heagraíocht idirnáisiúnta amháin nó níos mó má fhoráiltear amhlaidh sa Bhunreacht nó nuair is gá comhaontú a thabhairt i gcrích d'fhonn ceann de na cuspóirí dá dtagraítear sa Bhunreacht a ghnóthú faoi chuimsiú bheartais an Aontais, nó má fhoráiltear dó i ngníomh Aontais atá ceangailteach ó thaobh dlí nó más dóigh dó difear a dhéanamh do chomhrialacha nó a raon feidhme a athrú.
2. Beidh na comhaontuithe arna dtabhairt i gcrích ag an Aontas ina gceangal ar institiúidí an Aontais agus ar a Bhallstáit.

AIRTEAGAL III-324

Féadfaidh an tAontas comhaontú comhlachais a thabhairt i gcrích le tríú tír amháin nó níos mó nó le heagraíocht idirnáisiúnta amháin nó níos mó chun comhlachas a bhunú lena ngabhfaidh cearta agus oibleagáidí frithpháirteacha, comhghníomhaíochtaí agus nósanna imeachta speisialta.

AIRTEAGAL III-325

1. Gan dochar do na forálacha sonracha atá leagtha síos in Airteagail III-315, déanfar comhaontuithe idir an tAontas agus tríú tíortha nó eagraíochtaí idirnáisiúnta a chaibidil agus a thabhairt i gcrích i gcomhréir leis an nós imeachta seo a leanas.
2. Údaróidh an Chomhairle an chaibidlíocht a thosú, glacfaidh sí na treoracha caibidlíochta, údaróidh sí síniú comhaontuithe agus tabharfaidh sí na comhaontuithe i gcrích.
3. Déanfaidh an Coimisiún, nó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais nuair a bhaineann an comhaontú arna bheartú go heisiach nó go príomha leis an gcomhbheartas eachtrach agus slándála, moltaí a thíolacadh don Chomhairle, agus glacfaidh an Chomhairle cinneadh Eorpach lena n-údarófar an chaibidlíocht a thosú agus lena n-ainmneofar, i bhfianaise ábhar an chomhaontaithe arna bheartú, idirbheartaí an Aontais nó ceannaire fhoireann caibidlíochta an Aontais.
4. Féadfaidh an Chomhairle treoracha a dhíriú chuig an idirbheartaí agus coiste speisialta a ainmniú a ndéanfar an chaibidlíocht a sheoladh i gcomhairle leis.
5. Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón idirbheartaí, cinneadh Eorpach lena n-údarófar an comhaontú a shíniú agus, más gá, é a chur i bhfeidhm go sealadach roimh a theacht i bhfeidhm.

6. Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón idirbheartaí, cinneadh Eorpach lena dtabharfar an comhaontú i gcrích.

Ach amháin nuair a bhaineann an comhaontú go heisiach leis an gcomhbheartas eachtrach agus slándála, glacfaidh an Chomhairle an cinneadh Eorpach lena dtabharfar an comhaontú i gcrích:

- (a) tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa sna cásanna seo a leanas:
 - (i) comhaontuithe comhlachais;
 - (ii) aontachas an Aontais leis an gCoinbhinsiún Eorpach chun Cearta an Duine agus Saoirsí Bunúsacha a Chosaint;
 - (iii) comhaontuithe lena mbunófar creat institiúideach sonrath trí nósanna imeachta comhair a eagrú;
 - (iv) comhaontuithe a mbeidh impleachtaí buiséadacha suntasacha acu don Aontas;
 - (v) comhaontuithe a fholaíonn réimsí a mbeidh feidhm ina leith ag an ngnáthnós imeachta reachtach nó, nuair is gá toiliú ó Pharlaimint na hEorpa, an nós imeachta reachtach speisialta.

Féadfaidh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle, i gcás práinne, teorainn ama don toiliú a chomhaontú.

- (b) tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa i ngach cás eile. Tabharfaidh Parlaimint na hEorpa a tuairim laistigh den teorainn ama a fhéadfaidh an Chomhairle a shocrú i bhfianaise na práinne. Cheal tuairime laistigh den teorainn ama sin, féadfaidh an Chomhairle gníomhú.

7. Agus comhaontú á thabhairt i gcrích aici, féadfaidh an Chomhairle, de mhaolú ar mhíreanna 5, 6 agus 9, a údarú don idirbheartaí formheas a thabhairt thar ceann an Aontais ar leasuithe ar an gcomhaontú nuair a fhoráiltear ann go nglacfar iad trí nós imeachta simplithe nó trí chomhlacht arna bhunú leis an gcomhaontú. Féadfaidh an Chomhairle coinníollacha sonracha a chur ag gabháil leis an údarú sin.

8. Gníomhóidh an Chomhairle trí thromlach cáilithe i gcaitheamh an nós imeachta.

Gníomhóidh sí d'aon toil, áfach, nuair a bhaineann an comhaontú le réimse inar gá aontoilíocht chun gníomh Aontais a ghlacadh, i gcás comhaontuithe comhlachais agus i gcás na gcomhaontuithe dá dtagraítear in Airteagal III-319 leis na Stáit is iarrthóirí ar aontachas.

9. Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún nó ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, cinneadh Eorpach lena bhfionrófar cur i bhfeidhm comhaontaithe agus lena mbunófar na seasaimh a ghlacfar thar ceann an Aontais i gcomhlacht arna chur ar bun le comhaontú nuair a iarrtar ar an gcomhlacht sin gníomhartha a ghlacadh a bhfuil éifeachtaí dlíthiúla leo, seachas gníomhartha a fhorlíonann nó a leasaíonn creat institiúideach an chomhaontaithe.

10. Cuirfear Parlaimint na hEorpa go hiomlán ar an eolas láithreach ag gach céim den nós imeachta.

11. Féadfaidh Ballstát, Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle nó an Coimisiún tuairim na Cúirte Breithiúnais a fháil i dtaobh cé acu atá nó nach bhfuil an comhaontú arna bheartú ag luí leis an mBunreacht. Má bhíonn tuairim na Cúirte Breithiúnais codarsnach, ní fhéadfaidh an comhaontú arna bheartú teacht i bhfeidhm mura ndéanfar é a leasú nó an Bunreacht a athbheithniú.

AIRTEAGAL III-326

1. De mhaolú ar Airteagal III-325, féadfaidh an Chomhairle, ar mholadh ón mBanc Ceannais Eorpach nó ar mholadh ón gCoimisiún agus tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach d'fhonn teacht ar comhthoil is comhchuí leis an gcuspóir cobhsaíochta praghsanna, comhaontuithe foirmiúla a thabhairt i gcrích ar chóras rátaí malairte don euro i ndáil le hairgeadraí de chuid tríú Stát. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus i gcomhréir leis an nós imeachta dá bhforáiltear i mír 3.

Féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di ar mholadh ón mBanc Ceannais Eorpach nó ar mholadh ón gCoimisiún agus tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach d'fhonn teacht ar comhthoil is comhchuí leis an gcuspóir cobhsaíochta praghsanna, rátaí lárnacha an euro laistigh den chóras ráta malairte a ghlacadh, a choigeartú nó a thréigean. Cuirfidh Uachtarán na Comhairle Parlaimint na hEorpa ar an eolas maidir le glacadh, coigeartú nó thréigean rátaí lárnacha an euro.

2. In éagmais córais rátaí malairte i ndáil le hairgeadra nó le hairgeadraí de chuid tríú tíortha dá dtagraítear i mír 1, féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di ar mholadh ón mBanc Ceannais Eorpach nó ar mholadh ón gCoimisiún agus tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach, treoshuímh ghinearálta le haghaidh beartais rátaí malairte a fhoirmiú i ndáil leis na hairgeadraí sin. Beidh na treoshuímh ghinearálta sin gan dochar do chuspóir príomhúil an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais, .i. cobhsaíocht praghsanna a choimeád ar bun.

3. De mhaolú ar Airteagal III-325, nuair a bhíonn comhaontuithe ar ábhair a bhaineann leis an gcóras airgeadaíochta nó leis an gcóras rátaí malairte ina n-ábhair do chaibidlíocht idir an tAontas agus tríú Stát amháin nó níos mó nó eagraíocht idirnáisiúnta amháin nó níos mó, déanfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di ar mholadh ón gCoimisiún agus tar éis dul i gcomhairle leis an mBanc Ceannais Eorpach, na socruithe a chinneadh do chaibidlíocht agus do thabhairt i gcrích na gcomhaontuithe sin. Áiritheoidh na socruithe sin go ndéanfaidh an tAontas seasamh aonair a chur in iúl. Beidh an Coimisiún bainteach go hiomlán leis an gcaibidlíocht.

4. Gan dochar d'inniúlachtaí Aontais agus do chomhaontuithe Aontais maidir leis an aontas eacnamaíoch agus airgeadaíochta, féadfaidh na Ballstáit dul i mbun caibidlíochta i gcomhlachtaí idirnáisiúnta agus comhaontuithe a thabhairt i gcrích.

CAIBIDIL VII

CAIDREAMH AN AONTAIS LE HEAGRAÍOCHTAÍ IDIRNÁISIÚNTA AGUS LE TRÍÚ TÍORTHA AGUS TOSCAIREACHTAÍ AN AONTAIS

AIRTEAGAL III-327

1. Bunóidh an tAontas gach comhar is iomchuí le comhlachtaí na Náisiún Aontaithe agus lena sainghníomhaireachtaí, le Comhairle na hEorpa, leis an Eagraíocht um Shlándáil agus Comhar san Eoraip agus leis an Eagraíocht um Chomhar agus Forbairt Eacnamaíochta.

Déanfaidh an tAontas freisin caidreamh mar is iomchuí a choimeád ar bun le heagraíochtaí idirnáisiúnta eile.

2. Cuirfear de chúram ar Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais agus ar an gCoimisiún an tAirteagal seo a chur chun feidhme.

AIRTEAGAL III-328

1. Feidhmeoidh toscaireachtaí an Aontais ar son an Aontais i dtríú tíortha agus in eagraíochtaí idirnáisiúnta.
2. Cuirfear toscaireachtaí an Aontais faoi údarás Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais. Gníomhóidh siad i ndlúthchomhar le misin taidhleoireachta agus chonsalacha na mBallstát.

CAIBIDIL VIII

AN CLÁSAL DLÚTHPHÁIRTÍOCHTA A CHUR CHUN FEIDHME

AIRTEAGAL III-329

1. Má fhulaingíonn Ballstát ionsaí sceimhlitheoireachta nó tubaiste nádúrtha nó de dhéantús an duine, beidh na Ballstáit eile de chúnadh aige arna iarraidh sin dá údaráis pholaitiúla. Chuige sin, comhordóidh na Ballstáit le chéile i dtionól na Comhairle.
2. Saineofar na socruithe maidir leis an Aontas an clásal dlúthpháirtíochta dá dtagraítear in Airteagal I-43 a chur chun feidhme le cinneadh Eorpach arna ghlacadh ag an gComhairle, ag gníomhú di ar thogra comhpháirteach ón gCoimisiún agus ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais. Nuair a bhíonn impleachtaí cosanta ag an gcinneadh sin, gníomhóidh an Chomhairle i gcomhréir le hAirteagal III-300(1). Cuirfear Parlaimint na hEorpa ar an eolas.

Chun críocha na míre seo agus gan dochar d'Airteagal III-344, beidh de chúnamh ag an gComhairle an Coiste Polaitiúil agus Slándála, le tacaíocht ó na struchtúir arna bhforbairt faoi chuimsiú an chomhbheartais slándála agus cosanta, agus an Coiste dá dtagraítear in Airteagal III-261; tabharfaidh an dá choiste tuairimí comhphárteacha, más gá.

3. Déanfaidh an Chomhairle Eorpach measúnú go tráthrialta ar na bagairtí a bhfuil aghaidh le tabhairt orthu ag an Aontas chun a chumasú don Aontas agus do na Ballstáit gníomhú go héifeachtúil.

TEIDEAL VI

OIBRIÚ AN AONTAIS

CAIBIDIL I

FORÁLACHA AG RIALÚ NA nINSTITIÚIDÍ

ROINN 1

NA hINSTITIÚIDÍ

Foroinn I

Parlaimint na hEorpa

AIRTEAGAL III-330

1. Bunófar le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach ón gComhairle na bearta is gá do thoghadh chomhaltaí Pharlaimint na hEorpa trí vótáil chomhchoiteann dhíreach i gcomhréir le nós imeachta comhionann sna Ballstáit go léir nó i gcomhréir le prionsabail ar comhphrionsabail iad ag na Ballstáit go léir.

Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil ar thionscnamh ó Pharlaimint na hEorpa agus tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa a ghníomhóidh trí throllach na gcomhaltaí a chomhdhéanann í. Tiocfaidh an dlí nó an dlí réime sin i bhfeidhm tar éis a fhortheasta ag na Ballstáit i gcomhréir lena rialacha bunreachtúla faoi seach.

2. Leagfar síos le dlí Eorpach ó Pharlaimint na hEorpa na rialacha agus na coinníollacha ginearálta a rialaíonn comhlíonadh a gcuid dualgas ag comhaltaí Pharlaimint na hEorpa. Gníomhóidh Parlaimint na hEorpa ar a tionscnamh féin tar éis tuairim a iarraidh ar an gCoimisiún agus tar éis toiliú a fháil ón gComhairle. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil maidir le gach riail nó coinníoll a bhaineann le cáin a ghearradh ar chomhaltaí nó iarchomhaltaí.

AIRTEAGAL III-331

Leagfar síos le dlíthe Eorpacha na rialacháin a mbeidh páirtithe polaitiúla ar leibhéal Eorpach dá dtagraítear in Airteagal I-45(4) faoina rialú, agus go háirithe na rialacha maidir lena gcistiú.

AIRTEAGAL III-332

Féadfaidh Parlaimint na hEorpa, trí throllach na gcomhaltaí a chomhdhéanann í, a iarraidh ar an gCoimisiún aon togra iomchuí a chur faoina bráid ar na hábhair ar gá, dar léi, gníomh Aontais ina leith chun an Bunreacht a chur chun feidhme. Mura gcuirfidh an Coimisiún togra faoina bráid, cuirfidh sé Parlaimint na hEorpa ar an eolas faoi na cúiseanna.

AIRTEAGAL III-333

Féadfaidh Parlaimint na hEorpa, agus a cúraimí á gcomhall aici, arna iarraidh sin don cheathrú cuid de na comhaltaí a chomhdhéanann í, coiste fiosrúcháin sealadach a chur ar bun chun iniúchadh a dhéanamh, gan dochar do na cumhachtaí atá tugtha d'institiúidí nó do chomhlachtaí eile sa Bhunrecht, ar líomhaintí maidir le sárú nó le drochriarachán i gcur chun feidhme dhlí an Aontais, ach amháin má tá na fíorais a líomhnaítear faoi scrúdú os comhair cúirte agus fad nach mbeidh na himeachtaí dlíthiúla críochnaithe.

Beidh deireadh leis an gcoiste fiosrúcháin sealadach ar thaisceadh a thuarascála dó.

Leagfar síos le dlí Eorpach ó Pharlaimint na hEorpa na rialacha mionsonraithe maidir leis an gceart chun fiosrúcháin a fheidhmiú. Gníomhóidh Parlaimint na hEorpa ar a tionscnamh féin tar éis toiliú a fháil ón gComhairle agus ón gCoimisiún.

AIRTEAGAL III-334

I gcomhréir le hAirteagal I-10(2)(d), beidh ag gach saoránach den Aontas agus ag aon duine nádúrtha nó dlítheanach a chónaíonn nó a bhfuil a oifig chláraithe aige i mBallstát, go leithleach nó i gcomhlachas le saoránaigh nó daoine eile, an ceart achainí a chur os comhair Parlaimint na hEorpa ar ábhar a thig faoi réimsí gníomhaíochta an Aontais agus a bhaineann go díreach leis nó léi.

AIRTEAGAL III-335

1. Toghfaidh Parlaimint na hEorpa Ombudsman Eorpach. I gcomhréir le hAirteagail I-10(2)(d) agus I-49, cumhachtófar an tOmbudsman chun gearáin a ghlacadh ó gach saoránach den Aontas nó ó aon duine nádúrtha nó dlítheanach a chónaíonn nó a bhfuil a oifig chláraithe aige i mBallstát maidir le cásanna drochriaracháin i ngníomhaíochtaí institiúidí, chomhlachtaí, oifigí nó ghníomhaireachtaí an Aontais, seachas Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh i bhfeidhmiú a feidhmeanna breithiúnacha di.

I gcomhréir lena dhualgais nó lena dualgais, cuirfidh an tOmbudsman na fiosrúcháin i gcrích a bhfuil call leo dar leis nó léi, ar a thionscnamh nó a tionscnamh féin nó ar bhonn gearán arna gcur faoina bhráid nó faoina bráid go díreach nó trí chomhalta de Pharlaimint na hEorpa, ach amháin má tá nó má bhí na fíorais a líomhnaítear ina n-ábhar d'imeachtaí dlíthiúla. I gcás go suífidh an tOmbudsman go bhfuil drochriarachán i gceist, cuirfidh sé nó sí an cás faoi bhráid na hinstiúide, an chomhlachta, na hoifige nó na gníomhaireachta i dtrácht ag a mbeidh trí mhí chun a thuairim nó a tuairim a thabhairt dó nó di. Ansin cuirfidh an tOmbudsman tuarascáil ar aghaidh chuig Parlaimint na hEorpa agus chuig an institiúid, an gcomhlacht, an oifig nó an ngníomhaireacht i dtrácht. Cuirfear an duine a rinne an gearán ar an eolas faoi thoradh na bhfiosrúchán sin.

Tíolacfaidh an tOmbudsman tuarascáil do Pharlaimint na hEorpa gach bliain ar thorthaí a chuid nó a cuid fiosrúchán.

2. Toghfáir an tOmbudsman tar éis gach toghcháin do Pharlaimint na hEorpa go ceann théarma oifige Pharlaimint na hEorpa. Féadfáir téarma oifige an Ombudsman a athnuachan.

Féadfaidh an Chúirt Bhreithiúnais an tOmbudsman a bhriseadh arna iarraidh sin do Pharlaimint na hEorpa mura gcomhallfaidh sé nó sí a thuilleadh na coinníollacha is gá chun a fheidhmeanna nó a feidhmeanna a fheidhmiú nó má bhí sé nó sí ciontach i mí-iompar tromchúiseach.

3. Beidh an tOmbudsman neamhspleách ar fad i bhfeidhmiú a fheidhmeanna nó a feidhmeanna. I gcomhlíonadh a dhualgas nó a dualgas dó nó di, ní iarrfaidh sé nó sí ná ní ghlacfaidh sé nó sí teagaisc ó aon institiúid, comhlacht, oifig nó gníomhaireacht eile. Ní ghabhfaidh sé nó sí, le linn a théarma nó a téarma oifige, le haon slí bheatha eile, sochrach ná neamshochrach.

4. Leagfar síos le dlí Eorpach ó Pharlaimint na hEorpa na rialacháin agus na coinníollacha ginearálta d'fheidhmiú fheidhmeanna an Ombudsman. Gníomhóidh Parlaimint na hEorpa ar a tionscnamh féin tar éis tuairim a iarraidh ar an gCoimisiún agus tar éis toiliú a fháil ón gComhairle.

AIRTEAGAL III-336

Beidh seisiún in aghaidh na bliana ag Parlaimint na hEorpa. Tiofadh sí le chéile, gan a bheith de riachtanas í a chomóradh, an dara Máirt de Mhárta.

Féadfaidh Parlaimint na hEorpa teacht le chéile i seisiún urghnách arna iarraidh sin do thromlach de na comhaltaí a chomhdhéanann í nó arna iarraidh sin don Chomhairle nó don Choimisiún.

AIRTEAGAL III-337

1. Tabharfaidh Parlaimint na hEorpa éisteacht don Chomhairle Eorpach agus don Chomhairle de réir na gcoinníollacha a bheidh leagtha síos i Rialacha Nós Imeachta na Comhairle Eorpaí agus i Rialacha Nós Imeachta na Comhairle.

2. Féadfaidh an Coimisiún a bheith i láthair ag gach cruinniú de Pharlaimint na hEorpa agus, arna iarraidh sin dó, tabharfar éisteacht dó. Freagróidh sé ó bhéal nó i scríbhinn ceisteanna a chuirfidh Parlaimint na hEorpa nó comhaltaí Parlaimint na hEorpa chuige.

3. Pléifidh Parlaimint na hEorpa i seisiún poiblí an tuarascáil ghinearálta bhliantúil a bheidh curtha faoina bráid ag an gCoimisiún.

AIRTEAGAL III-338

Ach amháin mar a bhforáiltear a mhalairt sa Bhunrecht, gníomhóidh Parlaimint na hEorpa trí throllach de na vótaí arna gcaitheamh. Socrófar an córam ina Rialacha Nós Imeachta.

AIRTEAGAL III-339

Glacfaidh Parlaimint na hEorpa a Rialacha Nós Imeachta trí throllach de na comhaltaí a chomhdhéanann í.

Foilseofar imeachtaí Pharlaimint na hEorpa ar an modh arna leagan síos sa Bhunrecht agus i Rialacha Nós Imeachta Pharlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL III-340

Má leagtar faoi bhráid Pharlaimint na hEorpa tairiscint ag cáineadh ghníomhaíochtaí an Choimisiúin, ní vótálfadhdh Parlaimint na hEorpa ar an tairiscint sin go ceann trí lá ar a laghad tar éis an tairiscint a leagan faoina bráid, agus is trí vótáil phoiblí a dhéanfar sin.

Má ritear an tairiscint cháinte trí thromlach dhá thrían de na vótaí arna gcaitheamh, agus gurb ionann sin agus tromlach de na comhaltaí a chomhdhéanann Parlaimint na hEorpa, éireoidh comhaltaí an Choimisiúin as a n-oifig d'aon bhuíon agus éireoidh Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais as na dualgais a fheidhmíonn sé nó sí sa Choimisiún. Fanfaidh siad i mbun oifige agus leanfaidh siad orthu ag déileáil le gnó reatha go dtí go gceapfar daoine ina n-ionad i gcomhréir le hAirteagail I-26 agus I-27. Sa chás sin, rachaidh téarma oifige chomhaltaí an Choimisiúin a cheapfar chun a n-ionad a ghabháil in éag ar an dáta a rachadh téarma oifige chomhaltaí an Choimisiúin ar tugadh orthu éirí as d'aon bhuíon in éag.

Foroinn 2

An Chomhairle Eorpach

AIRTEAGAL III-341

1. Nuair a dhéantar vótáil, féadfaidh comhalta ar bith den Chomhairle Eorpach gníomhú freisin thar ceann comhalta amháin eile ar a mhéad.

Ní choiscfidh staonadh ó vótáil ag comhaltaí atá i láthair go pearsanta nó atá ionadaithe an Chomhairle Eorpach ar chinntí a ghlacadh ar gá aontoilíocht dóibh.

2. Féadfaidh an Chomhairle Eorpach cuireadh chun éisteacht a thabhairt d'Uachtarán Parlaimint na hEorpa.

3. Gníomhóidh an Chomhairle Eorpach trí thromlach simplí maidir le ceisteanna nós imeachta agus maidir le glacadh a Rialacha Nós Imeachta.

4. Beidh Ardrúnaíocht na Comhairle de chúnamh ag an gComhairle Eorpach.

Foroinn 3

Comhairle na nAirí

AIRTEAGAL III-342

1. Tiocfaidh an Chomhairle le chéile arna comóradh ag a hUachtarán ar a thionscnamh nó a thionscnamh féin nó arna iarraidh sin do chomhalta den Chomhairle nó don Choimisiún.

AIRTEAGAL III-343

1. Nuair a dhéantar vótáil, féadfaidh comhalta ar bith den Chomhairle gníomhú freisin thar ceann comhalta amháin eile ar a mhéad.

2. Nuair a cheanglaítear ar an gComhairle gníomhú trí thromlach simplí, gníomhóidh sí trí thromlach de na comhaltaí a chomhdhéanann í.

3. Ní choiscfidh staonadh ó vótáil ag comhaltaí atá i láthair go pearsanta nó atá ionadaithe an Chomhairle ar chinntí a ghlacadh ar gá aontoilíocht dóibh.

AIRTEAGAL III-344

1. Beidh coiste arna chomhdhéanamh de Bhuanionadaithe na mBallstát freagrach as obair na Comhairle a ullmhú agus as na cúraimí a chuireann an Chomhairle air a chur i gcrích. Féadfaidh an Coiste cinntí maidir le nós imeachta a ghlacadh sna cásanna dá bhforáiltear i Rialacha Nós Imeachta na Comhairle.

2. Beidh Ardrúnaíocht de chúnaimh ag an gComhairle, faoi fhreagracht Ardrúnaí arna cheapadh ag an gComhairle.

Cinnfidh an Chomhairle trí thromlach simplí eagrúchán na hArdrúnaíochta.

3. Gníomhóidh an Chomhairle trí thromlach simplí maidir le ceisteanna nós imeachta agus maidir le glacadh a Rialacha Nós Imeachta.

AIRTEAGAL III-345

Féadfaidh an Chomhairle, trí thromlach simplí, a iarraidh ar an gCoimisiún dul i mbun aon staidéir a mheasann an Chomhairle a bheith fóinteach chun na comhchuspóirí a ghnóthú, agus aon tograí iomchuí a thíolacadh di. Mura dtíolacfaidh an Coimisiún togra, cuirfidh sé an Chomhairle ar an eolas faoi na cúiseanna.

AIRTEAGAL III-346

Glacfaidh an Chomhairle cinntí Eorpacha lena leagfar síos na rialacha a rialóidh na coistí dá bhforáiltear sa Bhunreacht. Gníomhóidh sí trí thromlach simplí, tar éis dul i gcomhairle leis an gCoimisiún.

Foroinn 4

An Coimisiún Eorpach

AIRTEAGAL III-347

Staonfaidh comhaltaí an Choimisiúin ó aon ghníomh nach luíonn lena bhfeidhmeanna. Urramóidh na Ballstáit a neamhspleáchas agus ní fhéachfaidh siad le tionchar a oibriú orthu i gcomhlíonadh a gcúraimí dóibh.

Ní ghabhfaidh comhaltaí an Choimisiúin le haon slí bheatha eile, sochrach ná neamhshochrach, le linn a dtéarma oifige. Ar dhul i mbun a ndualgas dóibh, tabharfaidh siad gealltanais sollúnta go n-urramóidh siad, le linn a dtéarma oifige agus ina dhiaidh, na hoibleagáidí a leanann as a n-oifig agus go háirithe a ndualgas chun bheith ionraic stuama i dtaobh ceapacháin nó sochair áirithe a ghlacadh tar éis scor dá n-oifig dóibh. Má dhéantar aon sárú ar na hoibleagáidí sin, féadfaidh an Chúirt Bhreithiúnais, ar iarratas ón gComhairle, ag gníomhú di trí thromlach simplí, nó ón gCoimisiún, a rialú, de réir na n-imthosca, go bhfuil an comhalta i dtrácht le scor go héigeantach i gcomhréir le hAirteagal III-349 nó go bhfuil a cheart nó a ceart chun pinsin nó chun sochar eile in ionad pinsin le baint de nó di.

AIRTEAGAL III-348

1. Amach ó ghnáthathrú ar chomhaltaí nó i gcás comhalta d'fháil bháis, críochnóidh feidhmeanna chomhaltaí an Choimisiúin ar é nó í d'éirí as oifig nó ar é nó í a scor go héigeantach.

2. Déanfar folúntas a tharlóidh de bharr éirí as oifig nó scor go héigeantach nó de bharr báis a líonadh ar feadh a bhfuil fágtha de théarma oifige an chomhalta le comhalta nua den náisiúntacht chéanna arna cheapadh ag an gComhairle, de chomhthoil le hUachtarán an Choimisiúin tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus i gcomhréir leis na critéir atá leagtha amach in Airteagal I-26(4).

Féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di d'aon toil ar thogra ó Uachtarán an Choimisiúin, a chinneadh nach gá an folúntas a líonadh, go háirithe nuair nach bhfuil fágtha ach beagán ama de théarma oifige an chomhalta.

3. I gcás an tUachtarán d'éirí as oifig, do scor go héigeantach nó d'fháil bháis, déanfar duine a cheapadh ina ionad nó ina hionad ar feadh a bhfuil fágtha dá théarma nó dá téarma oifige, i gcomhréir le hAirteagal I-27(1).

4. I gcás Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais d'éirí as oifig, do scor go héigeantach nó d'fháil bháis, déanfar duine a cheapadh ina ionad nó ina hionad ar feadh a bhfuil fágtha dá théarma nó dá téarma oifige, i gcomhréir le hAirteagal I-28(1).

5. I gcás na gcomhaltaí uile den Choimisiún do scor, fanfaidh siad i mbun oifige agus leanfaidh siad orthu ag déileáil le gnó reatha go dtí go gceapfar daoine ina n-ionad, ar feadh a bhfuil fágtha dá dtéarma oifige, i gcomhréir le hAirteagail I-26 agus I-27.

AIRTEAGAL III-349

Aon chomhalta den Choimisiún nach bhfuil na coinníollacha is gá chun a fheidhmeanna nó a feidhmeanna a fheidhmiú á gcomhall aige nó aici a thuilleadh nó a bhí ciontach i mí-iompar tromchúiseach, féadfaidh an Chúirt Bhreithiúnais, ar iarratas ón gComhairle, ag gníomhú di trí thromlach simplí, nó ón gCoimisiún, é nó í a scor go héigeantach.

AIRTEAGAL III-350

Gan dochar d'Airteagal I-28(4), déanfaidh Uachtarán an Choimisiúin na freagrachtaí is dlite don Choimisiún a struchtúru agus a dháileadh idir a chomhaltaí i gcomhréir le hAirteagail I-27(3). Féadfaidh an tUachtarán na freagrachtaí sin a athdháileadh i rith théarma oifige an Choimisiúin. Feidhmeoidh comhaltaí an Choimisiúin na feidhmeanna a thugann an tUachtarán dóibh faoina údarás nó faoina húdarás siúd.

AIRTEAGAL III-351

Gníomhóidh an Coimisiún trí thromlach dá chomhaltaí. Socrófar an córam ina Rialacha Nós Imeachta.

AIRTEAGAL III-352

1. Glacfaidh an Coimisiún a Rialacha Nós Imeachta chun a oibriú féin agus oibriú a chuid rann a áirithiú. Áiritheoidh sé go bhfoilseofar na Rialacha sin.
2. Foilseoidh an Coimisiún go bliantúil, tráth nach déanaí ná mí roimh oscailt sheisiún Parlaimint na hEorpa, tuarascáil ghinearálta ar ghníomhaíochtaí an Aontais.

Foroinn 5

Cúirt Breithiúnais an Aontais Eorpaigh

AIRTEAGAL III-353

Suífidh an Chúirt Bhreithiúnais i ndlísheomraí, ina Mór-Dhlísheomra nó mar Chúirt iomlán, i gcomhréir le Reacht Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh.

AIRTEAGAL III-354

Beidh ochtar Abhcóidí Ginearálta de chúnamh ag an gCúirt Bhreithiúnais. Má iarrann an Chúirt Bhreithiúnais é, féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di d'aon toil, cinneadh Eorpach a ghlacadh chun líon na nAbhcóidí Ginearálta a mhéadú.

Beidh de dhualgas ar an Abhcóide Ginearálta, ag gníomhú dó nó di le neamhchlaontacht agus neamhspleáchas iomlán, aighneachtaí réasúnaithe a dhéanamh i gcúirt oscailte ar chásanna ina n-éilítear a rannpháirtíocht i gcomhréir le Reacht Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh.

AIRTEAGAL III-355

Roghnófar Breithiúna agus Abhcóidí Ginearálta na Cúirte Breithiúnais as measc daoine nach bhfuil a neamhspleáchas inchurtha in amhras agus a bhfuil acu na cáilíochtaí is gá chun a gceaptha do na hoifigí breithiúnacha is airde ina dtíortha faoi seach nó is dlí-eolaithe a n-aithnítear a n-inniúlacht; ceapfaidh Rialtais na mBallstát iad de thoil a chéile tar éis dul i gcomhairle leis an bpainéal dá bhforáiltear in Airteagal III-357.

Athrófar cuid de na Breithiúna agus de na hAbhcóidí Ginearálta gach trí bliana faoi na coinníollacha atá leagtha amach i Reacht Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh.

Toghfaidh na Breithiúna Uachtarán na Cúirte Breithiúnais as a líon féin go ceann téarma trí bliana. Féadfar é nó í a atoghadh.

Glacfaidh an Chúirt Bhreithiúnais a Rialacha Nós Imeachta. Is gá toiliú a fháil ón gComhairle do na Rialacha sin.

AIRTEAGAL III-356

Socrófar líon Bhreithiúna na Cúirte Ginearálta le Reacht Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh. Féadfar a fhoráil sa Reacht go mbeidh abhcóidí ginearálta de chúnamh ag an gCúirt Ghinearálta.

Roghnófar comhaltaí na Cúirte Ginearálta as measc daoine nach bhfuil a neamhspleáchas inchurtha in amhras agus a bhfuil acu an ábaltacht is gá chun a gceaptha d'ardoifig bhreithiúnach. Ceapfaidh rialtais na mBallstát iad de thoil a chéile tar éis dul i gcomhairle leis an bpainéal dá bhforáiltear in Airteagal III-357.

Athrófar cuid de Bhreithiúna na Cúirte Ginearálta gach trí bliana.

Toghfaidh na Breithiúna Uachtarán na Cúirte Ginearálta as a líon féin ar feadh téarma trí bliana. Féadfar é nó í a atoghadh.

Glacfaidh an Chúirt Ghinearálta a Rialacha Nós Imeachta le comhaontú na Cúirte Breithiúnais. Is gá toiliú a fháil ón gComhairle do na rialacha sin.

Mura bhforáiltear a mhalairt sa Reacht, beidh feidhm maidir leis an gCúirt Ghinearálta ag forálacha an Bhunreacht a bhaineann leis an gCúirt Bhreithiúnais.

AIRTEAGAL III-357

Cuirfear painéal ar bun chun tuairim a thabhairt ar oiriúnacht na n-iarrthóirí chun feidhmeanna Breithimh agus Abhcóide Ghinearálta den Chúirt Bhreithiúnais agus den Chúirt Ghinearálta a fheidhmiú sula ndéanfaidh rialtais na mBallstát na ceapacháin dá dtagraítear in Airteagail III-355 agus III-356.

Beidh ar an bpainéal seachtar arna dtoghadh as measc iarchomhaltaí na Cúirte Breithiúnais agus na Cúirte Ghinearálta, comhaltaí de chúirteanna uachtaracha náisiúnta agus dlíodóirí a n-aithnítear a n-inniúlacht, agus déanfaidh Parlaimint na hEorpa duine amháin acu a mholadh. Glacfaidh an Chomhairle cinneadh Eorpach lena mbunófar rialacha oibriúcháin an phainéil agus cinneadh Eorpach lena gceapfar a chomhaltaí. Gníomhóidh sí ar thionscnamh Uachtarán na Cúirte Breithiúnais.

AIRTEAGAL III-358

1. Beidh dlínse ag an gCúirt Ghinearálta caingne nó imeachtaí dá dtagraítear in Airteagail III-365, III-367, III-370, III-372 agus III-374 a éisteacht agus a chinneadh ag céadchéim, cé is moite díobh siúd a shanntar do chúirt speisialaithe arna cur ar bun faoi Airteagal III-359, agus díobh siúd a fhorchoimeádtar chuig an gCúirt Bhreithiúnais i Reacht Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh. Féadfar a fhoráil sa Reacht go mbeidh dlínse ag an gCúirt Ghinearálta maidir le haicmí eile caingne nó imeachtaí.

Beidh breitheanna arna dtabhairt ag an gCúirt Ghinearálta de bhun na míre seo go heisceachtúil faoi réir ceart achomhairc a bheith ann chun na Cúirte Breithiúnais ar phoncanna dlí amháin, faoi na coinníollacha agus laistigh de na teorainneacha atá leagtha síos leis an Reacht.

2. Beidh dlínse ag an gCúirt Ghinearálta caingne nó imeachtaí arna dtionscnamh i gcoinne breitheanna ó na cúirteanna speisialaithe a éisteacht agus a chinneadh.

Féadfaidh breitheanna arna dtabhairt ag an gCúirt Ghinearálta de bhun na míre seo a bheith go heisceachtúil faoi réir athbhreithniú ag an gCúirt Bhreithiúnais faoi na coinníollacha agus laistigh de na teorainneacha atá leagtha síos le Reacht Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, nuair atá baol tromchúiseach ann go ndéanfaí difear d'aontacht nó do chomhchuibheas dhlí an Aontais.

3. Beidh dlínse ag an gCúirt Ghinearálta ceisteanna a tharchuirtear chun réamhrialú de bhun Airteagal III-369 a éisteacht agus a chinneadh i réimsí sonracha atá leagtha síos le Reacht Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh.

Má mheasann an Chúirt Ghinearálta go n-éilíonn an cás breith ar phrionsabal a d'fhéadfadh difear a dhéanamh d'aontacht nó do chomhchuibheas dhlí an Aontais, féadfaidh sí an cás a tharchur chuig an gCúirt Bhreithiúnais chun go dtabharfaidh sí breith.

Féadfaidh breitheanna arna dtabhairt ag an gCúirt Ghinearálta ar cheisteanna a tharchuirtear chun réamhrialú a bheith go heisceachtúil faoi réir athbhreithniú ag an gCúirt Bhreithiúnais, faoi na coinníollacha agus laistigh de na teorainneacha atá leagtha síos leis an Reacht, nuair atá baol tromchúiseach ann go ndéanfaí difear d'aontacht nó do chomhchuibheas dhlí an Aontais.

AIRTEAGAL III-359

1. Féadfar cúirteanna speisialaithe a bheidh i gceangal leis an gCúirt Ghinearálta a bhunú le dlíthe Eorpacha chun aicmí áirithe caingne nó imeachtaí i réimsí áirithe a éisteacht agus a chinneadh ag céadchéim. Glacfar iad ar thogra ón gCoimisiún tar éis dul i gcomhairle leis an gCúirt Bhreithiúnais nó arna iarraidh sin don Chúirt Bhreithiúnais tar éis dul i gcomhairle leis an gCoimisiún.

2. Leagfar síos leis an dlí Eorpach lena mbunófar cúirt speisialaithe na rialacha maidir le comhdhéanamh na cúirte sin agus raon na dlínse a thugtar di.

3. Beidh breitheanna arna dtabhairt ag cúirteanna speisialaithe faoi réir ceart achomhairc a bheith ann ar phoncanna dlí amháin nó, nuair a fhoráiltear amhlaidh sa dlí Eorpach lena mbunófar an chúirt speisialaithe, faoi réir ceart achomhairc freisin ar cheisteanna fíorais a bheith ann chun na Cúirte Ginearálta.
4. Roghnófar comhaltaí na gcúirteanna speisialaithe as measc daoine nach bhfuil a neamhspleáchas inchurtha in amhras agus a bhfuil acu an ábaltacht is gá chun a gceaptha d'oifig bhreithiúnach. Ceapfaidh an Chomhairle iad, ag gníomhú di d'aon toil.
5. Glacfaidh na cúirteanna speisialaithe a Rialacha Nós Imeachta le comhaontú na Cúirte Breithiúnais. Is gá toiliú a fháil ón gComhairle do na Rialacha sin.
6. Mura bhforáiltear a mhalairt sa dlí Eorpach lena mbunófar an chúirt speisialaithe, beidh feidhm maidir leis na cúirteanna speisialaithe ag na forálacha sin den Bhunreacht a bhaineann le Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh agus ag forálacha Reacht Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh. Beidh feidhm ar aon chaoi ag Teideal I den Reacht agus ag Airteagal 64 de maidir leis na cúirteanna speisialaithe.

AIRTEAGAL III-360

Má mheasann an Coimisiún gur mhainnigh Ballstát oibleagáid faoin mBunreacht a chomhall, tabharfaidh sé tuairim réasúnaithe ina thaobh sin tar éis caoi a thabhairt don Stát i dtrácht barúlacha ina thaobh a thíolacadh.

Mura ndéanfaidh an Stát i dtrácht de réir na tuairime laistigh den tréimhse a bheidh leagtha síos ag an gCoimisiún, féadfaidh an Coimisiún an t-ábhar a thabhairt os comhair Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh.

AIRTEAGAL III-361

Aon Bhallstát a mheasfaidh gur mhainnigh Ballstát eile oibleagáid faoin mBunrecht a chomhall, féadfaidh sé an t-ábhar a thabhairt os comhair Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh.

Sula dtabharfaidh Ballstát caingean in aghaidh Ballstáit eile mar gheall ar shárú a líomhnaítear a bheith déanta ar oibleagáid faoin mBunrecht, tabharfaidh sé an t-ábhar os comhair an Choimisiúin.

Tabharfaidh an Coimisiún tuairim réasúnaithe tar éis caoi a bheith tugtha do gach Stát i dtrácht a chás féin agus a bharúlacha ar chás an pháirtí eile a thíolacadh ó bhéal agus i scríbhinn.

Mura mbeidh tuairim tugtha ag an gCoimisiún laistigh de thrí mhí ón dáta a tugadh an t-ábhar os a chomhair, ní fhágfaidh easnamh na tuairime sin nach bhféadfar an t-ábhar a thabhairt os comhair na Cúirte.

AIRTEAGAL III-362

1. Má shuíonn Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh gur mhainnigh Ballstát oibleagáid faoin mBunrecht a chomhall, cuirfear de cheangal ar an Stát sin na forálacha is gá a ghlacadh chun breithiúnas na Cúirte a chomhlíonadh.
2. Má mheasann an Coimisiún nach bhfuil na bearta is gá do chomhlíonadh an bhreithiúnais dá dtagraítear i mír 1 glactha ag an mBallstát i dtrácht, féadfaidh sé an cás a thabhairt os comhair Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, tar éis caoi a thabhairt don Bhallstát sin a bharúlacha a thíolacadh. Cuirfidh sé in iúl méid na cnapshuime nó na híocaíochta pionósaí a bheidh le híoc ag an mBallstát i dtrácht a mheasann sé is iomchuí sna himthosca.

Má fhaigheann an Chúirt nach bhfuil a breithiúnas comhlíonta ag an mBallstát i dtrácht, féadfaidh sí cnapshuim nó íocaíocht phionósach a ghearradh air.

Beidh an nós imeachta sin gan dochar d'Airteagal III-361.

3. Nuair a thugann an Coimisiún cás os comhair Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh de bhun Airteagal III-360 ar an bhforas gur mhainnigh an Ballstát i dtrácht a oibleagáidí a chomhall maidir le bearta a chur in iúl lena ndéantar dlí réime Eorpach a thrasú, féadfaidh sé, nuair is iomchuí leis, méid na cnapshuime nó na híocaíochta pionósáí a shonrú a bheidh le híoc ag an mBallstát i dtrácht a mheasann sé is iomchuí sna himthosca.

Má fhaigheann an Chúirt gur tharla sárú, féadfaidh sí cnapshuim nó íocaíocht phionósach nach mó a méid ná an méid arna shonrú ag an gCoimisiún a ghearradh ar an mBallstát i dtrácht. Gabhfaidh éifeacht leis an íocaíocht phionósach ar an dáta arna shocrú ag an gCúirt ina breithiúnas.

AIRTEAGAL III-363

Féadfaidh dlíthe Eorpacha agus rialacháin Eorpacha ón gComhairle dlínse neamhtheoranta a thabhairt do Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh maidir leis na pionóis dá bhforáiltear iontu.

AIRTEAGAL III-364

Gan dochar d'fhorálacha eile an Bhunreachta, féadfaidh dlí Eorpach dlínse a thabhairt, go feadh méid a chinnfidh sé, do Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh i ndíospóidí a bhaineann le cur i bhfeidhm gníomhartha arna nglacadh ar bhonn an Bhunreachta a chruthaíonn cearta Eorpacha maoinne intleachtúla.

AIRTEAGAL III-365

1. Déanfaidh Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh athbhreithniú ar dhlíthiúlacht dlíthe Eorpacha agus dlíthe réime Eorpacha, ghníomhartha na Comhairle, an Choimisiúin agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh, seachas moltaí nó tuairimí, agus na ngníomhartha sin de Pharlaimint na hEorpa agus den Chomhairle Eorpach atá ceaptha chun éifeacht dhlíthiúil a bheith acu i leith tríú páirtithe. Déanfaidh sé freisin athbhreithniú ar dhlíthiúlacht na ngníomhartha sin de chomhlachtaí, d'oifigí nó de gníomhaireachtaí de chuid an Aontais atá ceaptha chun éifeacht dhlíthiúil a bheith acu i leith tríú páirtithe.
2. Chun críocha mhír 1, beidh dlínse ag Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh i gcaingne arna dtionscnamh ag Ballstát, ag Parlaimint na hEorpa, ag an gComhairle nó ag an gCoimisiún mar gheall ar easpa inniúlachta, ar shárú ceanglais fhíor-riachtanaigh nós imeachta, ar shárú an Bhunreachta nó rialach dlí a bhaineann lena chur i bhfeidhm nó ar mhí-úsáid cumhachtaí.
3. Beidh dlínse ag Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh faoi na coinníollacha atá leagtha síos i míreanna 1 agus 2 i gcaingne arna dtionscnamh ag an gCúirt Iniúcháirí, ag an mBanc Ceannais Eorpach agus ag Coiste na Réigiún d'fhonn a sainchumais a choimirciú.
4. Féadfaidh aon duine nádúrtha nó dlítheanach, faoi na coinníollacha atá leagtha síos i míreanna 1 agus 2, imeachtaí a thionscnamh in aghaidh gníomh a díriodh chuig an duine sin nó gníomh is dá chúram nó dá chúram go díreach agus go leithleach, agus in aghaidh gníomh rialúcháin is dá chúram nó dá chúram go díreach agus nach bhfuil bearta cur chun feidhme ag gabháil leis.
5. Féadfaidh gníomhartha lena gcuirfear comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí de chuid an Aontais ar bun coinníollacha agus socrúithe sonracha a leagan síos maidir le caingne arna dtionscnamh ag daoine nádúrtha nó dlítheanacha in aghaidh gníomhartha de chuid na gcomhlachtaí, na n-oifigí nó na ngníomhaireachtaí sin atá ceaptha chun éifeacht dhlíthiúil a bheith acu ina leith.

6. Déanfar na himeachtaí dá bhforáiltear san Airteagal seo a thionscnamh laistigh de dhá mhí ón uair a foilsíodh an beart, nó a cuireadh in iúl don ghearánaí é nó, murar cuireadh, ón lá a fuair an gearánaí fios air, de réir mar a bheidh.

AIRTEAGAL III-366

Má tá foras ar fónamh leis an gcaingean, dearbhóidh Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh an gníomh i dtrácht a bheith ar neamhní.

Ar a shon sin, cuirfidh an Chúirt Bhreithiúnais in iúl, má mheasann sí gur gá é, cé acu d'éifeachtaí an ghnímh a dhearbhaigh sí a bheith ar neamhní is inmheasta a bheith cinntitheach.

AIRTEAGAL III-367

Más rud é, de shárú ar an mBunreacht, go mainneoidh Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle Eorpach, an Chomhairle, an Coimisiún nó an Banc Ceannais Eorpach gníomhú, féadfaidh na Ballstáit agus institiúidí eile an Aontais caingean a thionscnamh os comhair Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh chun an sárú sin a shuíomh. Beidh feidhm ag an Airteagal seo freisin faoi na coinníollacha céanna maidir le comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí an Aontais a mhainníonn gníomhú.

Ní bheidh an chaingean inghlactha ach amháin sa chás inar iarradh i dtosach ar an institiúid, ar an gcomhlacht, ar an oifig nó ar an ngníomhaireacht i dtrácht gníomhú. Más rud é, laistigh de dhá mhí tar éis a iarrtha sin air nó uirthi, go mbeidh an institiúid, an comhlacht, an oifig nó an ghníomhaireacht i dtrácht gan a sheasamh nó a seasamh sa chás a shonrú, féadfar an chaingean a thionscnamh laistigh de thréimhse bhreise dhá mhí.

Féadfaidh aon duine nádúrtha nó dlítheanach, faoi na coinníollacha atá leagtha síos sa chéad mhír agus sa dara mír, gearán a dhéanamh leis an gCúirt gur mhainnigh institiúid, comhlacht, oifig nó gníomhaireacht de chuid an Aontais aon ghníomh seachas moladh nó tuairim a dhíriú chun an duine sin.

AIRTEAGAL III-368

An institiúid, an comhlacht, an oifig nó an ghníomhaireacht ar dearbhaíodh a ghníomh nó a gníomh a bheith ar neamhní nó ar dearbhaíodh a neamhghníomh a bheith contrártha leis an mBunreacht, ceanglófar air nó uirthi na bearta is gá a dhéanamh chun breithiúnas Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh a chomhlíonadh.

Ní dhéanfaidh an oibleagáid sin difear d'aon oibleagáid a d'fhéadfadh a theacht ón dara mír d'Airteagal III-431 a chur i bhfeidhm.

AIRTEAGAL III-369

Beidh dlínse ag Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh chun réamhrialú a thabhairt:

- (a) ar léiriú an Bhunreachta;
- (b) ar bhailíocht agus léiriú gníomhartha de chuid institiúidí, chomhlachtaí, oifigí agus ghníomhaireachtaí an Aontais.

Nuair a thugtar ceist den sórt sin ar aird os comhair cúirte nó binse de chuid Ballstáit, féadfaidh an chúirt nó an binse sin, má mheasann sé nó sí gur gá cinneadh ar an gceist ionas go bhféadfaidh sé nó sí breithiúnas a thabhairt, a iarraidh ar an gCúirt rialú a thabhairt ar an gceist sin.

Nuair a thugtar aon cheist den sórt sin ar aird i gcás a bheidh ar feitheamh os comhair cúirte nó binse de chuid Ballstáit, agus nach bhfuil leigheas breithiúnach faoin dlí náisiúnta in aghaidh chinntí na cúirte nó an bhinse sin, tabharfaidh an chúirt nó an binse sin an t-ábhar os comhair na Cúirte.

Má thugtar ceist den sórt sin ar aird i gcás a bheidh ar feitheamh os comhair cúirte nó binse de chuid Ballstáit maidir le duine atá faoi choimeád, gníomhóidh an Chúirt a luaithe is féidir.

AIRTEAGAL III-370

Beidh dlínse ag Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh i ndíospóidí maidir leis an gcúiteamh i ndamáiste dá bhforáiltear sa dara mír agus sa tríú mír d'Airteagal III-431.

AIRTEAGAL III-371

Ní bheidh dlínse ag an gCúirt Bhreithiúnais rialú a thabhairt maidir le dlíthiúlacht gnímh arna ghlacadh ag an gComhairle Eorpach nó ag an gComhairle de bhun Airteagal I-59 ach amháin arna iarraidh sin don Bhallstát atá ina ábhar do shuíomh ón gComhairle Eorpach nó ón gComhairle agus ach amháin i ndáil leis na réamhchoinníollacha nós imeachta san Airteagal sin.

Ní mór an iarraidh sin a dhéanamh laistigh de mhí ó dháta an tsuímh sin. Rialóidh an Chúirt laistigh de mhí ó dháta na hiarrata sin.

AIRTEAGAL III-372

Beidh dlínse ag Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh in aon díospóid idir an tAontas agus a sheirbhísigh faoi réir na dteorainneacha agus na gcoinníollacha atá leagtha síos i Rialacháin Foirne Oifigigh an Aontais agus i gCoinníollacha Fostaíochta Sheirbhísigh eile an Aontais.

AIRTEAGAL III-373

Beidh dlínse ag Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, faoi réir na dteorainneacha atá leagtha síos ina dhiaidh seo, i ndíospóidí a bhaineann:

- (a) le comhall oibleagáidí faoi Reachta an Bhainc Eorpaigh Infheistíochta ag na Ballstáit. I dtaca leis sin de, beidh ag Bord Stiúrthóirí an Bhainc na cumhachtaí atá tugtha don Choimisiún le hAirteagal III-360;
- (b) le bearta arna nglacadh ag Bord Gobharnóirí an Bhainc Eorpaigh Infheistíochta. I dtaca leis sin de, féadfaidh aon Bhallstát nó an Coimisiún nó Bord Stiúrthóirí an Bhainc imeachtaí a thionscnamh faoi na coinníollacha atá leagtha síos in Airteagal III-365;
- (c) le bearta arna nglacadh ag Bord Stiúrthóirí an Bhainc Eorpaigh Infheistíochta. Ní bheidh imeachtaí in aghaidh beart den sórt sin intionscanta ach amháin ag Ballstát nó ag an gCoimisiún, faoi na coinníollacha atá leagtha síos in Airteagal III-365, agus ar na forais sin amháin nár comhlíonadh an nós imeachta dá bhforáiltear in Airteagal 19(2), (5), (6) agus (7) de Reachta an Bhainc;

- (d) le comhall na n-oibleagáidí a thig ón mBunreacht agus ó Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh ag baint cheannais náisiúnta. I dtaca leis sin de, beidh ag Comhairle Rialaithe an Bhainc Cheannais Eorpaigh i leith na mbanc ceannais náisiúnta na cumhachtaí atá tugtha don Choimisiún le hAirteagal III-360 i leith na mBallstát. Má fhaigheann Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh gur mhainnigh banc ceannais náisiúnta oibleagáid faoin mBunreacht a chomhall, cuirfear de cheangal ar an mbanc sin na forálacha is gá a ghlacadh chun breithiúnas na Cúirte a chomhlíonadh.

AIRTEAGAL III-374

Beidh dlínse ag Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh chun breithiúnas a thabhairt de bhun aon chláisail eadrána i gconradh arna thabhairt i gcrích ag an Aontas nó thar a cheann, cibé acu faoin dlí poiblí nó faoin dlí príobháideach don chonradh sin.

AIRTEAGAL III-375

1. Ach amháin mar a dtugann an Bunreacht dlínse do Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, ní bheidh díospóidí ar páirtí iontu an tAontas eisiata ar an bhforas sin ó dhlínse chúirteanna nó bhinsí na mBallstát.
2. Gabhann na Ballstáit orthu féin nach gcuirfidh siad díospóid maidir le léiriú nó feidhmiú an Bhunreachta á réiteach ar mhodh ar bith seachas mar a fhoráiltear sa Bhunreacht.
3. Beidh dlínse ag an gCúirt Bhreithiúnais in aon díospóid idir Bhallstáit a bhaineann le hábhar an Bhunreachta, má chuirtear an díospóid faoina bráid faoi chomhaontú speisialta idir na páirtithe.

AIRTEAGAL III-376

Ní bheidh dlínse ag Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh i ndáil le hAirteagail I-40 agus I-41 ná leis na forálacha sin de Chaibidil II de Theideal V a bhaineann leis an gcomhbheartas eachtrach agus slándála ná le hAirteagal III-293 a mhéad a bhaineann sé leis an gcomhbheartas eachtrach agus slándála.

Ar a shon sin, beidh dlínse ag an gCúirt chun faireachán a dhéanamh maidir le comhlíonadh Airteagal III-308 agus chun rialú a thabhairt ar imeachtaí, arna dtionscnamh i gcomhréir leis na coinníollacha atá leagtha síos in Airteagal III-365(4), a dhéanann athbhreithniú ar dhlíthiúlacht na gcinntí Eorpacha lena bhforáiltear do bhearta sriantacha in aghaidh daoine nádúrtha nó dlítheanacha, arna nglacadh ag an gComhairle ar bhonn Chaibidil II de Theideal V.

AIRTEAGAL III-377

Agus a cuid cumhachtaí maidir le forálacha Roinn 4 agus Roinn 5 de Chaibidil IV de Theideal III a bhaineann leis an limistéar saoirse, slándála agus ceartais á bhfeidhmiú aici, ní bheidh dlínse ag Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh maidir le bailíocht nó comhréireacht oibríochtaí arna ndéanamh ag póilíní nó seirbhísí eile forfheidhmithe dlí de chuid Ballstáit nó le feidhmiú na bhfreagrachtaí atá ar na Ballstáit i dtaca leis an ord poiblí a chaomhnú agus slándáil inmheánach a choimirciú.

AIRTEAGAL III-378

D'ainneoin an tréimhse atá leagtha síos in Airteagal III-365(6) a bheith caite, féadfaidh aon pháirtí, i gcás imeachtaí ina mbeidh gníomh a bhfuil feidhm ghinearálta aige arna ghlacadh ag institiúid, comhlacht, oifig nó gníomhaireacht de chuid an Aontais faoi shaincheist, na forais a phléadáil dá bhforáiltear in Airteagal III-365(2), d'fhonn neamhfheidhmeacht an ghnímh sin a agairt os comhair Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh.

AIRTEAGAL III-379

1. Ní bheidh éifeacht fionraíochta le caingne a thionscnófar os comhair Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh. Féadfaidh an Chúirt, áfach, má mheasann sí gur gá sin sna himthosca, a ordú go bhfionrófar feidhm an ghnímh a chonspóidtear.
2. Féadfaidh Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, in aon chásanna os a comhair, aon bhearta idirlinne is gá a ordú.

AIRTEAGAL III-380

Beidh breithiúnais Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh infhorfheidhmithe faoi na coinníollacha atá leagtha síos in Airteagal III-401.

AIRTEAGAL III-381

Beidh Reacht Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh leagtha síos i bPrótacal.

Féadfar forálacha an Reachta a leasú le dlí Eorpach, cé is moite de Theideal I agus d'Airteagal 64 de. Glacfar an dlí sin arna iarraidh sin don Chúirt Bhreithiúnais agus tar éis dul i gcomhairle leis an gCoimisiún, nó ar thogra ón gCoimisiún agus tar éis dul i gcomhairle leis an gCúirt Bhreithiúnais.

Foroinn 6

An Banc Ceannais Eorpach

AIRTEAGAL III-382

1. Beidh ar Chomhairle Rialaithe an Bhainc Cheannais Eorpaigh comhaltaí Bhord Feidhmiúcháin an Bhainc Cheannais Eorpaigh agus Gobharnóirí bhainc cheannais náisiúnta na mBallstát gan mhaolú de réir bhrí Airteagal III-197.

2. Beidh ar an mBord Feidhmiúcháin an tUachtarán, an Leasuachtarán agus ceithre chomhalta eile.

Déanfaidh an Chomhairle Eorpach, ag gníomhú di trí thromlach cáilithe, ar mholadh ón gComhairle tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus le Comhairle Rialaithe an Bhainc Cheannais Eorpaigh, Uachtarán, Leasuachtarán agus comhaltaí eile an Bhoird Feidhmiúcháin a cheapadh as measc daoine a bhfuil gradam agus taithí ghairmiúil aitheanta acu i réimsí airgeadaíochta nó baincéireachta.

Ocht mbliana a bheidh ina dtéarma oifige agus ní fhéadfar é a athnuachan.

Náisiúnaigh Ballstáit amháin a fhéadfaidh a bheith ina gcomhaltaí den Bhord Feidhmiúcháin.

AIRTEAGAL III-383

1. Féadfaidh Uachtarán na Comhairle agus comhalta den Choimisiún a bheith rannpháirteach, gan ceart vótála, i gcrúinnithe Chomhairle Rialaithe an Bhainc Cheannais Eorpaigh.

Féadfaidh Uachtarán na Comhairle tairiscint plé a chur faoi bhráid Chomhairle Rialaithe an Bhainc Cheannais Eorpaigh.

2. Iarrfar ar Uachtarán an Bhainc Cheannais Eorpaigh a bheith rannpháirteach i gcruinnithe na Comhairle nuair a bheidh ceisteanna a bhaineann le cuspóirí agus le cúraimí an Chórais Eorpaigh Banc Cheannais á bplé aici.

3. Díreoidh an Banc Ceannais Eorpach tuarascáil bhliantúil ar ghníomhaíochtaí an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus ar bheartas airgeadaíochta na bliana roimhe sin agus na bliana reatha chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle Eorpach, chuig an gComhairle agus chuig an gCoimisiún. Cuirfidh Uachtarán an Bhainc Cheannais Eorpaigh an tuarascáil sin i láthair do Pharlaimint na hEorpa, a fhéadfaidh díospóireacht ghinearálta a chur ar siúl ar an mbonn sin, agus don Chomhairle.

Féadfaidh na comhlachtaí inniúla de chuid Parlaimint na hEorpa Uachtarán an Bhainc Cheannais Eorpaigh agus comhaltaí eile an Bhoird Fheidhmiúcháin a éisteacht arna iarraidh sin do Pharlaimint na hEorpa nó don Uachtarán agus do na comhaltaí ar a dtionscnamh féin.

Foroinn 7

An Chúirt Iniúchóirí

AIRTEAGAL III-384

1. Scrúdóidh an Chúirt Iniúchóirí na cuntais ar ioncam agus ar chaiteachas uile an Aontais. Scrúdóidh sí freisin na cuntais ar ioncam agus ar chaiteachas uile gach comhlachta, oifige nó gníomhaireachta arna chur ar bun ag an Aontas a mhéad nach gcoisceann an ionstraim lena mbunaítear an comhlacht, an oifig nó an gníomhaireacht sin an scrúdú sin.

Cuirfidh an Chúirt Iniúcháirí ar fáil do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle ráiteas dearbhaithe i dtaobh bheachtas na gcuntas agus dhlíthiúlacht agus rialtacht na n-idirbheart is bun leo agus foilseofear é in Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh. Féadfar an ráiteas sin a fhorlíonadh le measúnacht shonrach do gach mór-réimse de ghníomhaíocht an Aontais.

2. Déanfaidh an Chúirt Iniúcháirí scrúdú féachaint an bhfuarthas an t-ioncam uile agus ar tabhaíodh an caiteachas uile ar mhodh dleathach rialta, agus an ndearnadh bainistíocht fhóna ar an airgeadas. Lena linn sin, déanfaidh sí tuarascáil ach go háirithe ar aon chásanna neamhrialtachta.

Iniúchfar an t-ioncam ar bhonn na suimeanna is dlite arna suíomh agus ar bhonn na suimeanna arna n-íoc iarbhrís leis an Aontas.

Iniúchfar an caiteachas ar bhonn ceangaltas arna nglacadh ar láimh agus íocaíochtaí arna ndéanamh.

Féadfar an iniúcháireacht sin a dhéanamh roimh dhúnadh na gcuntas don bhliain airgeadais atá i gceist.

3. Bunófar an iniúcháireacht ar thaifid agus, más gá, déanfar ar an bhfód í sna hinstiúidí eile, nó in áitreabh aon chomhlachta, oifige nó gníomhaireachta a dhéanann bainistíocht ar ioncam nó ar chaiteachas thar ceann an Aontais agus sna Ballstáit, lena n-áirítear áitreabh aon duine nádúrtha nó dlítheanach a fhaigheann íocaíochtaí ón mbuiséad. Sna Ballstáit déanfar an iniúcháireacht i gcuibhreann le comhlachtaí náisiúnta iniúcháireachta nó, mura mbíonn na cumhachtaí riachtanacha acu sin, leis na ranna náisiúnta inniúla. Comhoibreoidh an Chúirt Iniúcháirí agus comhlachtaí náisiúnta iniúcháireachta na mBallstát de mheon muiníne ach gan a neamhspleáchas a thréigean. Cuirfidh na comhlachtaí nó na ranna sin i bhfios don Chúirt Iniúcháirí an bhfuil siad chun páirt a ghlacadh san iniúcháireacht.

Déanfaidh na hinstitiúidí eile, aon chomhlachtaí, oifigí nó gníomhaireachtaí a dhéanann bainistíocht ar ioncam nó ar chaiteachas thar ceann an Aontais, aon duine nádúrtha nó dlítheanach a fhaigheann íocaíochtaí ón mbuiséad agus na comhlachtaí náisiúnta iniúchóireachta nó, mura mbíonn na cumhachtaí riachtanacha acu sin, na ranna náisiúnta inniúla, aon doiciméad nó faisnéis is gá chun a cúram a chomhlíonadh a chur ar aghaidh chuig an gCúirt Iniúchóirí, arna iarraidh sin di.

I ndáil le gníomhaíocht an Bhainc Eorpaigh Infheistíochta le linn bainistíocht a dhéanamh ar ioncam agus ar chaiteachas an Aontais, beidh cearta rochtana na Cúirte Iniúchóirí ar fhaisnéis arna sealbhú ag an mBanc faoi rialú ag comhaontú idir an Chúirt Iniúchóirí, an Banc agus an Coimisiún. Cheal comhaontú, beidh rochtain ag an gCúirt Iniúchóirí áfach ar an bhfaisnéis is gá chun caiteachas agus ioncam de chuid an Aontais atá faoi bhainistíocht an Bhainc a iniúchadh.

4. Tar éis dheireadh gach bliana airgeadais tarraingeoidh an Chúirt Iniúchóirí suas tuarascáil bhliantúil. Cuirfear ar aghaidh chuig na hinstitiúidí eile í agus foilseofar in Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh í, mar aon le freagraí na n-institiúidí sin ar bharúlacha na Cúirte Iniúchóirí.

Féadfaidh an Chúirt Iniúchóirí ina theannta sin, tráth ar bith, a barúlacha, go háirithe i bhfoirm tuarascálacha speisialta, a thíolacadh ar cheisteanna sonracha agus tuairimí a thabhairt arna iarraidh sin do cheann de na hinstitiúidí eile.

Glacfaidh sí a cuid tuarascálacha bliantúla, tuarascálacha speisialta nó tuairimí trí thromlach na gcomhaltaí a chomhdhéanann í. Ar a shon sin, féadfaidh sí seomraí inmheánacha a bhunú chun catagóirí áirithe tuarascálacha nó tuairimí a ghlacadh faoi na coinníollacha arna leagan síos ina Rialacha Nós Imeachta.

Beidh sí de chúnadh ag Parlaimint na hEorpa agus ag an gComhairle i bhfeidhmiú a bhfeidhmeanna rialaithe chun an buiséad a chur chun feidhme.

Glacfaidh sí a Rialacha Nós Imeachta. Is gá toiliú a fháil ón gComhairle do na rialacha sin.

AIRTEAGAL III-385

1. Roghnófar comhaltaí na Cúirte Iniúchóirí as measc daoine a bhaineann nó a bhain ina Stáit faoi seach le comhlachtaí iniúchóireachta seachtracha nó a bhfuil cáilíocht speisialta acu le haghaidh na hoifige sin. Ní bheidh a neamhspleáchas inchurtha in amhras.
2. Ceapfar comhaltaí na Cúirte Iniúchóirí go ceann téarma sé bliana. Féadfar a dtéarma oifige a athnuachan. Glacfaidh an Chomhairle cinneadh Eorpach lena socrófar liosta na gcomhaltaí arna tharraingt suas i gcomhréir leis na tograí arna ndéanamh ag gach Ballstát. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

Toghfaidh comhaltaí na Cúirte Iniúchóirí a nUachtarán as a líon féin go ceann téarma trí bliana. Féadfar é nó í a atoghadh.

3. I gcomhlíonadh a ndualgas dóibh, ní iarrfaidh comhaltaí na Cúirte Iniúchóirí teagasc ar aon rialtas ná ar aon chomhlacht eile ná ní ghlacfaidh siad teagasc uathu. Staonfaidh siad ó aon ghníomh nach luíonn lena bhfeidhmeanna.
4. Ní ghabhfaidh comhaltaí na Cúirte Iniúchóirí, le linn a dtéarma oifige, le haon slí bheatha eile, sochrach ná neamshochrach. Ar dhul i mbun a ndualgas dóibh, tabharfaidh siad gealltanais sollúnta go n-urramóidh siad, le linn a dtéarma oifige agus ina dhiaidh, na hoibleagáidí a leanann as a n-oifig agus go háirithe a ndualgas chun a bheith ionraic stuama i dtaobh ceapacháin nó sochair áirithe a ghlacadh tar éis scor dá n-oifig dóibh.

5. Amach ó ghnáthathrú ar chomhaltaí, nó i gcás comhalta d'fháil bháis, críochnóidh feidhmeanna comhalta den Chúirt Iniúchóirí ar é nó í d'éirí as oifig, nó ar é nó í a scor go héigeantach de bhíthin rialú ón gCúirt Bhreithiúnais de bhun mhír 6.

Déanfar folúntas a tharlóidh amhlaidh a líonadh ar feadh a bhfuil fágtha de théarma oifige an chomhalta.

Ach amháin i gcás iad a scor go héigeantach, fanfaidh comhaltaí na Cúirte Iniúchóirí i mbun oifige go dtí go ngabfar a n-ionad.

6. Ní fhéadfar a oifig nó a hoifig ná a cheart nó a ceart chun pinsin nó sochar eile ina ionad sin a bhaint de chomhalta den Chúirt Iniúchóirí ach amháin i gcás ina suífidh an Chúirt Bhreithiúnais, ar iarratas ón gCúirt Iniúchóirí, nach bhfuil coinníollacha riachtanacha a oifige nó a hoifige á gcomhall ná na hoibleagáidí a ghabhann léi á bhfreastal aige nó aici a thuilleadh.

ROINN 2

COMHLACHTAÍ COMHAIRLEACHA AN AONTAIS

Foroinn 1

Coiste na Réigiún

AIRTEAGAL III-386

Ní rachaidh líon chomhaltaí Choiste na Réigiún thar 350. Glacfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di d'aon toil ar thogra ón gComisiún, cinneadh Eorpach lena gcinnfear comhdhéanamh an Choiste.

Ceapfar comhaltaí an Choiste mar aon lena chomhlíon de mhalartaigh go ceann cúig bliana. Féadfar a dtéarma oifige a athnuachan. Ní fhéadfaidh comhalta den Choiste a bheith ina chomhalta de Pharlaimint na hEorpa san am céanna.

Glacfaidh an Chomhairle an cinneadh Eorpach lena socrófar liosta na gcomhaltaí agus na malartach arna tharraingt suas i gcomhréir leis na tograí arna ndéanamh ag gach Ballstát.

Ar dhul in éag don sainordú dá dtagraítear in Airteagal I-32(2) ar dá bhun a rinneadh an togra ina dtaobh, tiocfaidh deireadh go huathoibríoch lena dtéarma oifige ar an gCoiste agus cuirfear comhaltaí ina n-ionad i gcomhréir leis an nós imeachta céanna ar feadh a bhfuil fágtha den téarma oifige sin.

AIRTEAGAL III-387

Déanfaidh Coiste na Réigiún a chathaoirleach agus a oifigigh a thoghadh as líon a chomhaltaí go ceann téarma dhá bhliain go leith.

Déanfaidh a chathaoirleach an Coiste a chomóradh, arna iarraidh sin do Pharlaimint na hEorpa, don Chomhairle nó don Choimisiún. Féadfaidh an Coiste teacht le chéile freisin ar a thionscnamh féin.

Glacfaidh sé a Rialacha Nós Imeachta.

AIRTEAGAL III-388

Rachaidh Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle nó an Coimisiún i gcomhairle le Coiste na Réigiún sna cásanna dá bhforáiltear sa Bhunreacht agus i ngach cás eile is iomchuí le haon cheann de na hinstiúidí sin é, go háirithe sna cásanna sin a bhaineann le comhar trasteorann.

Má mheasann Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle nó an Coimisiún gur gá sin, sonródh siad don Choiste, chun a thuairim a thíolacadh, tréimhse nach giorra ná mí ón dáta a bhfaighidh an cathaoirleach scéala dá réir sin. Mura mbeidh tuairim faighte ar an tréimhse sin a bheith caite, ní chuirfidh sin cosc le dul ar aghaidh tuilleadh.

Gach uair a rachfar i gcomhairle leis an gCoiste Eacnamaíoch agus Sóisialta, cuirfidh Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle nó an Coimisiún Coiste na Réigiún ar an eolas faoin iarraidh sin ar thuairim. Féadfaidh Coiste na Réigiún, má mheasann sé go bhfuil sainleasanna réigiúnacha i dtreis, tuairim a thabhairt i dtaca leis sin. Féadfaidh sé tuairim a thabhairt ar a thionscnamh féin freisin.

Cuirfear ar aghaidh chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle agus chuig an gCoimisiún an tuairim ón gCoiste maille le taifead ar a imeachtaí.

Foroinn 2

An Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta

AIRTEAGAL III-389

Ní rachaidh líon chomhaltaí an Choiste Eacnamaíoch agus Shóisialta thar 350. Glacfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di d'aon toil ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach lena gcinnfear comhdhéanamh an Choiste.

AIRTEAGAL III-390

Ceapfar comhaltaí an Choiste Eacnamaíoch agus Shóisialta go ceann cúig bliana. Féadfar a dtéarma oifige a athnuachan.

Glacfaidh an Chomhairle an cinneadh Eorpach lena socrófar liosta na gcomhaltaí arna tharraingt suas i gcomhréir leis na tograí arna ndéanamh ag gach Ballstát.

Gníomhóidh an Chomhairle tar éis dul i gcomhairle leis an gCoimisiún. Féadfaidh sí tuairim a fháil ó chomhlachtaí Eorpacha a ionadaíonn na hearnálacha eacnamaíocha agus sóisialta éagsúla agus an tsochaí shibhialta ar cúram leo gníomhaíochtaí an Aontais.

AIRTEAGAL III-391

Déanfaidh an Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta a chathaoirleach agus a oifigigh a thoghadh as líon a chomhaltaí go ceann téarma dhá bhliain go leith.

Déanfaidh a chathaoirleach an Coiste a chomóradh, arna iarraidh sin do Pharlaimint na hEorpa, don Chomhairle nó don Choimisiún. Féadfaidh an Coiste teacht le chéile freisin ar a thionscnamh féin.

Glacfaidh sé a Rialacha Nós Imeachta.

AIRTEAGAL III-392

Rachaidh Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle nó an Coimisiún i gcomhairle le Coiste na Réigiún sna cásanna dá bhforáiltear sa Bhunreacht. Féadfaidh na hinstiúidí sin dul i gcomhairle leis i ngach cás inar cuí leo é. Féadfaidh an Coiste tuairim a thabhairt freisin ar a thionscnamh féin.

Má mheasann Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle nó an Coimisiún gur gá sin, sonródh siad don Choiste, chun a thuairim a thíolacadh, tréimhse nach giorra ná mí ón dáta a bhfaighidh an cathaoirleach scéala dá réir sin. Mura mbeidh tuairim faighte ar an tréimhse sin a bheith caite, ní chuirfidh sin cosc le dul ar aghaidh tuilleadh.

Cuirfear ar aghaidh chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle agus chuig an gCoimisiún tuairim an Choiste, maille le taifead ar a imeachtaí.

ROINN 3

AN BANC EORPACH INFHEISTÍOCHTA

AIRTEAGAL III-393

Beidh pearsantacht dhlítheanach ag an mBanc Eorpach Infheistíochta.

Is iad na Ballstáit a chomhaltaí.

Tá Reacht an Bhainc Eorpaigh Infheistíochta leagtha síos i bPrótacal.

Féadfar Reacht an Bhainc a leasú le dlí Eorpach ón gComhairle. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil, arna iarraidh sin don Bhanc Eorpach Infheistíochta agus tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an gCoimisiún, nó ar thogra ón gCoimisiún agus tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an mBanc Eorpach Infheistíochta.

AIRTEAGAL III-394

Is é is cúram don Bhanc Eorpach Infheistíochta rannchuidiú, trí dhul ar iontaoibh mhargadh an chaipitil agus trína acmhainní féin a úsáid, le forbairt chothromúil rianúil an mhargaidh inmheánaigh chun leas an Aontais. Chuige sin déanfaidh an Banc Eorpach Infheistíochta ach go háirithe, ag oibriú dó ar bhonn seachbhrabúsach, iasachtaí agus ráthaíochtaí a thabhairt a éascóidh maoiniú na dtionscadal seo a leanas i ngach earnáil den gheilleagar:

- (a) tionscadail le haghaidh fhorbairt na réigiún lagfhorbartha;
- (b) tionscadail chun gnóthais a nuachóiriú nó a athrú nó chun gníomhaíochtaí úra a fhorbairt a mbeidh call leo mar gheall ar bhunú nó oibriú an mhargaidh inmheánaigh, i gcás nach féidir, mar gheall ar mhéid nó cineál na dtionscadal sin, iad a mhaoiniú go hiomlán ar na modhanna éagsúla atá ar fáil sna Ballstáit leithleacha;
- (c) tionscadail leasa choitinn do Bhallstáit éagsúla nach féidir, mar gheall ar mhéid nó cineál na dtionscadal sin, iad a mhaoiniú go hiomlán ar na modhanna éagsúla atá ar fáil sna Ballstáit leithleacha.

I gcomhlíonadh a chúraimí dó, éascóidh an Banc Eorpach Infheistíochta maoiniú clár infheistíochta i gcuibhreann le cabhair ó na cistí struchtúracha agus ó ionstraimí airgeadais Aontais eile.

FOROINN 4

FORÁLACHA IS COITEANN D'INSTITIÚIDÍ, DO CHOMHLACHTAÍ, D'OIFIGÍ
AGUS DO GHNÍOMHAIREACHTAÍ AN AONTAIS

AIRTEAGAL III-395

1. Nuair a ghníomhóidh an Chomhairle, de bhun an Bhunreacht, ar thogra ón gCoimisiún, ní fhéadfaidh sí an togra sin a leasú ach amháin ag gníomhú d'aon toil di, seachas sna cásanna dá dtagraítear in Airteagail I-55, I-56, III-396 (10) agus (13), III-404 agus III-405(2).
2. Fad a bheidh an Chomhairle gan gníomhú, féadfaidh an Coimisiún a thogra a leasú tráth ar bith le linn na nósanna imeachta as a dtiocfaidh glacadh gnímh Aontais.

AIRTEAGAL III-396

1. Nuair a ghlacfar, de bhun an Bhunreacht, dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha faoin ngnáthnós imeachta reachtach, beidh feidhm ag na forálacha seo a leanas.
2. Tíolacfaidh an Coimisiún togra do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle.

An chéad léamh

3. Glacfaidh Parlaimint na hEorpa a seasamh sa chéad léamh agus cuirfidh sí i bhfios don Chomhairle é.
4. Má fhorhmeasann an Chomhairle seasamh Parlaimint na hEorpa, glacfar an gníomh i dtrácht sa fhriotal a fhreagraíonn do sheasamh Parlaimint na hEorpa.

5. Más rud é nach bhformheasfaidh an Chomhairle seasamh Pharlaimint na hEorpa, glacfaidh sí a seasamh sa chéad léamh agus cuirfidh sí in iúl do Pharlaimint na hEorpa é.

6. Tabharfaidh an Chomhairle gach eolas do Pharlaimint na hEorpa faoi na cúiseanna a thug uirthi a seasamh a ghlacadh sa chéad léamh. Tabharfaidh an Coimisiún gach eolas do Pharlaimint na hEorpa faoina sheasamh.

An dara léamh

7. Más rud é, laistigh de thrí mhí ón dáta a chuirtear an t-eolas sin chuici:

(a) go ndéanfaidh Parlaimint na hEorpa seasamh na Comhairle sa chéad léamh a fhortheas nó nach mbeidh cinneadh glactha aici, measfar go bhfuil an gníomh i dtrácht glactha sa fhriotail a fhreagraíonn do sheasamh na Comhairle;

(b) go ndiúltoídh Parlaimint na hEorpa seasamh na Comhairle sa chéad léamh, trí thromlach na gcomhaltaí a chomhdhéanann í, measfar nach bhfuil an gníomh arna bheartú glactha;

(c) go molfaidh Parlaimint na hEorpa, trí thromlach na gcomhaltaí a chomhdhéanann í, leasuithe ar sheasamh na Comhairle sa chéad léamh, cuirfear an téacs arna leasú amhlaidh chuig an gComhairle agus chuig an gCoimisiún a thabharfaidh tuairim ar na leasuithe sin.

8. Má dhéanann an Chomhairle, laistigh de thrí mhí ó na leasuithe a fháil ó Pharlaimint na hEorpa, ag gníomhú di trí thromlach cáilithe,

(a) na leasuithe sin uile a fhortheas, measfar go bhfuil an gníomh i dtrácht glactha;

(b) gan na leasuithe uile a fhortheas, comórfaidh Uachtarán na Comhairle, le comhaontú Uachtarán Pharlaimint na hEorpa, cruinniú den Choiste Idir-réitigh laistigh de shé seachtaine.

9. Gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil ar na leasuithe a bhfuil tuairim dhiúltach tugtha ag an gCoimisiún ina dtaobh.

Idir-réiteach

10. Beidh de chúram ar an gCoiste Idir-réitigh, a chomhdhéanfar de chomhaltaí na Comhairle nó dá n-ionadaithe agus a chomhlíon de chomhaltaí a ionadóidh Parlaimint na hEorpa, teacht ar chomhaontú maidir le téacs comhpháirteach, trí thromlach cáilithe de chomhaltaí na Comhairle nó dá n-ionadaithe agus trí thromlach de na comhaltaí a ionadóidh Parlaimint na hEorpa, laistigh de shé seachtaine óna chomóradh ar bhonn sheasamh Pharlaimint na hEorpa agus na Comhairle sa dara léamh.

11. Beidh an Coimisiún rannpháirteach in imeachtaí an Choiste Idir-réitigh agus glacfaidh sé gach thionscnamh is gá d'fhonn seasamh Pharlaimint na hEorpa agus seasamh na Comhairle a thabhairt le chéile.

12. Más rud é nach bhformheasfaidh an Coiste Idir-réitigh téacs comhpháirteach laistigh de shé seachtaine óna chomóradh, measfar nach bhfuil an gníomh arna bheartú glactha.

An tríú léamh

13. Má fhorghéasann an Coiste Idir-réitigh téacs comhpháirteach laistigh den tréimhse sin, beidh tréimhse sé seachtaine ag Parlaimint na hEorpa agus ag an gComhairle tar éis an fhorghéasa sin chun an gníomh i dtrácht a ghlacadh i gcomhréir leis an téacs comhpháirteach, trí thromlach de na vótaí arna gcaitheamh i gcás Pharlaimint na hEorpa agus trí thromlach cáilithe i gcás na Comhairle. Má theipeann orthu sin a dhéanamh, measfar nach bhfuil an gníomh arna bheartú glactha.

14. Ar thionscnamh Pharlaimint na hEorpa nó na Comhairle, déanfar na tréimhsí trí mhí agus sé seachtaine dá dtagraítear san Airteagal seo a fhadú mí amháin nó dhá sheachtain faoi seach ar a mhéad.

Forálacha speisialta

15. Más rud é, sna cásanna dá bhforáiltear sa Bhunreacht, go gcuirfear dlí nó dlí réime faoi réir an ghnáthnós imeachta reachtaigh ar thionscnamh ó ghrúpa de Bhallstáit, nó ar mholadh ón mBanc Ceannais Eorpach, nó arna iarraidh sin don Chúirt Bhreithiúnais, ní bheidh feidhm ag mír 2, ag an dara habairt de mhír 6 ná ag mír 9.

Sna cásanna sin, cuirfidh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle an gníomh arna bheartú in iúl don Choimisiún mar aon lena seasaimh sa chéad agus sa dara léamh. Féadfaidh Parlaimint na hEorpa nó an Chomhairle a thuairim a iarraidh ar an gCoimisiún i gcaitheamh an nós imeachta, agus féadfaidh an Coimisiún tuairim a thabhairt ar a thionscnamh féin freisin. Féadfaidh sé freisin, má mheasann sé gur gá, a bheith rannpháirteach sa Choiste Idir-réitigh i gcomhréir le mír 11.

AIRTEAGAL III-397

Rachaidh Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle agus an Coimisiún i gcomhairle le chéile agus déanfaidh siad socrúithe de thoil a chéile don chomhar eatarthu. Chuige sin, féadfaidh siad, agus an Bunreacht á chomhlíonadh acu, comhaontuithe idirinstiúideacha a thabhairt i gcrích a fhéadfaidh a bheith ceangailteach.

AIRTEAGAL III-398

1. Beidh de thacaíocht ag institiúidí, comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí an Aontais, agus a gcúraimí á gcomhall acu, riarachán Eorpach a bheidh oscailte, éifeachtach agus neamhspleách.

2. Agus na Rialacháin Foirne agus na Coinníollacha Fostaíochta arna nglacadh ar bhonn Airteagal III-427 á gcomhlíonadh, socrófar le dlíthe Eorpacha forálacha chun na críche sin.

AIRTEAGAL III-399

1. Áiritheoidh institiúidí, comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí an Aontais trédhearcacht ina gcuid oibre agus, de bhun Airteagal I-50, cinnfidh siad ina rialacha nós imeachta forálacha sonracha maidir le rochtain phoiblí ar a gcuid doiciméad. Ní bheidh Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, an Banc Ceannais Eorpach ná an Banc Eorpach Infheistíochta faoi réir fhorálacha Airteagal I-50(3) ná faoi réir fhorálacha an Airteagail seo ach amháin nuair a bheidh a bhfeidhmeanna riaracháin á bhfeidhmiú acu.

2. Áiritheoidh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle go ndéanfar doiciméid a bhaineann leis na nósanna imeachta reachtacha a fhoilsiú faoi na coinníollacha arna leagan síos leis an dlí Eorpach dá dtagraítear in Airteagal I-50(3).

AIRTEAGAL III-400

1. Glacfaidh an Chomhairle rialacháin Eorpacha agus cinntí Eorpacha lena gcinnfear:

- (a) tuarastail, slánaíochtaí agus pinsin Uachtarán na Comhairle Eorpaí, Uachtarán an Choimisiúin, Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, chomhaltaí an Choimisiúin, Uachtarán, chomhaltaí agus Chláraitheoirí Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, agus Ardrúnaí na Comhairle;
- (b) coinníollacha fostaíochta Uachtarán agus chomhaltaí na Cúirte Iniúchóirí agus go háirithe a dtuarastail, a slánaíochtaí agus a bpinsin;

(c) aon íocaíocht is intugtha in ionad luach saothair do na daoine dá dtagraítear i bpointí (a) agus (b).

2. Glacfaidh an Chomhairle rialacháin Eorpacha agus cinntí Eorpacha lena gcinnfear slánaíochtaí chomhaltaí an Choiste Eacnamaíoch agus Shóisialta.

AIRTEAGAL III-401

Na gníomhartha ón gComhairle, ón gCoimisiún nó ón mBanc Ceannais Eorpach a fhorchuirfidh oibleagáid airgeadais ar dhaoine nach Ballstáit iad, beidh siad infhorfheidhmithe.

Rialófar a bhforfheidhmiú leis na rialacha i dtaobh nós imeachta shibhialta atá i bhfeidhm sa Bhallstát ar ina chríoch a dhéantar an forfheidhmiú. Beidh an t-ordú á fhorfheidhmiú i gceangal leis an gcinneadh, gan d'fhoirmiúlacht ach fíorú ar bharántúlacht an chinnidh, ón údarás náisiúnta a cheapfaidh Rialtas gach Ballstáit chuige sin agus a chuirfidh sé i bhfios don Choimisiún agus do Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh.

Nuair a bheidh na foirmiúlachtaí sin comhlánaithe, ar iarratas ón bpáirtí atá i gceist, féadfaidh seisean dul i gceann an fhorfheidhmithe tríd an ábhar a thabhairt go díreach os comhair an údaráis inniúil i gcomhréir leis an dlí náisiúnta.

Ní féidir an forfheidhmiú a fhionraí ach amháin trí bhreith Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh. Ach beidh dlínse ag cúirteanna na tíre i dtrácht ar ghearáin go bhfuil an forfheidhmiú á dhéanamh ar dhóigh neamhrialta.

CAIBIDIL II

FORÁLACHA AIRGEADAIS

ROINN 1

AN CREAT AIRGEADAIS ILBHLIANTÚIL

AIRTEAGAL III-402

1. Bunófar creat airgeadais ilbhliantúil ar feadh tréimhse cúig bliana ar a laghad i gcomhréir le hAirteagal I-55.
2. Cinnfear leis an gcreat airgeadais ilbhliantúil méideanna na n-uasteorainneacha bliantúla ar leithreasaí faoi chomhair oibleagáidí de réir aicme caiteachais agus méideanna na huasteorann bliantúla ar leithreasaí íocaíochta. Freagróidh na haicmí caiteachais, ar teoranta a líon, do phríomhearnálacha gníomhaíochta an Aontais.
3. Leagfar síos leis an gcreat airgeadais ilbhliantúil aon fhorálacha eile is gá chun go n-oibreoidh an nós imeachta buiséadach bliantúil go réidh.
4. Mura mbeidh dlí Eorpach ón gComhairle lena gcinnfear creat nua airgeadais glactha roimh dheireadh an chreata airgeadais roimhe sin, fadófar na huasteorainneacha agus na forálacha eile a fhreagraíonn do bhliain dheireanach an chreata sin go dtí go nglacfar an dlí sin.
5. I gcaitheamh an nós imeachta as a dtiocfaidh glacadh an chreata airgeadais ilbhliantúil, glacfaidh Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle agus an Coimisiún gach beart is gá chun críochnú rathúil an nós imeachta a éascú.

ROINN 2

BUISEAD BLIANTÚIL AN AONTAIS

AIRTEAGAL III-403

Tosóidh an bhliain airgeadais an 1 Eanáir agus críochnóidh sí an 31 Nollaig.

AIRTEAGAL III-404

Bunófar buiséad bliantúil an Aontais le dlíthe Eorpacha i gcomhréir leis na prionsabail seo a leanas:

1. Déanfaidh gach institiúid, roimh an 1 Iúil, meastacháin ar a caiteachas a tharraingt suas don bhliain bhuiséadach dár gcionn. Comhdhlúthóidh an Coimisiún na meastacháin sin i ndréachtbhuiséad a bhféadfaidh malairt meastachán a bheith ann.

Beidh meastachán ar ioncam agus meastachán ar chaiteachas sa dréacht sin.

2. Tíolacfaidh an Coimisiún togra ina mbeidh an dréachtbhuiséad do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle lá nach déanaí ná an 1 Meán Fómhair den bhliain roimh an mbliain a bheidh an buiséad le cur chun feidhme.

Féadfaidh an Coimisiún an dréachtbhuiséad a leasú le linn an nós imeachta go dtí go ndéanfar an Coiste Idir-réitigh, dá dtagraítear i mír 5, a chomóradh.

3. Glacfaidh an Chomhairle a seasamh ar an dréachtbhuiséad agus cuirfidh sí ar aghaidh chuig Parlaimint na hEorpa é lá nach déanaí ná an 1 Deireadh Fómhair den bhliain roimh an mbliain a bheidh an buiséad le cur chun feidhme. Cuirfidh an Chomhairle Parlaimint na hEorpa go hiomlán ar an eolas faoi na cúiseanna a thug uirthi a seasamh a ghlacadh.

4. Más rud é, laistigh de dhá lá is daichead ón eolas sin a chur :
- (a) go ndéanfaidh Parlaimint na hEorpa seasamh na Comhairle a fhormheas, beidh an dlí Eorpach lena mbunófar an buiséad glactha;
 - (b) nach mbeidh cinneadh glactha ag Parlaimint na hEorpa, measfar go bhfuil an dlí Eorpach lena mbunófar an buiséad glactha;
 - (c) go ndéanfaidh Parlaimint na hEorpa, trí thromlach de na comhaltaí a chomhdhéanann í, leasuithe a ghlacadh, cuirfear an dréacht arna leasú amhlaidh ar aghaidh chuig an gComhairle agus chuig an gCoimisiún. Déanfaidh Uachtarán Pharlaimint na hEorpa, i gcomhaontú le hUachtarán na Comhairle, cruinniú den Choiste Idir-réitigh a chomóradh láithreach. Ar a shon sin, más amhlaidh, laistigh de dheich lá tar éis an dréacht sin a chur ar aghaidh, go gcuirfidh an Chomhairle Parlaimint na hEorpa ar an eolas go bhfuil a cuid leasuithe uile formheasta aici, ní thiochfaidh an Coiste Idir-réitigh le chéile.
5. Beidh de chúram ar an gCoiste Idir-réitigh, a chomhdhéanfar de chomhaltaí na Comhairle nó dá n-ionadaithe agus a chomhlíon de chomhaltaí a ionadóidh Parlaimint na hEorpa, teacht ar chomhaontú, ar bhonn na seasamh de chuid Pharlaimint na hEorpa agus de chuid na Comhairle, maidir le téacs comhpháirteach trí thromlach cáilithe de chomhaltaí na Comhairle nó ionadaithe dóibh agus trí thromlach ionadaithe Pharlaimint na hEorpa laistigh d'aon lá fichead óna chomóradh.
- Glacfaidh an Coimisiún páirt in imeachtaí an Choiste Idir-réitigh agus glacfaidh sí gach tionscnamh is gá d'fhonn seasamh Pharlaimint na hEorpa agus seasamh na Comhairle a thabhairt le chéile.
6. Más rud é, laistigh den tréimhse aon lá fichead dá dtagraítear i mír 5, go dtiocfaidh an Coiste Idir-réitigh ar chomhaontú maidir le téacs comhpháirteach, beidh tréimhse ceithre lá dhéag ó dháta an chomhaontaithe sin ag Parlaimint na hEorpa agus ag an gComhairle chun an téacs comhpháirteach a fhormheas.
7. Más rud é, laistigh den tréimhse ceithre lá dhéag dá dtagraítear i mír 6:

- (a) go bhformheasfaidh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle araon an téacs comhpháirteach nó go mainneoidh siad cinneadh a ghlacadh, nó go bhformheasfaidh ceann de na hinstiúidí sin an téacs comhpháirteach agus go mainneoidh an ceann eile cinneadh a ghlacadh, measfar go bhfuil an dlí Eorpach lena mbunófar an buiséad glactha go cinntitheach i gcomhréir leis an téacs comhpháirteach; nó
- (b) go ndiúltoídh Parlaimint na hEorpa, ag gníomhú di trí thromlach de na comhaltaí a chomhdhéanann í, agus an Chomhairle araon téacs comhpháirteach, nó go ndiúltoídh ceann de na hinstiúidí sin an téacs comhpháirteach agus go mainneoidh an ceann eile cinneadh a ghlacadh, tíolacfaidh an Coimisiún dréachtbhuiséad nua; nó
- (c) go ndiúltoídh Parlaimint na hEorpa, ag gníomhú di trí thromlach dá comhaltaí, an téacs comhpháirteach ach go bhformheasfaidh an Chomhairle é, tíolacfaidh an Coimisiún dréachtbhuiséad nua; nó
- (d) go bhformheasfaidh Parlaimint na hEorpa an téacs comhpháirteach ach go ndiúltoídh an Chomhairle é, féadfaidh an Pharlaimint, laistigh de thréimhse ceithre lá dhéag amhail ón gComhairle téacs a dhiúltú, agus ag gníomhú di trí thromlach dá comhaltaí agus le trí chúigiú de na vótaí arna gcaitheamh, a chinneadh na leasuithe uile dá dtagraítear i mír 4(c) nó cuid díobh a dhearbhú. Nuair nach ndéanfar leasú de chuid Parlaimint na hEorpa a dhearbhú, coinneálfar an seasamh a comhaontaíodh sa Choiste Idir-réitigh maidir leis an gceannteideal buiséadach is ábhar don leasú. Measfar go bhfuil an dlí Eorpach lena mbunófar an buiséad glactha go cinntitheach ar an mbonn sin.

8. Más rud é, laistigh den tréimhse aon lá fichead dá dtagraítear i mír 5, nach dtiocfaidh an Coiste Idir-réitigh ar chomhaontú maidir le téacs comhpháirteach, tíolacfaidh an Coimisiún dréachtbhuiséad nua.

9. Nuair a bheidh deireadh leis an nós imeachta dá bhforáiltear san Airteagal seo, dearbhóidh Uachtarán Parlaimint na hEorpa go bhfuil an dlí Eorpach lena mbunófar an buiséad glactha go cinntitheach.

10. Feidhmeoidh gach Institiúid na cumhachtaí a thugtar di san Airteagal seo, agus forálacha an Bhunreachtá agus na gníomhartha arna nglacadh dá bhun á gcomhlíonadh, go háirithe i dtaca le hacmhainní dílse an Aontais agus leis an gcomhardú idir ioncam agus caiteachas.

AIRTEAGAL III-405

1. Más rud é, i dtosach bliana airgeadais, nach mbeidh dlí Eorpach lena mbunófar an buiséad glactha go cinntitheach fós, féadfar suim nach mó ná an dóú cuid déag de na leithreasaí buiséid arna n-iontráil sa chaibidil i gceist den bhuiséad don bhliain airgeadais roimhe sin a chaitheamh gach mí i leith aon chaibidle, i gcomhréir leis an dlí Eorpaigh dá dtagraítear in Airteagal III-412; ar a shon sin, ní rachaidh an tsuim sin thar ná an dóú cuid déag de na leithreasaí dá bhforáiltear sa chaibidil chéanna den dréachtbhuiséad.

2. Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún agus na coinníollacha eile atá leagtha síos sa chéad mhír á gcomhlíonadh, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena n-údarófar caiteachas de bhreis ar an dóú cuid déag, i gcomhréir leis an dlí Eorpach dá dtagraítear in Airteagal III-412. Cuirfidh an Chomhairle an cinneadh ar aghaidh chuig Parlaimint na hEorpa láithreach.

Leagfar síos leis an gcinneadh Eorpach sin na bearta is gá a bhaineann le hacmhainní chun an tAirteagal seo a chur i bhfeidhm, i gcomhréir leis na dlíthe Eorpacha dá dtagraítear in Airteagal I-54(3) agus (4).

Tiocfaidh sé i bhfeidhm tríocha lá tar éis a ghlactha ach amháin más rud é nach mbeidh Parlaimint na hEorpa, ag gníomhú di trí thromlach de na comhaltaí a chomhdhéanann í, tar éis a chinneadh an caiteachas sin a laghdú laistigh den teorainn ama sin.

AIRTEAGAL III-406

I gcomhréir leis na coinníollacha a leagfar síos leis an dlí Eorpach dá dtagraítear in Airteagal III-412, aon leithreasaí, seachas iad siúd a bhaineann le caiteachas ar fhoireann, atá gan caitheamh i ndeireadh na bliana airgeadais, féadfar iad a thabhairt ar aghaidh chuig an mbliain airgeadais ina dhiaidh sin, ach ní níos faide ná sin.

Aicmeofar na leithreasaí faoi chaibidlí éagsúla, agus míreanna caiteachais á ngrúpáil de réir a gcineáil nó a gcuspóra, agus á bhforoinnt i gcomhréir leis an dlí Eorpach dá dtagraítear in Airteagal III-412.

Déanfar caiteachas

- Parlaimint na hEorpa,
- na Comhairle Eorpaí agus na Comhairle,
- an Choimisiún, agus
- Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh

a leagan amach i ranna ar leithligh den bhuiséad gan dochar do shocruithe speisialta le haghaidh míreanna áirithe caiteachais is coiteann dóibh.

ROINN 3

AN BUISÉAD A CHUR CHUN FEIDHME AGUS A URSCAOILEADH

AIRTEAGAL III-407

Cuirfidh an Coimisiún an buiséad chun feidhme, i gcomhar leis na Ballstáit, i gcomhréir leis an dlí Eorpach dá dtagraítear in Airteagal III-412, ar a fhreagracht féin agus laistigh de theorainneacha na leithreasaí arna gcionroinnt, ag féachaint do phrionsabail na bainistíochta fóna airgeadais. Comhoibreoidh na Ballstáit leis an gCoimisiún chun a áirithiú go n-úsáidtear na leithreasaí i gcomhréir leis na prionsabail sin.

Bunófar leis an dlí Eorpach dá dtagraítear in Airteagal III-412 na hoibleagáidí maidir le rialú agus iniúchóireacht a bheidh ar na Ballstáit i gcur chun feidhme an bhuiséid agus na freagrachtaí a bheidh mar thoradh air sin. Bunófar leis an dlí sin na freagrachtaí agus na rialacha mionsonraithe do gach institiúid maidir lena páirt ina caiteachas féin a chur i ngníomh.

Laistigh den bhuiséad, féadfaidh an Coimisiún, faoi réir na dteorainneacha agus na gcoinníollacha a leagfar síos leis an dlí Eorpach dá dtagraítear in Airteagal III-412, leithreasaí a aistriú ó chaibidil go chéile nó ó fhoroinn go chéile.

AIRTEAGAL III-408

Tíolacfaidh an Coimisiún do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle gach bliain cuntais na bliana airgeadais roimhe sin a bhaineann leis an mbuiséad a chur chun feidhme. Cuirfidh an Coimisiún ar aghaidh chucu freisin ráiteas airgeadais ar shócmhainní agus dliteanais an Aontais.

Tíolacfaidh an Coimisiún freisin do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle tuarascáil mheastóireachta ar riocht airgeadais an Aontais arna bunú ar na torthaí atá gnóthaithe, go háirithe i ndáil leis na sonraí arna dtabhairt ag Parlaimint na hEorpa agus ag an gComhairle de bhun Airteagal III-409.

AIRTEAGAL III-409

1. Déanfaidh Parlaimint na hEorpa, ar mholadh ón gComhairle, urscaoileadh a thabhairt don Choimisiún i leith an buiséad a chur chun feidhme. Chun na críche sin, déanfaidh an Chomhairle agus Parlaimint na hEorpa, i ndiaidh a chéile, scrúdú ar na cuntais, ar an ráiteas airgeadais agus ar an tuarascáil mheastóireachta dá dtagraítear in Airteagal III-408, ar thuarascáil bhliantúil na Cúirte Iniúchóirí maille leis na freagraí ó na hinstiúidí faoi iniúchadh ar bharúlacha na Cúirte Iniúchóirí, ar an ráiteas dearbhaithe dá dtagraítear sa dara fómhír d'Airteagal III-384(1), agus ar aon tuarascálacha speisialta ábhartha ón gCúirt Iniúchóirí.
2. Féadfaidh Parlaimint na hEorpa, sula dtabharfaidh sí urscaoileadh don Choimisiún nó chun aon chríche eile i ndáil le cumhachtaí an Choimisiúin a fheidhmiú i leith an buiséad a chur chun feidhme, iarraidh an Coimisiún a éisteacht ar chur i ngníomh an chaiteachais nó ar oibriú na gcóras rialaithe airgeadais. Tíolacfaidh an Coimisiún gach faisnéis is gá do Pharlaimint na hEorpa arna iarraidh sin di.
3. Déanfaidh an Coimisiún gach dícheall chun go dtabharfar éifeacht do na barúlacha atá i gceangal leis na cinntí urscaoilte maille le barúlacha eile Pharlaimint na hEorpa maidir leis an gcaiteachas a chur i ngníomh agus na gluaiseanna a bheidh in éineacht leis na moltaí urscaoilte arna nglacadh ag an gComhairle.
4. Arna iarraidh sin do Pharlaimint na hEorpa nó don Chomhairle, déanfaidh an Coimisiún tuarascáil ar na bearta a bheidh glactha i bhfianaise na mbarúlacha agus na ngluaiseanna sin agus go háirithe ar na teagaisc a bheidh tugtha do na ranna atá freagrach as an mbuiséad a chur chun feidhme. Cuirfear na tuarascálacha sin ar aghaidh chuig an gCúirt Iniúchóirí freisin.

ROINN 4

FORÁLACHA COITEANNA

AIRTEAGAL III-410

Tarraingeofar suas an creat airgeadais ilbhliantúil agus an buiséad bliantúil in euro.

AIRTEAGAL III-411

Féadfaidh an Coimisiún, ach é a chur in iúl d'údaráis inniúla na mBallstát lena mbaineann, aistriú go hairgeadra ceann de na Ballstáit a dhéanamh ar a bhfuil ina sheilbh aige d'airgeadra Ballstáit eile, a mhéad is gá le go bhféadfar é a úsáid chun na gcríoch a cheaptar dó leis an mBunreacht seo. Seachnóidh an Coimisiún aistriú dá leithéid sin, chomh fada agus is féidir, má bhíonn airgead nó sócmhainní insóinseáilte ar seilbh aige sna hairgeadraí atá ag teastáil uaidh.

Déileálfaidh an Coimisiún le gach Ballstát i dtrácht tríd an údarás a bheidh sonraithe ag an Stát sin. Chun oibríochtaí airgeadais a chur i gcrích, bainfidh an Coimisiún leas as seirbhísí bhanc eisiúna an Bhallstáit atá i gceist nó aon institiúide airgeadais eile a bheidh formheasta ag an Stát sin.

AIRTEAGAL III-412

1. Bunófar le dlíthe Eorpacha:

- (a) na rialacha airgeadais lena sonrú go háirithe an nós imeachta is inleanta chun an buiséad a bhunú agus a chur chun feidhme agus chun cuntais a thíolacadh agus a iniúchadh;

- (b) na rialacha ina bhforálfar do sheiceálacha ar an bhfreagracht atá ar oibreoirí airgeadais, agus go háirithe ar oifigigh údaráis agus oifigigh cuntais.

Glacfar na dlíthe Eorpacha sin tar éis dul i gcomhairle leis an gCúirt Iniúchóirí.

2. Glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, rialachán Eorpach lena leagfar síos na modhanna agus an nós imeachta ar dá réir a bheidh an t-ioncam buiséid dá bhforáiltear faoi na socruithe i dtaobh acmhainní dílse an Aontais le cur ar fáil don Choimisiún agus na bearta atá le cur i bhfeidhm, más gá, chun freastal ar riachtanais airgeadais. Gníomhóidh an Chomhairle tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an gCúirt Iniúchóirí.

3. Go dtí an 31 Nollaig 2006 gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil sna cásanna uile dá dtagraítear san Airteagal seo.

AIRTEAGAL III-413

Áiritheoidh Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle agus an Coimisiún go gcuirfead na meáin airgeadais ar fáil chun go bhféadfaidh an tAontas a chuid oibleagáidí dlíthiúla a chomhall i leith tríú páirtithe.

AIRTEAGAL III-414

Ar thionscnamh ón gCoimisiún, comórfar cruinnithe tráthrialta idir Uachtarán Parlaimint na hEorpa, Uachtarán na Comhairle agus Uachtarán an Choimisiúin faoi na nósanna imeachta buiséadacha dá dtagraítear sa Chaibidil seo. Glacfaidh na hUachtaráin gach beart is gá chun comhairliúchán a chur chun cinn agus seasaimh na n-institiúidí a bhfuil siad i gceannas orthu a thabhairt le chéile chun cur chun feidhme na Caibidle seo a éascú.

ROINN 5

CALAOIS A CHOMHRAC

AIRTEAGAL III-415

1. Déanfaidh an tAontas agus na Ballstáit calaois agus gach gníomhaíocht neamhdhlíthiúil eile a dhéanann díobháil do leasanna airgeadais an Aontais a chomhrac trí bhearta a ghlacfar i gcomhréir leis an Airteagal seo. Beidh na bearta sin ina mbac agus de chineál a chinnteoidh cosaint éifeachtúil sna Ballstáit agus institiúidí, comhlachtaí, oifigí agus gníomhaireachtaí uile den Aontas.
2. Glacfaidh na Ballstáit na bearta céanna chun calaois a chomhrac a dhéanann díobháil do leasanna airgeadais an Aontais is a ghlacann siad chun calaois a chomhrac a dhéanann díobháil dá leasanna airgeadais féin.
3. Gan dochar d'fhorálacha eile an Bhunreacht, comhordóidh na Ballstáit a ngníomhaíocht chun leasanna airgeadais an Aontais a chosaint i gcoinne na calaoise. Chuige sin, eagróidh siad, i dteannta leis an gCoimisiún, dlúthchomhar tráthrialta idir na húdaráis inniúla.
4. Bunófar le dlíthe Eorpacha nó le dlíthe réime Eorpacha na bearta is gá maidir le calaois a dhéanann díobháil do leasanna airgeadais an Aontais a chosc agus a chomhrac ar mhaithe le cosaint éifeachtach choibhéiseach a thabhairt sna Ballstáit agus in institiúidí, i gcomhlachtaí, in oifigí agus i ngníomhaireachtaí uile an Aontais. Glacfar iad tar éis dul i gcomhairle leis an gCúirt Iniúchóirí.
5. Tiolacfaidh an Coimisiún, i gcomhar leis na Ballstáit, tuarascáil gach bliain do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle ar na bearta agus na forálacha arna nglacadh chun an tAirteagal seo a chur chun feidhme.

CAIBIDIL III

COMHAR FEABHSAITHE

AIRTEAGAL III-416

Comhlíonfaidh aon chomhar feabhsaithe Bunreacht an Aontais agus dlí an Aontais.

Ní fhéadfaidh an comhar sin dochar a dhéanamh don mhargadh inmheánach ná don chomhtháthú eacnamaíoch, sóisialta agus críochach. Ní bheidh sé ina bhacainn ar an trádáil ná ní dhéanfaidh sé idirdhealú sa trádáil idir Bhallstáit agus ní shaobhfaidh sé an iomaíocht eatarthu.

AIRTEAGAL III-417

Comhlíonfaidh aon chomhar feabhsaithe inniúlachtaí, cearta agus oibleagáidí na mBallstát sin nach mbeidh rannpháirteach ann. Ní chuirfidh na Ballstáit sin bac ar a chur chun feidhme ag na Ballstáit rannpháirteacha.

AIRTEAGAL III-418

1. Nuair a bheidh an comhar feabhsaithe á chur ar bun, beidh sé ar oscailt do na Ballstáit uile, faoi réir aon choinníollacha rannpháirtíochta arna leagan síos leis na gcinneadh Eorpach um údarú a chomhlíonadh. Beidh sé ar oscailt dóibh, tráth ar bith eile freisin, faoi réir chomhlíonadh na ngníomhartha arna nglacadh cheana faoina chuimsiú sin, de bhreis ar na coinníollacha sin.

Áiritheoidh an Coimisiún agus na Ballstáit a bheidh rannpháirteach sa chomhar feabhsaithe go ndéanfaidh siad rannpháirtíocht a oiread Ballstát agus is féidir a chur chun cinn.

2. Déanfaidh an Coimisiún agus, nuair is iomchuí, Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle a choinneáil ar an eolas go tráthrialta faoi fhorbairtí sa chomhar feabhsaithe.

AIRTEAGAL III-419

1. Ballstáit ar mian leo comhar feabhsaithe a bhunú eatarthu i gceann de na réimsí atá folaithe sa Bhunrecht, amach ó réimsí ina bhfuil inniúlacht eisiach agus ón gcomhbheartas eachtrach agus slándála, díreoidh siad chuig an gCoimisiún iarraidh a shonróidh raon feidhme agus cuspóirí an chomhair fheabhsaithe arna bheartú. Féadfaidh an Coimisiún togra chuige sin a thíolacadh don Chomhairle. Mura ndéanfaidh an Coimisiún togra a thíolacadh, cuirfidh sé na Ballstáit ar an eolas faoi na cúiseanna nár thiolaic sé togra.

Is le cinneadh Eorpach ón gComhairle, ag gníomhú di ar thogra ón gCoimisiún agus tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa, a dheonófar an t-údarú chun dul ar aghaidh leis an gcomhar feabhsaithe.

2. Díreofar chuig an gComhairle an iarraidh ó na Ballstáit ar mian leo comhar feabhsaithe faoi chuimsiú an chomhbheartais eachtraigh agus slándála a bhunú eatarthu. Déanfar an iarraidh a chur ar aghaidh chuig Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, a thabharfaidh tuairim an bhfuil an comhar feabhsaithe arna bheartú comhchuí le comhbheartas eachtrach agus slándála an Aontais, agus chuig an gCoimisiún, a thabharfaidh a thuairim go háirithe an bhfuil an comhar feabhsaithe arna bheartú comhchuí le beartais eile an Aontais. Cuirfear chuig Parlaimint na hEorpa í freisin mar eolas.

Is le cinneadh Eorpach ón gComhairle, ag gníomhú di d'aon toil, a dheonófar an t-údarú chun dul ar aghaidh leis an gcomhar feabhsaithe.

AIRTEAGAL III-420

1. Aon Bhallstát ar mian leis bheith rannpháirteach sa chomhar feabhsaithe atá ar siúl i gceann de na réimsí dá dtagraítear in Airteagal III-419(1), cuirfidh sé a intinn in iúl don Chomhairle agus don Choimisiún.

Laistigh de cheithre mhí ó dháta an fhógra a fháil, daingneoidh an Coimisiún rannpháirtíocht an Bhallstáit i dtrácht. Suífidh sé más gá go bhfuil na coinníollacha rannpháirtíochta comhalta agus glacfaidh sé aon bhearta idirthréimhseacha is gá maidir le cur i bhfeidhm na ngníomhartha arna nglacadh cheana faoi chuimsiú an chomhair fheabhsaithe.

Ar a shon sin, má mheasann an Coimisiún nach bhfuil na coinníollacha rannpháirtíochta comhalta, sonrúidh sé na socrúithe atá le glacadh chun na coinníollacha sin a chomhall agus socrúidh sé teorainn ama chun an iarraidh ar rannpháirtíocht a athscrúdú. Ar an teorainn ama sin a bheith caite, athscrúdóidh sé an iarraidh i gcomhréir leis an nós imeachta atá leagtha amach sa dara fómhír. Má mheasann an Coimisiún nach bhfuil na coinníollacha rannpháirtíochta comhalta fós, féadfaidh an Ballstát i dtrácht an cheist a tharchur chuig an gComhairle a ghlacfaidh cinneadh ar an iarraidh. Gníomhóidh an Chomhairle i gcomhréir le hAirteagal I-44(3). Féadfaidh sí freisin, ar thogra ón gCoimisiún, na bearta idirthréimhseacha dá dtagraítear sa dara fómhír a ghlacadh.

2. Gach Ballstát ar mian leis bheith rannpháirteach sa chomhar feabhsaithe atá ar siúl faoi chuimsiú an chomhbheartais eachtraigh agus slándála, cuirfidh sé a intinn in iúl don Chomhairle, d'Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais agus don Choimisiún.

Daingneoidh an Chomhairle rannpháirtíocht an Bhallstáit i gceist, tar éis dul i gcomhairle le hAire Gnóthaí Eachtracha an Aontais agus tar éis a shuíomh, más gá, go bhfuil na coinníollacha rannpháirtíochta comhalta. Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ó Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais, aon bhearta idirthréimhseacha is gá a ghlacadh maidir le cur i bhfeidhm na ngníomhartha atá glactha cheana faoi chuimsiú an chomhair fheabhsaithe. Má mheasann an Chomhairle, áfach, nach bhfuil na coinníollacha rannpháirtíochta comhalta, sonrúidh sí na socrúithe atá le glacadh chun na coinníollacha sin a chomhall agus socrúidh sí teorainn ama chun an iarraidh ar rannpháirtíocht a athscrúdú.

Chun críocha na míre seo, gníomhóidh an Chomhairle d'aon toil agus i gcomhréir le hAirteagal I-44(3).

AIRTEAGAL III-421

Is iad na Ballstáit rannpháirteacha a iompróidh an caiteachas a thig ón gcomhar feabhsaithe a chur chun feidhme, seachas costais riaracháin a thabhóidh na hinstiúidí, mura gcinnfidh comhaltaí uile na Comhairle a mhalairt, ag gníomhú dóibh d'aon toil, tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

AIRTEAGAL III-422

1. Nuair a leagtar síos le foráil den Bhunrecht a fhéadfar a chur i bhfeidhm i gcomhthéacs an chomhair fheabhsaithe go ngníomhóidh an Chomhairle d'aon toil, féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di d'aon toil i gcomhréir leis na socruithe atá leagtha síos in Airteagal I-44(3), cinneadh Eorpach a ghlacadh lena leagfar síos mar choinníoll go ngníomhóidh sí trí thromlach cáilithe.
2. Nuair a leagtar síos le foráil den Bhunrecht a fhéadfar a chur i bhfeidhm i gcomhthéacs an chomhair fheabhsaithe go nglacfaidh an Chomhairle dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha faoi nós imeachta reachtach speisialta, féadfaidh an Chomhairle, ag gníomhú di d'aon toil i gcomhréir leis na socruithe atá leagtha síos in Airteagal I-44(3), cinneadh Eorpach a ghlacadh lena leagfar síos go ngníomhóidh sí faoin ngnáthnós imeachta reachtach. Gníomhóidh an Chomhairle tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.
3. Ní bheidh feidhm ag míreanna 1 agus 2 maidir leis na cinntí a mbeidh impleachtaí míleata nó cosanta acu.

AIRTEAGAL III-423

Áiritheoidh an Chomhairle agus an Coimisiún comhchuibheas na ngníomhaíochtaí arna ngabháil ar láimh i gcomhthéacs an chomhair fheabhsaithe agus comhchuibheas na ngníomhaíochtaí sin le beartais an Aontais, agus comhoibreoidh siad le chéile siad chuige sin.

TEIDEAL VII

FORÁLACHA COITEANNA

AIRTEAGAL III-424

Ag féachaint do staid eacnamaíoch agus sóisialta struchtúrach Ghuadalúip, Ghuáin na Fraince, Martinique, La Réunion, na n-Asór, Mhaidéara agus na nOileáin Canárach, staid is measa fós mar gheall ar a n-iargúltacht, a n-oileánachas, a mbeagmhéid, a dtopagrafaíocht agus a n-aeráid achrannach, agus a spleáchas eacnamaíoch ar bheagán táirgí, a ndéanann a mbuaine agus comhcheangal díobh mórdhochar dá bhforbairt, glacfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, dlíthe Eorpacha, dlíthe réime Eorpacha, rialacháin Eorpacha agus cinntí Eorpacha a mbeidh d'aidhm acu, ach go háirithe, na coinníollacha a leagan síos chun an Bunrecht, lena n-áirítear comhbheartais, a chur i bhfeidhm ar na réigiúin sin. Gníomhóidh sí tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa.

Bainfidh na bearta dá dtagraítear sa chéad fhomhír go háirithe le réimsí amhail beartais chustaim agus trádála, beartas fioscach, saorlimistéir, beartais talmhaíochta agus iascaigh, coinníollacha maidir le soláthar amhábhhar agus earraí tomhaltais sár-riachtanacha, státchabhracha agus coinníollacha rochtana ar chistí struchtúracha agus ar chláir chothrománacha Aontais.

Glacfaidh an Chomhairle na gníomhartha dá dtagraítear sa chéad mhír ag cur ghnéithe agus shrianta speisialta na réigiún is forimeallaí san áireamh ach gan baint d'iomláine ná de chomhchuibheas dhlíchóras an Aontais, lena n-áirítear an margadh inmheánach agus na comhbheartais.

AIRTEAGAL III-425

Ní dhéanfaidh an Bunrecht dochar ar dhóigh ar bith do na rialacha sna Ballstáit a bhfuil úinéireacht maoin faoina rialú.

AIRTEAGAL III-426

I ngach ceann de na Ballstáit, beidh ag an Aontas an inniúlacht dhlítheanach is fairsinge atá ar fáil faoina dhlíthe ag daoine dlítheanacha; féadfaidh sé, go háirithe, maoin shochorraithe agus maoin dhochorraithe a fháil nó a dhiúscairt agus féadfaidh sé a bheith ina pháirtí in imeachtaí dlíthiúla. Chuige sin, feidhmeoidh an Coimisiún ar son an Aontais. Ar a shon sin, feidhmeoidh gach ceann de na hinstiúidí ar son an Aontais, de bhua a neamhspleáchais riaracháin, in ábhair a bhaineann lena hoibriú faoi seach.

AIRTEAGAL III-427

Leagfar síos le dlí Eorpach Rialacháin Foirne oifigigh an Aontais agus Coinníollacha Fostaíochta sheirbhísigh eile an Aontais. Glacfar an dlí sin tar éis dul i gcomhairle leis na hinstiúidí lena mbaineann.

AIRTEAGAL III-428

Chun na cúraimí a chuirtear air a chomhlíonadh, féadfaidh an Coimisiún aon fhaisnéis is gá a chruinniú, agus aon fhíorú is gá a dhéanamh, faoi na teorainneacha agus na coinníollacha a bheidh leagtha síos le rialachán Eorpach nó le cinneadh Eorpach arna ghlacadh ag an gComhairle trí thromlach simplí.

AIRTEAGAL III-429

1. Gan dochar d'Airteagal 5 den Phrótocal ar Reacht an Chórais Eorpaigh Banc Ceannais agus an Bhainc Cheannais Eorpaigh, leagfar síos le dlí Eorpach nó le dlí réime Eorpach na bearta chun staidreamh a chur ar fáil nuair is gá sin chun gníomhaíochtaí an Aontais a chomhlíonadh.
2. Cuirfear an staidreamh ar fáil i gcomhréir le neamhchlaontacht, iontaofacht, oibiachtúlacht, neamhspleáchas eolaíoch, éifeachtúlacht costais agus rúndacht an staidrimh. Ní bheidh ualaí iomarcacha ar oibreoirí eacnamaíocha dá bharr.

AIRTEAGAL III-430

Beidh de cheangal ar chomhaltaí institiúidí an Aontais, ar chomhaltaí coistí agus ar oifigigh agus seirbhísigh eile an Aontais, fiú tar éis deireadh a theacht lena ndualgais, gan faisnéis a nochtadh is de chineál atá faoi chumhdach na rúndachta gairmiúla, go háirithe faisnéis a bhaineann le gnóthais, lena gcaidreamh gnó nó le comhdhéanamh a gcostas.

AIRTEAGAL III-431

Beidh dliteanas conarthach an Aontais faoi rialú ag an dlí is infheidhme maidir leis an gconradh i gceist.

I gcás dliteanais neamhchonarthaigh, déanfaidh an tAontas, i gcomhréir leis na prionsabail ghinearálta is coiteann do dhlíthe na mBallstát, aon damáiste a shlánú a mbeidh a institiúidí nó a sheirbhísigh ina siocair leis i bhfeidhmiú a gcuid feidhmeanna.

D'ainneoin an dara mír, déanfaidh an Banc Ceannais Eorpach, i gcomhréir leis na prionsabail ghinearálta is coiteann do dhlíthe na mBallstát, aon damáiste a shlánú a mbeidh sé féin nó a sheirbhísigh ina siocair leis i bhfeidhmiú a gcuid feidhmeanna.

Beidh dliteanas pearsanta a sheirbhíseach i leith an Aontais faoi rialú ag na forálacha arna leagan síos leis na Rialacháin Foirne nó na Coinníollacha Fostaíochta is infheidhme ina leith.

AIRTEAGAL III-432

Cinnfidh Rialtais na mBallstát, de thoil a chéile, suíomh institiúidí an Aontais.

AIRTEAGAL III-433

Glacfaidh an Chomhairle, d'aon toil, rialachán Eorpach lena leagfar síos na rialacha i dtaobh theangacha institiúidí an Aontais, gan dochar do Reacht Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh.

AIRTEAGAL III-434

Beidh ag an Aontas, ar chríocha na mBallstát, na príbhléidí agus na díolúintí is gá chun a chúraimí a chomhlíonadh, faoi na coinníollacha atá sainithe sa Phrótacal ar phríbhléidí agus díolúintí an Aontais Eorpaigh.

AIRTEAGAL III-435

Ní dhéanfaidh an Bunreacht difear do na cearta agus na hoibleagáidí a éiríonn as comhaontuithe a tugadh i gcrích roimh an 1 Eanáir 1958, nó, i dtaca le Stáit aontacha, roimh dháta a n-aontachais, idir Ballstát amháin nó níos mó de thaobh amháin agus tríú tír amháin nó níos mó den taobh eile.

Sa mhéid nach bhfuil na comhaontuithe sin ag luí leis an mBunreacht, glacfaidh an Ballstát nó na Ballstáit i dtrácht gach slí iomchuí chun an neamhlúí arna shuíomh a dhíchur. Nuair is gá, cabhróidh na Ballstáit le chéile chuige sin agus glacfaidh siad comhdhearcadh nuair is iomchuí sin.

Ag cur na gcomhaontuithe dá dtagraítear sa chéad mhír i bhfeidhm dóibh, cuirfidh na Ballstáit san áireamh gur cuid dhílis den Aontas na buntáistí atá deonaithe faoin mBunreacht ag gach Ballstát agus uime sin go bhfuil siad i ndlúthnasc doscartha le bunú institiúidí, a bhfuil cumhachtaí tugtha leis an mBunreacht dóibh, agus le buntáistí comhionanna a bheith á ndeonú orthu ag na Ballstáit eile go léir.

AIRTEAGAL III-436

1. Ní chuirfidh an Bunreacht bac ar na rialacha seo a leanas a chur i bhfeidhm:
 - (a) ní bheidh ar aon Bhallstát faisnéis a sholáthar má mheasann sé go mbeadh nochtheadh na faisnéise sin contrártha le leasanna sár-riachtanacha a shlándála;
 - (b) féadfaidh gach Ballstát cibé bearta a ghlacadh a mheasfaidh sé is gá chun leasanna sár-riachtanacha a shlándála a chosaint agus ar bearta iad a bhaineann le hairm, muinisin agus ábhair chogaidh a tháirgeadh nó a thrádáil; ní rachaidh, áfach, na bearta sin chun dochair do na coinníollacha iomaíochta sa mhargadh inmheánach i gcás táirgí nach bhfuil ceaptha chun críoch míleata go sonrath.
2. Féadfaidh an Chomhairle, ar thogra ón gCoimisiún, cinneadh Eorpach a ghlacadh d'aon toil lena ndéanfar athruithe ar liosta an 15 Aibreán 1958 de na táirgí a bhfuil feidhm ag forálacha mhír 1(b) ina leith.

CUID IV

FORÁLACHA GINEARÁLTA AGUS CRÍOCHNAITHEACHA

AIRTEAGAL IV-437

Conarthaí roimhe seo a aisghairm

1. An Conradh seo ag bunú Bunreachta don Eoraip, aisghairfidh sé an Conradh ag bunú an Chomhphobail Eorpaigh, an Conradh ar an Aontas Eorpach agus, faoi na coinníollacha atá leagtha síos sa Phrótacal maidir leis na hionstraimí agus na conarthaí a rinne an Conradh ag bunú an Chomhphobail Eorpaigh agus an Conradh ar an Aontas Eorpach a fhorlíonadh nó a leasú, na hionstraimí agus na conarthaí a rinne iad a fhorlíonadh nó a leasú, faoi réir mhíreanna 2 agus 3 den Airteagal seo.
2. Déantar na Conarthaí maidir le hAontachas:
 - (a) Ríocht na Danmhairge, na hÉireann agus Ríocht Aontaithe na Breataine Móire agus Thuaisceart Éireann;
 - (b) na Poblachta Heilléanaí;
 - (c) Ríocht na Spáinne agus Phoblacht na Portaingéile;
 - (d) Phoblacht na hOstaire, Phoblacht na Fionlainne agus Ríocht na Sualainne, agus

- (e) Phoblacht na Seice, Phoblacht na hEastóine, Phoblacht na Cipire, Phoblacht na Laitvia, Phoblacht na Liotuáine, Phoblacht na hUngáire, Phoblacht Mhálta, Phoblacht na Polainne, Phoblacht na Slóivéine agus Phoblacht na Slóvaice,

a aisghairm.

Ar a shon sin:

- forálacha na gConarthaí dá dtagraítear i bpointí (a) go (d) agus atá leagtha amach nó a dtagraítear dóibh sa Phrótacal maidir le Conarthaí agus Ionstraimí Aontachais Ríocht na Danmhairge, na hÉireann agus Ríocht Aontaithe na Breataine Móire agus Thuaisceart Éireann, na Poblachta Heilléanaí, Ríocht na Spáinne agus Phoblacht na Portaingéile, agus Phoblacht na hOstaire, Phoblacht na Fionlainne agus Ríocht na Sualainne, fanfaidh siad i bhfeidhm agus déanfar a n-éifeachtaí dlíthiúla a chaomhnú i gcomhréir leis an bPrótacal sin;
- forálacha an Chonartha dá dtagraítear i bpointe (e) agus atá leagtha amach nó a dtagraítear dóibh sa Phrótacal maidir le Conradh agus Ionstraim Aontachais Phoblacht na Seice, Phoblacht na hEastóine, Phoblacht na Cipire, Phoblacht na Laitvia, Phoblacht na Liotuáine, Phoblacht na hUngáire, Phoblacht Mhálta, Phoblacht na Polainne, Phoblacht na Slóivéine agus Phoblacht na Slóvaice, fanfaidh siad i bhfeidhm agus déanfar a n-éifeachtaí dlíthiúla a chaomhnú i gcomhréir leis an bPrótacal sin.

AIRTEAGAL IV-438

Comharbas agus leanúnachas dlíthiúil

1. Tiocfaidh an tAontas Eorpach arna bhunú leis an gConradh seo i gcomharbas ar an Aontas Eorpach, arna bhunú leis an gConradh ar an Aontas Eorpach, agus ar an gComhphobal Eorpach.
2. Faoi réir Airteagal IV-439, déanfaidh na hinstiúidí, na comhlachtaí, na hoifigí agus na gníomhaireachtaí atá ann ar dháta an Conradh seo a theacht i bhfeidhm, ina gcomhdhéanamh ar an dáta sin, a gcumhachtaí a fheidhmiú de réir bhrí an Chonartha seo go dtí go nglacfar forálacha nua dá bhun nó go dtí deireadh a dtéarma oifige.
3. Gníomhartha na n-institiúidí, na gcomhlachtaí, na n-oifigí agus na ngníomhaireachtaí arna nglacadh ar bhonn na gconarthaí agus na n-ionstraimí atá aisghairthe le hAirteagal IV-437, fanfaidh siad i bhfeidhm. Déanfar a n-éifeachtaí dlíthiúla a chaomhnú go dtí go ndéanfar iad a aisghairm, a neamhniú nó a leasú de bhun an Chonartha seo. Is mar an gcéanna a bheidh maidir le comhaontuithe arna dtabhairt i gcrích idir Bhallstáit ar bhonn na gconarthaí agus na n-ionstraimí atá aisghairthe le hAirteagal IV-437.

Na heilimintí eile de *acquis* an Chomhphobail agus an Aontais atá ann tráth an Conradh seo a theacht i bhfeidhm, go háirithe na comhaontuithe idirinstiúideacha, na cinntí agus na comhaontuithe arna gcomhaontú ag Ionadaithe Rialtais na mBallstát, ag teacht le chéile dóibh i dtionól na Comhairle, na comhaontuithe arna dtabhairt i gcrích ag na Ballstáit maidir le hoibriú an Aontais nó an Chomhphobail nó atá nasctha le gníomhaíocht an Aontais agus an Chomhphobail, na dearbhuithe, lena n-áirítear na dearbhuithe arna ndéanamh i gcomhthéacs comhdhálacha idir-rialtasacha, mar aon leis na rúin nó na seasaimh eile arna nglacadh ag an gComhairle Eorpach nó ag an gComhairle agus na cinn a bhaineann leis an Aontas nó leis an gComhphobal arna nglacadh de thoil a chéile ag na Ballstáit, déanfar iad a chaomhnú go dtí go scriosfar nó go leasófar iad.

4. Cásdlí Chúirt Bhreithiúnais na gComhphobal Eorpach agus na Cúirte Céadchéime a bhaineann leis na conarthaí agus na hionstraimí atá aisghairthe le hAirteagal IV-437, agus leis na hionstraimí agus na coinbhinsiúin arna nglacadh ar mhaithe lena gcur i bhfeidhm, a léiriú agus a chur i bhfeidhm, leanfaidh sé *mutatis mutandis* mar fhoinse do léiriú dhlí an Aontais agus go háirithe léiriú fhorálacha inchomparáide an Bhunreachta.

5. Déanfar an leanúnachas maidir le nósanna imeachta riaracháin agus dlí arna dtosú roimh dháta an Chonartha seo a theacht i bhfeidhm a áirithiú agus an Bunrecht á chomhlíonadh. Glacfaidh na hinstiúidí, na comhlachtaí, na hoifigí agus na gníomhaireachtaí is freagrach as na nósanna imeachta sin gach beart is iomchuí chuige sin.

AIRTEAGAL IV-439

Forálacha idirthréimhseacha a bhaineann le hinstiúidí áirithe

Is sa Phrótocal maidir leis na forálacha idirthréimhseacha a bhaineann le hinstiúidí agus comhlachtaí an Aontais a leagfar síos na forálacha idirthréimhseacha a bhaineann le comhdhéanamh Pharlaimint na hEorpa, le sainiú an tromlaigh cháilithe sa Chomhairle Eorpach agus sa Chomhairle, lena n-áirítear na cásanna sin nuair nach nglacann gach comhalta den Chomhairle Eorpach nó den Chomhairle páirt sa vótáil, agus le comhdhéanamh an Choimisiúin, lena n-áirítear Aire Gnóthaí Eachtracha an Aontais.

AIRTEAGAL IV-440

Raon feidhme críochach

1. Beidh feidhm ag an gConradh seo maidir le Ríocht na Beilge, le Poblacht na Seice, le Ríocht na Danmhairge, le Poblacht Chónaidhme na Gearmáine, le Poblacht na hEastóine, leis an bPoblacht Heilléanach, le Ríocht na Spáinne, le Poblacht na Fraince, le hÉirinn, le Poblacht na hIodáile, le Poblacht na Cipire, le Poblacht na Laitvia, le Poblacht na Liotuáine, le hArd-Diúcacht Lucsamburg, le Poblacht na hUngáire, le Poblacht Mhálta, le Ríocht na hÍsiltíre, le Poblacht na hOstaire, le Poblacht na Polainne, le Poblacht na Portaingéile, le Poblacht na Slóivéine, le Poblacht na Slóvaice, le Poblacht na Fionlainne, le Ríocht na Sualainne agus le Ríocht Aontaithe na Breataine Móire agus Thuaisceart Éireann.

2. Beidh feidhm ag an gConradh seo maidir le Guadalúip, le Guáin na Fraince, le Martinique, le La Réunion, leis na hAsóir, le Maidéara agus leis na hOileáin Chanáracha, i gcomhréir le hAirteagal III-424.

3. Beidh feidhm ag na socrúithe speisialta i dtaobh comhlachais atá leagtha amach i dTeideal IV de Chuid III den Chonradh seo maidir leis na tíortha agus na críocha thar lear atá sa liosta in Iarscríbhinn II.

Ní bheidh feidhm ag an gConradh seo maidir le tíortha agus críocha thar lear a bhfuil caidreamh speisialta acu le Ríocht Aontaithe na Breataine Móire agus Thuaisceart Éireann agus nach bhfuil sa liosta sin.

4. Beidh feidhm ag an gConradh seo maidir leis na críocha Eorpacha a bhfuil Ballstát freagrach as a gcuidreamh eachtrach.

5. Beidh feidhm ag an gConradh seo maidir le hOileáin Åland mar aon leis na maoluithe a bhí ann an chéad uair sa Chonradh dá dtagraítear in Airteagal IV-437(2)(d) agus atá ionchorpraithe i Roinn 5 de Theideal V den Phrótacal maidir le Conarthaí agus Ionstraimí Aontachais Ríocht na Danmhairge, na hÉireann agus Ríocht Aontaithe na Breataine Móire agus Thuaisceart Éireann, na Poblachta Heilléanaí, Ríocht na Spáinne agus Phoblacht na Portaingéile, agus Phoblacht na hOstaire, Phoblacht na Fionlainne agus Ríocht na Sualainne.
6. De mhaolú ar mhíreanna 1 go 5:
- (a) ní bheidh feidhm ag an gConradh seo maidir le hOileáin Fharó;
- (b) ní bheidh feidhm ag an gConradh seo maidir le Akrotiri agus Dhekelia, ar Limistéir Bhunáite Fhlaitheasacha Ríocht Aontaithe na Breataine Móire agus Thuaisceart Éireann sa Chipir iad, ach amháin a mhéad is gá chun a áirithiú go gcuirfear chun feidhme na socruithe dá bhforáiltear an chéad uair sa Phrótacal maidir le Limistéir Bhunáite Fhlaitheasacha Ríocht Aontaithe na Breataine Móire agus Thuaisceart Éireann sa Chipir atá i gceangal leis an Ionstraim Aontachais, atá ina cuid dhílis den Chonradh dá dtagraítear in Airteagal IV-437(2)(e), agus atá ionchorpraithe i dTeideal III de Chuid II den Phrótacal maidir le Conarthaí agus Ionstraimí Aontachais Phoblacht na Seice, Phoblacht na hEastóine, Phoblacht na Cipire, Phoblacht na Laitvia, Phoblacht na Liotuáine, Phoblacht na hUngáire, Phoblacht Mhálta, Phoblacht na Polainne, Phoblacht na Slóivéine agus Phoblacht na Slóvaice;
- (c) ní bheidh feidhm ag an gConradh seo maidir le hOileáin Mhuir nIocht agus le hOileán Mhanann ach amháin a mhéad is gá chun a áirithiú go gcuirfear chun feidhme na socruithe atá leagtha amach an chéad uair sa Chonradh dá dtagraítear in Airteagal IV-437(2)(a) den Bhunreacht agus atá ionchorpraithe i Roinn 3 de Theideal II den Phrótacal maidir le Conarthaí agus Ionstraimí Aontachais Ríocht na Danmhairge, na hÉireann agus Ríocht Aontaithe na Breataine Móire agus Thuaisceart Éireann, na Poblachta Heilléanaí, Ríocht na Spáinne agus Phoblacht na Portaingéile, agus Phoblacht na hOstaire, Phoblacht na Fionlainne agus Ríocht na Sualainne.

7. Féadfaidh an Chomhairle Eorpach, ar thionscnamh ón mBallstát i dtrácht, cinneadh Eorpach a ghlacadh lena leasófar an stádas i leith an Aontais atá ag tír nó críoch de chuid na Danmhairge, na Fraince nó na hÍsiltíre dá dtagraítear i míreanna 2 agus 3. Gníomhóidh an Chomhairle Eorpach d'aon toil tar éis dul i gcomhairle leis an gCoimisiún.

AIRTEAGAL IV-441

Aontais réigiúnacha

Ní chuirfidh an Conradh seo bac ar aontais réigiúnacha idir an Bheilg agus Lucsamburg, nó idir an Bheilg, Lucsamburg agus an Ísiltír, a bheith ann nó a chomhlánú, sa mhéid nach bhfuil cuspóirí na n-aontas réigiúnach sin á ngnóthú tríd an gConradh seo a chur i bhfeidhm.

AIRTEAGAL IV-442

Prótacail

Is cuid dhílis den Chonradh seo na Prótacail agus na hIarscríbhinní atá i gceangal leis.

AIRTEAGAL IV-443

An gnáthnós imeachta um athbhreithniú

1. Féadfaidh Rialtas aon Bhallstáit, Parlaimint na hEorpa nó an Coimisiún tograí a thíolacadh don Chomhairle chun an Conradh seo a leasú. Cuirfidh an Chomhairle na tograí sin chuig an gComhairle Eorpach agus cuirfear in iúl iad do na Parlaimintí náisiúnta.
2. Má dhéanann an Chomhairle Eorpach, tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an gCoimisiún, cinneadh a ghlacadh trí thromlach simplí i bhfabhar scrúdú a dhéanamh ar na leasuithe arna mbeartú, déanfaidh Uachtarán na Comhairle Eorpaí Coinbhinsiún a chomóradh arb iad a bheidh air ionadaithe do na Parlaimintí náisiúnta, do Cheannairí Stáit nó Rialtais na mBallstát, do Pharlaimint na hEorpa agus don Choimisiún. Rachfar i gcomhairle freisin leis an mBanc Ceannais Eorpach i gcás athruithe institiúideacha sa réimse airgeadaíochta. Scrúdóidh an Coinbhinsiún na tograí do leasuithe agus glacfaidh sé de chomhthoil moladh chuig comhdháil d'ionadaithe rialtais na mBallstát dá bhforáiltear i mír 3.

Féadfaidh an Chomhairle Eorpach cinneadh trí thromlach simplí, tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa, gan Coinbhinsiún a chomóradh más rud é nach bhfuil call leis de bharr raon na leasuithe arna mbeartú. Sa chás déanach, saineoidh an Chomhairle Eorpach na téarmaí tagartha do chomhdháil d'ionadaithe rialtais na mBallstát.

3. Comórfaidh Uachtarán na Comhairle comhdháil d'ionadaithe rialtais na mBallstát chun na leasuithe a bheidh le déanamh ar an gConradh seo a chinneadh de thoil a chéile.

Tiocfaidh na leasuithe i bhfeidhm tar éis a ndaingnithe ag na Ballstáit go léir i gcomhréir lena rialacha bunreachtúla faoi seach.

4. Más rud é, dhá bhliain tar éis an conradh ag leasú an Chonartha seo a shíniú, go mbeidh sé daingnithe ag ceithre chúigiú de na Ballstáit agus go mbeidh deacrachtaí ag Ballstát amháin nó níos mó dul ar aghaidh leis an daingniú, déanfar an cheist a tharchur chuig an gComhairle Eorpach.

AIRTEAGAL IV-444

An nós imeachta um athbhreithniú simplithe

1. Nuair a fhoráiltear i gCuid III go ngníomhóidh an Chomhairle d'aon toil i réimse nó i gcás faoi leith, féadfaidh an Chomhairle Eorpach cinneadh Eorpach a ghlacadh lena n-údarófar don Chomhairle gníomhú trí thromlach cáilithe sa réimse sin nó sa chás sin.

Ní bheidh feidhm ag an mír seo maidir le cinntí a bhfuil impleachtaí míleata acu nó i réimse na cosanta.

2. Nuair a fhoráiltear i gCuid III go nglacfaidh an Chomhairle dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha i gcomhréir le nós imeachta reachtach speisialta, féadfaidh an Chomhairle Eorpach cinneadh Eorpach a ghlacadh lena n-údarófar na dlíthe Eorpacha nó dlíthe réime Eorpacha sin a ghlacadh i gcomhréir leis an ngnáthnós imeachta reachtach.

3. Déanfar gach tionscnamh arna ghlacadh ag an gComhairle Eorpach ar bhonn mhír 1 nó mhír 2 a chur in iúl do na Parlaimintí náisiúnta. Ar Pharlaimint náisiúnta a freasúra a chur in iúl laistigh de shé mhí ón bhfógra sin, ní ghlacfar an cinneadh Eorpach dá dtagraítear i mír 1 nó mír 2. Cheal freasúra, féadfaidh an Chomhairle Eorpach an cinneadh a ghlacadh.

Chun na cinní Eorpacha dá dtagraítear i míreanna 1 agus 2 a ghlacadh, gníomhóidh an Chomhairle Eorpach d'aon toil tar éis toiliú a fháil ó Pharlaimint na hEorpa a ghníomhóidh trí throllach de na comhaltaí a chomhdhéanann í.

AIRTEAGAL IV-445

An nós imeachta um athbhreithniú simplithe a bhaineann le beartais inmheánacha agus gníomhaíocht inmheánach an Aontais

1. Féadfaidh rialtas aon Bhallstáit, Parlaimint na hEorpa nó an Coimisiún tograí a chur faoi bhráid na Comhairle Eorpaí chun na forálacha i dTeideal III de Chuid III maidir le beartais inmheánacha agus gníomhaíocht inmheánach an Aontais a athbhreithniú go hiomlán nó go páirteach.

2. Féadfaidh an Chomhairle Eorpach cinneadh Eorpach a ghlacadh lena leasófar na forálacha i dTeideal III de Chuid III go hiomlán nó go páirteach. Gníomhóidh an Chomhairle Eorpach d'aon toil tar éis dul i gcomhairle le Parlaimint na hEorpa agus leis an gCoimisiún, agus leis an mBanc Ceannais Eorpach i gcás athruithe institiúideacha sa réimse airgeadaíochta.

Ní thiocfaidh an cinneadh Eorpach sin i bhfeidhm go dtí go mbeidh sé formheasta ag na Ballstáit i gcomhréir lena rialacha bunreachtúla faoi seach.

3. Ní fhéadfaidh an cinneadh Eorpach dá dtagraítear i mír 2 na hinniúlachtaí atá tugtha don Aontas leis an gConradh seo a mhéadú.

AIRTEAGAL IV-446

Ré

Tá an Conradh seo tugtha i gcrích go ceann tréimhse gan teorainn.

AIRTEAGAL IV-447

Daingniú agus teacht i bhfeidhm

1. Déanfaidh na hArdpháirtithe Conarthacha daingniú ar an gConradh seo i gcomhréir lena rialacha bunreachtúla faoi seach. Taiscfear na hionstraimí daingniúcháin le Rialtas Phoblacht na hÍodáile.
2. Tiocfaidh an Conradh seo i bhfeidhm ar an 1 Samhain 2006, ar an gcoinníoll go mbeidh gach ionstraim dhaingniúcháin taiscthe, nó, ina éagmais sin, ar an gcéad lá den dara mí i ndiaidh thaisceadh na hionstraime daingniúcháin ag an Stát sínitheach is déanaí a dhéanfaidh an taisceadh sin.

AIRTEAGAL IV-448

Téacsanna barántúla agus aistriúcháin

1. Tarraingíodh an Conradh seo suas i scríbhinn bhunaidh amháin sa Bhéarla, sa Danmhairgis, san Eastóinis, san Fhionlainnis, sa Fhraincis, sa Ghaeilge, sa Ghearmáinis, sa Ghréigis, san Iodáilis, sa Laitvis, sa Liotuáinis, sa Mháltais, san Ollainnis, sa Pholainnis, sa Phortaingéilis, sa tSeicis, sa tSlóivéinis, sa tSlóvaicis, sa Spáinnis, sa tSualainnis agus san Ungáiris agus comhúdarás ag na téacsanna i ngach ceann de na teangacha sin; taiscfear é i gcartlann Rialtas Phoblacht na hIodáile agus cuirfidh an Rialtas sin cóip dheimhnithe chuig Rialtas gach ceann eile de na Stáit shínitheacha.
2. Féadfar an Conradh seo a aistriú chuig aon teanga eile arna cinneadh ag na Ballstáit as measc na dteangacha sin a bhfuil stádas oifigiúil acu ar a gcíoch nó ar chuid de, i gcomhréir le hord bunreachtúil na mBallstát sin. Cuirfidh na Ballstáit i dtrácht cóip dheimhnithe de na haistriúcháin sin ar fáil agus taiscfear iad i gcartlann na Comhairle.